

На основу члана 32 Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник РС", број 129/07, 83/14-др. закон, 101/16-др.закон и 47/18) и члана 41 Статута општине Свилајнац („Службени гласник општине Свилајнац“, број 2/08 и 12/12), на предлог Општинског већа општине Свилајнац, Скупштина општине Свилајнац, на седници одржаној дана 18.12.2018. године, донела је

О Д Л У К У
О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ
2019. - 2023. ГОДИНЕ

I

УСВАЈА СЕ Стратегија одрживог развоја општине Свилајнац 2019. - 2023. године.

II

Саставни део ове Одлуке је Стратегија одрживог развоја општине Свилајнац 2019. - 2023. године.

III

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику општине Свилајнац".

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ
Број:06-50/18-I-2, Дана:18.12.2018. године

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Владан Рајковић, др ветерине





СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023. ГОДИНЕ

децембар 2018. године

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Садржај

Увод	1
Методологија израде Стратегије одрживог развоја	2
Фазе процеса стратешког планирања	4
Социо-економска анализа општине Свилајнац	6
Демографија	17
Локална самоуправа	30
Кориснички центар	44
Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „Свилајнац“, Свилајнац	53
Људски ресурси и тржиште рада	61
Економија	68
Пољопривреда	84
Инфраструктура	120
Култура	138
Туризам	154
Животна средина	167
Спорт	170
Социјална и здравствена заштита	176
Образовање	183
Информисање	199
SWOT анализа општине Свилајнац	204
Секторске SWOT анализе	205
Бодовање SWOT анализа	214
Визија општине Свилајнац	217
Развојни приоритети општине Свилајнац	220
Стратешки и оперативни циљеви општине Свилајнац	223
Пројекти и програми	232
Преглед пројеката и програма	233
Препоруке за реализацију Стратегије	263

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Увод

Стратешко планирање је средство управљања променама у локалним самоуправама, али и средство путем којег читава заједница „трасира пут“ како би стигла до јасно дефинисаног циља. Циљ којем тежи општина Свилајнац је унапређење економског, социјалног и друштвеног живота свих њених грађана, као и унапређење административних капацитета и ефикасности пружања услуга становништву. Предности стратешког планирања на локалном нивоу се, пре свега, односе на целовито сагледавања тренутног стања локалне заједнице, заједничко разумевање локалних потреба и приоритета, идентификацију могућности сарадње и партнерства и усаглашавање различитих интереса. Свака локална самоуправа има своје специфичности, своје потребе, капацитете и своја ограничења који морају да буду utkани у стратешки документ.

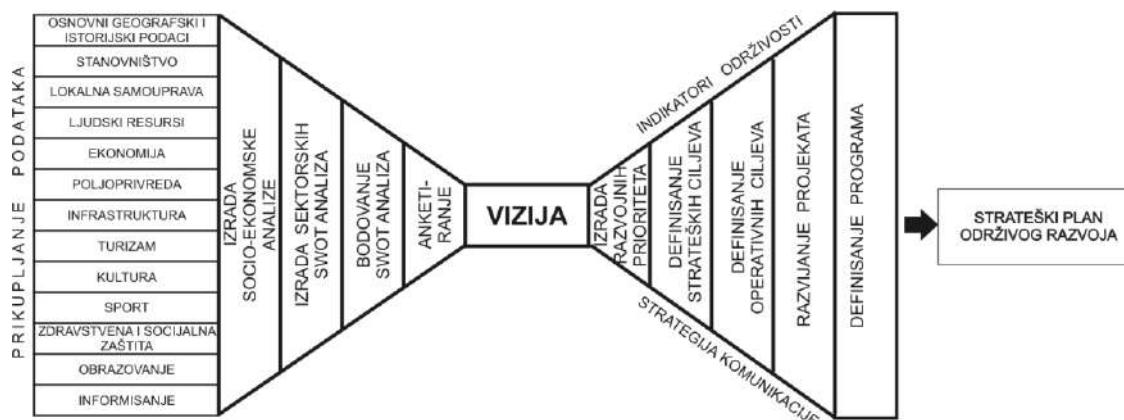
Стратегија одрживог развоја је општи стратешки план развоја града или општине који даје смернице и подстицаје за будући развој. Она дефинише одрживи развој као циљно оријентисан, дугорочан, свеобухватан и синергетски процес који утиче на све аспекте живота (економски, социјални, еколошки и институционални). Стратегија је оријентисана на стварање одрживог модела који на квалитетан начин задовољава друштвено-економске потребе и интересе грађана, а истовремено елиминише или значајно умањује утицаје који представљају претњу или штету по животну средину и природне ресурсе.





Методологија израде Стратегије одрживог развоја

Документ Стратегије одрживог развоја општине Свилајнац 2019-2023 проистекао је из више сукцесивних фаза које, заједно, чине процес стратешког планирања. Свака фаза чинила је основу за обављање наредне. Следећа слика визуелно приказује процес стратешког планирања по фазама.



Процес израде Стратегије одрживог развоја по фазама и пратећим процесима

Процес је започет темељним истраживањем које је обухватило прикупљање података по кључним областима социо - економске реалности општине:

- Опште карактеристике
- Демографија
- Локална самоуправа
- Људски ресурси и тржиште рада
- Економија
- Пољопривреда
- Инфраструктура
- Култура
- Туризам
- Животна средина
- Спорт
- Социјална и здравствена заштита
- образовање
- Информисање.

Прикупљени подаци веродостојно осликавају тренутно стање у општини и служе као инпут за формулисање документа Социо-економска анализа. Он представља „личну карту” општине, односно профил локалне заједнице.

Овај документ је касније коришћен као адекватна подлога за наредну фазу - израду секторских SWOT анализа: користећи истраживања и податке из социо-економске анализе, израђене су матрице са снагама, слабостима, претњама и шансама за све кључне секторе тренутне социо-економске реалности општине.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Након израде SWOT-ова за сваку област, врши се њихово бодовање како би се издвојиле најкритичније слабости и најконкурентније снаге на које ће се посебно обратити пажња при изради визије општине Свилајнац. Визија представља наредну фазу процеса стратешког планирања.

Визија општине Свилајнац има задатак да представи ставове целокупне заједнице о томе где себе види у наредних двадесет година. Како партиципативни приступ обухвата и анкетирање, грађанима општине Свилајнац постављана су питања о томе где себе виде за десет година, шта би желели да буде промењено и које су њихове идеје за позитивну промену у локалној заједници.

Резултати обрађених анкета, заједно са приоритетним слабостима и конкурентним снагама по секторима, чинили су улазне елементе за рад Општинског форума у изради визије општине Свилајнац. Визија је транспарентна, управо захваљујући анкети и присуству представника свих заинтересованих страна на састанцима Општинског форума.

Дефинисана визија општине је подлога за формирање кључних развојних приоритета општине. У овој фази Општински форум подељен је у тематске радне групе окупљене око сваког од приоритета. Тако формирана језгра су се касније допуњавала представницима заинтересованих страна.

Даљи рад тематских радних група био је везан за израду стратешких циљева. Сваки од утврђених приоритета се декомпонује на неколико сегмената ради лакшег прибављања извора финансирања у будућности јер овако дефинисани стратешки циљеви помажу у каснијем дефинисању развојних програма.

У истој фази дефинисан је већи број оперативних за сваки од утврђених стратешких циљева. Они су формулисани по SMART принципу (Specific – специфичан, Measurable – мерљив, Achievable – достижан, Realistic – реалистичан, Timely – увремењен), односно представљају будућа промењена стања, која су јасна и лако мерљива, а опет временски ограничена, реална и у складу са постављеном визијом.

Финална фаза јесте прикупљање пројектних идеја које су развили чланови тематских група, у складу са својим компетенцијама. Идеје су прикупљане коришћењем on-line алата за расписивање пројектних идеја OLEDNETWORK (www.olednetwork.rs/svilajnac-projekti), који је развила Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља за потребе локалне самоуправе општине Свилајнац као део процеса израде локалног стратешког документа. Коришћењем поменутог алата добијена је финална листа пројеката који ће се реализовати у периоду трајања Стратегије одрживог развоја општине Свилајнац.

Ова фаза је обухватила и финално груписање сродних пројеката у програме. Програми су веома битни јер су израђени у складу са постојећим буџетским линијама локалне самоуправе и као такви олакшавају прибављање извора финансирања.

Паралелно са претходно наведеним активностима везаних за израду стратешког документа општине Свилајнац, израђују се индикатори одрживости, чија је сврха да измере промене проистекле применом акционог плана за имплементацију Стратегије одрживог развоја. Једном урађени индикатори одрживости, ревидираће се на годишњем нивоу, све до истека временског периода трајања Стратегије.



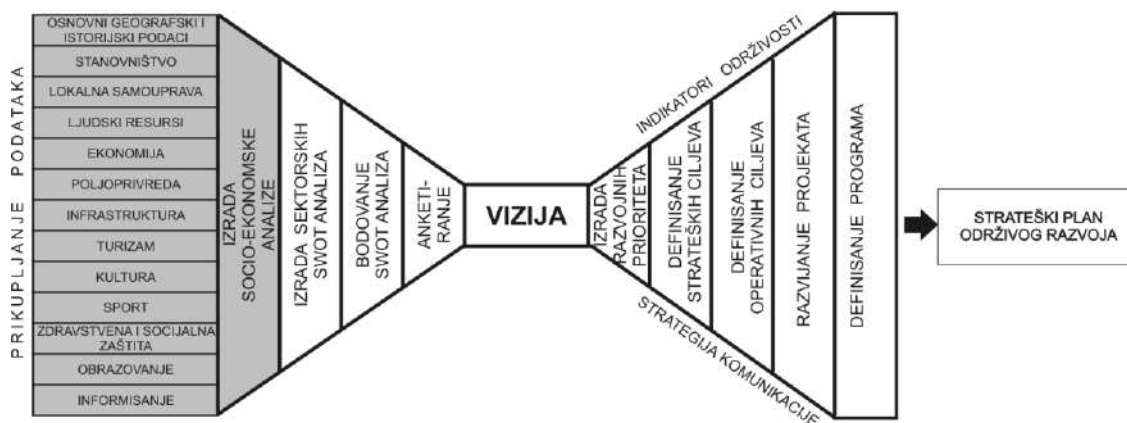
Фазе процеса стратешког планирања

Као што је наведено у претходним поглављима, израда Стратегије одрживог развоја општине Свилајнац, био је један континуиран процес састављен из више sukcesивних фаза од којих је свака проистацала из претходне. Пролазећи поступно кроз сваку, дошло се до крајњег циља, а то је финални крвни стратешки документ.

Процес стратешког планирања је сачињен од следећих фаза, које уједно, чине и поглавља овог документа:

- Социо-економска анализа општине Свилајнац
- Секторске SWOT анализе
- Конкурентне снаге и приоритетне слабости
- Визија општине Свилајнац
- Развојни приоритети
- Стратешки и оперативни циљеви
- Пројекти и програми
- Препоруке за реализацију Стратегије одрживог развоја општине Свилајнац 2019-2023.

Социо-економска анализа општине Свилајнац



Социо - економска анализа

Социо-економска анализа општине Свилајнац дефинише стање свих чинилаца друштвено - економског развоја, где се кроз анализу даје преглед трендова у последњих пет година. Профил или “лична карта” локалне заједнице, како се ова анализа још може назвати, са једне стране служи за предвиђање будућих промена, а са друге стране омогућава увид у факторе који су довели до тренутног стања. На тај начин даје основу за дефинисање приоритета и циљева интервенције.

Кроз израду профила локалне заједнице омогућено је:

- пружање подршке Општинском форуму у доношењу одлука о правцима интервенције
- давање прегледа националних и регионалних друштвено-економских показатеља путем којег се омогућава успостављање оквира за израду стратегије
- обезбеђивање основних информација које дозвољавају заједници да мери шта се променило имплементацијом стратегије
- подршка за израду секторских SWOT анализа

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



- Фаза израде Социо-економске анализе општине Свилајнац обухватила је следеће подфазе које су довеле до финализације овог сегмента стратешког документа:
- дефинисање структуре социо-економске анализе
- подела одговорности унутар Општинског форума
- прикупљање података
- унос и обрада
- формирање нацрта социо-економске анализе
- презентација нацрта социо-економске анализе на састанку Општинског форума
- ревизија и допуна
- формирање финалне верзије.

Документ Социо-економска анализа општине Свилајнац је израђен у четвртм кварталу 2018. године. У његовој изради коришћени су подаци из националних публикација (Национална служба за запошљавање, Републички завод за статистику, Народна банка...).



СОЦИО-ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ



Опште карактеристике

Географија и топографија

Свилајнац се налази на око 100 km од Београда смеру југ-исток, на обалама Велике Мораве и Ресаве. Градско насеље има 9.198, а цела општина око 23.551 становника.

Свилајнац се налази на 103 m надморске висине, на координатама 44° 13' 46" северне географске ширине и 21° 11' 50" источне географске дужине.

Општина Свилајнац је природно-географски комбинација равничарског и брежуљастог рељефа, са умереном климом и плодним земљиштем, што је добра основа за најважнију делатност Доње Ресаве-пољопривреду. Налази се на месту где долина Ресаве срasta са долином Велике Мораве. Са друге стране, на око 4 km низводно од Свилајнца у Велику Мораву се улива река Ресави, која протиче кроз градско насеље и својом долином отвара шири низијски део ослоњен на моравску низију, по чему Великоморавска долина и правац према општини Пожаревац пружају општини Свилајнац могућност за развој регионалних функција и ефектну интеграцију у шире развојне процесе.



Градско насеље Свилајнац, као центар истоимене општине са 22 насеља и површином од 32.640 хектара, налази се у Источној Србији у широј зони равничарског дела великоморавске долине, која представља окосницу просторног развоја републике, дугорочно посматрано.

Саобраћајна удаљеност Свилајнца од важнијих регионалних средишта централне Србије износи: од Београда 109, Ниша 152, Крагујевца 45, Зајечара 115, Крушевца 112 и Краљева 99 km. С друге стране, саобраћајна удаљеност општине од суседних регионалних и општинских центара износи: од Пожареваца 47, Велике Планае 20, Жабара 14, Петровца на Млави 36, Јагодинае 45, Ћуприје 56, Параћина 66, Рековца 68 и Деспотоваца 22 km.

Саобраћајно-географски значај везе Свилајнца са окружењем мењао се кроз време, али резултанта тих процеса се позитивно одражава на квантитативне и квалитативне карактеристике тих веза. Другим речима, ефекти географског положаја и саобраћајних веза Свилајнца са окружењем омогућавају граду и општини просперитетан урбани развој, наравно уз њихово технолошко осавремењавање (пројекат "брзе пруге", канал Морава - Вардар и др.).



Општина Свилајнац се граничи са следећим општинским територијама: Петровац на Млави и Деспотовац на истоку, Јагодина на југу, Лапово, Велика Плана и Баточина на западу и територијом општине Жабари на северу.

Према територијалној и административној организацији Републике Србије општина Свилајнац са општинама Деспотовац, Јагодина, Параћин, Рековац и Ћуприја улази у састав Поморавског округа. Логично је да се најинтензивније функционалне и друге везе Свилајнца и поменутих општина одржавају и развијају боље него са другим општинама.



Општинске функционалне, административне и друге везе и односи свих насеља у саставу општине конституишу се и развијају преко општинских служби у Свилајнцу.

Просторно-физички аспект ових веза и односа испољава се преко мреже и квалитета система крупне инфраструктуре, које интегришу простор и функције у том простору. Пре свега потребно је анализирати и валоризовати саобраћајну инфраструктуру чије поједине функције захтевају разматрања и решења шира од локалног значаја.

Природне границе општине Свилајнац нису јасно одређене. Брдски предели на североистоку-истоку постепено прелазе у Хомољске планине и Бељаницу (1339 m), а на југоистоку и југу у Кучајске планине (1243 m). Северозападна област је обележена низијским реље-фом и срастањем алувијалних равни Ресаве и Велике Мораве. Чак и западни део територије који највећом дужином границе прати ток Велике Мораве не поклапа се са њом потпуно те не чини стриктну природну линију граничења.

Географски положај општине Свилајнац је веома повољан. Као што је већ речено, налази се у централном делу Србије што јој даје приближно подједнаку удаљеност од западне и источне границе са суседним државама, као и подједнаку удаљеност од северних и јужних граничних прелаза. Положај на десној обали Велике Мораве и у доњем току Ресаве даје изванредне могућности за насељавање становништва, а плодни алувијални наноси пружају могућности за интензивно бављење пољопривредом. Осим тога, долине река су погодне за изградњу саобраћајница и повезивање са другим крајевима земље, те поред и кроз општину Свилајнац пролазе важне саобраћајнице.

Рељеф

Свилајнац лежи на плодном равничарском и терасастом терену такозване Доње Ресаве, чија се надморска висина креће од 100 до 390 m. Кроз територију општине протиче река Ресава, а једним делом свог средњег тока и Велика Морава. Сам град је смештен на ушћу Ресаве у Велику Мораву.

Подручје Свилајнца одликују повољни климатски услови са умерено-континенталном климом и углавном правилно израженим годишњим добрима. Просечна летња температура је 21,2°C, а зимска 0,7°C. Равничарско-брежуљкасти рељеф са умереном климом погодује пољопривреди која је уједно и најзаступљенија делатност у Доњоресавском крају.

Планине

На 51 km од Свилајнца налази се планина Бељаница чији врх се налази на 1339 m надморске висине. Иначе на 330 m надморске висине се налази извор реке Ресаве "Мало врело" по којој је цела област добила име.

Бељаница је једна од највећих кречњачких планина источне Србије. Налази се између слива реке Млаве и Жагубичке котлине на северу и слива реке Ресаве на југу. Пружа се од запада ка истоку у дужини од 24 km, са просечном ширином од око 12 km. Захвата површину од 309 km², од чега 246 km² изразит крашки рељеф у кречњацима.

Северни део је висораван са многим вртачама, увалама и слепим долинама (Бусовата, Речке са понором дубоким 150 m). Јужни део је стеновит, кречњачки гребен Бељаница висок 1336 m, који стрмим одсеком пада у клисуру реке Чемернице десне притоке реке Ресаве. У гребену су многобројне пећине, од којих је највећа Велика Атула (560 m). У подножју гребена налазе се Мало и Велико врело, а у подножју северног обода Врел Млаве код Жагубице.



Бељаница је планина богата водом, подземним и површинским токовима. Нарочито су интересантни површински токови са великим бројем река и потока понорница. Вода у свим токовима је чиста и може се пити из водотока.

Бељаница је у спелеолошким круговима веома позната као изузетно богата спелеолошким објектима. Најпознатија пећина је Ресавска пећина, која је уређена за појединачне или колективне посете и отворена је током целе године. Поред Ресавске пећине, постоји велики број пећина богатих свим врстама пећинског накита.

Воде

Река **Велика Морава** настаје спајањем Западне Мораве и Јужне Мораве код Сталаћа. Улива се у Дунав на простору између Смедерева и Костолца. Морава је заједно са Западном Моравом, највећа српска река. Дужина Велике Мораве је 185 km, са Западном Моравом је 493 km.

Некада је ова река била вишеструко дужа, али је због регулације речног корита и мелиорационих радова данас учињена краћом. Најудаљенији извор воде за моравски слив је река Ибар, десне и највећа притока Западне Мораве. Заједно као систем Ибар – Западна Морава – Велика Морава представљају речни систем дужине 550 km, најдужи на Балкану.

Површина слива Велике Мораве је 6126 km², а целог моравског система 37.444 km², што је 42,38% од површине Србије. Велика Морава протиче најплоднијим и најгушће насељеним подручјем Централне Србије, насталим на месту залива некадашњег Панонског мора које се исушило пре око 200.000 година. Негде на половини дужине долине налази се Багрданска клисура.

Река **Ресава** је најдужа десна притока Велике Мораве. Дугачка је око 70 km. Протиче кроз општине Деспотовац и Свилајнац. Настаје од Злотске реке и Бобовачког потока. Извориште је на преко 1100 m надморске висине, а ушће на 94 m.

Свилајнац је настао на десној обали Ресаве, да би се временом, почетком 20. века територијално проширио и на њену леву обалу. Овај водоток, поред осталих, представља једну од просторних окосница развоја града. Осим тока Ресаве, велики хидролошки значај, са становишта водоснабдевања урбаног становништва и привреде, имају и подземне воде алувијалних наслага Ресаве и Велике Мораве.

Ресава има два изворишна крака који настају у зони додира Кучаја и Црноречког адензитског масива. Ови водотокови се састају на коти 668 m. Код Марковца се Ресава улива у Велику Мораву. Њено ушће је удаљено од Дунава 87,5 km. Површина слива Ресаве износи 718 km² а дужина реке 91,25 km, с тим што дужина главног тока износи 84 km. Ресава прима 67 притока, од којих су 41 десне а 26 леве. Главни загађивач Ресаве је њена притока Ресавица у коју се испуштају отпадне воде из флотације рудника мрког угља у истоименом насељу.

Клима

Општина Свилајнац одликује се умерено-континенталном климом. Може се рећи да свилајначко климатско подручје одликују релативно хладне зиме, умерено топла лета и јесени топлије од пролећа. У зависности од подручног рељефа и расподеле ваздушног притиска, јављају се и различити ветрови.

Климатски услови простора општине Свилајнац у основи су одређени географским положајем и рељефом. Овакву географску конфигурацију употпуњавају повољни климатски услови. Клима је умерено - континентална са израженим годишњим добима.



С обзиром на то да не постоје метеоролошка мерења температуре ваздуха у Свилајнцу, температура је израчуната на основу расположивих података за Ћуприју и Смедеревску Паланку, као њихова средња вредност (М. Милосављевић, Климатске одлике удолине Велике и Јужне Мораве).

Температура

Лета су топла, а зиме релативно благе. Јесени су топлије од пролећа. Најхладнији месеци су јануар и фебруар, а најтоплији јул и август. Температурни прелаз од зиме ка лету и од лета ка зими је уједначен, јер је повећање од марта до маја (10,8°C) и смањење од септембра до новембра (10,8°C) идентично. Просечна годишња температура износи око +12°C.

Падавине

Иако је количина падавина мала (672 mm), по чему Свилајнац припада сушнијим подручјима, њихов годишњи распоред је повољан. Максимална количина падавина излучи се у мају (93,7 mm) и јуну (156,5 mm), када су усевима најпотребније, а минимална током јула (24,5 mm) и новембра (24,5 mm). Просечна количина падавина у вегетационом периоду износи 383 mm. Уз то, годишњи ток падавина је неравномеран. На то указује и вредност релативног годишњег колебања -8,93%. Лето и пролеће имају већу количину падавина од зиме и пролећа. Просечан број сунчаних сати износи 5,5.

Ветар

Подручје Свилајнца се налази под утицајем доминантних ветрова из југоисточног, северо-западног и јужног квадранта. Захваљујући Ресави, која својим током пресеца урбану територију, ка граду увек дува ветар који му доноси ваздух споља, што доприноси континуираном и природном „проветравању“ Свилајнца.

Табела бр.1 Просечне вредности климатских параметара за 2010.годину

Просечне вредности климатских параметара општине Свилајнац	
Најтоплији месец	Август +30.7°C
Најхладнији месец	Јануар -2.2°C
Просечна годишња температура	+12.6°C
Највлажнији месец	Јануар и фебруар – влажност 93%
Најсувљи месец	Август – влажност 82%
Просечне годишње падавине	860,4 mm
Дани преко 25°C	110 дана
Дани јако ниске температуре (испод нуле)	66 дана
Број дана под снежним покривачем	47 (највише фебруар)
Највише падавина	Јун - 156,5 mm
Најмање падавина	Јул – 24,5 mm
Просечан број сунчаних сати	5,5

Извор:Републички Хидрометеоролошки Завод Србије



Табела бр.2 Просечне вредности климатских параметара за 2011.годину

Просечне вредности климатских параметара општине Свилајнац	
Најтоплији месец	Август +32.5°C
Најхладнији месец	Фебруар -2.9°C
Просечна годишња температура	+12.1°C
Највлажнији месец	Јануар и фебруар – влажност 90%
Најсувљи месец	Август – влажност 79%
Просечне годишње падавине	530,5 mm
Дани преко 25°C	133 дана
Дани јако ниске температуре (испод нуле)	86 дана
Број дана под снежним покривачем	47 (највише фебруар)
Највише падавина	Мај – 93,7 mm
Најмање падавина	Новембар – 24,5 mm
Просечан број сунчаних сати	5,5

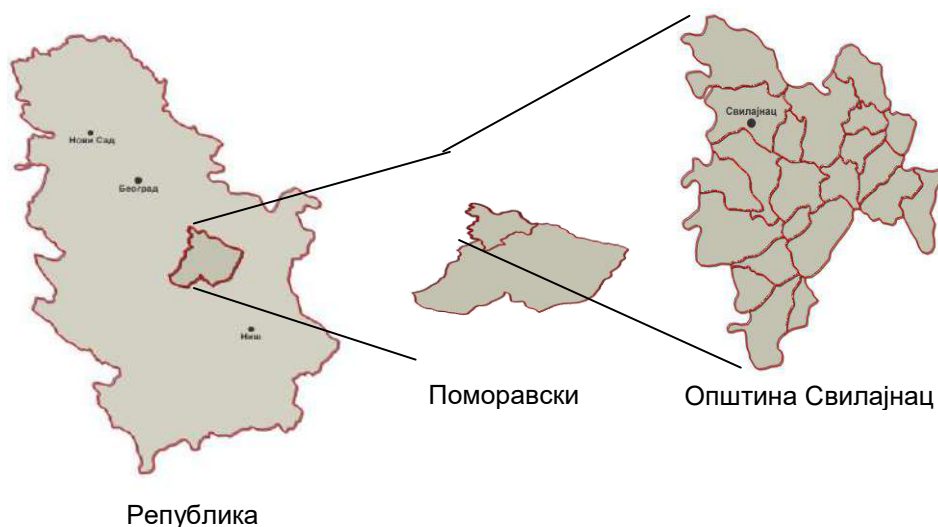
Извор: Републички Хидрометеоролошки Завод Србије

Географске, климатске и хидрографске карактеристике као и педолошке, са створеном флором и фауном, представљају веома позитиван фактор развоја Свилајнца и непосредног окружења у континенталним климатским условима. Око 42% територије општине чине плодна земљишта, а 56% средње плодна, што по основу педолошких карактеристика сврстава ову општину у групу општина са надпросечним погодностима за дугорочни развој пољопривреде по овом основу.

Климатске карактеристике могу се оценити као погодне за живот са геолошког аспекта. Тој повољности доприноси и континуирано и природно „проветравање”.

Геостратешки положај и карактеристике комуникације

Општина Свилајнац је природно - географски комбинација равничарског и брежуљкастог рељефа, са умереном климом и плодним земљиштем, што је добра основа за најважнију делатност Доње Ресаве - пољопривреду. Налази се на месту где долина Ресаве срста са долином Велике Мораве.



Свилајнац се налази на 109 km аутопута Београд – Ниш (аутопут Е-75, који је део коридора А-10), а од аутопута удаљен је 7 km.



Са друге стране, на око 4 km низводно од Свилајнца у Велику Мораву се улива река Ресава, која протиче кроз град и својом долином отвара - шири низијски део ослоњен на моравску низију, по чему се читава ова област назива Ресава. Великоморавска долина и правац према Пожаревцу пружају општини Свилајнац могућност за развој регионалних функција и ефектну интеграцију у шире развојне процесе.

Историјски подаци

Плодна подручја Велике Мораве и Ресаве била су насељена још у најдавнијим временима. На тим просторима живели су прво Трачани које су покорили Римљани и основали своју провинцију Горњу Мезију. Словени рано насељавају Ресаву где су познати као Браничевци и Моравци. За Ресаву је посебно важан период од Српске деспотовине, када је овај крај доживео завидан економски и културни просперитет.

Први писани историјски споменици о ресавским селима потичу из 15. века. Свилајнац се први пут помиње 1467. године, као село "Свилајнац са 30 кућа". Сматра се да је село добило име Свилајнац због тога што су се његови житељи бавили узгојем свилених буба и производили свилу. По документима из 1718. године, Свилајнац има свега 12 домова, а 1733. године село у ресавској парохији има 28 домова. Године 1930. записано је, да је Свилајнац варош на реци Ресави и да се варош дели на: Чаршију, Бојачу, Влаовачку малу, Доњи крај, Запис и Циганску малу. Свилајнац у том тренутку има 1187 кућа са 5356 душа. (*"Ресава - насеља и порекло становништва", Станоје М. Мијатовић, 1930. година*).

У сачуваној архиви Свилајнац се назива Свилаенац, Свилаиница, Свилајница и Свилајнац. По документима из 1718. године Свилајнац има свега 12 домова, а 1733. године је записано да Свилајнац, село у ресавској парохији има 28 домова.

По предању Свилајнац је старијег постојања. Некада је био на брду, према виноградима или Баћици, па је отуда премештен у равницу. Први су му досељеници били са Косова. За време првог Устанка овде су се населили досељеници из Тимочке Крајине, по жељи и одобрењу Карађорђевог.

Године 1836. кнез Милош је дао право Свилајнцу, да може да има три трговачка калауза. Све до 1846. године Свилајнац је био село, а тада је проглашен за варошицу. За варош је проглашен 1888. године.

После овога, а нарочито за време Милосава Ресавца, коме је Свилајнац био стално седиште, варош напредује у погледу броја становника. Насељавају се појединци из околине Пожаревца, из Јасенице,

Лепенице из Старе Србије и Македоније, нишког и врањског округа, из Срема и из ерског краја. Они су се обично досељавали као дечасти, на изучавање трговине и заната, па после отварали радње за себе, женили се и тако остајали за стално. У Свилајнцу тада има 246 занатлија, 180 трговаца и око 500 кућа земљорадника. Међу трговцима има 39 извозника и индустријалаца.

Свилајнац је одувек био познат трговачки и занатски центар. Данас је то општински центар у плодној ресавској и моравској долини. Као значајан индустријски центар Србије задржао је дух старих времена и уз развој занатства и трговине у граду су никли многобројни угоститељски објекти. И данас се угоститељски објекти уређују и прилагођавају клијентели.

Из свега наведеног можемо закључити да је општина Свилајнац комбинација равничарско-брежуљкастог рељефа са умереном континенталном климом и плодним алувијалним наносима, кроз коју протичу две реке. У овом крају нема битнијих одступања



од ових географских карактеристика, што је и био узрок раног насељавања и урбани развој.

Природне карактеристике

Земљиште

Педолошке карактеристике

Дуж Велике Мораве и Ресаве формирала се алувијална равана, док се изнад ове равнице дижу брдски терени на којима се са порастом надморске висине смењују различити типови земљишта.

Сва земљишта на подручју општине Свилајнац могу се сврстати у три групе:

Плодна земљишта:

- алувијум
- смоница
- смоница у огајњичавању
- гајњача.

Средње плодна земљишта :

- гајњача у оподзољавању
- гајњача оподзољена
- гајњача еродирана
- алувијум у оподзољавању.

Неплодна земљишта:

- скелетоидна
- скелетоидна и скелетна.

Шуме

Територија општине Свилајнац припада јужнокучајском шумском подручју. Државним шумама на овом простору газдује Јавно предузеће за газдовање шумама “Србија шуме” Београд, преко свог дела, Шумског газдинства “Јужни Кучај” - Деспотовац. Према подацима из Опште основе газдовања шумама Јужнокучајског шумског подручја, укупна површина земљишта под шумом и шумским земљиштем износи 10750,00 ha, од чега 225,00 ha припада државној, док приватној својини припада 10525,00 ha.

Животна средина

Стање ваздуха

Фактори који доприносе загађењу ваздуха у општини Свилајнац условљени су климатским условима, насељеношћу града и активностима домаћинства и привреде, индустријском делатношћу, туристичком делатношћу и саобраћајем.



Захваљујући погодним климатским одликама града и пре свега утицају доминантних ветрова из југоисточног, северозападног и јужног квадранта као и Ресави, која својим током пресеца урбану територију, ка граду увек дува ветар који му доноси ваздух споља и допрноси природном "проветравању" Свилајнца.

У склопу општинског геопростора урбана територија Свилајнца захвата знатну површину. Она се може посматрати у ужем и у ширем смислу. У ужем смислу обухвата формалну или изграђену (900 ha) и административну површину (1017 ha) или грађевински рејон града одређен актуелним урбанистичким планом, а у ширем смислу, територију катастарске општине (К.О.) Свилајнац (2787 ha).

Стање вода

Свилајнац је настао на десној обали Ресаве, да би се временом, почетком 20. века територијално проширио и на њену леву обалу. Овај водоток, поред осталих, представља једну од просторних окосница развоја града – линију просторног ширења. Осим тока Ресаве, ве-лики хидролошки значај, са становишта водоснабдевања урбаног становништва и привреде, имају и подземне воде алувијалних наслага Ресаве и Велике Мораве.

Ресава има два изворишна крака (Бобовичка река са извором на 1100 m и Злотска река са извориштем на 880 m) који настају у зони додира Кучаја и Црноречког адензитског масива. Ови водотокови се састају на коти 668 m. код Марковца (97 m) Ресава се улива у Велику Мораву. Њено ушће је удаљено од Дунава 87,5 km. Површина слива Ресаве износи 718 km², а дужина реке 91,25 km, с тим што дужина главног тока износи 84 km. Ресава прима 67 притока, од којих су 41 десне а 26 леве. Главни загађивач Ресаве је њена притока Ресавица у коју се испуштају отпадне воде из флотације рудника мрког угља у истоименом граду.

Стање земљишта

Земљиште је основни природни ограничени и тешко обновљиви ресурс који заједно са водом, ваздухом и живим светом сачињава екосистем општине Свилајнац. Примарна функција земљишта је производња хране и сировина. Међутим, земљиште се користи и за друге намене као што су: изградња насеља, изградња индустријских погона, изградња саобраћајница, места за експлоатацију разних сировина, места за одлагање разног отпада и сл. Све функције земљишта се могу поделити у две основне групе:

- еколошке функције земљишта
- техничке функције земљишта.

Еколошке функције земљишта у општини Свилајнац из године у годину се умањују на рачун повећања техничких функција. Општина Свилајнац се налази у централном делу Републике Србије. Према територијалној и административној организацији Републике Србије општина Свилајнац, са општинама Деспотовац, Јагодина, Параћин, Рековац и Ћуприја, чини Поморавски округ.

Земљиште у овој области (обале Ресаве и десна обала Велике Мораве) припадају типу ливадских земљишта или алувијалних смоница које су погодне за пољопривредну производњу. Морфолошка структура ливадског земљишта Поморавља није свуда иста али се највише приближава ливадској црници.

По механичком саставу ливадско земљиште у Поморављу спада у лаку, средње тешку или тешку глинушу. Количина укупне глине у слоју до 50 cm износи 53,2-89,6 %, а песка



11,4 – 46,8 %. С дубином глина постепено опада али њен удео остаје висок све до дубине око 1,5 m. Крупан песак је незнатно заступљен. У већини профила има га испод 3 %. У профилима испод Марковца, Кушиљева и Супске доминира фракција ситног песка.

Водне и ваздушне особине ливадског земљишта у Поморављу у већини случајева су неповољне. Структурни агрегати су, по правилу, крупни и не одликују се великом стабилношћу, јер се у сувом стању често формирају крупне џомбе. У влажном стању доминирају капиларне поре, док се у сувом стању често јављају пукотине. Земљиште има велику моћ акумулације воде али је чињеница да се знатан део те воде држи јаким атрактивним силама и биљке је не могу користити. Ваздушни капацитет није велики, посебно када је реч о тешкој глинуши. Према морфолошком изгледу, недостатак ваздуха се запажа једино у микродепресијама или тамо где је подземна вода висока. Микрорељеф иначе ванредно утиче на састав и физичке особине овог земљишта. У микродепресијама оно редовно има тежи састав па је зато влажније а појава сивкасте боје у дубљим слојевима указује на недостатак ваздуха. Ове су појаве знатно ређе на заравњеном терену, посебно ако је подземна вода дубља.

Када се посматра хемијски састав овог земљишта, креч је у већини случајева испран и појављује се тек испод 120-150 cm. Реакција средине је неутрална, ређе слабо кисела или слабо алкална. У атарима Ацибеговца, Кушиљева, Супске, запажа се процес блажег укисељавања. Степен засићености колоидног комплекса базама опада у овим областима. Овде се уочава и смањење хумуса у земљишту. Хумус је добро измешан са минералним делом земљишта али његов утицај на физичке особине услед разлике у генези није онако повољан као код чернозема.

Укупни азот учествује са 0,12-0,24 %, растворљиви фосфор са 1 – 22,2 mg и растворљиви калијум са 5,0-17,3 mg у 100 g земљишта. На основу ових података може се констатовати да је ово земљиште азотом и калијумом средње снабдевено, док је асимилативним фосфором у већини случаја сиромашно. Појава нешто већих количина фосфора у неким профилима је пре последица интензивног ђубрења него својства овог земљишног типа.

Алувијални наноси Велике Мораве и Ресаве одликују се великом производном вредношћу. Песковити наноси су најмање распрострањени што представља позитивну околност. Местаса малим уделом глине чини овај алувијум сиромашним и он је најпогоднији за шуме. Да би се овакав нанос могао рационално искористити за пољопривредне културе, треба додавати органске материје у виду органског – стајског ђубрива или тресета или, евентуално, додавати глину.

Три основна проблема се постављају при даљем искоришћавању алувијалних наноса у басену Велике Мораве. Један проблем се односи на заштиту од поплаве, други се тиче наводњавања, а трећи агротехнике и ђубрења у систему наводњавања.

Честе поплаве дуж Мораве чине алувијум несигурним као производно земљиште. Иако су поплаве с гледишта таложења свежег муља донекле позитивне, негативне последице на земљишту и гајеним културама много су веће. Сузбијање поплава се састоји у регулисању корита водотока, подизању насипа и сузбијању ерозије у брдовитом делу слива. Наводњавањем алувијалних наноса би се повећала њихова моћ искоришћења.

За наводњавање земљишта у Поморављу, постоје велике резерве површинских и подземних вода. Количина воде у притокама Мораве је велика у пролећним и јесењим месецима, али је зато мала у летњим месецима, када је вода за наводњавање најпотребнија. Оваква ситуација намеће потребу за изградњом акумулација. На многим местима постоје и подземне воде којима треба посветити посебну пажњу.

У долини Велике Мораве велики значај имају подземне воде. Оне се налазе на разној дубини испод површине, углавном у шљунку који се под муљем и песком налази релативно близу. Дубина подземних вода је на разним местима у Поморављу различита. У микродепресијама на алувијалној равни, местимично у подножјима где је терен низак, у



мртвајама и на другим местима, подземна вода се налази на 2-4 m дубине. На старијим речним терасама она је нешто дубља. На многим местима у Поморављу и у доњим токовима притока Мораве, подземна вода дубином налажења и количинама представља велику резерву. Местимично изазива и забаривање земљишта а може послужити као богат извор за наводњавање.

Појава и развој ерозионих процеса представљају један од основних узрока деградације земљишта, односно погоршања његовог квалитета (бонитета). Процењује се да су ерозиони процеси (различитог степена развоја) заступљени на око 80% пољопривредног земљишта у Србији.

Ерозију земљишта у сливу Велике Мораве условили су многи фактори као што су: рељеф, клима, стање вегетације, особине земљишта, хидрографија, начин искоришћавања земљишта, одсуство заштитних мера, распоред сеоских путева у брдовитом делу терена и други. Распоред њива углавном није прилагођен рељефу, што је иначе карактеристично за целу Шумадију и Србију уопште, што се негативно одражава на појаву и интензитет ерозије.

Клима у сливу Мораве је посебно важан чинилац за ерозију земљишта. Као што је познато, кише највише падају у мају и јуну, а то је доба када земљиште под окопавинама није покривено вегетацијом. Кише, уз то, падају најчешће у виду пљускова а земљиште није у стању да тако велику количину воде брзо упија и спроведе у дубље слојеве. Највећи део воде се тада стиче на нагибима, изазивајући ерозију земљишта. Њивска земљишта под окопавинама су и у току јесени и зиме изложени ерозији јер ни у то доба године нису заштићена вегетацијом. У овој климатској области није редак ни град, а услед појаве јужног топлог ветра снег се у пролеће у сливу Мораве нагло топи, што опет доводи до јачег отицања воде низ нагиб и ерозије земљишта.

Основни узроци деградације тла у Србији су између осталих непостојање адекватног законодавства за контролу опасних материја у пољопривредном земљишту. На квалитет земљишта негативно утиче неодговарајућа пракса у пољопривреди укључујући неконтролисана и неадекватна примену вештачких ђубрива и пестицида, као и одсуство контроле квалитета воде која се користи за наводњавање (најчешће су то воде које су у знатном степену загађене). Широка употреба оловног бензина изазива загађење земљишта оловом дуж главних путева. Лоше управљање отпадом и хемикалијама изазива његову деградацију (заузећем и емисијом штетних и опасних материја које се инфилтрирају у земљишни профил).



Демографија

Број становника и становништво

Становништво својим бројем, старосном и образовном структуром представља флексибилан, али и изразито значајан фактор привредно - економског развоја сваке средине. На промене броја и структуре становништва утичу бројни чиниоци, а као најзначајнији може се истаћи ниво и динамика привредно-економског развоја. Дакле, овде се ради о узрочно - последичном или интеракцијском односу у континуитету развоја, посматрано кроз време.

Табела бр. 3 Попис становништва

Попис 1971	Попис 1981	Попис 1991	Попис 2002	Попис 2011
34256	34888	33136	25511	23551

Извор: Републички завод за статистику, 2011. године

Од укупно 23.551 становника општине по попису 2011. године, 9.198 становника живи у граду Свилајнцу, односно 39% а 14.353 становника у сеоским насељима, односно 61%. Територију општине Свилајнац чине 22 насељена места, односно подручја катастарских општина која улазе у њен састав. Сва насељена места, због прегледности су приказана у табели.



Извор: Републички завод за статистику, 2011. године

Табела бр. 4 Популација по месним заједницама

Редни број	Назив насељеног места	Катастарска општина	Популација
1	Бобово	Бобово	1226
2	Бресје	Бресје	188
3	Војска	Војска	837
4	Врлане	Врлане	173
5	Гложане	Гложане	936
6	Грабовац	Грабовац	917
7	Дубље	Дубље	1095
8	Дубница	Дубница	504
9	Ђуринац	Ђуринац	246
10	Купиновац	Купиновац	327
11	Кушиљево	Кушиљево	2345
12	Луковица	Луковица	704
13	Мачевац	Мачевац	166
14	Проштинац	Проштинац	223

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



15	Радошин	Радошин	492
16	Роанда	Роанда	460
17	Роњевац	Роњевац	344
18	Седларе	Седларе	617
19	Суботица	Суботица	667
20	Свилајнац	Свилајнац	9198
21	Тропоње	Тропоње	729
22	Црквенац	Црквенац	1157

Извор: Републички завод за статистику, 2011. године

Кретање становништва

Кретање становништва одражава текуће промене становништва које се одигравају у току посматраног временског периода. Промене могу бити изазване природним узроцима, као што су рођења и смртни случајеви и тада говоримо о природном кретању становништва. Промене, међутим могу да потичу и од других узрока, као што су промене насеља унутар граница посматране територије (унутрашња миграција), или пак исељавања односно усељавања становништва у његовом међународном кретању (спољна миграција). За разлику од природног кретања, унутрашњу и спољну миграцију називамо механичким кретањем становништва.

Природно кретање становника

Природни прираштај становништва представља однос између живорођених и броја умрлих. Индекс промене стопе природног прираштаја показује да природни прираштај општине Свилајнац опада из године у годину.

Табела бр. 5 Природни прираштај општине Свилајнац

Година	Природни прираштај
2011.	-362
2012.	-281
2013.	-257
2014.	-309
2015.	-251
2016.	-290
2017.	-282

Републички завод за статистику

Када је реч о околним селима, према пројекцијама које је радио Републички завод за статистику, можемо закључити пад броја становништва из године у годину, односно број мртвих је већи од броја рођених. Из табеле бр.6 можемо видети да је само 2016.године у Бресју забележен нулти природни прираштај, односно број мртвих је једнак броју рођених и Проштинац 2012. године имамо позитиван природни прираштај. Остале године карактерише негативан природни прираштај за свако село општине Свилајнац, као и сам Свилајнац.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



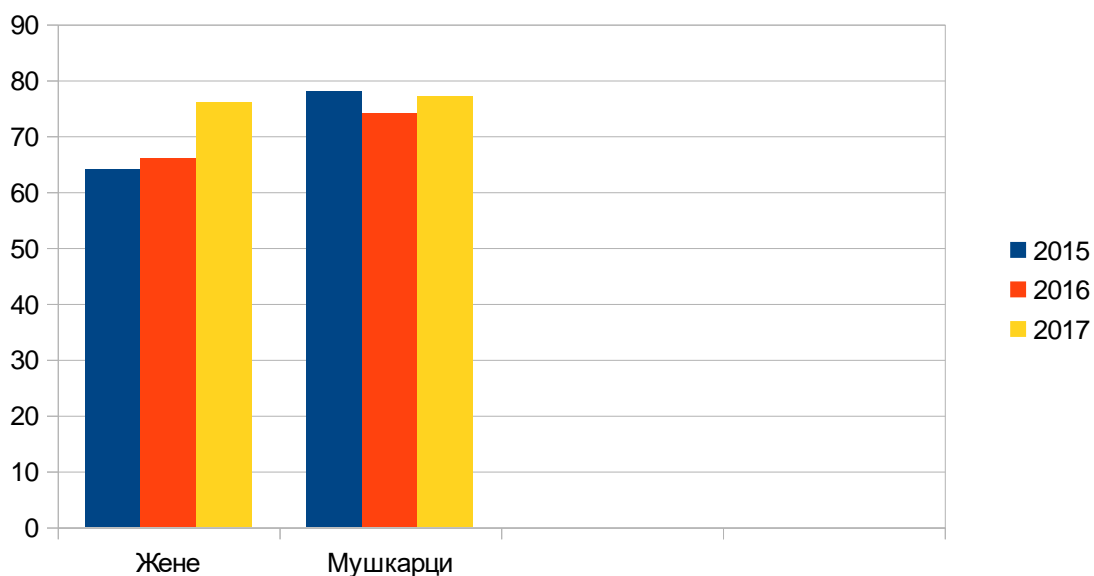
Табела бр.6 Природни прираштај по годинама

Место	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Бобово	-24	-22	-18	-20	-25	-26	-21
Бресје	-5	-4	-3	-2	-6	0	-3
Војска	-14	-15	-17	-25	-12	-24	-17
Врлане	-2	-3	-3	-2	-2	-6	-9
Гложане	-21	-20	-15	-14	-13	-15	-15
Грабовац	-29	-16	-15	-18	-18	-17	-21
Дубље	-22	-12	-13	-16	-16	-15	-3
Дубница	-12	-5	-7	-5	-5	-9	-8
Ђуринац	-5	-2	-7	-5	-6	-3	-4
Купиновац	-4	-5	-2	-7	-4	-3	-6
Кушиљево	-40	-29	-24	-24	-29	-26	-26
Луковица	-15	-14	-13	-7	-8	-7	-12
Мачевац	-6	-2	-4	-4	-1	-1	-3
Проштинац	-5	2	-8	-9	-3	-4	-4
Радошин	-7	-8	-12	-6	-10	-9	-13
Роанда	-11	-14	-10	-8	-2	-15	-11
Рођевац	-3	-2	-9	-8	-9	-6	-8
Седларе	-16	-17	-10	-10	-4	-8	-8
Суботица	-11	-12	-10	-14	-10	-11	-10
Тропоње	-20	-12	-3	-13	-12	-15	-13
Црквенац	-23	-13	-14	-25	-12	-13	-26
Свилајнац	-67	-56	-40	-67	-44	-57	-41

Републички завод за статистику

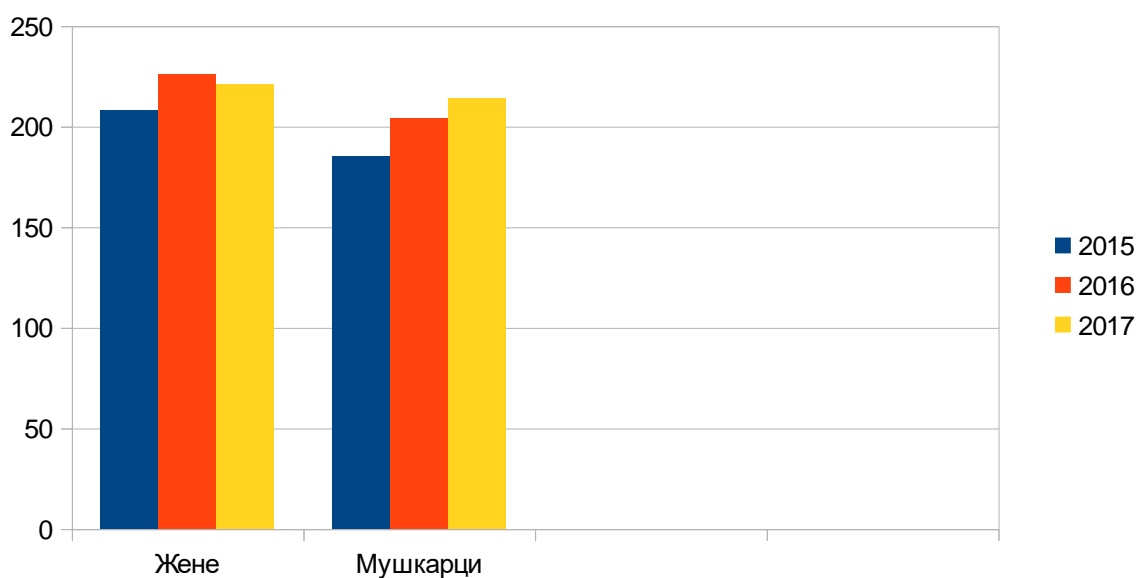


Живорођени према полу 2015-2017



Витална статистика РЗС

Умрли према полу 2015-2017



Витална статистика РЗС

Може се закључити да природно кретање становништва на територији општине Свилајнац карактерише смањење стопе наталитета и пораст стопе морталитета, што



доводи до тога да већина насеља има негативне стопе природног прираштаја. Све указје да је подручје општине Свилајнац у фази депопулације. Према пројекцијама које је спровела Витална статистика Републичког завода за статистику констатовано је да ће број становника у 2041. години бити 19462 становника у Свилајнцу (средња варијанта са миграцијама).

Структура становништва

Структура становништва према полу

Када је реч о полној структури можемо приметити да је већи удео женског у односу на мушко становништво. Према пројекцијама из 2017. године удео женског становништва је 52.12% у односу на укупно становништво. Остатак од 47.88% чине мушкарци.

Становништво према старосним групама и полу

	2016		2017	
	Ж	М	Ж	М
Деца старости од 6 година (предшколски узраст)	502	533	481	529
Деца старости 7-14 година (узраст основне школе)	788	840	769	794
Деца старости 15-18 година (узраст средње школе)	463	452	457	467
Деца старости 0-17 година	1642	1714	1601	1676
Број младих (15-29 година)	1734	1851	1730	1849
Радни контингент становништва (15-64 година)	6933	6827	6825	6714
Укупан број становништва	11472	10528	11304	10386

Републички завод за статистику

Старосна структура становништва

Старосна структура становништва представља једну од најважнијих демографских структура. Важно је како за садашњи тако и за будући демографски и економски развој посматраног подручја. Из ње произилазе кључни контингенти становништва како за биолошку репродукцију, тако и за формирање радно способног контингента.

Детерминанте старосне структуре становништва су висина и тенденција наталитета, морталитета, миграционих кретања, чиниоци проузроковани економским и политичким ситуацијама као што су економска криза, рат и сл.

Просечна старост становништва општине Свилајнац је 46 година.

Функционалне добне групе становништва су групе са специфичним потребама, које органи-зовано друштво на одређеном степену богатства треба да задовољи. Грубо наведено, то су следеће популације: предшколског узраста, школског узраста, средњег образовног узраста, студенског узраста, контингент радноспособног становништва и контингент старих лица. Према наведеним популацијама одређују се потребе за: предшколским установама, школама основног и средњег образовања, радним местима, становима, домовима за старе, гробљима.

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Економски смисао оваквог груписања становништва лежи, пре свега, у проналажењу извора радне снаге с једне и утврђивању укупног потрошачког становништва са друге стране. У демографском погледу старосна структура становништва представља важан чинилац у кретању становништва, служи за анализу постојећег становништва и статистичка предвиђења.

Табела бр.7 Старосна структура становништва

	Попис 1971	Попис 1981	Попис 1991	Попис 2002	Попис 2011
0-4	1972	1936	1708	1176	859
5-9	1882	2204	1685	1419	1096
10-14	2160	2015	1854	1375	1155
15-19	2954	2005	2090	1416	1336
20-24	2653	2186	2046	1513	1239
25-29	1934	2916	1888	1560	1213
30-34	2249	2566	2149	1566	1345
35-39	2726	1984	2746	1425	1476
40-44	3136	2249	2444	1620	1477
45-49	2601	2715	1838	1846	1401
50-54	1312	3035	2046	1674	1618
55-59	1878	2474	2461	1141	1894
60-64	2275	1235	2740	1455	1879
65-69	1798	1588	2069	1881	1377
70-74	1276	1750	963	2039	1422
75 и више	1340	1914	2176	2243	2764
непознато	110	116	233	162	-
Укупно	34256	34888	33136	25511	23551

Извор: Републички завод за статистику, 2011.године

Табела бр. 8 Функционалне добне групе

Подручје	Укупн о	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-59	60-74	75 и више
Општина Свилајнац	23.551	859	1096	1155	1336	1239	10424	4678	2764
	100%	3,65%	4,65%	4,90%	5,67%	5,26%	44,26%	19,87%	11,73%
Градско насеље	9198	376	489	495	570	529	4406	1633	700
	100%	4,09%	5,3%	5,38%	6,2%	5,75%	47,9%	17,75%	7,61%
Остала насеља	14.353	483	607	660	766	710	6018	3045	2064
	100%	3,37%	4,23%	4,6%	5,34%	4,95%	41,93%	21,22%	14,38%

Извор: Републички завод за статистику, 2011.године



Анализа старосне структуре по подацима из последња два пописа (2002. и 2011.), указује да се учешће најмлађе добне групе од 0 до 4 године живота, у укупном становништву смањило. Смањење овог дела популације са демографског аспекта није позитивно. Укупан удео деце од 0-4 године износи 3,65% у односу на укупан број становника општине. Група са највећим уделом у укупном броју становника на територији општине је старосна група од 25-59 година, износи 44,26%.

На основу претодне анализе, можемо констатовати да укупно становништво на нивоу општине Свилајнац испољава тенденцију старења. Млађе добне групе, апсолутно и релативно смањују своје учешће у укупном становништву. То је, пре свега, карактеристика руралног дела општине, док становништво градског насеља својом величином, карактеристикама и интензитетом промена не може у потпуности да компензира негативне демографске тенденције у окружењу. Док истовремено, добне групе старијег узраста увећавају своје учешће у укупном становништву.

Старост становништва

Табела бр.9 Старост становништва

Подручје	просечна старост	млади до 20 година	млађи од 40 година	Стари 60+ година	индекс старења
Општина Свилајнац	45,4	18,88%	41,27%	31,60%	130,07

Извор: Републички завод за статистику, 2011. године

На основу индикатора демографске старости становништво општине Свилајнац се сврстава у 6. стадијум – дубока демографска старост.

Оно што са сигурношћу можемо да тврдимо је да само значајан пораст наталитета може да заустави процес демографског старења, што уједно представља проблем ширих размера.

Узимајући у обзир негативну стопу природног прираштаја, као и да је на попису из 2011. године најбројнији контигент становништва у распону година од 75 и више (на попису из 1991. године најбројнији контигент је био од 35 до 39 година) јасно је да општина Свилајнац, као уосталом и цео регион Шумадије и Поморавља и Република Србија, има проблем „старења“.

Однос урбано – рурално становништво

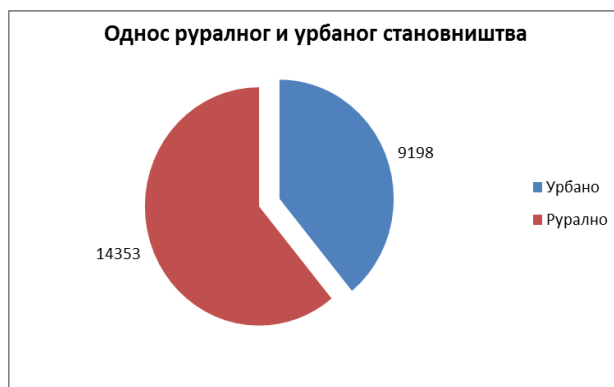
Можемо рећи да се кроз однос урбаног и руралног становништва јасно види и привредна структура општине. С обзиром да је општина Свилајнац типично пољопривредна општина, удео руралног становништва иде и преко 60%, за разлику од типичних индустријских центара у региону Шумадије и Поморавља (Крагујевац, Аранђеловац, Јагодина, Ћуприја...) где су миграторна кретања становништва ка градским срединама била израженија и где учешће руралног становништва у укупном контигенту досеже максимално до 20%.

Табела бр.10 Однос урбаног и руралног становништва

Општина Свилајнац	Укупно	Урбано	Рурално	Рурално %
	23551	9198	14353	60.94%

Извор: Републички завод за статистику, 2011. Године

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Извор: Републички завод за статистику, 2011.године

Економска активност и економска неактивност становништва

Табела бр. 11 *Запосленост и зараде 2017. година*

Регистровани запослени	5643
Регистровани запослени у односу на број становништва	26.0
Просечне зараде без пореза и доприноса (рсд)	36369
Регистровани незапослени	1875
Регистровани незапослени на 1000 становника	86

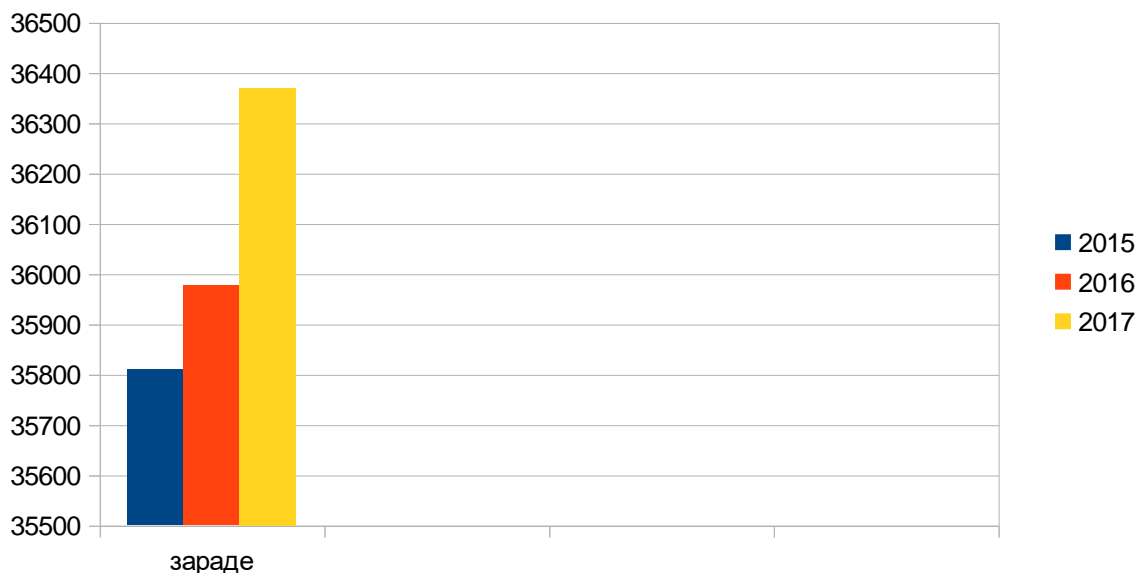
Републички завод за статистику, 2018

Из табеле бр.11 можемо закључити да је више нерегистрованих становника било запослено или не, у односу на регистроване. По последњим подацима Републичког завода за статистику, општина Свилајнац је имала 5643 регистрованих запослених и 1875 регистрованих незапослених становника у 2017-ој години. Највише има незапослених старости од 30-54 године.

Регистровани незапослени према полу

Година	Жене	Мушкарци
2015.	913	1010
2016.	985	1049
2017.	930	945

Национална служба за запошљавање 2018



Образовна структура становништва

Образовање становништва представља просторно-културни степен који је достигло становништво посматраног подручја, а како образовање представља и један од значајних услова економског напретка, то анализа структуре становништва по образовању сачињава једну од полазних тачака у проучавању неких економских проблема.

Упоредо са развојем друштвено-техничке поделе рада и трансформацијом аграрног у индустријско и постиндустријско друштво, радикално се мењају услови живота и повећавају захтеви у погледу висине образовања укупног и активног становништва. У складу са подизањем продуктивног и пословног нивоа дошло је и до подизања образовног цензуса. Ово представља најповољнији квалитет демографске структуре и добру основу за даљи развој средине.

Табела бр.12 Становништво старије од 15 и више година према полу и школској спреми

Пол	Средње образовање					Више / високо образовање		
	Свега	Гимназија	Средње стручне школе у трајању		Школе за специјализацију	Више образовање	Високо образовање	Непознато
			Краћем од 4 године	4 године				
С	7701	718	3421	3480	82	730	910	242
М	4190	297	2134	1687	72	381	465	111
Ж	3511	421	1287	1793	10	349	445	131

Извор: Републички завод за статистику, 2011. године



Табела бр.13 Становништво старије од 15 година према брачном стању и полу

	Мушко становништво					
	Свега	Неожењени	Ожењени	Удовац	Разведени	Непознато
Укупно	9663	2868	5638	634	439	84
Градско насеље	3657	1197	2096	176	152	36
Остало	6006	1671	3542	458	287	48

Извор: Републички завод за статистику, 2011. године

Табела бр.14 Становништво старије од 15 година према брачном стању и полу

	Женско становништво					
	Свега	Неудата	Удата	Удовица	Разведена	Непознато
Укупно	10778	2090	5638	2375	598	77
Градско насеље	4181	967	2122	734	327	31
Остало	6597	1123	3516	1641	271	46

Извор: Републички завод за статистику, 2011. године

Из табела можемо приметити да у укупном броју становништва мушкараца има више него жена, али међу женама има много више удовица, док је број удоваца знатно мањи. Међу разведенима има више жена.

Миграциона обележја

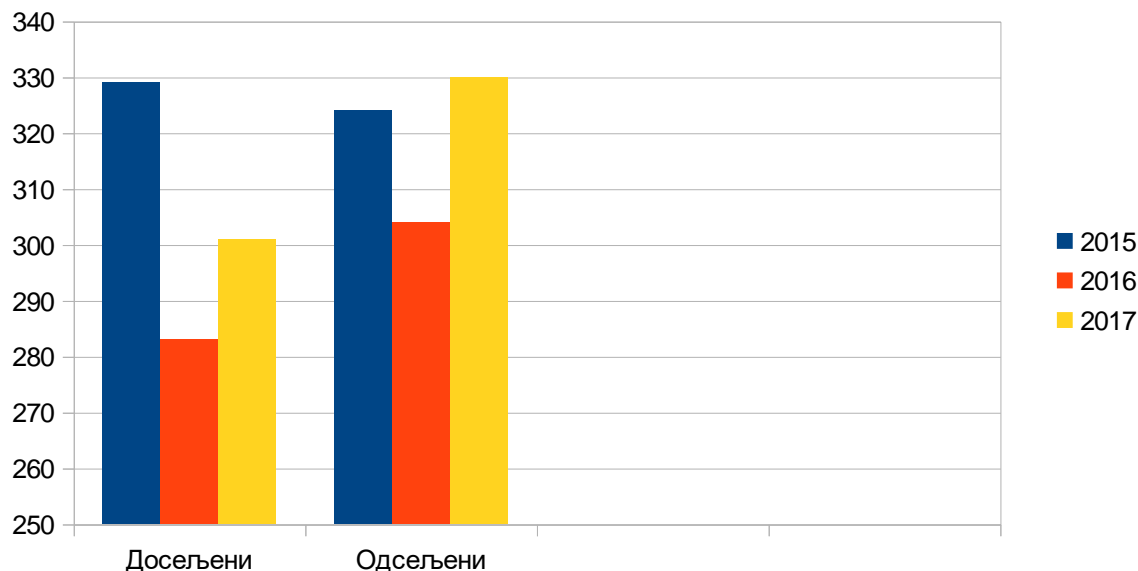
Општина Свилајнац има негативна миграциона кретања, као уосталом и цео регион Шумадије и Поморавља. Разлоге овог већег одлива становништва треба тражити, пре свега, у различитој економској снази општина. Становништво мањих и неразвијених општина врши миграциона кретања и унутар Шумадије и Поморавља, ка већим привредним и образовним центрима (Крагујевац, Јагодина, Београд). Присутна су такође и велика емиграциона кретања, посебно међу млађом, високо образованом популацијом, што ствара ефекат „одлива мозгова“.

Радне миграције у иностранство са подручја општине Свилајнац имају вишедеценијски континуитет и знатну просторну израженост. Миграције су најизраженије према Француској, Швајцарској, Аустрији и Немачкој, а заступљене су и ка другим земљама као што су Шведска, Белгија, Италија и др.

Подаци показују да на територији општине Свилајнац има 24930 бирача.



Миграциона кретања 2015-2017.година



Републички завод за статистику

Етничка структура становништва

Етничку структуру становништва општине Свилајнац чине Срби (93,61810%) са националним мањинама међу којима су најбројнији Роми (1,375738%), а затим Власи (1,188909%).

Табела бр. 15 Етничка структура становништва

Р. бр.	Националност	Број	%	Р. бр.	Националност	Број	%
1	Срби	22048	93,61810%	12	Румуни	65	0,275997%
2	Црногорци	19	0,080676%	13	Руси	7	0,029723%
3	Југословени	25	0,106153%	14	Словаци	1	0,004246%
4	Албанци	2	0,008492%	15	Словенци	5	0,021231%
5	Горанци	3	0,012738%	16	Роми	324	1,375738%
6	Бугари	5	0,021231%	17	Хрвати	20	0,084922%
7	Власи	280	1,188909%	18	Друго	30	0,127383%
8	Мађари	1	0,004246%	19	Неопредељени	248	1,053034%
9	Македонци	22	0,093414%	20	Регионално	5	0,021231%
10	Муслимани	1	0,004246%	21	Непознато	439	1,864040%
11	Немци	1	0,004246%	22	Укупно	23551	100%

Извор. Извор: Републички завод за статистику, 2011.године



Према званичном попису из 2011. било је 324 Рома што је доста мање у односу на право стање. Општина Свилајнац тежи ка унапређењу положаја Рома и константно ради на побољшању њихових услова за живот.

У односу на број становника, који нумерички незнатно осцилира, у општини Свилајнац у последње две деценије, бележимо стални пораст социјално угроженог становништва који су корисници услуга социјалног рада и других социјално заштитних услуга у Центру за социјални рад, Црвеном крсту, Заједница запошљавања и фонду солидарности општине Свилајнац.

Реална тежња ка адекватној заштити ромског и другог осиромашеног становништва и обезбеђењу адекватних егзистенцијалних услова за њихово квалитетно живљење, у основи имају императив поштовања људских права и хуманизације социјално егзистенцијалних услова у локалној заједници примерено реалним потребама ромског и осиромашеног становништва.

Расположиви подаци из релевантних установа на територији општине Свилајнац (основне школе, Дом здравља, Центар за социјални рад, Црвени крст Свилајнац и Национална служба за запошљавање) указују да су Роми популација која има највећу стопу сталне незапослености у односу на укупан број. Незапосленост женског ромског становништва је 90% у односу на укупан број, стопа неписмености или неадекватне писмености ромског становништва је изнад 70%, у овој популацији стопа раног прекидања образовања и нередовног похађања основне школе је најприсутнија, најмањи број ромских породица је адекватно стамбено обезбеђено, тј. ромске породице живе у неадекватним условима и највећи број нема власништво над стамбеним простором у коме живе (нпр. у највећем ромском насељу „Бурдуш мала“ на површни од 8,83 ара живи преко 250 Рома од којих су седамдесеторо деца различитог узраста). Роми, свих узраста су особе са највећим бројем здравствених проблема и хроничитета у односу на укупан број становника општине Свилајнац.

У оквиру пројекта „Побољшање услова живота у ромским насељима“ почела је изградња објекта за социјално становање за 12 најугроженијих ромских породица насеља „Бурдуш мала“ у Свилајнцу. Пројектом који финансира Европска унија, суфинансира Влада Републике Србије, реализује Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и Министарство финансија, а на терену спроводи организација „ХЕЛП“, предвиђена је донација у виду изградње стамбене зграде са 12 стамбених јединица опремљених основним намештајем и кућним апаратима укупне вредности 276.000 евра.

Општина Свилајнац је препознала потребе најугроженијих група ромске популације и у сарадњи са невладиним сектором (ХЕЛП) и у комуникацији са представницима Рома, кренула са конкретним решењем. Управа општине Свилајнац ту неће стати него ће наставити напоре ка побољшању како услова живота ромских породица, тако и њихово укључивање у друштво.

Религија

Када говоримо о религији и вероисповести становника у општини Свилајнац, најбројни су православци (95,58830%), сходно етничкој структури становништва, док су друге религије заступљене у много мањем обиму. Преглед свих заступљених религија и вероисповести у општини Свилајнац је приказан табеларно.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Табела бр. 16 Вероисповести становника у општини Свилајнац

Р. Б.	Религија	Број	%
1.	Муслимани	48	0,20381%
2.	Агностици	4	0,01698%
3.	Лица која су се изјаснила као хришћани	161	0,68362%
4.	Католици	62	0,26326%
5.	Православци	22512	95,58830%
6.	Протестанти	12	0,05095%
7.	Остале хришћанске вере	1	0,00425%
8.	Источњачке вероисповести	1	0,00425%
8.	Друго	1	0,00425%
9.	Неопредељени	244	1,03605%
10.	Атеисти	51	0,21655%
11.	Непознато	454	1,92773%
	Укупно	23551	100%

Извор: Републички завод за статистику, 2011. године

Ако посматрамо демографске карактеристике општине Свилајнац приметимо негативну стопу природног прираштаја у последњих неколико година, као и то да општина има проблем старења. Однос урбаног и руралног становништва такође се мењао у корист руралног. Вишедеценијски континуитет у радним миграцијским кретањима ка европским земљама такође негативно утиче на природни прираштај. Општина је претежно насељена Србима, а од националних мањина највише има Рома и Влаха, док од религија најприсутније су православна са веома малим уделом других религија.



Локална самоуправа

Организација локалне самоуправе општине Свилајнац

Уставом Републике Србије и Законом о локалној самоуправи, Општина је дефинисана као основна јединица локалне самоуправе. Органи општине Свилајнац су:

Скупштина општине Свилајнац

Скупштина општине је највиши орган општине који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом, законом и Статутом. Надлежности Скупштине општине одређене су Законом о локалној самоуправи и статутом општине Свилајнац. Скупштину општине чине одборници, које бирају грађани на непосредним изборима, тајним гласањем у складу са Законом и статутом општине. Скупштина општине Свилајнац има 47 одборника, који се бирају на период од четири године. Образована су стална радна тела за разматрање питања из њене надлежности, која дају мишљења на предлоге прописа и одлука које доноси скупштина општине и друге послове утврђене статутом.

Председник општине

Председник општине је извршни орган општине кога бира Скупштина општине, из реда одборника, на време од четири године, тајним гласањем, већином гласова од укупног броја одборника Скупштине општине. Председник општине представља и заступа општину а надлежности председника општине одређене су Законом и статутом општине Свилајнац. Председник општине може имати помоћнике за поједине области, који покрећу иницијативе, предлажу пројекте и сачињавају мишљења у вези са питањима која су од значаја за развој у областима за које су постављени.

Општинско веће

Општинско веће је извршни орган општине, кога чине председник општине, заменик председника општине као и чланови општинског већа чији је број утврђен статутом општине. Чланове општинског већа бира Скупштина општине, на период од четири године, тајним гласањем, већином од укупног броја одборника. Председник општине је председник општинског већа. Заменик председника општине је члан општинског већа по функцији. Општинско веће, сходно Закону, предлаже статут, буџет и друге одлуке и акте које доноси Скупштина општине, непосредно извршава и стара се о извршавању одлука и других аката које доноси скупштина општине, врши надзор над радом Општинске управе и друге послове одређене законом и статутом општине.

Општинска управа

Општинска управа је образована као јединствени орган за вршење управних послова у оквиру права и дужности општине и одређених стручних послова за потребе Скупштине општине, председника општине и Општинског већа. У Општинској управи су образоване организационе јединице за вршење сродних, управних, стручних и других послова, као Одељења и Кабинет председника. Општинском управом руководи начелник Општинске управе, кога поставља Општинско веће, на основу јавног огласа, на пет година. Руководиоце организационих јединица у управи распоређује начелник Општинске управе. Надлежност Општинске управе одређена је законом и статутом општине. У поступку пред Општинском управом, у коме се решава о правима, обавезама и интересима грађана и правних лица примењују се прописи о управном поступку. Општинска управа грађанима омогућава брзо и делотворно остваривање њихових права и правних интереса, даје грађанима потребне податке, обавештења и пружа правну помоћ.



Ради задовољавања потреба и интереса од непосредног значаја за грађане са дела територије општине, у општини су образоване 22 месне заједнице. Месне заједнице имају својство правног лица у оквиру права и дужности утврђених статутом и одлуком о оснивању. За обављање одређених послова, ван седишта Општинске управе, у насељеним местима на територији општине образоване су Месне канцеларије у складу са Законом и одлуком Скупштине.

Општински правобранилац предузима све правне радње, користи правна средства пред судовима и другим надлежним органима ради заштите имовинских права и интереса општине Свилајнац, њених органа и организација, месних заједница и правних лица чије се финансирање обезбеђује у буџету општине.

Одељења општинске управе

У Општинској управи основне организационе јединице су: Одељење за општу управу и заједничке послове, Одељење за буџет и финансије, Одељење за урбанизам, изградњу, комуналне и имовинско-правне послове, Одељење за инспекцијски надзор и пољопривреду, као и Одељење локалне пореске администрације. У Општинској управи се као посебна организациона јединица образује Кабинет председника општине. У оквиру Одељења образују се унутрашње организационе јединице: одсеци и групе.

I Одељење за општу управу и заједничке послове

У Одељењу се образују:

- Одсек за пријем, распоређивање, отпремање поште и архиву;
- Одсек за матичне послове;
- Одсек за административне и заједничке послове;
- Управљање људским ресурсима;
- Кориснички центар општине Свилајнац.

Одсек за пријем, распоређивање, отпремање поште и архиву

Обавља послове пријема, отварања, распоређивања, класификације и евидентирања поште, благовременом преузимању поште намењеној органима општине као и доставе поште до надлежних извршилаца у оквиру органа које покрива писарница. Стара се о правилном вођењу картица, штампању омота списка, прављењу извештаја о дневном пријему поште и кретању предмета у оквиру органа које покрива писарница. Стара се о вођењу евиденције о пријему и достављању службених листова, службених гласника и стручних часописа.

Обавља послове пријема, разврставања, завођења као и друге припремне радње за отпремање поште из органа које покрива писарница, предаје пошту помоћним радницима из седишта органа, као и шефовима Месних канцеларија, разврстава доставнице по урученој пошти и доставља их надлежним извршиоцима у оквиру органа које покрива писарница.

Издаје уверења о чињеницама за које се води службена. Обавља све послове око развођења свих решених предмета и њихово архивирање. Стара се о уредном вођењу архиве и о излучивању регистратурског материјала. Уредно води архивску књигу.

Одсек за матичне послове

У оквиру овог Одсека, води се управни поступак у вези са личним стањем грађана. Доносе се решења о накнадном упису у матичну књигу рођених и матичну књигу умрлих, решења о исправкама података у матичну књигу рођених, матичну књигу венчаних и матичну књигу умрлих, као и решења о промени личног имена грађана. Одсек сарађује са Центром за социјални рад, министарствима и другим институцијама са којима се у већем обиму размењују подаци у вези са личним стањем грађана.



Води се бирачки списак, прате се и уносе одговарајуће промене и обезбеђује стална ажурност бирачког списка. Израђују се нацрти решења о свакој промени у бирачком списку и подносе захтеви надлежним органима и службама за достављање података потребних за ажурирање бирачког списка. Прикупљају се дневни писмени извештаји о чињеницама битним за бирачки списак. По потреби се штампају изводи из бирачког списка и достављају надлежним органима. Издају се потврде о бирачком праву као и обавештења за гласање.

У оквиру Одсека воде се послови уписа у матичну књигу рођених, матичну књигу венчаних и матичну књигу умрлих, као и потребне уписе у књигу држављана. Уносе се подаци из матичних књига у Централни систем за електронску обраду и складиштење података и чување другог примерка матичних књига. Издају се изводи или уверења на основу матичних књига и књиге држављана. Води се посебна евиденција о изводима који се издају на међународном обрасцу. Од првог до петог у месецу достављају се извештаји Заводу за статистику о подацима из матичних књига. Приликом сваког уписа у матичне књиге, достављају се извештаји о упису надлежним органима. Сачињавају се записници о пријави за закључење брака и закључује брак. Саставља се записник о признавању очинства и материнства, записник о одређивању личног имена детета, као и смртовница. Матичар, шеф Месне канцеларије или секретар Месне заједнице у оквиру овог Одсека врше послове матичара, односно све послове у вези са уписом у матичну књигу рођених, матичну књигу венчаних и матичну књигу умрлих, као и потребне уписе у књигу држављана за своје матично подручје. Издају изводе или уверења на основу матичних књига и књиге држављана. Воде посебну евиденцију о изводима које издају на међународном обрасцу. Редовно достављају извештаје Заводу за статистику о подацима из матичних књига. Приликом сваког уписа у матичне књиге, доставља извештај о томе надлежним органима. Саставља записник о пријави за закључење брака и закључује брак. Саставља записник о признавању очинства и материнства као и записник о одређивању личног имена детета. Саставља смртовницу. Доставља извршиоцу за вођење бирачког списка све податке неопходне за његово ажурирање. Стара се о чувању и архивирању аката који настају у његовом раду. Обавља послове комуналног редара за подручје Месне заједнице које покрива и то: врши контролу коришћења и одржавања комуналних објеката заштите водотока (канални поред саобраћајница), јавних површина дрвореда (растиње поред саобраћајница), паркова и друго. Пријављује бесправно прикључене објекте на водоводну и канализациону мрежу и учиниоце других прекршаја из области комуналних делатности и доставља податке комуналном инспектору. Контролише изношење смећа са коловоза, тротоара и друга места, као и извршење решења из комуналне области. Контролише раскопавање улица, експлоатацију шљунка, постављање светлећих фирми и реклама, заузеће јавних површина. Обавља административно-техничке послове за Савет Месне заједнице, мировна већа и друге комисије Савета Месне заједнице. Пружа помоћ грађанима у остваривању својих права код надлежних органа, помаже Савету Месне заједнице у поступку личног изјашњавања грађана за увођење месног самодоприноса, послове комуналног уређења МЗ, путеви, ПТТ, електрична енергија, заштита и унапређење животне средине, обавља социјалне и хуманитарне активности, васпитно - образовне, културно - спортске и друге активности. Обавља све друге послове који су од општег интереса и интереса Општинске управе и Месне заједнице.

Одсек за административне и заједничке послове

Обавља административне послове за потребе Скупштине, скупштинских одбора, Општинског већа и потребе Општинског правобранилаштва, врши обраду аката по налогу секретара Скупштине општине и Општинског јавног правобраниоца. Врше се тонска снимања седница Скупштине и достављају секретару Скупштине.



Обавља послове администрације рачунарских мрежа, пројектовање база података, одржавање апликативног софтвера (тестирање, имплементација, одржавање софтвера и обука корисника), обавља мање сложене информатичке послове, одржава компјутерску технику коју користи Општинска управа у оперативном стању.

Врши техничку припрему, обраду и умножавање материјала за седнице Скупштине општине, Општинског већа и Општинске управе. Врши фотокопирање материјала, врши пријем и контролу рачуна о преузетом гориву за возила Општинске управе, као и контролу утрошка горива у складу са преузетим рачунима. Одговоран је за одржавање аутопарка, пријављује настале штете начелнику Одељења, стара се о возилима у власништву Општинске управе. Обавља послове осигурања возила Општинске управе, стара се о регистрацији и благовременом техничком прегледу возила, координира рад возача. Врши набавку, пријем и контролу канцеларијског и другог потрошног материјала. Стара се о одржавању уређаја и инсталација у згради Општинске управе и објектима који су у власништву Републике Србије, а које користи општина Свилајнац.

У оквиру Одсека обављају се послови превоза функционера општине, одржавања путничких возила, њиховој исправности, набавци горива. Стара се о одржавању хигијене у радним просторијама зграде општине.

Одржавају чистоћу око зграде и зелене површине испред зграде, укључујући поливање траве током летњег периода, чишћење и одлагање одпадака. Обавља послове рашчишћавања снежних наноса и уклањања леда на свим прилазима згради, испред и око зграде, и на паркинг простору током зимског периода. Стара се о одржавању ауто парка, прању и чишћењу путничких возила у власништву општинске управе. Одсек се стара о заштити базе података и архивирању података у складу са прописима, контроли приступа рачунарском систему, инсталирање софтвера и несметан рад рачунарске опреме.

Управљање људским ресурсима

Врши анализу описа послова и радних места у органима општине и њихово правилно разврставање у звања; припрема нацрт правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места; врши планирање и развој кадрова у органима општине; обавља стручне послове у вези са планирањем организационих промена у органима општине; припрема нацрт Кадровског плана и прати његово спровођење у органима; развија систем оцењивања рада службеника, систематско праћење постигнућа службеника, унапређивање мотивације службеника; врши анализу, процену и припрему предлога годишњег Програма посебног стручног усавршавања службеника и предлога финансијског плана за његово извршавање; организује, реализује и врши анализу ефеката интерног и екстерног стручног усавршавања.

Води кадровске и друге евиденције из области радних односа службеника и намештеника и обавља правне и административне послове у вези остваривања права запослених из радног односа. Обрађује и комплетира акте, води и чува персонална досијеа запослених, постављених, изабраних и других ангажованих лица. Спроводи поступак интерног и јавног конкурса и припрема решења о заснивању радног односа. Припрема појединачне акте из области радних односа, израђује решења, уговоре и друга акта из области радних односа. Доставља пријаве за полагање државног стручног испита. Саставља и доставља статистичке извештаје надлежним органима у вези кадровских и персоналних послова. Врши пријављивање на здравствено и пензионо осигурање и одјављивање запослених, постављених и изабраних лица у органима Општине. Оверава здравствене књижице и обавља друге послове из области радних односа.

Води управни поступак у вези са признањем својства војног, односно мирнодопског инвалида. Предузима радње у управном поступку пре доношења решења у вези остваривања породичне инвалиднине, увећане породичне инвалиднине. Предузима радње у поступку, односно упућује подносиоца захтева, односно кориснике који су већ



остварили право, ради поновне провере процента инвалидитета, а у вези признавања права на туђу негу и помоћ. Комплетира документацију за лекарску комисију, а решења која подлежу ревизији доставља надлежном органу који обавља ревизију. Упућује и помаже наследницима умрлог лица, корисника ове помоћи, да остваре погребне трошкове. Врши електронску обраду података по посебном програму утврђеном од стране надлежног министарства за остваривање права на борачко-инвалидску заштиту, доставу података министарству, као и електронски пријем података од министарства. Обавља послове Овлашћеног лица за поступање по захтевима о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Прима захтеве, обавештава тражиоца о информацијама и обезбеђује увид у документ који садржи тражену информацију, односно доставља информацију на одговарајући начин. Одбија захтев решењем, пружа тражиоцу неходну помоћ за остваривање права утврђених Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Предузима мере за унапређење праксе обезбеђења. Подноси годишњи извештај Поверенику о радњама државног органа предузетих у циљу примене овог закона и најмање једном годишње израђује информатор о раду државног органа.

Кориснички центар општине Свилајнац

Стара се и непосредно учествује о обављању свих послова у Центру. Спроводи реализацију програма у оквиру Пројеката бриге о грађанима општине Свилајнац а посебно о угроженим категоријама становништва. Обавља директну и телефонску комуникацију са грађанима о актуелним и новим програмима, давањем свих потребних обавештења. Прикупља и обрађује све податке корисника програма како би грађани општине Свилајнац и угрожене категорије становништва остварили квалитетнију помоћ и на тај начин им пружили боље услуге у зависности од врсте програма и категорије становништва.

Остварује сарадњу са установама, центрима и осталим организацијама у циљу спровођења и квалитетније реализације програма.

Врши пријем корисника Центра ради давања потребних обавештења у вези са остваривањем права наведених програма. Пружа помоћ корисницима при попуњавању одговарајућих образаца и захтева, води евиденцију путем аутоматске обраде података за потребе Центра и благовременог давања обавештења. О Корисничком центру ће бити још опширнијих информација у даљем тексту.

II Одељење за буџет и финансије

У Одељењу се образују:

- Одсек за рачуноводство, буџет и трезор;
- Одсек за инвестиције;

Одсек за рачуноводство, буџет и трезор

Врши контролу и утврђивање веродостојности и рачунске исправности књиговодствених исправа – докумената на основу којих треба вршити плаћања са консолидованог рачуна трезора, као и одобравање појединих захтева за плаћање на основу документације, обрачун и исплату плата, накнада и додатака запослених. Учествује у изради нацрта Одлуке о буџету, предлаже Општинском већу нацрт Одлуке о буџету и других Одлука у вези са буџетом. Учествује у изради, изменама и допунама финансијских планова корисника буџетских средстава. Обављају се послови евидентирања прихода, примања и извршених појединачних расхода по корисницима. Спроводи се поступак евидентирања одобрених измена и преусмеравања апропријација. Обавља послове израде извештаја о спроведеним приходима и извршеним расходима који се шаљу Управи за трезор и



министарствима. Прати ликвидност трезора и саставља потребне извештаје о задуживању трезора и буџета. Подноси периодичне извештаје о стању и утрошку средстава. Врши књижење и праћење месечних отплатних рата по уговорима о откупу станова, чији је корисник општина, књижење закупа у складу са уговорима о закупу и усклађује месечне отплатне рате за шестомесечне обрачунске периоде у складу са Законом. Врши годишњи попис имовине и обавеза.

Води дневне евиденције по делима и главама, као и економској и функционалној класификацији за све буџетске кориснике. Саставља месечне извештаје и врши усаглашавање са главном књигом трезора. Обављају се књиговодствено-аналитички послови везани за средства месног самодоприноса

Врши рачуноводствену ликвидатуру примљених захтева буџетских корисника, прати извршења буџетских позиција (расхода и прихода) и саставља извештаје о извршењу истих. Прати и извештава о стању дуговања и потраживања буџета општине Свилајнац.

Обавља послове електронског плаћања кроз програм ЕСПП, и на други начин организованог, плаћања расхода са буџета. У оквиру Одсека организује се рад у рачуноводству и поштовање рокова за књиговодство директних и индиректних буџетских корисника који су ове послове поверили овом Одељењу. Израђују се завршни рачуни директних буџетских корисника и индиректних корисника чије се књиговодство води у Одељењу, као и консолидовани завршни рачун буџета општине Свилајнац.

Обављају се послови књижења по организационој, економској и функционалној класификацији у главној књизи трезора, послови књижења у помоћним књигама, савјештања помоћних књига са главном књигом трезора, састављају биланси, извештаји и завршни рачуни Месних заједница.

Обављају се послови обрачуна додатака на плату и осталих примања запослених, као и обрачун за исплату других накнада по основу осталих видова ангажовања. Достављају се подаци Фонду ПИО и воде све остале неопходне евиденције у вези са примањима запослених.

У оквиру Одељења обављају се послови који се односе на послове вођења управног поступка о праву на додаток за децу, родитељски додаток, накнаду зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета, одсуства са рада ради посебне неге детета, накнаду трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања, децу ометену у развоју и децу из материјално угрожених породица; на утврђивање права на ученичке и студентске стипендије и кредите, смештај у домове, опоравак, регресирање школарине; припрему предлога општих и других аката, извештаја и анализа за потребе органа Општине.

Врши се припрема, обрада захтева и доношење решења у вези са остваривањем права на основу Закона о финансијској подршци породици са децом. Обрађују се захтеви на основу којих се доносе решења за остваривање права из области: дечијег додатка, родитељског додатка у оквиру кога се спроводи пројекат Владе РС под називом „Бебо добродошла на свет“ и из области породилских права, разматрају се захтеви и доносе решења на основу Одлуке СО Свилајнац о једнократној помоћи за рођење детета у текућој години и доносе се решења за енергетски угрожене купце.

Одсек за инвестиције

Обавља послове праћења и контроле финансијског извршења инвестиционих улагања од почетка реализације до окончања инвестиција. Сарађује са надлежним службама Општинске управе, прикупља неопходну документацију и податке. Израђује дугорочне програме и годишње планове инвестиционих улагања и припрема план јавних набавки.

Прати законске прописе и израђује предлоге неопходних нормативних аката из области јавних набавки и усклађивање тих аката са законским прописима. Припрема документацију и спроводи поступак јавних набавки Општинске управе и других директних



и индиректних корисника буџета. Припрема предлоге инвестиционих одлука и уговора Општинске управе и других носилаца инвестиционих улагања. Врши припрему и сачињавање извештаја и процедура прописаних Законом о јавним набавкама. Прати реализацију инвестиционих улагања Општинске управе и других директних и индиректних корисника буџета, извођење радова на уређењу јавних зелених површина и израда урбанистичке планске и пројектно-техничке документације. Обављање сарадње са канцеларијом за локални економски развој приликом праћења реализације пројеката, студије изводљивости пројеката, нормативно-правне регулативе од значаја за рад канцеларије. Врши сарадњу при изради пројеката јавних инфраструктурних објеката на територији општине, врши стручни надзор, координира при реализацији пројеката, кроз припрему документације за конкурсе и директну везу између финансијера, извођача и јавних предузећа и обавља рад у комисијама (процена инвестиционе вредности јавних објеката).

III Одељење за урбанизам, изградњу, комуналне и имовинско-правне послове

Обавља послове који се односе на: израду урбанистичких планова, припрему израде планских докумената, праћење и анализирање стања и предлагање мера за просторно планирање, изградњу и уређење простора, старање о планској документацији, обављање административних послова за потребе Комисије за планове; издавање извода из урбанистичких планова; издавање информација о локацији и локацијских услова; прибављање услова за пројектовање и прикључење на комуналну инфраструктуру; прибављање других посебних услова од јавних предузећа, привредних друштава и установа имаоца јавних овлашћења, неопходних за израду локацијских услова зависно од намене објекта; сарадњу са стручним службама, организацијама и правним лицима из области урбанизма и грађевине за потребе рада органа Општине и Одељења; издавање грађевинских дозвола; издавање решења о одобрењу за изградњу, реконструкцију, адаптацију и санацију објеката; давање стручних мишљења у поступку издавања грађевинске дозволе и одобрења за изградњу у оквиру обједињене процедуре; обраду информација о појединим предметима.

Одељење обавља и следеће послове: провера испуњености формалних услова за издавање грађевинске дозволе и да ли су подаци наведени у изводу из пројекта у складу са локацијским условима; да ли је идејни пројекат за прибављање решења о одобрењу за изградњу у складу са издатим локацијским условима односно планом; старање о законитом вођењу поступка издавања одобрења; припремање извештаја о раду; обављање и других задатака и послова из области припреме земљишта за грађење; издавање потврда за изграђене темеље објеката; доношење решења о припремним радовима и о пробном раду; издавање дозволе за коришћење објеката/употребне дозволе; издавање уверења о старости објеката; издавање уверења о етажирању објеката; вођење регистара издатих грађевинских дозвола и издатих употребних дозвола; издавање уверења о чињеницама о којима води евиденцију; издаје решења о озакоњењу објеката у поступку легализације објеката; отуђења и давања у закуп грађевинског земљишта у јавној својини; утврђивање земљишта за редовну употребу објекта; доношења решења конверзије права коришћења у право својине на грађевинском земљишту уз накнаду; утврђивање престанка права својине; поступка експропријације; Одељење обавља послове обрачуна доприноса за уређивање грађевинског земљишта, на захтев инвеститора, који се утврђује решењем а на основу достављене урбанистичко – техничке документације, односно важећих локацијских услова, извода из пројекта за грађевинску дозволу, сепарата пројекта за грађевинску дозволу која се мења, пројекта изведеног стања и друге документације прописане важећим Законом о планирању и изградњи и подзаконским актима; припрема предлоге решења, уговора и анекса уговора о откупу и закупу станова; вршење послова у вези са преносом права закупа и замене станова; праћење извршавања уговорних обавеза по основу закупа и откупа на рате и



провера законитог утврђивања откупне цене стана и ревалоризације; подношење пријава надлежним органима за исељење бесправних корисника станова; спроводи поступак прибављања, отуђења и давања у закуп непокретности у јавној својини општине, припрема акте о прибављању, коришћењу, располагању и управљању стварима које користе органи општине, управља имовином која је у јавној својини као и непокретности које користе правни субјекти чији је оснивач општина; врши попис имовине општине, формира базу података и врши њено континуирано ажурирање, води јединствену евиденцију непокретности у својини општине, у складу са законом, подзаконским актима и одлукама Скупштине општине; обавља послове из области заштите животне средине у складу са Законом о процени утицаја на животну средину, Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину; спроводи целокупан поступак издавања сагласности на студију о процени утицаја на животну средину; спроводи поступак издавања интегрисане дозволе и припрема предлог сагласности на извештај о Стратешкој процени утицаја на животну средину; учествује у изради програма заштите животне средине, нацрта аката и прописа из надлежности општине; врши послове издавања дозвола за рад у складу са Законом о заштити ваздуха, издавања дозвола у складу са Законом о хемикалијама, издавања дозвола за управљање отпадом у складу са Законом о управљању отпадом; припрема Одлуке из области заштите од буке; израђује регистар загађивача на територији општине; сарађује са агенцијама из области заштите животне средине; обавља и послове израде решења за привремено држање грађевинског и другог материјала на коловозу, улицама, и тротоарима, скверовима трговима и другим јавним површинама; израде решења за раскопавање улица и путева, тргова, тротоара, скверова и других јавних површина ради прикључивања на водовод и канализацију, као и ради постављања телефонских и електричних каблова и постављање стубова; израде решења за постављање на јавним површинама, тезги и других покретних привремених објеката; израде решења за постављање огласних и рекламних паноа, табли, билборда и сл. Одељење, односно овлашћено лице води регистар стамбених заједница на територији Општине; стара се о законитом, ажурном и тачном вођењу Регистра; врши проверу испуњености формалних услова за упис података у Регистар, који су предмет регистрације и објављивања, на основу чињеница из пријаве и приложених докумената, без испитивања тачности чињеница из пријаве, веродостојности приложених докумената и правилности и законитости поступака у којима су документи донети; врши размену података, докумената и поднесака између општине Свилајнац и Завода која се обавља електронским путем.

Одељење, односно, овлашћена службена лица која раде у саставу Одељења, прибављају податке потребне за одлучивање у управном поступку електронским путем кроз информациони систем еЗУП-а, физичким увидом у службену евиденцију или упитом органу који води службену евиденцију и друге послове, у складу са Уредбом о прибављању и уступању података о чињеницама о којима се води службена евиденција и Законом о заштити података о личности.

У надлежности овог одељења је и спровођење поступка озакоњења нелегално изграђених објеката. Закон о озакоњењу објеката почео је да се примењује 27. новембра 2015. године. У првих шест месеци примене Закона пописани су нелегално изграђени објекти на територији општине Свилајнац и по службеној дужности доношењем решења грађевинског инспектора о рушењу нелегалних објеката покренути поступци озакоњења.

Озакоњење објеката у смислу Закона представља јавни интерес за Републику Србију.

Доношењем **Закона о изменама и допунама Закона о озакоњењу објеката**, који је ступио на снагу 6. новембра 2018. године прописан је рок од пет година за озакоњење нелегално изграђених објеката, те се сходно прописаној процедури, у наредном периоду планира спровођење неопходних активности ради окончања започетих поступака озакоњења.



Одељење обавља и друге послове из своје надлежности.

IV Одељење за инспекцијски надзор и пољопривреду

У оквиру Одељења за инспекцијски надзор и пољопривреду образују се следеће унутрашње организационе јединице:

- Одсек за инспекцијски надзор
- Група за пољопривреду

Одсек за инспекцијски надзор

Врши послове инспекцијског надзора у области грађевинарства, техничких норматива и норми квалитета који се односе на пројектовање, грађење и реконструкцију грађевинских објеката, као и на извођење појединих грађевинских радова на тим објектима. Врши контролу грађевинских радова на објектима. Контолише да ли инвеститор има потребну документацију за градњу као и утврђивање бесправне градње. Воде се поступци и доносе решење о обустављању градње или рушењу. Предузимају се мере за отклањање недостатака утврђених контролом, као и мере кажњавања прекршиоца. Врши инспекцијски надзор над изградњом објеката за које општински орган издаје одобрење за изградњу. Врши инспекцијски надзор у оквиру својих овлашћења, по пријавама и на захтев странака. Учествује у спровођењу административних извршења решења надлежних органа о уклањању привремених објеката и монтажних објеката са јавних површина. Води управни поступак за иселјење бесправно усељених лица у сарадњи са комуналном инспекцијом.

Обављају се послови просветног инспекцијског надзора у основним и средњим школама. Контролише се поступање у школама у погледу придржавања закона и других прописа и општих аката. Увид у наменско коришћење средстава којима располаже школа. Контролише испуњеност прописаних услова за почетак рада школа и обављања делатности. Предузимају се мере ради остваривања права и обавеза ученика и родитеља, наставника односно сарадника и директора. Контролише се испуњеност прописаних услова за превремени упис деце и поништава упис ученика у школу ако је обављен супротно закону. Забрањује спровођење радњи у школи које су супротне закону. Контролише се испуњеност прописаних услова за спровођење испита. Решењем се налаже отклањање неправилности и недостатака у одређеном року, извршење прописане мере која није извршена. Подносе се пријаве надлежном органу, за учињено кривично дело или привредни преступ, односно захтев за покретање прекршајног поступка.

Обавља се инспекцијски надзор над применом Закона и других прописа у области заштите животне средине из надлежности општине (заштита ваздуха, заштита од буке) као и преглед пословних просторија, уређаја и опреме за обављање одређене делатности. Доносе се решења о испуњености услова из области заштите животне средине за обављање одређене делатности. Израђују програми заштите животне средине из надлежности општине. Остварује се сарадња са другим инспекцијским органима у поступку заштите животне средине. Припремају се нацрти аката и предлажу Скупштини општине доношење прописа из ових области.

Послови надзора над извршавањем Закона и других прописа у области локалних и некатегорисаних путева, о исправности саобраћајних и јавних површина у граду и селима, уклањање хаварисаних и некатегорисаних моторних возила са јавних и зелених површина. Контролише се исправност вертикалне и хоризонталне саобраћајне сигнализације и изричу се мандатне казне због непрописног паркирања возила на тротоарима. Обавља се контрола јавног превоза путника. Издају се потребна одобрења и врши контрола исправности рада такси служби и самосталних такси превозника.



Обављају се послови инспекцијског надзора на основу Закона о комуналној инспекцији и других прописа у вези са комуналним делатностима, проверава се стање чистоће и уређености града, подносе прекршајне пријаве против лица која угрожавају изглед града, његову чистоћу и опремљеност. Врши се контрола понашања правних и физичких лица, као и самосталних приватних предузетника у вези спровођења општинских одлука о уређењу и чистоћи града, радном времену, летњим баштама. Доносе се решења о уклањању летњих башти (подијум и столови), тезги и других покретних ствари на јавним површинама.

Врши контролу коришћења и одржавања комуналних објеката заштите водотока (канални поред саобраћајница), јавних површина дрвореда (растиње поред саобраћајница), паркова и друго. Пријављује бесправно прикључене објекте на водоводну и канализациону мрежу и учиниоце других прекршаја из области комуналних делатности и доставља податке комуналном инспектору. Контролише изношење смећа са коловоза, тротоара и друга места, као и извршење решења из комуналне области. Контролише раскопавање улица, експлоатацију шљунка, постављање светлећих фирми и реклама, заузеће јавних површина.

Обављају се послови противпожарне заштите у складу са Законом и Правилником о противпожарној заштити.

Група за пољопривреду

Обавља послове и прати стања у области пољопривреде. Предлаже мере за побољшање стања у наведеним областима. Прати послове жетве и сетве пољопривредних усева, откуп пољопривредних производа и одређене статистичке податке из те области, доставља надлежним органима и службама. По налогу надлежних органа процењује штету на пољопривредним усевима, као и послове вештачења из ресора пољопривреде. Води управни поступак из своје области. Благовремено обавештава пољопривредне произвођаче о појави биљних болести и штеточина на подручју општине и предлаже мере за њихово сузбијање. Води поступак у вези са променом намене пољопривредног земљишта. Обавља теренске послове у области пољопривреде. Прати послове сетве и жетве пољопривредних усева као и откуп пољопривредних производа. Пружа стручну помоћ Саветима Месних заједница из области пољопривреде. Обавештава пољопривредне произвођаче о појави биљних болести и штеточина. Информише индивидуалне пољопривредне произвођаче и регистрована пољопривредна газдинства о актуелностима везаним за пољопривреду. Обавља послове зоотехничке службе.

V Одељење локалне пореске администрације

Обавља послове контроле законитости и правилности обрачунавања и благовремености плаћања локалних јавних прихода. Доноси решења којим се налаже отклањање утврђених неправилности у поступку контроле. Контролише подношење пореских пријава за утврђивање локалних јавних прихода. Израда методолошких упутстава у вези пореске контроле локалних јавних прихода. Пружање основне правне помоћи и објашњења пореским обвезницима од значаја за испуњење пореске обавезе и опредељивање захтева за израду, измену и допуну софтверских подршки за пореску контролу локалних јавних прихода. Припрема извештај у вези контроле локалних јавних прихода.

Примају се, обрађују и уносе подаци из пореских пријава за локалне јавне приходе за које се решењем утврђује обавеза, из пореских пријава на порез на имовину физичких лица. Ажурира се база података пореза на имовину физичких лица. Припремају се решења о утврђивању пореза на имовину физичких лица и води евиденција.

Обрађују се и уносе подаци ради утврђивања накнаде за коришћење грађевинског земљишта и других накнада.



Предузимају се мере ради обезбеђења наплате пореског дуга установљавањем заложног права на покретним стварима и непокретностима пореског обвезника, припремају нацрти решења о принудној наплати. Води се поступак по захтевима за одлагање плаћања локалних јавних прихода. Извршавају послови редовне принудне наплате у складу са законом. Спровode се поступци принудне наплате локалних јавних прихода из покретних ствари, готовог новца, новчаних и неновчаних потраживања пореског обвезника у складу са законом. Прибављају информације о покретним стварима и потраживањима пореског обвезника.

Врши се провера исправности књиговодствених докумената пре књижења, унос (књижење) исправних књиговодствених докумената. Обрађују се захтеви и припремају уверења и извештаји у вези са пореским књиговодством локалних јавних прихода. Учествује у изради пореског завршног рачуна за локалне јавне приходе. Разматрају и припремају одговарајући акти по захтевима за повраћај и прекњижавање средстава.

У оквиру овог одсека обављају се послови војне, радне, материјалне обавезе и припреме за послове одбране. Достављају се подаци по захтеву Министарства одбране.

Одељење локалне пореске администрације врши наплату и контролу обрачуна и плаћања јавних прихода, обезбеђујући доследну примену законских прописа, уз професионалан приступ и однос са пореским обвезницима. Велики напредак у наплати локалних јавних прихода бележи се у тренутку формирања одељења локалне пореске администрације, које је до 2017. године своје активности спроводило као одсек одељења за буџет и финансије, и на тај начин створен је економичан и ефикасан механизам наплате јавних прихода, пропраћен одговарајућом организационом структуром. Формирањем новог одељења започето је усаглашавање података из тадашње базе података пореских обвезника и опорезивих објеката што је резултирало и побољшаном наплатом пореских обавеза. Поред постигнутих резултата, циљ одељења локалне пореске администрације јесте подизање квалитета услуга и смањење трошкова испуњавања пореских обавеза. Због тога је потребно успостављање модерне инфраструктуре и радног окружења унутар организације, унапређење основних функција у организационој структури и унапређењу основних помоћних функција, као што су електронски сервиси, унапређење система управљања ризиком, функције контроле и наплате пореских обавеза. Поред тога, потребно је створити и оквир који би стимулисао обвезника на поштовање прописа и стварања подстицајног окружења за добровољно измирење пореских обавеза. Велики акценат потребно је ставити и на кадровску структуру и на њено континуирано усавршавање и едуковање, како би се као крајњи резултат унапредили пословни процеси и постали ефикаснији и ефективнији. Корак ка том циљу направљен је 2018. године када је општина Свилајнац потписала Грант уговор са Internacional Manegement Group која са Швајцарском Конфедерацијом, коју представља Швајцарско Федерално одељење страних послова, а које делују кроз Швајцарску Агенцију за Развој и сарадњу, добила пакет финансијске помоћи као техничку помоћ и финансијску подршку општини у оквиру пројекта "Општи економски развој у Источној Србији 2017-2021" Фаза 2 (Реформа пореза на имовину).

Кабинет председника општине

Кабинет Председника општине је посебна организациона јединица која се образује за обављање саветодавних и протоколарних послова, послова за односе с јавношћу и административно-техничке послова који су значајни за рад Председника општине. У Кабинету се могу поставити помоћници Председника општине за поједине области (грађевинарство, пољопривреду и инспекцијски надзор, финансије и инвестиције и сл.).



Помоћници Председника општине покрећу иницијативе, предлажу пројекте и сачињавају мишљења у вези са питањима која су од значаја за развој у области за које су постављени и врше друге послове утврђене актом о организацији Општинске управе. Помоћнике Председника општине поставља и разрешава Председник општине.

Управа тежи да странка стекне поверење у њен рад тако што се труди да све буде транспарентно и доступно.

Запослени у Општинској управи у потпуности воде рачуна о начелима заштите права странака и начелу помоћи странци нарочито кад је у питању неука странка и теже да им приближе њихова права. Континуирано раде на себи, спремни су да уче и напредују како би пружили што квалитетнију услугу крајњим корисницима.

ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМ еЗУП

I. ПРАВНИ ОСНОВ

Чланом 9 став 3 и чланом 103 Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/2016 – у даљем тексту: ЗОУП) утврђена је обавеза органа који воде управне поступке да по службеној дужности врше увид, прибављају и обрађују податке о чињеницама неопходним за одлучивање о којима се води службена евиденција.

Одредбом члана 9 став 1 и 2 ЗОУП-а прописано је да је орган дужан да странкама омогући да успешно и целовито остваре и заштите права и правне интересе, као и да се поступак води без одуговлачења и уз што мање трошкова за странку и другог учесника у поступку, али тако да се изведу сви докази потребни за правилно и потпуно утврђивање чињеничног стања. Наведеним чланом прописано је и да је орган дужан да по службеној дужности, у складу са законом, врши увид у податке о чињеницама неопходним за одлучивање о којима се води службена евиденција, да их прибавља и обрађује, а да од странке може да захтева само оне податке који су неопходни за њену идентификацију и документе који потврђују чињенице о којима се не води службена евиденција.

Дана 7. јуна 2017. године, Влада Републике Србије је усвојила Уредбу о прибављању и уступању података о чињеницама о којима се води службена евиденција („Службени гласник Републике Србије“, број 56/17), којом се ближе уређује начин размене података, а која је донета да би се олакшало и убрзало вршење увида, односно прибављање података из службених евиденција, односно ради ефикаснијег остваривања начела ЗОУП-а.

II. ИЗЈАВА СТРАНКЕ О САГЛАСНОСТИ

Орган је дужан да, приликом пријема захтева странке, који је основ за покретање управног поступка, странку, у обрасцу захтева којим се покреће управни поступак, односно у посебном прилогу који чини саставни део тог обрасца или на други погодан начин у писаном облику:

- 1) обавести о свим подацима које је у складу са законом потребно прибавити за потребе вођења управног поступка и о обавези органа да по службеној дужности прибави податке из службених евиденција;
- 2) омогући странци да изјави сагласност за обраду података о личности из службених евиденција, односно да изјави да ће те податке прибавити сама;
- 3) обавести о потребним подацима које је у складу са законом потребно прибавити за потребе вођења управног поступка, а који се односе на треће лице (члан породице, односно члан породичног домаћинства и сл.), као и о томе да је приступ тим подацима могућ само на основу изричитог пристанка тог лица, у складу са законом.



У случају да је у току поступка потребно прибавити додатне податке о чињеницама неопходним за одлучивање, орган их прибавља по службеној дужности.

У случају да је потребно прибавити податке о личности који се односе на треће лице, странка мора да обезбеди потписане изјаве о сагласности тих лица. Потписи не морају да буду оверени нити дати на лицу места на шалтеру приликом подношења захтева, али странка свакако одговара за веродостојност потписа.

Изјава о сагласности чини саставни део обрасца захтева или се даје на посебном обрасцу. Предлог текста Изјаве о сагласности на посебном обрасцу приложен је уз ово упутство (Прилог 1- ИЗЈАВА О САГЛАСНОСТИ СТРАНКЕ КАО ПОСЕБАН ПРИЛОГ ОБРАСЦА ЗАХТЕВА). У случају када је изјава део обрасца захтева, после навођења података који се прибављају по службеној дужности потребно је додати следећи текст изјаве: „Својим потписом на овом захтеву потврђујем да сам сагласан/на да надлежни орган, у случају потребе, прибави по службеној дужности податке из службених евиденција потребне за вођење поступка за које нисам доставио/ла документа уз овај захтев.“

У поступку који се покреће по захтеву странке овлашћено службено лице неће прибављати личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција који су неопходни за одлучивање, ако је странка изричито изјавила да ће те податке прибавити сама.

У овом случају, потребно је обавестити странку да је дужна да наведене податке прибави у року који, уколико није одређен законом или другим прописом, одређује овлашћено службено лице које води управни поступак, у складу са ЗОУП-ом.

Рок одређен на овај начин за прибављање података требало би рачунати од момента обавештавања, односно сазнања странке о њеној обавези да у одређеном року достави личне податке неопходне за доношење одлуке у управном поступку.

Општинска управа општине Свилајнац, односно, овлашћена службена лица органа, прибављају податке потребне за одлучивање у управном поступку електронским путем кроз информациони систем еЗУП-а, физичким увидом у службену евиденцију или упитом органу који води службену евиденцију и друге послове, у складу са Уредбом о прибављању и уступању података о чињеницама о којима се води службена евиденција и Законом о заштити података о личности.

У највећем броју случајева, нарочито када су у питању поверени послови органа управе, подаци се прибављају електронским путем кроз информациони систем еЗУП. Орган управе има приступ свим сетовима података објављених на порталу еУправе, изузев кад су у питању изворни послови, али захтев за приступ службеној евиденцији органа је упућен и чека се сагласност.

ДОБРА УПРАВА

Принцип добре управе заснован је на јасно дефинисаним правилима процедуре чија повреда може довести до правне (судске и друге) заштите права

Добра управа не значи само поштовање прописа, већ подразумева више стандарде у поступању управе.

Кључни принципи Добре управе су:

- поузданост и предвидивост, односно правна сигурност;
- отвореност и транспарентност управног система и унапређење учешћа грађана и других друштвених субјеката у раду јавне управе (партиципација);
- одговорност рада органа јавне управе;
- ефикасност и делотворност.

Општина Свилајнац све више унапређује своје поступање у правцу добре управе. Истовремено, кроз формулисане одговоре, препоруке и смернице, општина Свилајнац је у могућности да, кроз призму потреба и легитимних очекивања грађана и грађанки као



корисника услуга, сагледа своје укупне ресурсе, односно ефикасност и делотворност процедура које спроводи.

Запослени у локалној самоуправи константно раде на унапређењу мера које ће допринети бољој популационој политици. Једна од тих мера је додела једнокретне помоћи за рођење детета, програм доделе беби пакета за свако новорођено дете, бесплатни логопедски третмани, бесплатне школице спорта, бесповратна средства за процес вантелесне оплодње и др. У плану је да се у наредном периоду ради на акцијама које ће допринети остајању младих у Свилајнац, али и повратак Свилајнчана који су се привремено одселили.

Родна равноправност

Родна равноправност подразумева равноправно учешће и заступљеност жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота, равноправан третман, положај и једнаке могућности за остваривање права и слобода и коришћење личних знања и способности за развој друштва, као и остваривање једнаке користи од резултата рада.

Родна равноправност остварује се, унапређује и развија спречавањем, сузбијањем и заштитом од родно засноване дискриминације и применом општих и посебних мера у складу са овим законом.

Свако је дужан да поштује равноправност жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота, у складу са Уставом Републике Србије, општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законом, односно забрану непосредне или посредне дискриминације по основу пола односно рода. Општина Свилајнац има лице именовано за родну равноправност и Одељење за буџет и финансије се бави родно одговорним буџетирањем.



Кориснички центар

Општина Свилајнац је покренула пројекат “Свилајнчани на првом месту”, који је усмерен на помоћ и подршку нашим суграђанима кроз БЕСПЛАТНЕ ПРОГРАМЕ, за све категорије становништва, а посебно за децу, младе, жене, пензионере. Кориснички центар је отворен 14. марта 2018. године и до 05. новембра 2018. године је издао **6935 картица**, од којих су 3344 издате у селима и 3591 у граду (табела 21).

Табела бр.17

Редни број	Месна заједница	Укупно издатих картица
1.	Свилајнац	3591
2.	Кушиљево	580
3.	Бобово	246
4.	Црквенац	375
5.	Грабовац	217
6.	Дубље	251
7.	Тропоње	166
8.	Гложане	216
9.	Војска	97
10.	Суботица	66
11.	Седларе	210
12.	Луковица	174
13.	Роанда	81
14.	Дубница	91
15.	Радошин	147
16.	Рођевац	64
17.	Купиновац	86
18.	Проштинац	57
19.	Ђуринац	46
20.	Врлане	53
21.	Мачевац	54
22.	Бресје	67

Извор:Кориснички центар

Бесплатни програми су почели да се спроводе од 16.априла 2018. године.

Аеробик – за жене старије од 18 година

Аеробик је врста тренинга који примењује аеробне вежбе са истезањем и вежбама снаге. Циљ аеробног вежбања је повећање снаге, еластичности, издржљивости и побољшање рада кардиоваскуларног система организма. Програм се спроводи у Ватрогасном дому у Свилајнцу у пет група, свака група има тренинг два пута недељно и Тропоњу где су такође реализована два тренинга недељно.

Табела 18

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	116
Тропоње	15



Јога – за жене старије од 18 година

Јога је наука о телу, уму и духу, која подразумева употребу техника: физичких положаја и вежбе дисања. Одржава се у Ватрогасном дому у Свилајнцу, у четири групе са по два термина недељно.

Табела 19

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	76

Општа физичка припрема – за мушкарце и жене старије од 18 година

Групно вежбање уз примену: вежби обликовања, вежби са малим теговима, вежби са палицама за корективно вежбање, вежби истезања... У првој недељи програм се спроводио осам пута недељно у четири групе. Због смањене заинтересованости број термина је промењен на два пута недељно, односно једна група, у Ватрогасном дому. Овај програм користили су само мушкарци.

Табела 20

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	8

Школа рачунара за одрасле

Омогућава корисницима програма да кроз основни курс савладају рад на рачунару, да врше обраду текста и користе интернет као савремено средство комуникације. Програм се спроводио у Природњачком центру Свилајнац и намењен је свим одраслим особама, а највише старијој популацији. У почетку је формирано десет група, а због слабијег одазива смањено је на седам група. Свака група имала је један термин недељно у трајању од два сата.

Табела 21

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	57

Бесплатна припремна настава – за основце

Овај програм је био намењен свим основцима са територије општине Свилајнац који се уписују у средњу школу. Спроводио се у Свилајнцу, Кушилџеву, Војски и Седлару. Постојало је шест група и свака група имала је два пута недељно час српског језика и два пута недељно час математике.

Табела 22

Место	Број група	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	3	81
Кушилџево	1	18
Седларе	1	17
Војска	1	15

Пешачке туре – за одрасле

Пешачке туре су намењене свим одраслим корисницима Свилајначке картице а посебно старијим суграђанима. Групе су се окупљале испред Хале спортова и пешачило се на



територији града, у зависности од физичке способности пријављених корисника. Туре су се реализовале у четири термина недељно.

Табела 23

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	17

Школа глуме за одрасле

Спроводи се у Природњачком центру Свилајнац једном недељно у трајању од два сата. У првом делу, који је трајао три месеца (април, мај, јун), радило се опуштање, памћење, маштовитост, покрет, тимски рад и дружење. На крају првог циклуса, 03. јула, одржан је јавни час полазника школе глуме Корисничког центра Свилајнац.

Табела 24

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	7

Школа глуме за децу

У школи глуме ради се на развијању самопоуздања, лепом говору и јавним наступима, учи се техника правилног дисања и ходања. Програм је намењен деци узраста од 7 до 15 година. Спроводи се у Природњачком центру Свилајнац, у две групе, свака од њих је има један термин недељно.

Табела 25

Место	Просечна посећеност по групи у једном термину
Свилајнац	30

Школица спорта за децу

Концепт рекреативног вежбања намењен деци. Задачи школице спорта су: правилан развој локомоторног апарата кроз игру, спорт, музику, смањење ризика од појаве гојазности, развој моторичких способности и сл. Програм је намењен деци млађег узраста, од 7 до 11 година. Спроводи се у Ватрогасном дому и у хали спортова у две групе, два термина за девојчице и два термина за дечаке.

Табела 26

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	33

Рукомет за децу

У школи рукомета поред побољшања моторичких способности обучавају се основни елементи технике са лоптом и без лопте. Спроводи се у хали спортова са једном групом, два пута недељно. У оквиру бесплатних програма Корисничког центра Свилајнац рукомет је намењен дечацима старијег школског узраста.

Табела 27

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	11



Кошарка за децу

У школи кошарке, поред основног техничког тактичког знања са и без лопте у нападу и одбрани, ради се на побољшавању моторичких способности, стицању такмичарског духа и поштовању фер плеја у игри, на социјализацији и другарству пре свега. У оквиру бесплатних програма Корисничког центра Свилајнац кошарка је намењена девојчицама старијег школског узраста и спроводи се у хали спортова, два пута недељно.

Табела 28

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	7

Одбојка за децу

У школи одбојке дечаци узраста од 12 до 15 година могу да усвоје основне елементе технике одбојке и то сервис, одбијање лопте чекићем, одбијање лопте прстима, смеч, блок и рад на системима игре. Спроводи се у хали спортова, има једну групу и два термина недељно.

Табела 29

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	12

Фудбал за децу

У школи фудбала усвајају се основна техничко-тактичка знања са и без лопте у нападу и одбрани. Програм Корисничког центра Свилајнац који је намењен искључиво девојчицама од 12 до 15 година спроводи се у хали спортова, имао једну групу и два термина недељно.

Табела 30

Место	Просечна посећеност по групи у једном термину
Свилајнац	19

Хокеј за децу

Хокеј на трави је олимпијска, атрактивна, тимска игра штаповима и лоптицом и трећи је спорт на свету по популарности. Хокеј је намењен дечацима и девојчицама старијег школског узраста, спроводи се у хали спортова.

Табела 31

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	6

Корективна гимнастика за децу

Представља скуп физичких вежби које се примењују превентивно код деце која имају предиспозиције за настанак неког од деформитета или већ имају одређен деформитет. Програм је био намењен деци предшколског, млађег и старијег школског узраста. Спроводи се у Ватрогасном дому у три групе. Свака група има два термина недељно.

Табела 32

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	26



Једнодневни излет за пензионере

Општина Свилајнац је преко Корисничког центра Свилајнац организовала бесплатан излет за све пензионере. Пријављени пензионери су 26. маја обишли манастир Крушедол, Сремске Карловце, где су посетили и Фестивал куглофа и имали су организован бесплатан ручак у ресторану „Сидро“ на Дунаву.

Табела 33

Место	Број аутобуса	Укупан број корисника који је користио програм
Излет у Сремске Карловце	4	174

Општина Свилајнац је овог лета свим власницима Свилајначке картице омогућила попуст од 50% на цену карте за градске базене и 50% на цену закупа тениских терена.

Табела 34

Место	Укупан број корисника који је користио попуст за тениске терене	Укупан број корисника који је користио попуст за базен
Свилајнац	108	2166

Од 01. јула почела је реализација летњих бесплатних програма.

1. Школа пливања-за децу узраста од 7 до 14 година

Реализована је сваког дана, осим недеље. Деца су била подељена у 9 група, а свака група имала је по два часа пливања недељно, а након савладавања првог дела обуке, повећан им је број часова на три пута недељно. Школа је трајала до 31. августа, а 01. септембра, пред почетак нове школске године, одржана је завршна презентација стеченог знања и уручено је 180 диплома за успешно стечено знање у школу пливања.

Табела 35

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	238

2. Аквабик - за жене старије од 18 година

Аеробни програм умереног интензитета који се реализује у води и нема ограничења када су у питању године и физичке способности. Овај програм почео је да се реализује од 16. јула и трајао је до 31. августа. Аквабик се спроводио два пута недељно у две групе.

Табела 36

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	41

3. Аеробик – за особе женског пола старије од 18 година

У летњем периоду овај бесплатни програм је наставио да се спроводи у Ватрогасном дому у Свилајнцу и Тропоњу. Биле су активне четири групе, једна у Тропоњу и три у Свилајнцу, од којих је једна била преподневна, а остале поподневне. За сваку групу реализовано је по два тренинга недељно.



Табела 37

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	93
Тропоње	

4. Јога - за жене старије од 18 година

Због великог броја заинтересованих корисника овај програм је продужен и у летњем периоду у Ватрогасном дому. Постојала су два тренинга која су се одржавала у поподневним сатима, два пута недељно и један тренинг који се одржавао недељом у преподневним сатима на градским базенима.

Табела 38

Место	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	57

За крај летње сезоне у оквиру пројекта „Свилајнчани на првом месту“ за све пензионере и наше суграђане старије од 65 година који поседују Свилајначку картицу општина Свилајнац организовала је 22. септембра 2018. године **једнодневни излет у Александровцу** на манифестацију „Жупска берба 2018“. Пензионери су обишли манифестацију и уживало у лепом времену, вину, домаћим производима, програму, а за све њих био је обезбеђен и бесплатан ручак у ресторану „Жупски двор“.

Табела 39

Место	Број аутобуса	Укупан број корисника који је користио програм
Свилајнац	6	279

Након успешно реализованих бесплатних програма у летњем периоду, Кориснички центар кренуо је од 01. октобра 2018. године са новим циклусом спортско-рекреативних и едукативних програма.

- **Школица спорта - за децу предшколског и школског узраста**

Школица спорта је намењена деци од 5 до 11 година. Спроводи се у Ватрогасном дому у Свилајнцу, Седлару, Војски и Кушиљеву, два пута недељно

Табела 40

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	31
Седларе	18
Војска	22
Кушиљево	50

- **Школа глуме – за децу млађег, старијег школског узраста и одрасле оба пола**

Овај бесплатни програм је намењен деци од 7 до 15 година и одраслим особама од 18 год. Одржава се у Центру за културу, Кушиљеву и Војсци једном недељно. Ово је програм

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



који ће трајати три месеца и радиће се режирање позоришне представе, одабир текста, анализа комада, припрема улога, рад на лику, на костим. Премијера позоришне представе одржаће се у децембру 2018. године.

Табела 41

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац-деца	17
Свилајнац-одрасли	3
Војска	12
Кушиљево	9

- **Креативне радионице –за децу предшколског, млађег и старијег узраста**

Циљ је, првенствено, да дете кроз игру развија моторику, да док ради прича шта ради и шта жели да направи. Креативне радионице су место где се деца друже, изражавају своје идеје и спроводе их у дело. Програм се реализује у Природњачком центру у Свилајнцу и то у две групе, а у Радошину постоји једна група. Радионице се одржавају једном недељно.

Табела 42

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	14
Радошин	15

- **Фудбал – за девојчице старијег школског узраста**

Реализује се у Кушиљевоу, Седлару и Војски два пута недељно.

Табела 43

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Седларе	7
Војска	17
Кушиљево	13

- **Кошарка - за девојчице старијег школског узраста**

Девојчице узраста од 12 до 15 година, кошарку имају два пута недељно у Седлару.

Табела 44

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Седларе	12

- **Рукомет - за дечаке старијег школског узраста**

Рукомет се одржава у Кушиљевоу два пута недељно.

Табела 45

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Кушиљево	11



- **Дворански хокеј – за децу старијег школског узраста**

Хокеј се одржава у Кушилјевоу и Војски два пута недељно.

Табела 46

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Кушилјево	12
Војска	12

- **Стони тенис- за мушкарце**

Обухвата учење основних елемената технике, сервис, нападачки ударац и слично. Одржава се у Ватрогасном дому два пута недељно.

Табела 47

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	7

- **Општа физичка припрема - одрасли оба пола**

Одржава се два пута недељно у Ватрогасном дому.

Табела 48

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	8

- **Школа рачунара – одрасли оба пола**

Школа рачунара је подељена у две групе, почетни и напредни ниво. Реализује се у Природњачком центру, два пута недељно.

Табела 49

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац- почетни ниво	8
Свилајнац - напредни ниво	6

12. Плес – за одрасле оба пола

Самба је плес који припада групи латино-америчких плесова. То је путујући плес и парови прелазе велике делове подијума користећи се шетњама, спиновима.

Румба је основа за добро латино плесање и помаже да изоштри осећај за ритам. Румбу нарочито воле девојке због нежне и споре музике.

Ча ча ча је брз и полетан плес, ако се игра без страсти и енергије, губи се сваки смисао. Од латиноамеричких плесова он се учи међу првима и временом усавршава.

Бечки валцер је плес који се у данашњем облику игра најдуже. Подразумева се да сви треба да знају да играју бечки валцер, јер је то део опште културе и образовања сваког човека.

Енглески валцер зову и краљем плесова. Још се каже да се стил којим се игра данас енглески валцер зове и интернационални стил плеса. То значи да су кораци јединствени и исто се играју у целом свету.



Сиртаки је популаран плес са грчким коренима који се за разлику од грчких плесова не плеше у отвореном кругу, већ у реду, при чему плесачи руке држе на раменима својим суплесача.

Часови плеса се одржавају једном недељно у Центру за културу.

Табела 50

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	21

Кориснички центар Свилајнац је у сарадњи са Центром за културу омогућио свим члановима КУД-а Стеван Синђелић попуст од 100% на чланарину, који поседују Свилајначку картицу.

Табела 51

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	60

13. Јога- за жене од 18 година

Одржава се у Ватрогасном дому у Свилајнцу два пута недељно у два термина.

Табела 52

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	51

14. Аеробик – за женски пол од 18 године

Бесплатан програм се одржава у Ватрогасном дому у Свилајнцу у три групе и то два пута недељно, Тропоњу два пута недељно и ове сезоне од 24. октобра у Роанди једном недељно

Табела 53

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	77
Тропоње	12
Роанда	14

15. Зумба – за жене од 18 год

Програм који комбинује аеробни тренинг и латино-америчке плесове. Праћен је у већини случајева латино ритмом, али се вежба и уз звуке хип хопа и других праваца музике, који се често током тренинга смењују и на тај начин чине динамичним сам ритам покрета и вежбања.

Табела 54

Место	Укупан број корисника који је користио програм до 05. новембра
Свилајнац	31



Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „Свилајнац“, Свилајнац

Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „СВИЛАЈНАЦ“, Свилајнац (скраћени назив Центар за бригу о породици „СВИЛАЈНАЦ“, Свилајнац), основан је од стране Скупштине општине Свилајнац 20. децембра 2017. године ради обављања делатности помоћи и подршке старим особама и особама са инвалидитетом, као и подршке родитељима кроз реализацију радионица, стручну подршку и дружења. Установа реализује различите услуге социјалне помоћи корисницима. Активности у овој области не обухватају услуге смештаја. У складу са актима локалне самоуправе Установа учествује у пословима информисања, процене, планирања, саветодавног усмерења, активације и реализације социо-едукативних активности у складу са потребама и интересовањима корисника. Стручни послови обухватају бригу о физичком, психичком, социјално-емотивном, когнитивном и развоју комуникације и стваралаштва код корисника. Саветовање осетљивих група корисника се реализује индивидуално и групно кроз различите терапијске поступке и саветовање.

Делатност Установе одвија се у складу са програмским циљевима и садржајима социјалне политике на подручју које покрива ова Установа од целокупних друштвених кретања која ће условљавати процес рада и прилагођавања новонасталим условима. Законитост рада Установе проистиче из законских и стартешких докумената и подразумева организовање, реализовање и развој нових услуга социјалне заштите за децу, одрасле и старе, којима је задовољавање потреба из било којих разлога онемогућено.

Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „СВИЛАЈНАЦ“, као установа социјалне заштите на локалном нивоу, обављаће делатности из области социјалне заштите без смештаја за стара лица и лица са инвалидитетом у складу са Статутом Центра за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „СВИЛАЈНАЦ“ у Свилајнцу.

Установа обавља делатност која се разврстава према јединственој класификацији делатности у области социјалне заштите без смештаја.

Претежна делатност установе је:

88.10 - Социјална заштита без смештаја за стара лица и лица са посебним потребама.

Осим наведене претежне делатности бавиће се и другим делатностима:

88.99 - Остала непоменута социјална заштита без смештаја,

86.90 - Остала здравствена заштита.

Организација рада реализује се кроз следеће службе у Установи:

- Саветовалиште за брак и породицу
- Услуге за децу и младе – Саветодавно-терапијски рад
- Услуге за одрасле и особе са инвалидитетом – Здравље на првом месту и Помоћ у кући

Локација и објекат

Установа своју делатност обавља у згради која је реновирана децембра 2017. године, у улици Краља Петра Првог, број 135 у Свилајнцу.



Прилаз згради као и њена унутрашњост, прилагођен је за кретање особа са инвалидитетом. До самог улаза у зграду постављена је рампа за кретање корисника који се крећу помоћу инвалидских колица или других помагала. Улаз је широк, са могућношћу отварања и другог крила улазних врата. Објекат је под видео надзором. У близини објекта је и паркинг простор намењен за кориснике Установе. Зграда задовољава потребе корисника услуга, што значи да је звучно, топлотно и хидро изолована, поседује прикључак за струју, прикључак за довод пијаће и одвод отпадних вода, има интернет и телефонску везу, поседује прикључак за електричну енергију. У просторијама су постављени уређаји за грејање и хлађење просторија. Просторије се могу природно ветрити и имају природно осветљење.

Просторије које се налазе у склопу зграде су: просторија за радионички и терапеутски рад, собе за лекаре, канцеларија директора, тоалет за особље и посебан тоалет за децу и особе са инвалидитетом. Подне облоге су од неклизајућег материјала.

Опрема у Установи је прилагођена за рад са децом и особама са инвалидитетом и сметњама у развоју.

Осим у згради, активности се реализују и у поросторијама основних школа на територији општине Свилајнац, Предшколској установи „Дечја радост“ , као и у домовима корисника.

Током наредног периода радиће се сукцесивно на прикупљању едукативног материјала, на унапређењу материјално-техничке опреме како би се побољшало пружање услуга и унапредио рад запослених са корисницима. У циљу квалитетнијег обављања радних дужности и обавеза запосленима ће се омогућити усавршавање у стручним областима кроз акредитоване програме стручног усавршавања.

Саветовалиште за брак и породицу

Саветодавно-терапијски рад подразумева рад са корисницима кроз интензивне услуге породици која је у кризи, саветовање и подршку родитеља, хранитеља и усвојитеља, подршку породици која се стара о свом детету или одраслом члану породице са сметњама у развоју, одржавање породичних односа и поново спајање породице, саветовање, активација и друге саветодавне и едукативне услуге и активности. У оквиру Саветовалишта за брак и породицу реализују се следеће активности: „Бебе долазе“, „Физиотерапеутска вежбаоница за будуће маме“ и „Здрав и прав“. У циљу што бољих услова за реализацију превентивних активности ради се на развоју сарадње са здравственим институцијама, аплицирањем за пројекте, успостављање сарадње са релевантним институцијама и невладиним организацијама. Информисање као важан сегмент у обавештавању суграђана о програмским активностима Установе врши се медијским презентовањем садржаја у сарадњи са средствима јавног информисања. Едукација запослених у складу са потребама родитеља, интересовањима корисничке групе, обележавање важних датума, психолошке радионице, има за циљ професионалнији однос запослених према корисницима и реализацији програмских активности.

Активност у оквиру програма „Бебе долазе“

Услуга је намењена будућим родитељима и њиховом потомству. Сврха услуге је да се пружи могућност одржавања здравих стилова живота и отклоне недоумице младим родитељима које намеће средина о родитељству. Активности „Бебама на дар“ реализује се у сарадњи са ЗУ Дом здравља Свилајнац, тачније Патронажном службом ове здравствене установе. Први контакт са родитељима најмлађих суграђана остварује се поделом пакета беби козметике активношћу „Бебама на дар“ која се реализује током године. Током 2018. године подељено је 145 пакета беби козметике.



Физиотерапеутска вежбаоница за будуће маме

Циљ овог програма је да се труднице осећају добро и обављају уобичајене активности без већих потешкоћа. Да би се то омогућило неопходно је да буду у доброј физичкој кондицији што се постиже редовним вежбањем. Умерена физичка активност има благотворан утицај како на жену тако и на дете. Ако је жена доброг здравља уз дозволу лекара може да вежба током читаве трудноће. Једино физиотерапијски поступци омогућавају да се тело са што мање потешкоћа прилагоди променама које настају у „другом стању“. Превентивна здравствена заштита односиће се на одржавање личне хигијене. Водиће се брига о односу корисника према личној хигијени, хигијени простора, адекватном облачењу у складу са временским приликама, бављењу спортским и другим физичким активностима.

Активности: „Здрав и прав“

У сарадњи са ЗУ Домом здравља Свилајнац и здравственим институцијама у окружењу, Установа ће корисницима и њиховим најближим сродницима пружити неопходну медицинску дијагностику од стране доктора медицине. Програмска активност „Здрав и прав“ подразумевала би дијагностиковање деформитета у постуралном ставу код деце школског узраста (кифоза, сколиоза и равна стопала). Осим прегледа, доктори ће предложити и низ вежби за рехабилитацију. Рад физиотерапеута, представљао би подршку напредовања корисника кроз комплекс неопходних циљаних вежби, саветодавног рада са децом и родитељима/законским заступником. Осим корекција држања тела, родитељима ће се пружити и саветодавни рад по потреби. Осим у граду, третмани ће се реализовати и по салама за физичко основних школа на територији општине Свилајнац. Број корисника који су били обухваћени овом активношћу у 2018. години био је 85, али се број свакодневно повећава пријавом нових корисника.

Услуга за децу и младе - Саветодавно-терапијски рад

Сврха услуге је пружање подршке корисницима кроз радионице, саветодавни и терапеутски рад са стручним радницима Установе у циљу превазилажења фаза одрастања, решавања свакодневних животних ситуација, интеграција у друштвене токове како би се унапредио квалитет живота.

Услуга „Саветодавно-терапијски рад“ обухвата кориснике узраста 7-26 година старости. Терапеутски рад подразумева окупљање особа са лаким и умераним ретардацијама, интелектуалним потешкоћама, децу и младе са телесним инвалидитетом, са сензомоторним поремећајем, вишеструком ометеношћу, аутизмом, Дауновим синдромом. Обиласком терена од стране запослених у Установи, али и од радника у Месним заједницама, дошло се до одређеног броја ове врсте корисника од око 50.

У сарадњи са Предшколском установом „Дечја радост“ Свилајнац део услуге се реализује у адаптираној просторији. У периоду од 05. јуна 2018. године број деце и младих који су похађали активности је 38 корисника. Корисницима је осим индивидуалног рада са стручним радницима и сарадницима омогућен оброк и превоз до куће аутом Центра за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „СВИЛАЈНАЦ“, Свилајнац, који је добијен на коришћење од Општине Свилајнац. Реализацијом услуге „Саветодавно-терапијски рад“ кроз радионичке активности, посета институцијама у граду и окружењу, као и посете удружења са територије општине Свилајнац има за циљ већу укљученост деце и младих из осетљивих категорија становништва у активности животне заједнице. Индиректни корисници су родитељи/законски заступници и остали чланови породице.



Саме активности реализују се и на другим локацијама, као што су просторије при основним школама на територији општине Свилајнац. Трајање терапевтских активности по школама је у складу са потребама корисника и тичу се логопедских третмана и реализације вежби физиотерапеута са децом код које је констатован неки од развојних говорно-језичких проблема или проблеми у развоју постуре тела деце.

Услуге које се реализоване овим су:

- Физиотерапеутска играоница;
- Радионице – едукативне, ликовне (креативне) и психолошке ;
- Логопедски третмани;
- Обележавање значајних датума.

Ове активности доприносе развоју вештина неопходних за старање о себи у свакодневним ситуацијама, усвајања навика и вештина бриге о себи које се односе на одржавање личне хигијене, очувања здравља, усвајању вештина социјалне комуникације и међуљудских односа, подршка породици кроз саветодавни рад са психологом, дефектологом-логопедом, физиотерапеутом, стручним сарадницима.

Физиотерапеутска играоница

Подразумева рад са децом која имају телесна оштећења, и то: децу са сметњама у развоју и децу која имају блаже деформитете кичменог стуба и равних стопала. Физиотерапеути би посебним програмом вежби омогућили подстицај бољег тонуса мишића. Замисао је да се вежбе реализују у просторијама Установе, као и у просторијама при основним школама на територији општине Свилајнац.

Радионице – едукативне, ликовне (креативне) и психолошке

Услуге које подразумевају рад у овој врсти боравка тичу се реализовања програма кроз мануелне, креативне, рекреативне, социјалне и едукативне активности с циљем подстицање когнитивних и физичких функција.

Циљ радионица је да подстакну кориснике да у потпуности овладају својим психофизичким могућностима, да остваре напредак у осамостаљивању и изграђивању позитивне слике о себи, а све учеснике оснажи у мотивацији да се активно укључе у свакодневне креативне активности. Радионички тип активности подразумева рад у групи.

Едукативне радионице реализоваће се у зависности од интересовања, потреба корисника. Планиране теме предавања су: репродуктивно здравље, слободно време и организацијске способности, здрави стилови живота, еколошка свест, здраве алтернативе, толеранција, помоћ при решавању школских задатака и начинима савладавања школског градива, пружање подршке будућим првацима у периоду пред полазак у школу и пружање подршке родитељима у превазилажењу фаза одрастања деце.

Ликовне (креативне) радионице подразумевају слободно уметничко изражавање које може имати и терапеутску сврху. Садржај креативних радионица биће различит, користиће се материјали по препоруци реализатора и корисника. Обухватају декупаж (салветна техника), кориштење разноврсног ликовног материјала и техника, израда накита од перлица, израда честитки за празнике и слично.



Психолошке радионице су део психосоцијалног оснаживања и представљају психосоцијалне радионице различитог циља, које реализују стручни радници. Планирано време одржавања радионице утврђиваће се тренутним потребама и стањем у групи.

Основни циљ је јачање групне кохезије, јачање осећања заједништва, размена искуства, којима се постиже реалистичнији поглед на сопствене околности, проширују се и увежбавају проактивне социјалне вештине, вештине решавања проблемских и конфликтних ситуација.

При реализовању радионица примењиваће се следеће технике: размена у групи (размена у кругу) сви корисници износе своје ставове или искуства у вези са постављеним задатком, поштујући договорена правила у радионици, групна дискусија, рад у паровима или малим групама – боље упознавање и сарадња између корисника, подстицање размене, играње улога – тражење могућих решења проблематичних животних ситуација кроз преузимање улога актера таквих ситуација.

Предвиђено је коришћење унапред различитих наставних средстава, укључујући едукативни материјал, практичне демонстрације, упитнике за дискусију, визуелне презентације итд.

Психосоцијалне радионице биће груписане у тематске целине и обухватаће рад на акутним потешкоћама. Током године теме радионица предлагаће предавачи, али и корисници.

Логопедски третмани

У просторијама установе Центра за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „СВИЛАЈНАЦ“, Свилајнац планирана је реализација дефектолошког рада са децом. Планиране активности дефектолога-логопеда подразумевале би дијагностиковање говорно-језичког поремећаја, као и адекватан третман планиран индивидуалним планом за сваког корисника са динамиком реализовања третмана. Тренутно третманима су обухваћена деца првог до четвртог разреда. Укупан број корисника је 52, али постоји листа чекања којом овај број се повећава за 148 корисника који ће бити sukcesивно укључивани у третмане логопеда током наредног периода.

Као додатну вредност логопедским третманима планира се израда Сензорне собе. Сензорна соба, која би се налазила у склопу Центра за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „Свилајнац“ у Свилајнцу, је скуп аудио-визуелних помагала и асистивне опреме која подстиче психо-моторне активности. Обложена је струњачама да би се смањила могућност повређивања. Сензорна соба је средство за рад терапеута. То је практично интерактивна соба, што значи да терапеут контролише опрему у соби и дозира стимулусе за свако чуло, прилагођавајући их индивидуално карактеристикама корисника. Ова просторија је намењена деци и младима који имају сметње из дела сензорне интеграције, тачније, то су деца која карактеристичним понашањем показују страх од светлости, звукова и других манифестација. То су деца са поремећајима из спектра аутизма, поремећаја пажње као што су АДД и АДХД, деца са недовољном менталном развијеношћу, са сензорним оштећењима (слух, вид) говорним потешкоћама, сметњама у учењу, проблемима у понашању. Радне активности се планирају индивидуално за сваког корисника.

Боравком у овој соби постиже се циљ самоорганизације кроз стимулацију чула, тачније кроз забавну активност дете стиче основне карактеристике неопходне за смислену и конструктивну игру, која даље ствара могућности за даље оспособљавање и осамостаљивање у организацији свакодневних животних активности и понашања.

Активности које би се реализовале у Сензорној соби су:

- Стварање звука, појачавање, стишавање и сличне манифестације код деце изазивају позитиване емоције изведеном акцијом.



- Манипулацијом ситним и крупним предметима поспешује се ситна и крупна моторика, што је предуслов за овладавање вештинама неопходним за квалитетнији и самосталнији живот детета.

- Успешно одрађеним задатком дете формира позитивну слику о себи, поспешује и формира сензорна чула.

Постоји могућност да се активности реализују сваког дана у трајању од тридесет минута по кориснику.

Носилац активности је дефектолог.

Васпитно-образовни рад подразумева стицање вештина неопходних за свакодневни живот, а у оквиру области: самопослуживање, социјализација, развој говорно-језичког статуса (рад са дефектологом, артикулација гласова, рана стимулација), упознавање ближе и шире средине, физичке и ликовне културе. Рад се реализује у Предшколској установи „Дечја радост“ у Свилајнцу у просторији посебно адаптираној за децу и младе којим је потребна додатна подршка. Током наредног периода радиће се на опремању просторије неопходним дидактичким материјалима, али и едукацији запослених кроз акредитоване семинаре.

Услуге за одрасле и особе са инвалидитетом – Здравље на првом месту и Помоћ у кући

Током наредног периода Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „СВИЛАЈНАЦ“, Свилајнац трудиће се да кроз услугу за старе повећа обухват корисника и то програмским активностима „Здравље на првом месту“ као и услугом „Помоћ у кући“ за чију реализацију постоје оправдане потребе. Установа је у процесу за добијање лиценце за услугу Помоћ у кући.

Активност „Здравље на првом месту“ ће се реализовати у сарадњи са ЗУ Домом здравља Свилајнац која ће понудити своје просторије за обављање консултативних прегледа са лекарима специјалистима у одређеној области медицине. Осим са овом институцијом Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом Свилајнац остварио је сарадњу и са Корисничким центром Свилајнац који је преузео иницијативу у обавештавању суграђана о планираним прегледима.

Сврха услуге је подршка корисницима у задовољавању потреба, како би се унапредио или одржао квалитет живота у природном окружењу и спречио одлазак у институције.

Циљна група су лица старија од 65 година као и остали суграђани који самоиницијативно покажу потребу за овом врстом услуге.

Реализацијом услуге „Помоћ у кући“ обезбеђује се одговарајућа нега и помоћ која, у складу са проценом потреба корисника, може обухватати: посредовање у обезбеђивању различитих врста услуга од стране институција у окружењу, набавку и надгледање узимања лекова и примену савета прописаних од стране квалификованих медицинских стручњака и одвођење на лекарске прегледе; старање о плаћању рачуна за електричну енергију, телефон, комуналних услуга и санирање и негу мањих повреда, као и обављање одређених кућних послова.

У складу са исказаним потребама одраслих и старијих лица на територији општине Свилајнац за активност „Здравље на првом месту“ и услугу „Помоћ у кући“, остварена је сарадња са запосленим у Месним канцеларија, радиће се на одржавању и унапређивању успостављене сарадње између Установе и ЗУ Дом здравља у Свилајнцу на реализовању интегрисаног модела здравствене заштите корисника услуге, унапредиће се сарадња са институцијама из система социјално-здравствене заштите, невладиног сектора и осталих релевантних чинилаца којима је основна делатност или се на било који начин директно или индиректно баве проблемима старијих (ради размене информација, оптимизација организације активности које се пружају корисницима, заједнички), побољшаће се



информисаност шире друштвене заједнице, а посебно старијих лица о активностима Установе (штампање и дистрибуција флајера, постера, учешће на тематским трибинама и сл.).

Планиране активности у циљу унапређења постојећих услуга и евентуалног увођења нових, Центар за бригу о старима, деци и особама са инвалидитетом „Свилајнац“ наредном периоду планира кроз праћење конкурса у области социјалне заштите и настојаће да пројектним активностима унапреди постојеће услуге социјалне заштите за осетљиве групе: стара лица, особе са инвалидитетом и других група, рад запослених биће побољшан куповином мобилних медицинских помагала у циљу реализације прегледа и терапија у кућним условима корисника ради спречавања одласка корисника у институције.

Црвени крст Свилајнац

Дана 30.јуна 1876.године Србије се нашла у рату са Турском. Целокупна ситуација у којој се нашла наша земља, а под утицајем новоформираног Српског друштва Црвеног крста, наметнула је потребу формирања, а самим тим и ангажовања првих пододбора Црвеног крста по градовима.

Године 1877. образован је пододбор Црвеног крста и у Свилајнцу, који је себи ставио за главни задатак да подпоможе резервну болницу у своме месту и пролазеће кроз Свилајнац рањенике и болеснике. С тога су све ствари које су прикупљене било у месту било у околини предате болници, а готовином пододборском купљене су потребе за исту и указивана је помоћ пролазећим болесницима.

Црвени крст Свилајнац је независна хуманитарна и непрофитна, добровољна организација која је део Црвеног крста Србије, а која покрива територију општине Свилајнац. Устројен је као правно лице које има права и обавезе прописане законима.

Сходно свом устројству, Црвени крст Свилајнац покреће, спроводи или учествује у разним хуманитарним акцијама у којима је циљ ублажавања стања несреће угрожених, не само у нашем окружењу, већ и широм света.

Стога Црвени крст Свилајнац:

- учествује у заштити и спасавању становништва, материјалних добара у случају ратних разарања, природних и других несрећа и других опасности у миру и рату
- организује прикупљање помоћи за угрожене, коју потом распоређује сходно приоритету
- учествује у прихватању и смештају евакуисаног становништва
- обавља послове Службе тражења несталих лица
- учествује у здравственом просвећивању становништва и организује екипе Прве помоћи
- популарише добровољно давалаштво крви и организује његове акције
- врши дифузију која подразумева ширење идеја Црвеног крста у складу са Женевским Конвенцијама и Допунским протоколима уз ове конвенције

Рад Црвеног крста Свилајнац базира се на општим и основним принципима Међународног покрета Црвеног крста и Црвеног полумесеца. То су:

- Хуманост
- Непристрасност
- Неутралност
- Независност
- Добровољност
- Јединство и
- Универзалност



У свом раду Црвени крст Свилајнац се руководи својим Статутом, Статутом Црвеног крста Србије као и актима Међународног покрета Црвеног крста.

Црвени крст Свилајнац делује, функционише и реализује јавна овлашћења Црвеног крста и програмске активности у складу са Планом и Програмом рада и:

- Законом о Црвеном крсту Србије, Законом о трансфузиолошкој делатности, Законом о ванредним ситуацијама, Законом о безбедности и здрављу на раду, Законом о безбедности саобраћаја на путевима, Законом о здравственој заштити,

- Статутом Црвеног крста Србије,
- Статутом Црвеног крста Свилајнац,
- Планом акције Црвеног крста Свилајнац за период 2015. – 2018. година,
- Пројектима, Акционим плановима и Стратегијама које је усвојила Општина

Свилајнац,

- Са потребама Општине Свилајнац,
- Стратегијама које је усвојила Влада Републике Србије, а односе се на делатности блиске организацији Црвеног крста (Стратегија за смањење сиромаштва, Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, Стратегија развоја социјалне заштите и Национална стратегија о старењу, Стратегија подстицања рађања) као и

- Са потребама корисника Црвеног крста.

Црвени крст Свилајнац реализовао је програме у десет основних области рада Црвеног крста, а то су:

1. Промоција и масовљавање добровољног давалаштва крви
2. Здравствено превентивна делатност
3. Прва помоћ и реалистички приказ повреда, стања и обољења
4. Социјална делатност
5. Подмладак и омладина
6. Деловање у несрећама
7. Служба тражења
8. Ширење знања о Црвеном крсту и међународном хуманитарном праву - Дифузија
9. Међународна сарадња
10. Организација и развој укључујући одржавање функције минимума дистрибутивног система и развој пословно финансијског система.



Људски ресурси и тржиште рада

Када се говори о економском развоју једног подручја изузетно важан фактор јесу људски ресурси као покретачка снага развоја.

Термин „људски ресурси“ говори нам о људима у организацији, о њиховом потенцијалу, као и свим способностима које могу да пруже организацији у циљу остварења њених потреба. Раније се сматрало да је овај појам превише груб да би се њиме означавали људи као жива бића, јер се полазило од тога да је сама реч ресурс нешто што би пре означавало опрему у организацији, али никако и људски потенцијал. Међутим, испоставило се да самим појмом „ресурс“ људи управо добијају веома важно место јер га тиме стављају у равноправан положај са осталим ресурсима, можда чак и бољи јер за њихово квалитетно управљање потребне су одређене способности и знања.

Људски ресурси се могу дефинисати као знања, вештине, компетенције и остали атрибути оличени у сваком појединцу. Они утичу на економско, социјално и лично благостање и могу се посматрати као једини чинилац за стварање и увођење друштва које се базира на знању. Људски ресурси не подразумевају само незапослена лица, већ и запослене, послодавце, омладину, пољопривредне произвођаче и др.

Проблем незаполености један је од глобалних приоритета, који се негативно одражава на све друге сегменте друштвене заједнице и на све старосне структуре. Као посебан проблем издваја се незапосленост младих лица, лица старијих од 45 година живота, као и особа са отежаним фактором запошљености.

Запосленост – структура запослености

Регистрована запосленост у општини Свилајнац за период 2015-2017, годишњи просек

2015			
Укупан број запослених	Од тога:		
	Запослени у правним лицима	Предузетници, лица која самостално обављају делатности запослени код њих	Регистровани индивидуални пољопривредници
5311	3196	1159	956

2016			
Укупан број запослених	Од тога:		
	Запослени у правним лицима	Предузетници, лица која самостално обављају делатности запослени код њих	Регистровани индивидуални пољопривредници
5673	3444	1270	959

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



2017			
Укупан број запослених	Од тога:		
	Запослени у правним лицима	Предузетници, лица која самостално обављају делатности запослени код њих	Регистровани индивидуални пољопривредници
5643	3402	1339	902

Извор: Национална служба запошљавања 2018

Дефиниција регистроване запослености- Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем на одређено или неодређено време и лица која раде ван радног односа на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава и предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности, а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

Подаци од 2015. године добијени су према новој методологији, односно из новог извора и према новој дефиницији регистроване запослености која је усклађена са стандардима Европске уније. Како би се омогућило поређење података из претходног периода са подацима од 2015. године, извршена је ревизија већ објављених података о регистрованој/ формалној запослености.

Година	Ревидирани подаци			
	2011	2012	2013	2014
Број запослених лица	3808	4008	3948	3829

Табела 55: Број приватних предузетника и запослених код њих

Број приватних предузетника и запослених код њих						
Назив делатности	Укупно			Жене		
	свега (3+4)	послодавци	запослени радници	свега (6+7)	послодавци	запослени радници
1	2	3	4	5	6	7
УКУПНО	1161	690	471	506	244	262
Пољопривреда, шумарство и рибарство	4	3	1	0	0	0
Рударство	7	3	4	3	1	2
Прерађивачка индустрија	223	118	105	75	30	45

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Снабдевање електричном енергијом, гасом и климатизација	0	0	0	0	0	0
Снабдевање водом; управљање отпадним водама	2	2	0	0	0	0
Грађевинарство	55	40	15	5	2	3
Трговина на велико и мало; поправка моторних возила	439	240	199	232	105	127
Саобраћај и складиштење	54	40	14	8	6	2
Услуге смештаја и исхране	147	88	59	63	29	34
Информисање и комуникације	7	6	1	1	0	1
Финансијске делатности и делатност осигурања	19	7	12	13	1	12
Пословање некретнинама	8	4	4	5	2	3
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	65	41	24	27	15	12
Административне и помоћне услужне делатности	8	7	1	4	3	1
Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	0	0	0	0	0	0
Образовање	1	1	0	1	1	0
Здравствена и социјална заштита	24	17	7	17	11	6
Уметност; забава и рекреација	4	3	1	2	1	1
Остале услужне делатности	94	70	24	50	37	13
Делатност домаћинства која производе робу и услуге	0	0	0	0	0	0
Делатност екстериторијалних организација и тела	0	0	0	0	0	0

Извор: Фонд за здравствено осигурање, филијала Јагодина, испостава Свилајнац, 2013

Незапосленост – структура незапослености

Табела бр.56 Број незапослених по годинама

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1990	2140	2154	2255	2044	1923	2034	1875

Извор: Национална служба за запошљавање

Највећи број незапослених на евиденцији био је 2012. и 2013. године, а најмањи 2017. Године. Можемо закључити да је број незапослених лица у општини Свилајнац варирао из године у годину.



Незапослена лица према степену стручне спреме и полу

Табела бр.57 Незапослена лица према полу и степену стручне спреме

Преглед броја незапослених лица по полу и степену стручне спреме							
Свилајнац		2009	2010	2011	2012	2018	
Укупно	Укупно	1.798	1.990	2.140	2.154	1841	
	Жене	949	1.042	1.105	1.034	917	
Степен стручне спреме	I	Укупно	561	628	721	739	770
		Жене	293	326	363	363	374
	II	Укупно	139	138	147	140	104
		Жене	93	92	100	87	64
	III	Укупно	499	545	556	609	388
		Жене	195	217	215	208	150
	IV	Укупно	481	532	553	489	409
		Жене	303	321	330	268	231
	V	Укупно	9	7	7	4	1
		Жене	2	2	3	2	0
	VI-1	Укупно	75	76	71	66	27
		Жене	48	45	42	41	15
	VI-2	Укупно	2	12	26	33	41
		Жене	2	9	15	23	23
	VII-1	Укупно	32	52	59	74	101
		Жене	13	30	37	42	60
	VII-2	Укупно	-	-	-	-	-
		Жене	-	-	-	-	-
	VIII	Укупно	-	-	-	-	-
		Жене	-	-	-	-	-

Извор: Национална служба за запошљавање Јагодина, 2018.



Незапослена лица према старости и полу

Табела бр. 58 Незапослена лица према старости и полу

Преглед броја незапослених лица по полу и годинама старости							
Свилајнац			2009	2010	2011	2012	2018
Укупно	Укупно		1.798	1.990	2.140	2.154	1841
	Жене		949	1.042	1.105	1.034	917
Године старости	15-19	Укупно	77	69	78	82	68
		Жене	33	34	36	25	32
	20-24	Укупно	223	258	269	255	180
		Жене	121	120	118	112	88
	25-29	Укупно	223	264	282	281	206
		Жене	138	162	167	146	101
	30-34	Укупно	231	275	283	256	194
		Жене	136	169	169	144	98
	35-39	Укупно	219	224	245	267	193
		Жене	130	127	140	129	111
	40-44	Укупно	187	221	244	242	219
		Жене	112	130	142	138	114
	45-49	Укупно	199	205	218	203	208
		Жене	108	106	124	111	114
	50-54	Укупно	212	225	239	242	197
		Жене	97	112	113	114	107
	55-59	Укупно	181	192	206	215	213
		Жене	71	77	87	98	107
	60-64	Укупно	46	57	76	111	169
		Жене	3	5	9	17	45
65 и више	Укупно	-	-	-	-	-	
	Жене	-	-	-	-	-	

Извор: Национална служба за запошљавање Јагодина, 2018.



Незапослена лица према полу и циљним групама

Табела бр. 59 Незапослена лица према полу и циљним групама

Преглед броја незапослених лица по полу и циљним групама							
Свилајнац			2009	2010	2011	2012	
Незапослена лица		Укупно	1.798	1.990	2.140	2.154	
		Жене	949	1.042	1.105	1.034	
Претходно радно искуство	Први пут траже запослење / без радног искуства	Укупно	910	946	1.145	1.217	
		Жене	520	523	612	602	
	Били у радном односу / радно ангажовани	Укупно	888	1.044	995	937	
		Жене	429	519	493	432	
	Особе са инвалидитетом		Укупно	4	4	3	3
			Жене	0	1	1	1
Држављанство	Република Србија	Укупно	1.770	1.983	2.106	2.123	
		Жене	937	1.036	1.071	1.017	
	Избеглице	Укупно	1	2	3	2	
		Жене	0	1	1	2	
	Интерно расељена лица	Укупно	27	4	31	29	
		Жене	12	4	15	15	
	Страни држављани	Укупно	0	1	0	0	
		Жене	0	1	0	0	
Националност	Роми	Укупно	121	123	137	135	
		Жене	67	64	68	68	

Извор: Национална служба за запошљавање Јагодина, 2013.



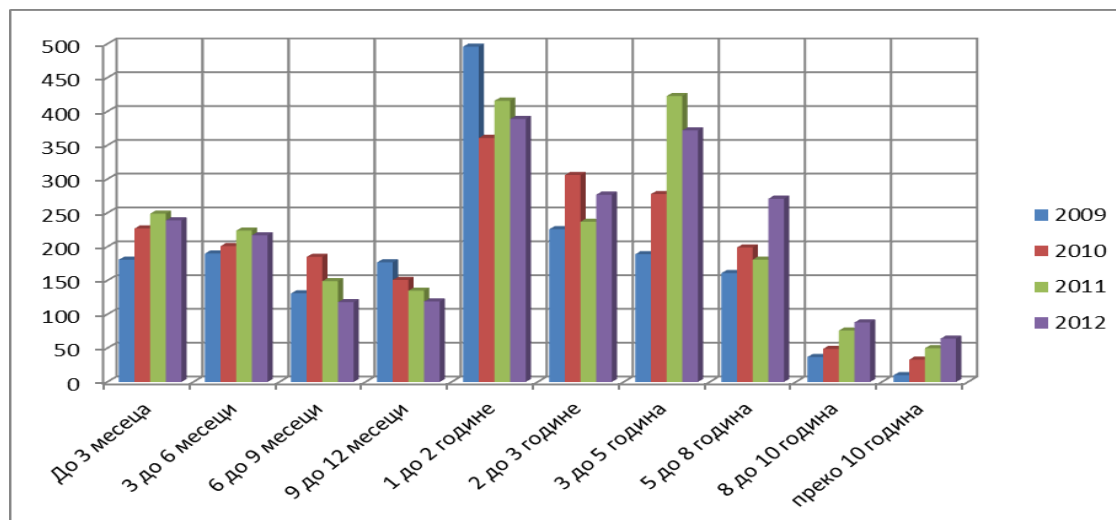
Незапослени према трајању незапослености

Табела бр. 60 Незапослена лица према полу и дужини тражења посла

Преглед броја незапослених лица по полу и дужини тражења посла							
Свилајнац			2009	2010	2011	2012	2018
Укупно	Укупно		1.798	1.990	2.140	2.154	1841
	Жене		949	1.042	1.105	1.034	917
Дужина тражења посла	До 3 месеца	Укупно	181	227	249	239	181
		Жене	96	115	118	107	91
	3 до 6 месеци	Укупно	190	201	224	217	143
		Жене	82	89	104	84	79
	6 до 9 месеци	Укупно	131	185	149	118	91
		Жене	75	93	80	53	48
	9 до 12 месеци	Укупно	177	151	135	119	107
		Жене	93	76	59	45	48
	1 до 2 године	Укупно	496	361	416	389	222
		Жене	234	190	200	180	105
	2 до 3 године	Укупно	226	306	237	277	184
		Жене	108	145	129	130	93
	3 до 5 година	Укупно	189	278	423	372	217
		Жене	123	140	200	180	107
	5 до 8 година	Укупно	161	199	181	271	295
		Жене	107	136	123	150	135
	8 до 10 година	Укупно	37	49	76	88	139
		Жене	22	34	55	61	64
	преко 10 година	Укупно	10	33	50	64	262
		Жене	9	24	37	44	147

Извор: Национална служба за запошљавање Јагодина, 2018.

Трајање незапослености





Економија

Економска реалност једне општине може се измерити на више начина и путем више економских показатеља. Најчешће примењивани и најпоузданији економски индикатор је бруто домаћи производ по глави становника (GDP per capita). Међутим, од 2005. године у Републици Србији се не мери овај индикатор, већ је, као алтернатива, преузет један од често примењиваних индикатора, тзв. економски агрегат.

Економски агрегат се израчунава из производа укупног броја запослених у општини Свилајнац и просечне бруто зараде по једном запосленом. Он је збирни показатељ јер даје заједничку вредност приказану у еврима која представља резултат економске активности општине Свилајнац.

Предности економског агрегата као индикатора су: веома је јасан, лако се израчунава и пружа упоредивост. Главни недостатак је што се заснива на просечним вредностима (бруто зарада запослених), па је и мање прецизан од бруто домаћег производа по глави становника, који представља укупну продукцију роба и услуга по глави становника остварену на нивоу општине, без обзира на власништво.

Табела бр. 61 Економски агрегат

	Економски агрегат		Просечна зарада	
	Укупно (ЕУР)	Индекс у односу на претходну годину	На крају године (ЕУР)	Ниво у односу на Републику Србију
2009	1,580,997,7	71	373.67	81,16
2010	1,468,638,2	92	378.32	84,11
2011	1,663,355,2	114	449.07	89,11
2012	1,788,484,2	107	441.28	89,88
2013	1,784,562,9	100	452,02	87,86
2014	1,701,179,3	95	444,29	85,34
2015	2,218,647,7	130	417,75	80,62
2016	2,377,563,9	107	419,10	77,91
2017	2,394,592,7	101	424,35	75,90

Извор: Републички завод за статистику 2018. године

На основу табеле можемо закључити да економски агрегат као и просечна зарада флукутира из године у годину без дефинисаног правца кретања. Имамо раст просечних зарада 2011. године у односу на претходне, па пад наредне године, итд. Слична ситуација је и што се тиче економског агрегата. Табела бележи незнатне флукуације из године у годину све до 2015. године када имамо знатни раст и тај тренд се наставља до 2017. године.

Привреда у општини Свилајнац последњих година се убрзано развија. У прилог томе говори и податак да је привреда у Свилајнцу за првих једанаест месеци 2016. године остварила суфицит у спољнотрговинској размени у износу од 41,5 милиона USD што је резултат на нивоу најразвијенијих привреда у свету.

За прва четири месеца у 2017. години општина Свилајнац је остварила спољнотрговински суфицит од 4,9 милиона евра што је највиши резултат у Поморавском округу.

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Привреда општине Свилајнац је за девет месеци 2018. године остварила укупан обим спољнотрговинске размене у вредности од 71 милиона евра.

Извоз, остварен у вредности од 40,1 милиона евра, већи је за 9,3%.

Увоз, остварен у вредности од 30,9 милиона евра, мањи је за 7,6%.

Суфицит остварен у вредности од 9,2 милиона евра.

Покривеност увоза извозом је 129,7%.

Најважнији извозни производи су исправљачи, диоде, баласте за сијалице, фотоосетљиви полупроводнички елементи, затим делови машина за прехранбену индустрију, алуминијумска столарија, конзервирани краставци и корнишони, пшеница, радијатори и др.

Највећи део извоза привреде Свилајнца (85,5%) реализован је у Немачку. Затим следи извоз у Француску и Босну и Херцеговину.

Највећи увоз остварен је из Немачке, Италије и Словеније.

Табела бр.62 Спољно трговинска размена општине Свилајнац у периоду јануар-септембар 2018. године (у милионима евра)

Општина	Укупан обим	извоз	Индекс %	увоз	Индекс %	Суфицит
Свилајнац	71,0	40,1	109,3	30,9	92,4	9,2

Извор: Регионална привредна комора Крагујевац 2018. година

Табела бр. 63 Највећи извозници са територије општине Свилајнац у 2017. години:

Највећи извозници са територије општине Свилајнац у 2017. години	
1.	„PANASONIC LIGHTING DEVICES SERBIA“ D.O.O.
2.	„Konti 3“ д.о.о.
3.	Г.С. Еврометал
4.	АД Воћар
5.	Сербиал д.о.о.
6.	„KOELEMAN FOODS PRODUCTS“ ДОО
7.	Adria Triticum
8.	Неша Комерц д.о.о.
9.	Алупласт
10.	SM.Int.Com d.o.o.

Табела бр. 64 Економска размена са иностранством по групама производа (у милионима долара)

Тарифа	Увоз	
	Опис	Вредност
84	Котлови,машине и уређаји,реактори и сл.	3.334.240
73	Производи од гвожђа и челика	1.854.442
76	Алуминијум и производи од алуминијума	1.459.660
39	Пластичне масе и производи од пластичних маса	923.088
72	Гвожђе и челик	857.998

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



27	Минерална горива, уља и воскови; битуменозне материје	703.560
85	Машине електричне и опрема; делови и сл.	523.344
87	Возила друмска; прибор и делови	522.678
07	Поврће, корење и кртоле за јело	491.126
38	Производи хемијске и индустрије разни	421.416
83	Производи од простих метала разни	305.556
40	Каучук и производи од каучука и гуме	215.198
34	Сапун, органска површинска активна средства и слично	213.334
94	Намештај, постељина; зграде монтажне	187.602
63	Производи готови од текстила остали	130.636
96	Производи разни	104.822
82	Алати, ножеви, кашике, виљушке и делови	97.880
41	Кожа сирова крупна и ситна и кожа штављена	87.120
74	Бакар и производи од бакра	78.608
20	Производи од поврћа, воћа и осталих делова биља	78.054
90	Апарати мерни, контролни, прецизни и сл.	40.868
32	Екстракти за штављење или бојење; танини и слично	38.490
68	Производи од камена, гипса, цемента и сл.	35.214
64	Обућа и делови обуће	26.996
25	Со; сумпор; земља и камен; гипс; креч и цемент	24.498
44	Дрво и производи од дрвета; дрвени угалј	16.108
48	Хартија и картон	15.516
62	Одећа и прибор осим плетених	12.730
70	Стакло и производи	7.742
57	Теписи и подни покривачи остали	4.752
33	Етерична уља; производи козметички, тоалетни и сл.	3.650
79	Цинк и производи од цинка	3.328
91	Часовници и њихови делови	2.884
81	Метали прости остали и производи	2.834
49	Књиге штампане, новине, слике и сл.; планови, рукописи	2.778
56	Вата, флиц; канапи, ужад, конопци и сл.	2.276
65	Шешири, капе и остале покривке	2.230
42	Производи од коже, седларски и сарачки производи	1.926
35	Материје беланчависте; скробови; лепкови; ензими	1.730
69	Производи керамички	1.624
46	Производи плетарски и корпарски, од сламе и еспарт	698
80	Калај и производи од калаја	476
Укупно		12.839.710

Извор: Регионална привредна комора Крагујевац 2017. година

Табела бр. 65 Економска размена са иностранством по робним групама (у милионима долара)

Тарифа	Извоз Опис	Вредност
85	Машине електричне и опрема; делови и сл.	36.420.380
73	Производи од гвожђа и челика	5.103.410
84	Котлови, машине и уређаји, реактори и сл.	1.984.686
76	Алуминијум и производи од алуминијума	1.770.044
08	Воће за јело; коре агрума или диња и лубеница	420.654

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



20	Производи од поврћа, воћа и осталих делова биља	370.087
94	Намештај, постељина; зграде монтажне	361.406
39	Пластичне масе и производи од пластичних маса	307.898
02	Месо и кланични производи за јело	274.953
07	Поврће, корење и кртоле за јело	169.627
74	Бакар и производи од бакра	147.420
87	Возила друмска; прибор и делови	119.940
10	Житарице	118.755
35	Материје беланчевинасте; скробови; лепкови; ензими	118.031
44	Дрво и производи од дрвета; дрвени угаљ	86.069
70	Стакло и производи	40.344
68	Производи од камена, гипса, цемента и сл.	19.022
42	Производи од коже, седларски и сарачки производи	18.492
80	Калај и производи од калаја	11.067
32	Екстракти за штављење или бојење; танини и слично	10.152
31	Ђубрива	8.943
90	Апарати мерни, контролни, прецизни и сл.	8.219
48	Хартија и картон; производи од хартије	6.955
27	Минерална горива, уља и воскови; битуменозне материје	6.638
12	Зрневље, семе и плодови; инд. и лековито биље; слама	5.489
40	Каучук и производи од каучука и гуме	4.337
49	Књиге штампане, новине, слике и сл.; планови, рукописи	2.483
83	Производи од простих метала, разни	2.177
38	Производи хемијске индустрије разни	2.168
72	Гвожђе и челик	1.401
82	Алати, ножеви, кашике, виљушке и делови	1.073
34	Сапун, органска површинска активна средства и слично	646
69	Производи керамички	33
Укупно		47.922.999

Извор: Регионална привредна комора Крагујевац 2017. година

Укупан износ увоза свих робних група 2016. године, на територији општине износи 12.839.710 долара, а извоза је 47.922.999 долара

Табела бр. 66 Економска размена са иностранством по земљама (у доларима)

Земља	Увоз	Извоз
Италија	3.336.708	4.771.470
Немачка	2.355.590	38.278.695
Словенија	1.200.922	18.470
Пољска	1.005.318	53.220
Аустрија	982.596	58.758
Швајцарска	629.204	719.566
Шпанија	601.454	-
Белгија	464.222	10.281
Француска	394.514	2.113.577
Холандија	322.438	-
Босна и Херцеговина	308.958	282.423
Грчка	215.880	-

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Република Македонија	204.188	221.897
Румунија	154.092	971
Косово	144.040	127.802
Кина	119.796	-
Индија	78.054	-
Бугарска	76.888	22.670
Турска	65.648	-
Данска	57.798	-
Шведска	52.804	25.787
Аустралија	38.660	14.852
Хрватска	14.946	193.234
Чешка Република	5.676	-
САД	4.554	35.636
Мађарска	3.878	220.972
Словачка	884	
Црна Гора	-	356.713
Руска федерација	-	356.334
Литванија	-	39.671
Укупно	12.839.710	47.922.999

Извор: Регионална привредна комора Крагујевац 2017. година

Укупна размена са иностранством износи 60.762.709 долара. Из табеле се може приметити да се спољно трговинска размена обавља највише са земљама Европске уније.

Табела бр. 67 Економска размена са иностранством по секторима делатности (у доларима)

Назив групе /сектора	Увоз	Извоз
Непознат подсектор	147.238	5.822
Пољопривреда	491.126	163.845
Вађење енергетских сировина	182	0
Вађење осталих сировина и материјала	24.498	0
Производња прехранбених производа,пића	78.054	1.190.231
Производња текстила и текстилних производа	152.624	19.571
Прерада коже и производња предмета од коже	114.778	0
Прерада дрвета и производи од дрвета	16.108	86.069
Производња целулозе,папира и производа	18.294	9.438
Производња кокса, деривата нафте и никл	687.028	6.794
Производња основних метала и стандардних	4.768.198	6.895.874
Производња машина и уређаја	3.343.612	2.010.927
Производња електричних и оптичких уређаја	456.934	36.405.701
Производња саобраћајних средстава	480.646	88.284
Прерађивачка индустрија	124.070	508.794
	12.839.710	47.922.999

Извор: Регионална привредна комора Крагујевац 2017.година

Услови под којима послују индустријска предузећа одређени су економским потенцијалима, производним програмима, тржиштем, улагањима у развој и применом савремене технологије.



На територији Поморавског округа, општина Свилајнац заузима добру позицију у привредном смислу. Иако спада у ред мањих општина, потенцијали општине Свилајнац су изузетно значајни.

Привредни субјекти би требало да у условима здраве тржишне привреде сами дефинишу своју стратегију развоја из које би проистекли конкретни програми и пројекти. Реализацију тих програма и пројеката требало би спровести кроз налажење стратешких партнера и приватизацију, а све у циљу прилагођавања условима тржишта и успешног пословања.

Најзначајнији потенцијали општине Свилајнац огледају се у примарној пољопривредној производњи, прерађивачкој индустрији, производњи намештаја, електронској индустрији, као и у области услуга.

Привредни субјекти

Општина Свилајнац према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014.годину („Службени гласник РС“ број: 104/2014) спада у III групу развијених општина Републике Србије. Од педесетих година прошлог века до данас, привредни развој општине заснивао се на индустријској производњи базираној на текстилној, дрвопрерађивачкој индустрији, металној индустрији и трговини. Поменути сектори заузимали су највеће учешће у броју запослених и економском агрегату, генерисаном на територији општине Свилајнац. Изазови и промене тржишних трендова у последњих 20 година довели су до девастирања, а у неким случајевима до пропадања, некада великих привредних субјеката.

Активна привредна друштва и предузетници на територији општине Свилајнац

Активна привредна друштва 269 (2017)

Активни предузетници 842 (2017)

Подстицаји регионалног развоја у хиљадама динара 304866 (2017)

Према подацима Агенције за привредне регистре из 2017. године видимо да на територији општине Свилајнац активно послује 269 привредних друштава и 842 предузетника.

Радње

Табела бр. 68 Општина Свилајнац-Укупан број јединица разврставања по секторима и)

Ознака и назив сектора по класификацији делатности	Укупан број по сектору
Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикла	1
Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	23
Образовање	7
Здравствена и социјална заштита	3
Уметност, забава и рекреација	2
Остале услужне делатности	18

Извор: Републички завод за статистику 2018



Мала и средња предузећа

Општина Свилајнац има за циљ даље јачање и развој малих и средњих предузећа (МСП), као основних ћелија савремене привреде. Најзначајнија делатност у сектору малих и средњих предузећа и њихов број, може се видети у следећој табели:

Табела бр. 69 Преглед броја предузећа по секторима делатности

Сектор делатности	Број
Пољопривреда, шумарство и водопривреда	7
Прерађивачка индустрија	49
Трговина на велико и мало, оправка моторних возила	136
Саобраћај, складиштење и везе	13
Рибарство	1
Вађење руда и камена	3
Производња електричне енергије, гаса и др.	4
Грађевинарство	15
Образовање	4
Здравствени и социјални рад	3
Друге комуналне, друштвене и личне услуге	7
Некретнине, изнајмљивање и пословне активности	19
Хотели и ресторани	4

Извор: Регионална прибрдна комора Крагујевац 2012. године

Приватизована предузећа на територији општине Свилајнац (стечај/приватизација):

1. Вијачна индустрија Свилајнац-ВИС
2. Агроопрема
3. Подрум вина „Навип“
4. „8. Октобар“
5. Европа
6. Штампарија
7. „Компо“
8. „Напредак“
9. „Беко“
10. Инвест банка

У општини Свилајнац је успешно завршена приватизација и сви погони који су били друштвена имовина или у стечају су добили свог власника.



Стране директне инвестиције у општини

Табела бр. 70 Листа СДИ у општини у еврима

Компанија	Земља инвеститора	Сектор	Врста инвестиције	Износ инвестиције
„PANASONIC LIGHTING DEVICES SERBIA“	Јапан	Производња електронских компоненти	Гринфилд	11.770.000
„TRI-STAN FRESH PRODUCE“	Швајцарска	Пољопривреда	Гринфилд	400,000
„KOELEMAN FOODS PRODUCTS“ ДОО СВИЛАЈНАЦ – ВЕЛИКО ПОЉЕ	Швајцарска/ Холандија	Пољопривреда	Гринфилд	2.030.000
S.H.E. SUPERIOR HEATING ELEMENTS D.O.O. THERMOWATT – ARISTON GROUP	Италија	Машинска обрада метала	Браунфилд	3,150,000

Извор: Канцеларија за локални економски развој Свилајнац, 2018

Табела бр. 71 Листа домаћих директних инвестиција у општини (у еврима)

Компанија	Држава	Сектор	Врста инвестиције	Износ инвестиције
„ALFA TECHNICS“	Република Србија	Машинска обрада метала	80% Извозно оријентисани	5.500.000
„ГС ЕВРОМЕТАЛ“	Република Србија	Производња алата	Извозно оријентисани	1.700.000,00
„УНИОН ДРВО“	Република Србија	Производња осталог намештаја	Извозно оријентисани	1,000,000
„НЕСА КОМЕРЦ“	Република Србија	Производња котлова и радијатора за централно грејање	40% Извозно оријентисани	2.000.000
АД „ВОЂАР“	Република Србија	Хладна прерада (дубоко замрзавање) воћа и поврћа	70% Извозно оријентисани	2.895.000

Извор: Канцеларија за локални економски развој Свилајнац, 2018

Из табеле можемо приметити да је општина Свилајнац, иако мала, врло атрактивна страном и домаћим инвеститорима и да активно ради на привлачењу нових инвеститора што би довело до пораста стандарда општине и отварања нових радних места. Привредницима су на располагању различити облици помоћи. Неки од њих су: менаџерска обука, обука из области примене стандарда Европске Уније, озбиљно побољшање и нова доградња комуналне инфраструктуре, повезивање (у саветодавном смислу) малих и средњих предузећа са министарствима, разни видови економске помоћи од стране општине, а у складу са својим овлашћењима и друге стимулативне мере.

Дугорочно, општина Свилајнац има за циљ привлачење нових инвеститора и отварање нових радних места. Кроз формирање индустријских зона, инвеститори имају у понуди



комплетно инфраструктурно опремљено земљиште са могућношћу рада у режиму слободне зоне.

Општина Свилајнац располаже са две Индустријске зоне које су потпуно функционалне, инфраструктурно и комунално опремљене и имају изузетан географско-саобраћајни положај – што нас ставља у сам врх понуде, како Централне Србије, тако и осталог дела земље у смислу потенцијала и атрактивности за инвестирање.

Захваљујући свом убрзаном развоју Свилајнац је прерастао у модерну урбану средину тако да у Свилајнцу данас успешно послују бројне светске и домаће компаније од којих су најзначајније: „Panasonic“ – Јапан, „Vossloh-Schwabe Deutschland GmbH“ – Немачка, „Alfa Technics“ d.o.o.- Србија, „Унион дрво“ – Србија, „Koeleman foods products“ – Швајцарска/Холандија, „Tri Stan Fresh Produce“ - Швајцарска, „JCC Balkan“ – Италија, „ГС Еврометал“ – Србија, „Сербиал“ д.о.о.– Србија, „A&D Wood“ - Србија, „Неша комерц“ д.о.о- Србија и др.

Табела бр. 72 Преглед локација одређених за инвестирање

Локација	Намена	Површина	Власник
Индустријска зона „Велико поље“	Слободна зона Свилајнац	43ha	Јавна својина општине Свилајнац и приватно власништво
Индустријска зона „Нова зона привређивања“	Слободна зона Свилајнац	24ha	Јавна својина општине Свилајнац и приватно власништво

Извор: Канцеларија за локални економски развој Свилајнац, 2018

„Слободна зона Свилајнац“

Слободне зоне су физички ограђени и означени простори тј. делови територије Републике Србије где се могу обављати различите производне и услужне делатности. Представљају инфраструктурно опремљено земљиште на коме влада додатно гарантован и стимулативан режим пословања који се првенствено огледа у повлашћеном царинском третману, пореским ослобађањима и симплифицираном административном процедуром. Другим речима, слободне зоне подразумевају одређене области где важе посебни услови рада, посебан режим привређивања, уз значајне погодности, олакшице и стимулације у циљу производње робе која је првенствено намењена за извоз.

Циљ оснивања „Слободне зоне Свилајнац“ је да се у складу са одредбама Закона о слободним зонама и интересима привреде општине Свилајнац обезбеди привредни развој, оствари извоз робе и услуга из зоне и увоз робе и услуга у зону који су слободни и не подлежу квантитативним ограничењима, нити се на њих примењују мере комерцијалне политике. Остварењем наведених циљева обезбедио би се повећани извоз, пословање привредних субјеката уз ниже трошкове пословања, а тиме би се унапредила њихова конкурентност и дао подстицај за даљи убрзани економски развој општине Свилајнац и региона. Основне делатности које се могу обављати у „Слободној зони Свилајнац“ су: производња ради извоза, дорада и монтажа ради пласмана на домаћем тржишту, пружање услуга складиштења, транспорта, шпедиције, утовара, консалтинга, маркетинга, укључујући и послове спољнотрговинског промета и услуге у спољнотрговинском промету.



Влада Републике Србије је донела Решење о давању сагласности за одређивање подручја „Слободне зоне Свилајнац“, 05 број: 483-1816/2012 од 22.03.2012. године на површини од 33ha 03a 5m². Након што је део простора „Слободне зоне Свилајнац“ ограђен, осветљен и означен, испуњени су технички услови за почетак рада „Слободне зоне Свилајнац“.

Влада Републике Србије је 05.10.2016. године донела Решење о измени решења о давању сагласности за одређивање подручја „Слободне зоне Свилајнац“. на површини од 40h 18a 40m² („Службени гласник Републике Србије“, број 82/2016).

Влада Републике Србије је донела Решење о давању сагласности за проширење подручја „Слободне зоне Свилајнац“ („Службени гласник Републике Србије“, број 9/2018) чиме је подручје „Слободне зоне Свилајнац“ одређено на укупној површини од **57h 33a 73m²**.

Проширење подручја „Слободне зоне Свилајнац“ је у потпуности економски и друштвено оправдано јер је тиме створен јединствен индустријски парк који је намењен свим производним активностима за извоз и за домаће тржиште, потпуно инфраструктурно опремљен као најатрактивнији простор у централном делу Србије који је намењен свим областима пословања и пружа могућност запошљавања лица различитих професија. Проширење подручја „Слободне зоне Свилајнац“ је оправдано нарочито ако се има у виду свеобухватност потенцијалних корисника и могућност запошљавања лица различитих професија.



Влада Републике Србије усвојила је Стратегију развоја слободних зона у Републици Србији за период од 2018. до 2022. Године Службени гласник Републике Србије“, број 48/2018). То је други стратешки развојни документ из области развоја слободних зона. Стратегија полази од потребе убрзања економског раста у заокруживања процеса транзиције ка тржишној привреди и помаже остварењу одрживог привредног развоја који ће обезбедити конкурентност и боље економске резултате привреде, директне (стране и домаће) инвестиције, подизање животног стандарда становништва, као и стварање погодне инфраструктуре и других услова који подстичу привредни развој Републике Србије. Проширењем подручја „Слободне зоне Свилајнац“ испуњени су стратешки циљеви привредног развоја Републике Србије, уз истовремено испуњавање свих захтева из Закона о слободним зонама, као и мера које предвиђа Стратегија развоја слободних зона у Републици Србији. Поменути проширењем створени су услови за привлачење инвестиција уз повећан обим страних улагања, повећање запослености становништва са територије општине Свилајнац кроз отварање нових радних места, што ће допринети побољшању животног стандарда а резултираће и у значајним уштедама у пословању корисника „Слободне зоне Свилајнац“.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



„Panasonic“



„Ariston“

У „Слободној зони Свилајнац“ успешно послују:

- „Panasonic Lighting Devices Serbia“ д.о.о и
- „Vossloh-Schwabe Deutschland GmbH“

са којима је Привредно друштво за управљање слободном зоном Свилајнац ДОО, Свилајнац закључило Уговор о обављању делатности у „Слободној зони Свилајнац“.

Привредно друштво за управљање слободном зоном Свилајнац ДОО, Свилајнац је 22.10.2013. године потписало Уговор са „**Panasonic Lighting Devices Serbia**“ ДОО који тренутно има 510 запослених а у последњих неколико месеци акценат је на упошљавању стручне и висококвалификоване радне снаге па је компанија у складу са тим основала и одељење развоја.

Осим „Panasonic“-а у „Слободној зони Свилајнац“ од 01.04.2015. године послује и „**Vossloh-Schwabe Deutschland GmbH**“.

Привредно друштво за управљање слободном зоном Свилајнац ДОО, Свилајнац је 26.04.2018. године потписало Уговор са „**Alfa Technics**“, домаћом фирмом која највеће извозне послове остварује у производњи челичних конструкција за аутомобилску и авио индустрију. Захваљујући партнерству са немачком компанијом Durr Assembly Products, пројектују и производе звучно изоловане кабине за више од 20 најпознатијих светских произвођача аутомобила: Mercedes, Volvo, Lamborghini, Rolls Royce, Aston Martin, Jaguar, Nisan, Ford... Осим тога, пројектују и производе логистичке системе за највеће светске аеродроме у сарадњи са ThysennKrupp Air Port System-ом. Челичне конструкције, пројектоване и произведене у Свилајнцу, подржаваће безбедан и брз проток робе и путника на аеродромима у готово свим европским земљама, Аустралији, Азији и Северној Америци. „Alfa Technics“ је нови инвеститор који је 23.11.2018. године свечано отворио свој производни погон у Свилајнцу. Вредност инвестиције је око 5,5 милиона евра, од чега је подршка државе 600.000 евра. „Alfa Technics“ је овом инвестицијом постао власник комплекса од око 4,5 хектара са сопственом железничком пругом и преко 8.000 квадратних метара у објектима. Тренутно запошљава 202 радника, а планирано је да се у наредних неколико година тај број радника удвостручи на 400. Просечна бруто плата запослених у овој компанији је 90.000 динара. Производња на годишњем нивоу износи 10 милиона евра, 80% производње намењено је извозу, а производи се пласирају у преко 40 земаља широм света.



„Alfa Technics“

Италијанска компанија „**Ariston**“ је одлучила да свој производни погон покрене у Свилајнцу, у Индустијској зони „Велико поље“ у режиму слободне зоне (браунфилд инвестиција) и основали су фирму са седиштем на територији општине Свилајнац – “S.H.E. Superior Heating Elements”. Бавиће се производњом грејача за уређаје за домаћинство и планирано је да запосле 105 радника. Планирана вредност инвестиције износи 3,150,000 евра.

Закључењем уговора са корисницима који успешно послују у „Слободној зони Свилајнац“ испуњен је циљ успостављања „Слободне зоне Свилајнац“ и оснивања Привредног друштва за управљање слободном зоном Свилајнац ДОО, Свилајнац - поспешивање и унапређење локалног економског развоја општине Свилајнац и почетак коришћења локалних потенцијала и предности.

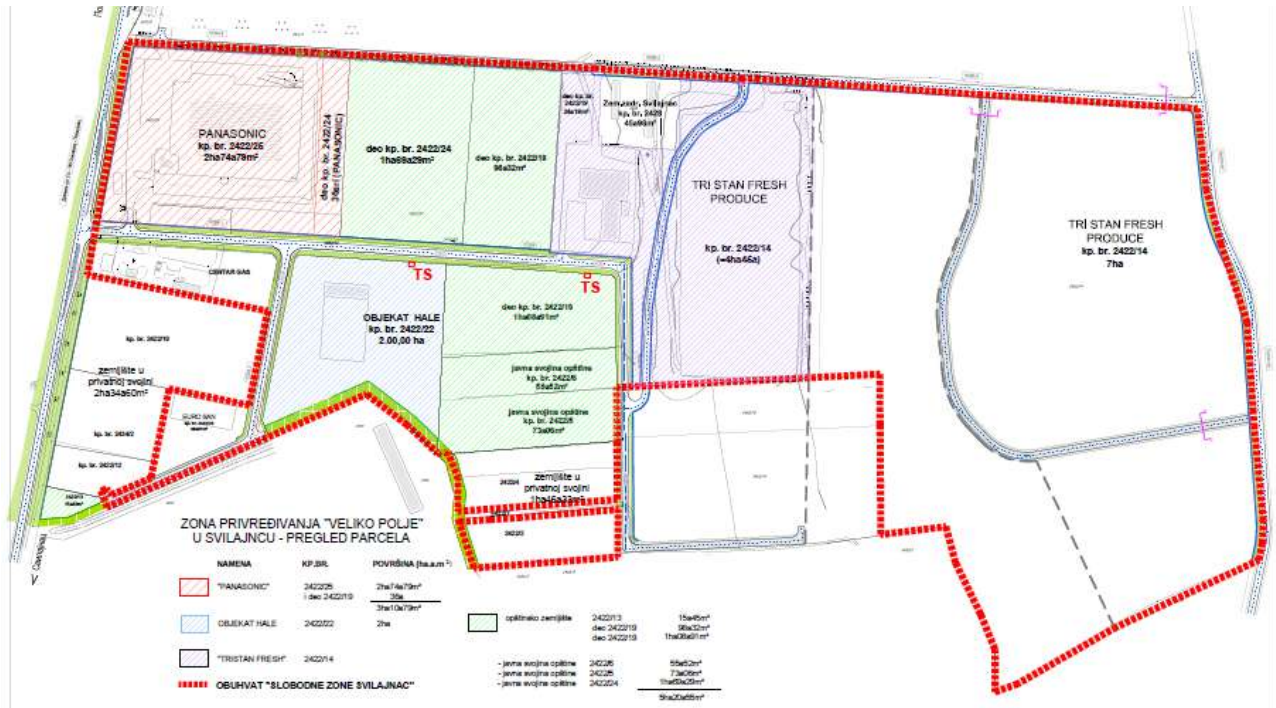
Поред постојећих фирми које се налазе на локацији индустријске зоне „Велико поље“ и „Нова зона привређивања“, Привредно друштво за управљање слободном зоном Свилајнац у сарадњи са локалном самоуправом настоји да обезбеди нове кориснике и привуче предузећа свих профила из различитих делатности да почну са радом у режиму слободне зоне. За атрактивним greenfield и brownfield локацијама у општини Свилајнац влада велико интересовање потенцијалних инвеститора тако да смо у преговорима са још неколико озбиљно заинтересованих инвеститора који имају у плану започињање производње односно почетак рада у „Слободној зони Свилајнац“.

Подручје „Слободне зоне Свилајнац“ састоји се од две засебне целине:

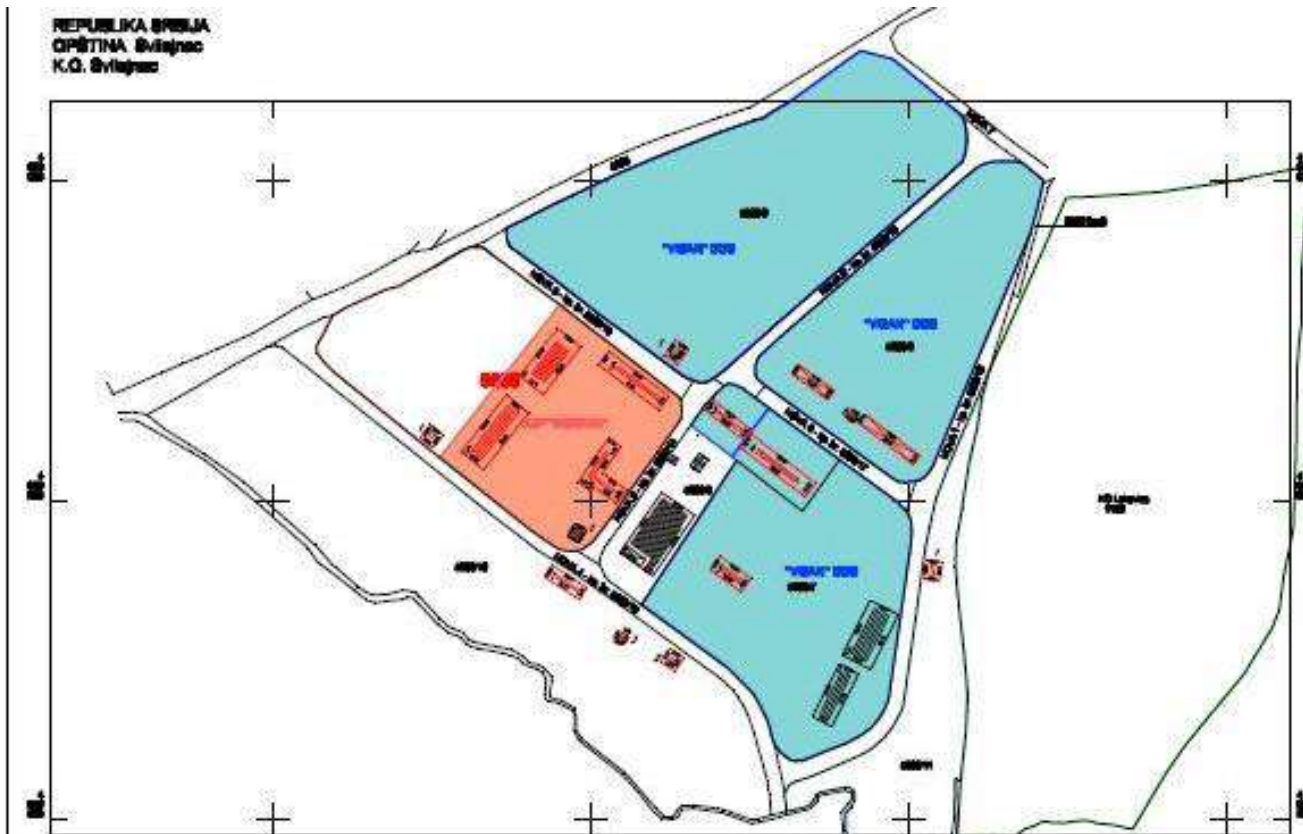
1. Индустијска зона „Велико поље“ и
2. Индустијска зона „Нова зона привређивања“.



Мапа индустријске зоне „Велико поље“



Мапа индустријске зоне „Нова зона привређивања“





Подручје „Слободне зоне Свилајнац“ може се оценити као изузетно погодно са аспекта међународних транспортних праваца, као и због изузетно квалитетног грађевинског земљишта, сачуваног и планираног за овакве намене. Обе индустријске зоне су комплетно инфраструктурно опремљене а има потенцијала и за даље проширење. Локација се налази непосредно уз магистрални друмски правац Свилајнац - Пожаревац и у близини аутопута и међународне железничке пруге на Пан-европском коридору 10. Општина Свилајнац, на основу својих стратешких докумената и иницијатива покренутих у протеклих пар година, намерава да даље развија савремени индустријски парк на локацији „Слободне зоне Свилајнац“, те тако оствари концепт инкубатора привредног развоја читавог региона.

Имајући у виду да је развојна улога општина Свилајнац усмерена првенствено на обезбеђивање неопходних земљишних, комунално-инфраструктурних и других локалних услова оснивањем „Слободне зоне Свилајнац“ разрешени су неки од најкрупнијих привредно-структурних и инфраструктурно-комуналних проблема јер је створен привредни амбијент који је потпуно спреман да пружи најбоље и међународно конкурентне услове за пословање. На тај начин, „Слободна зона Свилајнац“ представља најбољи модел који је у овом подручју могуће понудити заинтересованим инвеститорима,

Може се констатовати да је у овом тренутку можда најважнији допринос у привлачењу нових инвеститора, управо активност постојећих и будућих корисника „Слободне зоне Свилајнац“, с обзиром да је довођење њихових коопераната приоритет. То се може постићи активним приступом на промовисању сета погодности које нуди пословање у режиму зоне.

Основни циљ и мисија „Слободне зоне Свилајнац“ је да служи као средство за привлачење инвестиција у служби локалног и регионалног развоја, да омогућава отварање нових радних места, концентрише услуге и потребе на једном месту кроз логистички центар, омогући уштеде у пословању корисницима зоне (царине, таксе, порези, стимулативне мере економске политике) и усмерава међународну трговину кроз контролисане канале.

„Слободна зона Свилајнац“ обезбеђује најповољније услове за пословање, који доводе до привлачења инвестиција и остварења добити у циљу задовољења интереса корисника зоне, привреде и општине Свилајнац. Повољни услови за пословање поред царинских и пореских олакшица, подразумевају различите државне и локалне олакшице у условима за изградњу и експлоатацију објеката, доступну инфраструктуру, обезбеђење и одржавање простора.

Стварање повољног пословног амбијента доводи до развијања нових профитабилних производних програма, ангажовања страног капитала, повећања извоза и до крајњег циља - веће упослености радне снаге. Остали циљеви су у основи, окренути повећању упослености, приливу директних страних инвестиција, расту спољно трговинске размене и државних прихода, као и развоју индустрије, истраживања, развоја сервиса, образовања и логистике, индустријске дисперзије, коришћењу домаћих материјала у производњи, повећању технолошког нивоа производње и образовања радне снаге. Циљ „Слободне зоне Свилајнац“ је и индиректни ефекат на шире окружење преко сарадње предузећа из зоне са домаћим предузећима из залеђа. То утиче на повећање општих знања коришћења високих технологија, know-how, укључивање домаће индустрије из окружења у процесе у зони, преко пружања услуга, продаје сировина, капиталних добара, услуга оплемењивања или производњом различитих полупроизвода. Ово има ефекте на домаћа предузећа у смислу повећања капацитета и запошљавања нове радне снаге.



Циљ „Слободне зоне Свилајнац“ је и директно укључење на светско тржиште преко пословања мултинационалних компанија у зони, као и развој логистичког и транспортног центра за брзу везу са свим деловима света.

У „Слободној зони Свилајнац“ постоји могућност обављање следећих делатности и пословних активности:

1. Производња пољопривредних производа, производња фолијарних ђубрива и оплемењивача земљишта
2. Прерада поврћа, воћа, млека и меса
3. Производња прехранбених производа – хране и пића
4. Производња аутокомпоненти
5. Производња електронских компоненти
6. Производња електричних машина и апарата
7. Производња соларних панела
8. Компјутерске и сродне активности
9. Рециклажни центар
10. Истраживање и развој.

Наредну фазу рада „Слободне зоне Свилајнац“ обележиће програм логистичког центра у међународном провозу роба (складиштење, претовар, утовар, паковање, контејнерски терминал), што представља само почетак основног циља развоја – индустријског парка који омогућава развој производних и специјализованих услужних активности уз отварање царинске испоставе. Велика је предност што се развој може одвијати у два паралелна правца, потпуно нову изградњу савремених индустријских постројења и логистичког центра и увођење савремених врста пословања и нових технологија (Индустријски парк, Инкубатор развоја, итд.) на већ изграђеној и комплетно инфраструктурно опремљеној локацији.

Прави моменат за развој слободних зона у Србији је управо сада. Налазећи се на ободу Европске Уније, оне могу искористити све предности свог положаја, пружајући максималне погодности за привлачење директних страних инвестиција које треба да буду веће од дозвољених у ЕУ. Правилном комбинацијом државних и локалних погодности, уз помоћ локалне самоуправе, Слободна зона Свилајнац може у следећим годинама да генерише велики број страних инвестиција.

Поред постојећих фирми као што су „Panasonic Lighting Devices Serbia“, „Tri-Stan Fresh Produce“, „Koeleman Foods Products“, „S.H.E. Superior Heating Elements“ (Ariston) и „Alfa Technics“ које се налазе на подручју „Слободне зоне Свилајнац“, Привредно друштво за управљање слободном зоном Свилајнац ДОО, Свилајнац настоји да обезбеди нове кориснике и привуче предузећа свих профила из различитих делатности. Једна од стратегија је и нуђење посебних погодности кооперантима постојећих и будућих корисника, како би се привукле нове инвестиције, заокружили производни процеси и како би зона постала центар за сељење капитала из земаља ЕУ, које више нису у могућности да нуде повластице под режимом слободних зона. Ово се нарочито односи на велике пољопривредне произвођаче који у Свилајнцу рачунају на најквалитетније органске производе, као и на квалификовану радну снагу, која је конкурентна у поређењу са развијеним европским земљама.

Преко логистичког центра треба привући оне које учествују у међународном протоку роба. У индустријском парку треба привући радно интезивне индустријске производње, нарочито пољопривредне компаније које користе нове технологије. Како је привреда Свилајнца у ранијем периоду била технолошки развијена, предност је постојање кадровске



оспособљености и радне снаге са потенцијалима за учење и стицање нових вештина. Корисници у области прераде пољопривредних производа, репроматеријала, као и у области електротехнике, ауто компоненти, прераде дрвета и производње финалних производа од дрвета, треба да су потенцијална циљна група „Слободне зоне Свилајнац“. Управо зато је важно истраживање потенцијалних корисника из ових делатности у склопу активности на развоју зоне. Сигурно је да се у овој фази очекује највећи број инвеститора који су садашњи партнери и добављачи компанија које су пословање већ започели у „Слободној зони Свилајнац“. Највећу корист свакако добија општина Свилајнац и Поморавски округ, због повећања запослености и ефеката које такав развој догађаја ствара у окружењу.

Зелена Економија

Општина Свилајнац прати светске трендове и уводи најбоље доступне технологије (ВАТ – Best Available Technology) у области заштите животне средине и одрживог развоја, а све у складу са европским стандардима.

„Зелена економија“ је за општину Свилајнац шанса за одрживи развој, повећање инвестиција и отварање нових радних места. У том циљу општина Свилајнац ради на изради бројних пројеката у области заштите животне средине.

У индустријској зони „Нова зона привређивања“, један део је издвојен за изградњу **еко-индустријске зоне**. У тој зони, постоји рециклажно двориште – сакупљачка станица за комунални отпад и поједине врсте опасног отпада. У сакупљачкој станици ће се комунални отпад разврставати на секундарне сировине, а поједине врсте отпада као што су гуме, електронски отпад, отпад од електричних и електронских производа, флуоресцентне цеви, амбалажа од опасних материја, боја и лакова и отпадних уља, укључујући и уља из прехранбене индустрије, акумулатори и истрошене батерије ће се достављати фирмама које су регистроване за преузимање ове врсте отпада ради рециклаже или трајног одлагања отпада.

На територији општине Свилајнац систем сакупљања отпада је 100% реализован, а у току је успостављање комплетног система за управљање отпадом по стандардима ЕУ (сакупљање, транспорт, складиштење, третман, одлагање) са великим потенцијалом за улагање и остварење профита. Пројекат одвајања отпада на месту настанка ПЕТ амбалаже је успешно реализован, следећа фаза је одвојено сакупљање отпадног стакла, а касније и остале сировине из отпада. Поред изградње сакупљачке станице, планира се пројекат који ће обухватити прераду отпадног уља.

Општина Свилајнац подржава коришћење енергије добијене из обновљивих извора, као што су енергија ветра, соларна енергија, енергија из био-гаса, те се у складу са тим планира изградња ветрењача, соларне електране и постројења за био-гас.



Пољопривреда

Пољопривреда на подручју општине Свилајнац

Основу развоја пољопривредне производње чине пољопривредни произвођачи, затим Земљорадничка задруга "Свилајнац" - Свилајнац, Фарма „Кушиљево“ - 1 у Кушиљевоу за товна грла стоке Bel quistas из Београда, Koeleman foods Products, Свилајнац, за гајење повртарских, воћарских и других култура, Tri stan fresh produce доо Свилајнац, за прераду поврћа и воћа и Фабрика замрзнутог воћа и поврћа, "Хладњача – Воћар" Свилајнац. Ветеринарска станица "Пчелица", Свилајнац, Ветеринарска станица "Седларе" у Седлару, Градска ветеринарска станица - Свилајнац и Ветеринарска станица "Свилајнац", су иницијатори и носиоци развоја ветеринарске службе на територији општине, а самим тим и чиниоци унапређења сточарске производње, нарочито у погледу побољшања расног састава стоке. На подручју општине Свилајнац постоји седам пољопривредних удружења и то:

1. Пољопривредно удружење меснатих раса оваца Тексел расе, Седларе,
2. Удружење "Домаћин", Кушиљево,
3. Удружење воћара и виноградара "Димитрије Катић",
4. Удружење пчелара "Ресава" Свилајнац,
5. Удружење пчелара "Липа" Гложане,
6. Удружење пчелара „Морава“, Свилајнац,
7. Центар за органску производњу "Свилајнац".

Пољопривреда у протеклом периоду, у условима тешке економске ситуације, нестабилности тржишта, диспаритета цена пољопривредних производа на тржишту, претрпела је и трпи огромне губитке. Поред свих тешкоћа и проблема, пољопривредни произвођачи, локална самоуправа и државни органи теже унапређењу пољопривреде како на глобалном нивоу, тако и на нивоу региона и општина.

Развојем пољопривреде развијаће се сеоска подручја, јер желимо да наша села поново оживе и буду једна од основа одрживог развоја општине Свилајнац. Све је више нових регистрованих пољопривредних газдинстава, а односи се на млађе пољопривреднике који се окрећу како сточарству, тако и профитабилним пољопривредним културама.

Општина Свилајнац је природно-географски комбинација равничарског и брежуљкастог рељефа (највише надморске висине 390 м - Врлански хум), површине 326,38 км², са умерено-континенталном климом (са топлим летима + 21,2⁰Ц и релативно благим зимама - 0,7⁰Ц), годишњом малом количином падавина (672 мм) и плодним земљиштем (гајњаче, знатно мање смонице и варијетети алувијалног земљишта), што је добра основа за најважнију делатност Доње Ресаве и општине Свилајнац - пољопривреду. Подручје општине Свилајнац располаже природним потенцијалима у пољопривреди, изграђеним капацитетима у прерађивачкој индустрији, очуваним природним богатствима и здравом животном средином. Локална самоуправа помаже свим потенцијалним корисницима у прерађивачкој индустрији, а један од примера је новоформирана клиница у Свилајнцу, фарма у Кушиљевоу за товна грла стоке Bel quistas из Београда и помоћ производној организацији Koeleman foods Products, Свилајнац, за гајење повртарских, воћарских и других култура, Tri stan fresh produce доо Свилајнац, за прераду поврћа и воћа и др.



Табела 73. преглед пољопривредних култура на пољопривредном земљишту

	Укупно (ха)	Пшеница, кукуруз	Инд. биље	Повртњаци	Крмно биље	Воћњаци	Виноград и	Ливаде	Пашњаци	Рибњаци и др. п.з.
Укупно	24815	11587	128	1150	6757	1329	597	383	694	117
Индивидуално	24498	11353	128	1146	6743	1315	591	369	690	98

Извор: Завод за статистику Републике Србије и Попис пољопривреде 2012. у РС

Традиција: У погледу традиције постоје добри предуслови за следеће облике производње: сточарство (производња млека, овчарство, свињарство и живинарство), производњу шљиве, грожђа, ратарских култура (кукуруз, пшеница, луцерка и детелина). Међутим, традиција није довољан услов за успешну производњу, чак је у појединим облицима производње контрапродуктивна. Класичан пример за то је шљиварство, где производњи треба прићи са потпуно другачијег аспекта и са новим узгојним облицима. Дефинитивно, највеће искуство постоји у производњи млека и млечних производа (сир), производњи грожђа, пшенице, кукуруза и крмних усева (луцерке и црвене детелине). Недостатак искуства је највидљивији у подручју спремања и производње сточне хране (силажа и сенажа), те у читавој воћарској производњи, у подизању винограда савремених узгојних облика винове лозе, изградњи објеката за смештај стоке, пластеничкој и стакленичкој производњи поврћа на супстратима за ту врсту намене и сл.

Непостојање млекара на нашем подручју је основни разлог ограничене производње млека. Њиховим формирањем створиле би се основне претпоставке за организовану тржишну производњу млека на читавом подручју општине. То повлачи и развој производње сточне хране (посебно кабасте), која је предуслов ефикасне и јефтине производње млека.

Релативно здрава животна средина је веома погодна за интегралну и еколошку здраву производњу хране, посебно у брдским деловима општине, где је степен загађености земљишта, воде и ваздуха минималан. Ако се има у виду да органска производња у свету има растући тренд, а интегрална производња у воћарству и виноградарству је преовладавајућа у земљама ЕУ, онда је јасно да ови услови представљају значајну компаративну предност коју треба искористити.

Постојећи пашњаци представљају просторе богате травом доброг квалитета, која представља веома јефтину храну за испашу првенствено крава и оваца.

1.1.1. Ратарство и повртарство

Заступљеност ратарства и повртарства као сектора пољопривредне производње на подручју општине Свилајнац је прилична. Општина Свилајнац простире се на 32.638 ха, од чега пољопривредно земљиште заузима 23.926,4 ха. Структура пољопривредног земљишта на подручју општине Свилајнац је приказана у табели бр. 2.

Табела 74. Структура пољопривредног земљишта на подручју општине Свилајнац

Структура земљишта	Површина
Пољопривредно земљиште	23.942,00
Ораничне површине и баште	20.868,00 ха
Воћњаци	1.416,00 ха
Виногради	686,00 ха
Ливаде	226,00 ха
Пашњаци	660,00
Рибњаци, трстици и баре	86,00
Укупно	23.942,00 ха

Извор: Служба за катастар непокретности Свилајнац

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Напомена: Обнова пољопривредне производње, на крчевинама и рекултивисаном неплодном земљишту је таква да нема битних одступања по врстама пољопривредне производње.

Основне ратарске културе у 2003., 2004., 2008., 2010., 2012. и 2018. години су заузимале површине :

Табела 75. Површина основних ратарских култура

Структура ратарских култура	Површина у 2004.	Површина у 2008.	Површина у 2010.	Површина у 2012.	Површина у 2108.
Пшеница	3.180 ха	2.650 ха	2.079 ха	2.770 ха	3.186 ха
Јечам	205 ха	286 ха	314 ха	276 ха	553 ха
Кукуруз	12.726 ха	11.935 ха	8.412 ха	12.835 ха	12.835 ха
Соја	10 ха	52 ха	61 ха	45 ха	45 ха
Сунцокрет	40 ха	43 ха	50 ха	55 ха	83 ха
Луцерка и детелина	1.200 ха	1.203 ха	2.500 ха	1.850 ха	1.046 ха
Стари узгој крмног биља	2.317 ха	2.500 ха	2.905 ха	2.000 ха	2.000 ха
Укупно	19.678 ха	18.669 ха	16.321 ха	19.831 ха	19.748 ха

Извор: Завод за статистику Републике Србије и Попис пољопривреде 2012. у РС

Од повртарских култура су најзаступљеније домаће традиционалне врсте међу којима предњаче парадајз, паприка, кромпир, лук, купус, као и почетак развоја производње органске хране. Требало би да се више производи поврће у заштићеним просторима (стакленицима и пластеницима), поготову у вансезонском периоду. Повртарске културе се великим делом производе на отвореном простору углавном ради задовољења властитих потреба и продајом на пијацама. Приноси су јако ниски и нестабилни. Године 2010. укупне површине под поврћем (отворен и затворен простор) износиле су 883 ха. Слично је и са 2018. годином, јер субвенције су углавном за повртарство добијане за производну опрему у постојећим пластеницима. За разлику од производње на отвореном простору, производња поврћа у заштићеном простору има тенденцију успона, како у броју новорегистрованих произвођача, који се опредељују за производњу рентабилнијих култура (рен, карфиол, плави патлиџан и др.). Ради се искључиво о пластеничкој производњи, у којој се од свих облика пољопривредне производње највише поштују агротехнички услови и рокови. Приноси који се остварују су релативно добри код произвођача, који примењују одговарајућу агротехнику. С обзиром на величину потенцијалног тржишта, производња има добру перспективу. Постоји тенденција сталног повећања површина под пластеницима код појединих произвођача, тј. до укрупњавања производње, док код других пољопривредних произвођача напушта се производња поврћа и окреће се производњи профитабилнијих пољопривредних култура.

Фирма Koeleman foods Products, Свилајнац, већ осам година има сопствену прераду корнишона, осталог поврћа и воћа у Свилајнцу. Са друге стране, фирма Tri stan fresh доо, Свилајнац има производњу лешника и кооперацију за производњу краставца корнишона у Свилајнцу, а обавља се производња и откуп других примарних повртарских и воћарских производа.

На подручју општине Свилајнац од ратарских усева најзаступљенији су кукуруз, пшеница, јечам, луцерка, црвена детелина и врло мало сунцокрет, соја и дуван.

Ниво ратарске производње је релативно низак с обзиром на чињеницу да се остварују ниски приноси готово свих култура у поређењу са земљама ЕУ, сем у изразито повољним годинама за раст и развој пољопривредних култура.

Агротехника која се примењује је ниска и није адекватна у односу на примену технологије производње у земљама ЕУ. У производњи пшенице, произведене количине добрим

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



делом се користи за властите потребе, а ретко се засејавају веће парцеле, јер тржишна економија у европским земљама доводи да је производња већа или мања, те тако се и формирају откупне цене. Семенски материјал се све више користи из амбара и тавана, а најмање оригинално семе из пољопривредних апотека, због чега су приноси нижи и нестабилни. С обзиром да општина Свилајнац припада сушнијим подручјима, пољопривредни произвођачи би требало да више производе пшеницу која добрим делом избегава сушне услове, за разлику од јарих усева.

По површинама које се засејавају, производња кукуруза заузима прво место. Кукуруз се производи на читавој територији општине. Тренутно, кукуруз се махом сеје коришћењем хибрида ФАО групе зрења 600 и 700. Међутим, увођењем ФАО група 300, 400 до 500 у производњу на нашем подручју, створили би се нешто бољи услови за његову производњу у сушним условима, који владају у нашем подручју. Готово све површине под кукурузом се користе за производњу зрна, док се само мали проценат ових површина (од 10 до 20 %) користе за спремање силаже. Међутим, са повећањем сточарске производње (углавном говедарске), биће изражена тенденција континуираног повећања засејаних површина кукуруза, који се користи за производњу силаже.

Ниво агротехнике је низак. То је један од узрока нижих приноса (општински просек 6 т/ха), а уз то и актуелни проблеми које проузрокују све чешће суше и друге елементарне непогоде (поплаве, град и др.). Производња кукуруза није ни изблиза довољна за подмирење властитих потреба, поготово када подбаци производња крмног биља и стрних жита.

Када је реч о осталим усевима, првенствено индустријског биља, у 2012. години према попису пољопривреде, налази се 116 ха, од чега је сунцокрет на 86 ха и соја на 30 ха обрадивог пољопривредног земљишта.

Производња кабасте сточне хране је присутна на читавом подручју општине. Ради се о екстензивном начину спремања и производње. Углавном се сеју луцерка и детелина, знатно мање жути звездан, врло мало сточни грашак и грахорица са овсом или пшеницом и тритикалеом као потпорним усевом. Приноси који се остварују су релативно ниски, због скромног нивоа агротехнике који се примењује, те због начина спремања.

Кромпир: Производња кромпира је релативно скромна и углавном намењена задовољењу властитих потреба. Само мали број произвођача производи нешто значајније количине. Приноси су ниски и не прелазе 14 т/ха, без обзира што је нови сортимент изразито добар за повећање количине квалитетног кромпира.

Под лековитим и ароматичним биљем налази се 11 ха, према попису пољопривреде из 2012. године.

Све наведене површине под пољопривредним културама треба да се повећају уз интензивирање технологије производње, у коју спада и наводњавање усева и вишегодишњих пољопривредних засада.

Табела 76. Просечан и укупан принос пшенице и кукуруза на територији општине

	Пшеница					Кукуруз				
	Укупан принос (т)			Просечан принос-кг		Укупан принос (т)			Просечан принос-кг	
	Укупно	Привр. друштва и задруге	Приватно	Привр. друштва и задруге	Приват.	Укупно	Привр. друштва и задруге	Приват.	Привр. друштва и задруге	Приват.
1989	10000	1179	8823	4256	3838	25813	810	25003	3022	2430
1993	8268	128	8140	3878	3191	30445	127	30318	4704	3155
1995	4422	120	4302	2926	2919	33988	420	33568	3889	3374
1998	5258	143	5115	3666	2915	47151	180	46971	6000	5033

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



2000	5996	248	5748	3542	2816	15045	9	14946	1375	1657
2001	8182	270	7912	3750	3641	41276	485	40791	4709	4704
2002	7843	312	7531	3949	3412	48643	419	48224	4365	5576
2003	5448	237	5211	3338	2855	28921	338	28583	2914	3268
2004	9642	344	9298	4526	4120	43284	507	42777	4694	5151
2007	6597	163	6434	3395	3298	18531	118	18413	2.458	2262
2008	8383	212	8171	4000	4000	24850	220	24630	4000	2938
2009	7466	100	7366	3703	3590	33625	234	33391	5571	4063
2012	8310	-	8310	-	3000	39788	-	39788	-	3100
2018	12720	-	11130	-	3500	76356	-	76356	-	6000

Извор: Завод за статистику Републике Србије

Табела 77. Просечан и укупан принос појединих култура

ПРИНОС	Шећерна репа		Сунцокрет	
	Укупно (т)	кг/ха	Укупно (т)	кг/ха
1989	2558	15988	397	1281
1993	2653	18552	130	884
1995	4134	24652	93	1329
1998	1445	37051	131	1541
2000	305	19063	57	814
2001	237	33857	92	1460
2002	263	37571	138	1917
2003	62	31000	81	1209
2004	70	35000	149	1863
2007	53	26500	96	1067
2008	48	22500	189	2305
2009	-	-	145	2071
2012	-	-	207	2500

Завод за статистику Републике Србије

Табела 78. Просечан и укупан принос појединих легуминоза, ливада и пашњака

ПРИНОС	Луцерка		Детелина		Ливаде		Пашњаци	
	Укупно (т)	кг/ха	Укупно (т)	кг/ха	Укупно (т)	кг/ха	Укупно (т)	кг/ха
1989			6121	2014	259	696	382	548
1993			9725	2715	400	1149	284	452
1995			12077	3546	488	1390	393	590
1998	15837	4926	13328	3938	597	1631	730	1027
2000	9855	3108	7146	2140	404	1104	368	541
2001	20838	6280	16772	4740	779	1987	533	782
2002	18248	5852	17367	5363	567	1512	535	811

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



2003	15929	5057	10705	3227	420	1200	258	358
2004	19485	6634	16471	5022	849	1865	753	1166
2007	11495	4201	10526	3427	511	1245	796	1018
2008	12290	4357	9519	3183	709	1637	733	863
2009	17361	6232	13890	4843	821	2683	1075	1238
2018	13422	3116	7066	2500	356	1341	408	6019

Извор: Завод за статистику Републике Србије

У Европској унији, поред увођења органске производње, највише место заузима интегрална биљна производња. Ова производња садржи све елементе конвенционалних система биљне производње, али хемијске мере заштите се препоручују кад су исцрпљене друге мере у борби против биљних болести, штеточина и корова, чиме се смањује употреба пестицида и за 50 %. Осим агротехничких мера у систему интегралног ратарења изузетно су значајне и биолошке мере борбе, извештајно - прогнозна служба, интегрална заштита биља и др.

Захтев потрошача је наметао потребу измене технолошког процеса производње који мање загађује животну средину и знатно више води рачуна о квалитету произведене хране. Тако се у Западној Европи и Северној Америци 1975. године појављују нови, алтернативни системи биљне производње, међу њима и интегрална производња ратарских, повртарских и других биљака. Ради снижавања степена размножавања бројних врста штеточина, паразита и корова у ратарским усевима, те за снижавање губитака, посебно је значајна примена агротехничких мера у интегралној биљној производњи. Поред осталих мера значајна је мера интегрална заштита у интегралној производњи, где се употребљавају мање отровни пестициди са одговарајућих листа и третманима чим се пређе економски праг штетности штетних организама. Контрола употребе пестицида изводи се и прегледом књига поља.

Од агротехничких мера значајне су: плодоред, избор сорти и хибрида, обрада земљишта, ђубрење, просторна изолација, наводњавање, сетва, борба против корова, жетва, берба, вађење и убирање производа.

Приближавање и улазак у ЕУ неминовно захтева да се наши пољопривредни произвођачи реструктурирају у интегрални начин биљне производње, али обавезно у воћарству и виноградарству јер ће постојати ригорозна контрола пољопривредних производа како у погледу резидуа и врсте пестицида пре уласка у трговинске ланце и прераду. Испуњење ГЛОБАЛ ГЕП стандарда претпоставља органску или интегралну производњу, која представља прелазно и данас једино решење у производњи воћа и гржђа.

Са друге стране ХАСАП у прерађивачкој индустрији је обавезан, те уколико наша пољопривредна газдинства желе да се баве прерадом примарних биљних производа, треба да имају овај стандард, прихваћен у свим чланицама ЕУ.

Свакако да интегрални начин производње не искључује употребу хемијских средстава у заштити биља, али се они препоручују када штете од непожељних штетних организама превазилазе трошкове употребе пестицида, односно када се пређе економски праг штетности. Пестициди у интегралној производњи који се користе треба да су са зелене, евентуално жуте листе, мање су отровности и мање штетности по животну средину. У овом случају, велику улогу ће имати извештајно - прогнозна служба.

1.1.2. Воћарство и виноградарство

На пропланцима и сунчаним падинама поред Ресаве и десне обале Велике Мораве виногради су постојали још у средњем веку. Према турским записима из 1467. године,



виногради су постојали на Буковици, на падинама села Добреш, Војска, Црквенац, Суботица, као и на падинама Свилајнца. У манастирима су сачуване иконографске представе живописа где је представљено мноштво елемената који се повезују са виноградима и вином.

Већина села имала је заједничке подруме - пивнице, које су биле ван насеља и у њима се чувало заједничко вино. Према попису из 1834. године у Сумарнику - капетаније левачке, темничке, параћинске и ресавске, ресавска је била убедљиво са највећим површинама под виноградима - 7.536 чокота винове лозе или 437 ха под виноградима и 456.330 стабала шљива. Свилајнац је имао највеће површине под шљивом, а Црквенац под виноградима. Осамдесетих година 19. века филоксера, која се ширила веома брзо, је опустошила винограде у Србији, тако да је винова лоза у Ресави уништена. Како би се ублажиле штете од филоксере засађиване су разне врсте шљива, јабука, крушака, али и других воћака. Оснивањем пољопривредне подружнице у Свилајнцу 1888. године, која је делила калемове са новим подлогама из америчке групе Витис, подлога из групе америчко-америчких хибрида и подлоге из групе европско-америчких хибрида, почело је обнављање ресавског виноградарства.

Крајем 19. и почетком 20. века настали су први задружни облици организовања у Србији. Тако је у Ресави 1897. године основана прва земљо-кредитна задруга. Ову задругу у Црквенцу основао је Димитрије Катић и уједно био њен први председник. Напредни сеоски домаћини у Црквенцу заједно са учитељем формирали су винарско-воћарску задругу, која је бројала 94 задругара. Године 1929. поднет је захтев да се изгради подрум за складиштење и прераду вина. Затражени су кредити од Министарства пољопривреде Србије и Моравске Бановине који су убрзо одобрени и почело се са изградњом подрума по угледу на Књажевачки подрум. Кредити су одобрени јер су поткрепљени податком да у Ресави и околини има око 1.000.000 чокота винове лозе. У винарској задрузи 1933. године било је 62 задругара и то из: Црквенца 44 задругара, Свилајнца 13, Дубља 3, Гложана 1 и Тропоња 1 задругар. После другог светског рата виноградарство и воћарство у Ресави се развија експанзивно уз помоћ Министарства пољопривреде, као и формирањем задруга и уз велику помоћ средње пољопривредне школе. Подрум Црквенац од 1. маја 1964. године налази се у саставу НАВИП-а из Земунa и послује под називом „НАВИП Црквенац“.

Када је реч о воћарству и виноградарству тренутно стање није задовољавајуће, јер су површине под воћарским културама од 1.416,00 ха релативно мале, узимајући у обзир потенцијале. Поједине површине се крче, али истовремено ничу нови воћњаци са промењеном структуром производње. Све више је површина под јагодичастим воћама. Међутим, тренутно предњачи производња леске и ораха, али су то ипак мале површине за разлику од могућности производње језграстих воћака.

Укупна површина од 686,00 ха под виновом лозом, са чокотима углавном на крају експлоатационог века, је веома мала, јер постоје потенцијалне могућности за много веће површине, које би могле да буду засађене овом врстом. Акцентат треба дати на беле сорте винове лозе (Бургундац бели, Бургундац сиви, Ризлинг италијански, Ризлинг рајнски, Совињон, Шардоне, Бела тамњаника, Мускат отонел, Семијон, Кевединка и Неопланта), као и црне сорте (Бургундац црни, Франковка, Гаме црни, Каберне совинјон, Мерло, Жупски бојадисер и Црна тамњаника).

У оквиру виноградарских рејона Србије постоји Шумадијско-великоморавски рејон, који се дели на четири виноградарска подрејона: Млавски, Јагодински, Београдски и Опленачки. У Млавском виноградарском подрејону постоје следећа виногорја: Браничевско, Ореовачко и Ресавско. Ресавско виногорје се налази у сливу реке Ресаве. Преовлађују типови темљишта - гајњаче и рецентни алувијум.

Препоручени сортимент за Млавски подрејон, а тиме и за Ресавско виногорје:

- Сорте за црна вина: Прокупац, Гаме црни, Каберне совинјон и Мерло;
- Сорте за бела вина: Пловдина, Смедеревка, Ризлинг италијански;
- Сорте за стоно грошје: Мускат хамбург, Афус - али.



Захваљујући пољопривредним произвођачима, гајење винове лозе у Ресави је настављено и данас. Циљ је да се увећају површине под виноградима и обнове стари виногради на подручју општине Свилајнац, са повећањем производње по јединици површине и чокоту, уз побољшање квалитета грожђа. Циљ је да наши произвођачи буду тржишно оријентисани, а производња грожђа треба да има квалитет, квантитет и континуитет.

Воћарска производња представља један од најпрофитабилнијих видова пољопривредне производње и један од реалних видова економске ревитализације руралних подручја. Да би се то постигло потребна је потпуна промена досадашњег понашања и приступа овој производњи. Досадашња производња код нас се може окарактерисати као изразито екстензивна и производња за личне потребе уз минимална улагања. Углавном је застарела, непродуктивна, неекономична и као таква нема никакву шансу на тржишту у наступајућим интеграционим процесима који следе ка ЕУ.

Основне карактеристике воћарске производње код нас су да је она:

- традиционална око 95 % (по систему засади и остави),
- непримењивање нових сазнања и технологија, нарочито у подизању засада,
- неинтересантан, слабо продуктиван тренутно актуелни сортимент, који има јако ниску цену на тржишту,
- ниски приноси са малим приходом,
- неквалитетан садни материјал,
- присуство болести и штеточина,
- мали обим производње,
- уска палета производа,
- непостојање одговарајућих капацитета за прераду и нарочито складиштење (хладњаче)...

Поред наведених лоших карактеристика које прате воћарску производњу у нашој општини, постоје позитивни фактори пре свега: повољни агроклиматски услови, посебно у брдском делу општине, постојање тржишта (нпр. могућност извоза јагоде на инострано тржиште, продаја воћа на кванташима и у великим маркетима), профитабилност производње. Проблем је са радном снагом, али се то може решити кроз ангажовање радника са стране.

Укупан број стабала трешње износи 13.770, вишње 11.905, кајсије 4.040, јабуке 59.345, крушке 27.375, дуње 3.505, шљиве 272.175, брескве 8.835 и ораха 10.365, што је свакако мали број воћних стабала, поготово што су узета у обзир родна и неродна стабла.

Према попису пољопривреде 2012. године у РС, површине под појединим воћним врстама износе: јабуке 56 ха, крушке 33 ха, брескве 13 ха, кајсије 11 ха, вишње 14 ха, шљиве 205 ха, ораси 24 ха и остале воћне врсте 30 ха.

Воћарство као грана пољопривреде је једна од развојних могућности за проширивање производње воћа на подручју општине Свилајнац, са савременијом технологијом производње, укључујући и најновији сортимент.

На тржишту Србије је дефицитарна производња нарочито крушке, дуње, затим језграстог воћа - првенствено ораха и лешника. Такође, површине под јагодичастим воћем су занемарљиве, тако да производња треба да се развија и у том правцу. Нарочито треба обратити пажњу на узгој јагоде, која је својевремено реонирана на подручју општине Свилајнац. Јагода и купина се налазе на површини од 12 односно 5 ха, док је малина заступљена на 6 ха, што је свакако минорно. Нарочито је профитабилна производња јагоде на фолији (банковима) и у заштићеном простору. Трешња је такође високопрофитабилна, а нарочито се препоручује јер се профит остварује половином године, што није случај код већине осталих воћних врсти, осим јагоде.



Када је реч о органској производњи у пољопривреди, општина Свилајнац је кренула у правцу увођења стандарда у овој области. Многи произвођачи нису у прилици за производњу органске хране, јер је обимна документација за добијање сертификата, а са друге стране регулација пласмана органских производа је неизвесна. Уз то треба додати период конверзије (прелазни период), који траје две или три године у зависности од врсте органске пољопривредне производње.

Циљ за произвођаче пољопривредних култура и прерађиваче примарних пољопривредних производа је увођење европских стандарда (ГЛОБАЛ ГЕП, ХАЦЦП и др.) у воћарству, виноградарству и осталим видовима пољопривредне производње и прераде хране на подручју општине Свилајнац. Само на тај начин ће моћи да пласирају своје производе у веће трговинске ланце, а по свему судећи и у мање маркете.

Табела 79. Принос по стаблу, укупан принос и број стабала

	Јабуре			Шљиве		
	Број стабала	Укупно (т)	кг/стаблу	Број стабала	Укупно (т)	кг/стаблу
1989	37565	553	14,7	276900	2763	10
1993	39175	615	15,7	256650	3181	12,4
1995	52480	1054	20,1	246570	5137	20,8
1998	52560	1004	19,1	260945	3320	12,7
2000	53145	729	13,7	261895	1560	6
2001	64965	643	9,9	257590	2048	8
2002	56367	282	5	253407	1026	4
2003	57150	1119	20	264640	3573	14
2004	57920	838	15	267455	3605	14
2007	53685	680	12,7	271530	3343	12,3
2008	56390	703	12,5	274490	2812	10,2
2009	58340	991	17,0	272105	4200	15,4
2018	60200	602	10,0	275000	2200	8,0

Извор: Завод за статистику Републике Србије

Табела 80. Број чокота, укупан принос и принос по чокоту

	Грожђе		
	Број чокота у 000	Укупно (т)	кг/чокоту
1989	4229	1249	0,3
1993	4421	3796	0,9
1995	2413	4627	1,1
1998	4336	1132	0,3
2000	4157	2547	0,6
2001	3597	2711	0,8
2002	4018	3155	0,8
2003	4022	4366	1
2004	4007	3751	1
2007	3241	3951	1,2
2008	3197	1655	0,5
2009	3269	3619	1,11
2018	3450	6900	2,0

Републички завод за статистик



1.1.3. Сточарство

Поред биљне производње, сточарство је по рангу најзначајнији фактор за стабилизацију пољопривредне производње на подручју општине Свилајнац.

Према последњем званичном попису стоке на подручју општине Свилајнац, за поједине врсте домаћих животиња, укупан број износи 285.772. Број домаћих животиња по врсти дат је табеларно.

Табела 81. Укупан број и врста домаћих животиња

Ред. број	Врста домаћих животиња	Број
1.	Говеда	4643
2.	Свиње	16932
3.	Овце	7495
4.	Живина	256597
5.	Коњи	105
	Укупно	285772

Извор: Завод за статистику Републике Србије 2012.

На подручју општине Свилајнац постоје капацитети који омогућавају реални развој сточарства у наредном периоду. Сточарство од свих грана пољопривреде има најдужу традицију. Та традиција делује двојачко. Њено афирмативно дејство се огледа у раширености производње јер већина становништва живи искључиво од сточарства или им је то додатна делатност.

Говедарство: Када је у питању област говедарске пољопривредне производње потребно је истаћи да су овој области направљени јако позитивни помаци у погледу расног састава, а нарочито обима тржишне производње што се највише манифестује кроз обим или количину производње млека. Због лакше реализације приликом откупа и прераде млека, неопходно би било да општина Свилајнац има млекурау.

Преовлађују грла сименталске расе - комбиновани тип, док је присуство осталих млечних раса релативно мало (холштајн и сл.). Стање је још увек далеко од пожељног, а нарочито због неодговорног приступа пољопривредних произвођача везано за услове држања и начин исхране грла говеда. Осим тога, наши пољопривредни произвођачи нису навикли на флукуацију цена, не само за тов говеда већ и за производњу млека. Тржишна економија подразумева постојање закона понуде и тражње, не само у Србији већ и у Европској унији и другим земљама.

Посебан проблем у овој производњи представља јако изражен традиционални приступ у начину припреме и структуре хране за говеда. Уситњеност производних парцела се негативно одразила и у овој производњи, из разлога знатног увећавања варијабилних трошкова у производњи хране.

Отворени систем држања говеда готово да не постоји, што доводи до осталих проблема у производњи млека, меса и појаве лошег здравственог стања свих категорија говеда.

Свињарство: Када се говори о стању у узгоју свиња мора се почети од констатације да у свињарству ситуација није најбоља у погледу расног састава од свих грана сточарства. Преовладавају расе Ландрас, Пиетрен, Велики Јоркшир и њихови мелези. Нажалост, један од највећих проблема је да се свиње, добре расне структуре на подручју општине Свилајнац, држе и узгајају у изузетно лошим условима.

Познато је да ови фактори имају највећи утицај на коначан биланс успеха производње, баш у свињарству, због специфичности производње као што су: број прашења, број прасади у леглу, концентracија животиња у објекту, прираст, неадекватни објекти за узгој и др.



Свињарство је за подручје општине Свилајнац, важна грана производње нарочито ако се то посматра са позиција потреба становника за свињским месом. Из разлога великих варирања у цени свињског меса променљив је и интерес за овом производњом.

Овчарство: Данас се укупна овчарска производња своди на неколико стада за које се може рећи да у највећој мери служе за производњу јагњећег меса. Охрабрује чињеница да се ради о тржишном облику привређивања. Све је већа заинтересованост пољопривредних произвођача за проширење стада оваца. Овде се нарочито истиче раса оваца Винтерберг, а затим Тексел.

У овом виду производње постоји проблем непостојања педигреа код грла, нарочито ново набављених и неуматичена грла. Неуматичена грла немају могућност добијања субвенција од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС.

Живинарство: Земљорадничка задруга "Свилајнац" располаже сопственом фармом за тов бројлера у Свилајнцу, капацитета 180.000 комада у турнусу (6 објекта). Заједничка производња са МЗ "Унион" из Пожаревца организована је на фарми за одгој матичног јата тешке расе живине у Дубљу. Постоје још и фарма за производњу бројлера, у Бобову - фирме СОСО-РИКО д.о.о. у оквиру које послује радна јединица фарма "Јовановић" у Бобову и кланица и прерада живине у Луковици. Капацитет за тов бројлера у турнусу је 5.000, односно 30.000 комада годишње (6 турнуса), са могућношћу за проширење капацитета за тов бројлера за 10.000 комада у турнусу или 60.000 годишње. Како је наведено УЗЗ Свилајнац постоји 12 објеката за тов бројлера и могућност искоришћавања комплектног капацитета. Такође, постоји могућност фирме "Фармер", Свилајнац за тов бројлера 20 - 25.000 годишње, на фарми у Гложану. Прилагодљивост производње и броја грла зависи од тржишних услова, односно понуде и потражње и услова за регистрацију у овој врсти производње.

Пчеларство: Производња меда је врло значајна и релативно раширена производња. Већина произведеног меда намењена је тржишту. Према попису општине Свилајнац, укупан број пчелињих друштава износи 5.766 за подручје општине Свилајнац, са тенденцијом повећања. Узимајући у обзир да је цена меда мање - више увек била добра, што је инплицирано и великим бројем кошница, пчелари имају перспективу у производњи меда. Уз то, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС сваке године омогућује произвођачима меда субвенције у износу 720,00 РСД по кошници пчела за највише 200 кошница пчела. Међутим, поред проблема на које наилазе пчелари (третирање њива и воћњака хербицидима и осталим пестицидима, болест Варое), највећи проблем је обезбеђење тржишта за пласман меда, јер откупљивачи дају нижу цену од цене, која би омогућила нашим произвођачима меда пристојан живот од свог рада. Осим тога, наш мед је изузетно квалитетан за разлику од меда земаља ЕУ и као такав треба да има, без обзира на тржиште, вишу откупну цену.

Узгој стоке на подручју општине Свилајнац је организован на газдинствима индивидуалних пољопривредних произвођача, мини-фарми, преко Зоотехничке службе, Ветеринарских станица и делом Земљорадничких задруга. Навешћемо неке најзначајније чиниоце у овој области:

- Фарма за тов јагњади и јунади из Кушиљева, у власништву је фирме за тов и откуп стоке Bel quistas, са седиштем у Београду, ул. Дунавска 25, капацитета 6.000 комада јагњади у турнусу и 200 комада товне јунади (на годишњем нивоу) извози 15.000 - 20.000 товних јагњади годишње. Могућност за тов постоји и на газдинствима индивидуалних пољопривредних произвођача и то око 200 јунади и 2.000 комада свиња у турнусу.
- На подручју земљорадничке задруге "Свилајнац" гравитирају пољопривредни произвођачи из Бобова, Грабовца, Врлана, Дубља, Црквенца, Гложана, Бресја, Радошина, Војске, Мачевца, Свилајнца и Луковице. У наведеним месним заједницама постоји могућност за организован тов у објектима пољопривредних



произвођача и то 1.150 комада јунади, 8.500 комада свиња годишње, као и могућност за производњу 1.100.000 литара млека годишње. Земљорадничка задруга "Свилајнац" располаже и сопственом фармом за тов бројлера, капацитета 180.000 комада у турнусу. Фарма је дата у закуп фирми "Цмана", Крњево - Београд и организована је на фарми за тов пилића бројлера тешке расе живине. Искоришћеност капацитета варира и износи до 100 %.

- На фарми у Дубљу, која је дата фирми МЗ "Унион"-Пожаревац у закуп на коришћење је организована производња за производњу приплодних јаја и једнодневних пилића. Капацитет је 345.000 јајних места, односно 90.000 једнодневних товних пилића недељно и тренутно је искоришћеност капацитета 50 %.
- Земљорадничка задруга "Ратар" из Седлара поседује у свом саставу сопствену фарму за тов свиња и говеда, тако да постоје могућности за тов 6.300 комада свиња у турнусу, односно 8.500 комада годишње. На делу фарме 33 "Ратар" постоји могућност за тов јунади и то у капацитету од 500 - 600 комада у турнусу, односно 1.200 - 1.500 комада годишње. Могућност за производњу постоји и на мини-фармама и домаћинствима индивидуалних пољопривредних произвођача, за села која гравитирају код 33 "Ратар" (Роћевац, Ђуринац, Проштинац, Бобово, Дубница, Седларе, Купиновац, Суботица, Роанда, Тропоње) и то око 5.000 комада свиња у турнусу. Постоји могућност за тов јунади и у заједничкој производњи, на мини фармама пољопривредних произвођача, око 2.000 комада годишње, мада постоји проблем са реализацијом утовљене јунади.
- На фарми СОСО-РИКО d.o.o. Милоша Јовановића у Бобову капацитет за тов бројлера у турнусу је 5.000, односно 30.000 комада годишње (6 турнуса), са могућности за проширење капацитета за тов бројлера за 10.000 комада у турнусу или 60.000 годишње. Осим тога, СОСО-РИКО d.o.o. има кланицу у Луковици са дневним капацитетом клања до 2.000 комада. Испуњеност капацитета је 30 %, те је могућ кооперативни однос са мањим фармама. Такође, постоји могућност фирме "Фармер" за тов бројлера 20 - 25.000 годишње, на фарми у Гложану.

Прва сточна изложба одржана је у Свилајнцу 1895. године у организацији тадашњег Пољопривредног друштва Србије. Овај догађај се узима као почетак одржавања пољопривредног сајма у Свилајнцу. Развоју пољопривредне производње и прераде, поред свих потенцијала на квалитет у овој области изузетан значај даје и организовање Ресавског пољопривредног сајма.

У оквиру Међународног Ресавског пољопривредног сајма у Свилајнцу одржана је 55. Изложба приплодних говеда сименталске расе. Нарочито треба истаћи изложбу стоке (говеда и оваца), оцењивања грла и додељивање новчаних и других награда.

Ресавски пољопривредни сајам у Свилајнцу треба организовати и у наредном периоду, ради презентације и унапређења сточарске и пољопривредне производње на подручју општине Свилајнац.

Табела 82.

Говеда		Свиње		Овце		Живина
Укупно	од тога краве и стеоне јунице	Укупно	од тога крмаче и супрасне назимице	Укупно	од тога овце за приплод	
4628	2700	16932	3026	7495	5855	256597

Извор: Завод за статистику Републике Србије и попис пољопривреде 2012. у РС



Табела 83. Број власника и уматичена грла говеда (крава и првотелки)

Општина Свилајнац	Власника	Грла (крава и првотелки)
Мање од 3 уматичена грла	219	420
3 и више уматичена грла	177	1300

Напомена: Наведена грла су са ХБ бројем, добијеним од Института за сточарство – Земун, 2018.

Табела 84. Број појединих врста стоке на хектар ораничне или пољопривредне површине

БРОЈ		
говеда на 100 ха обрадиве површине	свиња на 100 ха ораничне површине	оваца на 100 ха пољопривредне површине
23,55	128,48	30,97

Извор: Завод за статистику Републике Србије, 2012.

1.1.4. Прерађивачки капацитети

Као предуслов за квалитетну и квантитативну производњу из области пољопривреде је постојање капацитета за прераду и паковање. На подручју општине Свилајнац као главни производи прерађивачких капацитета у сектору прехранбене индустрије издвајају се:

- месо и сухомеснати производи, пекарски и кондиторски производи,
- алкохолна пића (вина и ракије),
- производи настали прерадом воћа и поврћа.

Неки од значајнијих прерађивачких капацитета на подручју општине Свилајнац су: Хладњача "Воћар", Свилајнац, Koeleman foods Products, Svilajnac, Tri stan fresh produce доо Свилајнац - пословно производни објекат првенствено за производњу повртарских и воћарских култура, приватна Кланица у Свилајнцу, власника Николић Славише, пекаре, посластичарнице, месаре, као и индивидуална прерада за сопствене потребе.

У наредном периоду треба наставити са оживљавањем сектора прераде меса, воћа и поврћа и кланичне индустрије на подручју општине Свилајнац.

Велики значај би представљало подизање УЛВ хладњаче на територији општине Свилајнац и то првенствено за воће, поврће и грожђе, чиме би пољопривредни произвођачи могли пласирати своје производе на домаће и страно тржиште када су цене најповољније за њих, зависно од цена на продуктним берзама.

Уједно, приватни прерађивачки капацитети би се повећавали са повећањем производње примарних производа у воћарству, виноградарству и повртарству. То поткрепљује чињеница да осим равничарског поднебља, општина Свилајнац има и брдовите делове, са задовољавајућом надморском висином и плодним земљиштем. У овом случају, преовладава гајњача као тип земљишта, са прелазним облицима. По механичком саставу или текстури ради се махом о средње тешким земљиштима, повољним за угој већине воћних врста и винове лозе.

1.1.5. Утицај водотокова на пољопривредно земљиште

1. Свилајнац. Од ушћа реке Ресаве у Мораву десна обала Мораве је заштићена, па је и од поплава угрожено само подручје које се налази унутар насипа и процењује се да је угрожено око 400 ха. Правац пружања поплавног таласа иде преко "Бадра", који је као и у претходном случају старача Мораве, па иде паралелно током Мораве све до ушћа Булињака у Мораву. Ради се о простору између деснообалног насипа Мораве и саме реке Мораве, а као касету чине природни деснообални насип Ресаве и левообални вештачки насип „Булињака“ у Кушиљеву. Низводно од кланице до ушћа Ресаве у Велику Мораву ради се регулација у дужини 1.600 метара, па је неопходно завршити регулацију овог



дела Ресаве. Тренутно, ради се регулација Ресаве (водоток I реда) и поток Бук (водоток II реда). Истовремено, у току је регулација потока „Булињака“.

2. Грабовац и Седларе. Излива се Ресава у делу који је лоше регулисан и плави се комасирано пољопривредно земљиште у атару Грабовац и Седларе, укупно до 200ха. У атару села Грабовац, претходно, изведени су радови на ојачању насипа регулисаног дела Ресаве, те је извршено затрпавање "лимана". "Лиман" је запуњен тада доступном земљом. Преостало је запуњавање "лимана" квалитетном (плодном) земљом, како би се оспособило земљиште за пољопривредну производњу. Укратко, урађени су хидротехнички радови на осигурању корита Ресаве, осигурање обала каменом, лиман затрпан и река Ресава враћена у регулисано корито. Рађено је на санацији левог и десног обалног насипа на Ресави у селу Седлару, у дужини 48,6 m (леви) и 67,2 m (десни насип). Када је реч о потоку "Подјазак" у Седлару, регулација је изведена од ушћа у реку Ресаву до пропуста, односно до пута Седларе - Суботица.

У К.О. Седларе ради се на измуљивању и сечи дрвећа у „Точковом“ потоку, наведеног насеља.

Отпочело је у К.О. Грабовац и К.О. Седларе решавање имовинско-правних односа, односно реализација Пројекта ојачања и надвишења деснообалног насипа реке Ресаве и утока потока, који се са десне стране стране уливају у Ресаву.

3. Суботица. Угрожено је поплавама због нерегулисаног тока реке Ресаве, потес "Кључ", део од Медвеђе па до Седлара, око 3км дужних, а поплавни талас зависи од висине терена и вода се излива у поља у зависности од тога. Изграђен је мост у Суботици. Мост је урађен у складу са Пројектом регулације реке Ресаве у зони моста.

У Суботици отпочело је са регулацијом Ресаве и изградњом одбрамбеног насипа од новог моста, узводно до границе К.О. Свилајнац и његовог „уклињавања“ у макадамски пут Суботица - Медвеђа. На тај начин биће заштићено пољопривредно земљиште у Суботици.

4. Војска. Повратна вода Велике Мораве излива на више места у потесима "Крамово", "Топоље", на више моста до нивоа старог корита. Кушачки поток и река Трстена, у делу који није регулисан, такође излива на пољопривредне површине. На подручју месне заједнице села Војска на ушћу потока Трстена, од Велике Мораве и других притока угрожено је од поплава око 250 ха обрадивог земљишта. Предвиђен је наставак на регулацији реке Трстене у месној заједници Војска, у смислу чишћења и измуљивања наведене реке или потока што није у потпуности дефинисано.

5. Радошин. Изливање Велике Мораве је у потесима "Селиште", "Пландиште" и у потесу преко "Баре", што плави до око 500 ха пољопривредне површине. То је нерегулисани део Велике Мораве. У потесу преко баре налази се "бара" звана "јаз", која се пуни изливањем Велике Мораве и уливањем брдских потока где се задржава вода током целе године, што отежава пролазак са друге стране "баре". За надлежност регулисања реке Велике Мораве задужена је водопривредна организација „Србијаводе“, Београд.

6. Гложане. На нерегулисаном делу Велике Мораве, излива се иста у потесима "Добршево", "Острва" и "Кључ" на око 300 ха пољопривредног земљишта. За надлежност регулисања реке Велике Мораве задужена је водопривредна организација „Србијаводе“, Београд.

7. Црквенац. Присутно је изливање Велике Мораве на нерегулисаном делу, захватајући потесе "Лаповски кључ", "Ловче", "Јеленивско Ловче", "Клење". Плави се пољопривредно земљиште до 200 ха са леве и десне стране обале у наведеним потесима. У Црквенцу, на



потоку кроз центар села је рађено измуљивање, чишћење грања, растиња у кориту и поред корита потока. Радови су обављени у дужини апроксимативно око 600 м. У плану је наставак радова низ целу деоницу потока ван села.

8. Бобово. На комасираном делу КО Бобово (око 80 ха) плави Ресава пољопривредно земљиште. Ради се о Ресави на нерегулисаном току, десна страна обале и плави се пољопривредно земљиште углавном у потесу "Луг". У плану је регулација и ове деонице реке Ресаве. Отпочело је у К.О. Грабовац и К.О. Седларе решавање имовинско-правних односа, односно реализација Пројекта ојачања и надвишења деснообалног насипа реке Ресаве и утока потока, који се са десне стране стране уливају у Ресаву.

9. Луковица. На регулисаном делу реке Ресаве у КО Луковица плави се око 30ха на комасираном подручју пољопривредног земљишта. Такође, укључујући наведену површину, од обилних падавина изливањем Ресаве и сеоског бука, плави се комасирани део пољопривредног земљишта. Вршени су радови на потоку „Јаз“ у Луковици, односно измуљивање, вађење пањева, продубљивање и проширивање канала потока. Радови на уређивању потока су завршени, док је почело решавање имовинско-правних односа, чиме ће се у наставку радова у потпуности решити одбрана од поплава од реке Ресаве, односно и овај дугодишњи проблем дефинитивно ће се решити.

10. Кушиљево. Тренутно, изводе се радови измуљивања на „Злом“ потоку у К.О. Кушиљево, низводно од пута Свилајнац - Пожаревац и каскада узводно наведеног регионалног пута, у дужини 2.000м. Овим радовима штити се и пољопривредно земљиште од изливања потока.

11. Свилајнац. У К.О. Свилајнац изводе се радови на регулацији и измуљивању потока „Бук“ и „Свињског потока“, са формирањем корита у дужини око 1.600 м. Самом регулацијом и измуљивањем потока штити се пољопривредно земљиште од плављења.

12. Тропоње. Ради се на измуљивању и санацији штета потока у Тропоњу, у дужини 160м, завршно са „облогом“. Овим радовима онемогућава се у потпуности изливање Потока.

Напомена: општина Свилајнац сваке године, па и ове и сваке наредне планира и изводи радове на водотоцима на подручју општине Свилајнац, како не би дошло до акцедентних ситуација и плављења, како укупно пољопривредног и обрадивог пољопривредног земљишта, тако и инфраструктурних и стамбених објеката у насељеном месту Свилајнац, те у насељима општине Свилајнац. Узимају се приоритети у вези радова на водотоцима у нашој Општини.

У наредној табели наведен је регистар водотокова другог реда на подручју општине Свилајнац, које треба одржавати по потреби и приоритетима, како не би дошло до плављења обрадивог пољопривредног земљишта, објеката и инфраструктуре.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



град/општина	Водоток	Угрожено становништво			Угрожени објекти (број) и пољопривредно земљиште у ха					Угрожена инфраструктура					Изграђени објекти (броне и акумулације)	
		Угрожен а насеља	Домаћинства	Становника	Стамбени	Помоћни	Привредни	Др. објекти (образовни, здрав. и др.)	Пољопривр. земљиште	Путна мрежа (км)	Мостови	Електрообјекти мрежа (км)	ПТТ објекти и мрежа (км)	Водовод (км)		Канализација (км)
Свилајнац	Поток Дубници у	Угрожено насеље Дубница	80	380	20	-	-	-	80 ха	2,5 км	-	-	-	-	-	-
	Поток Тропоњу у	Угрожено само део насеља	15	60	15	5	-	-	0,3 ха	-	1 у центру села	-	-	-	-	-
	Поток Булињак у Кушилјеву	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Поток Бељава у Кушилјеву	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Поток Подјазак у Седлару	Угрожен део насеља	10	30	10	10	-	-	60 ха	3,5 км	1 плочасти пропуст	-	-	-	-	-	-
Сеоски поток у Бресју	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сеоски поток у Радошину	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Гложану	-	-	-	-	-	-	-	15 ха	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Црквенцу	-	2	5	2	2	-	-	20 ха	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Ловча у Војски	Угрожен део насеља	25	60	25	20	-	-	35 ха	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Трстена у Војски	Угрожен део насеља	25	50	25	20	-	-	15 ха	-	-	-	-	-	-	-	-

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Кушачки поток Војски	у	Угро жен део насе ља	20	40	20	15	-	-	30 ха	-	-	-	-	-	-	-
Зли поток Кушилјеву	у	-	-	-	-	-	-	-	20 ха	-	-	-	-	-	-	-
Поток Грабовцу	у	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Врлану	у	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Суботици	у	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Роанди	у	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поток Купиновцу	у	-	-	-	-	-	-	-	5 ха	-	-	-	-	-	-	-
Поток Роћевцу	у	Угро жен део насе ља	30	60	30	50	-	-	15 ха	-	-	-	-	-	-	-

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



	Поток Ђуринцу	у	Угро жен део насе ља	20	40	40	10	-	-	15 ха	-	-	-	-	-	-
	Поток Бобову	у	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Поток- бук - у Луковици	у	Угро жен део насе ља	6	15	6	6	-	-	10 ха	-	-	-	-	-	-
	Поток „Бук“ и „Свињски поток“ у К.О. Свилајнац		-	-	-	-	-	-	-	20 ха, (следи регулац ија и измуљи вање потока)	-	-	-	-	-	-
	Поток-јаруга у Луковици			-	-	-	-	-	-	10 ха						

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Табела 85. Стање предузетих активности на оперативним и превентивним мерама одбране од поплава на водоцима другог реда на месечном нивоу, током 2018. године

Стање на дан 14.11.2018.година

Јединица локалне самоуправе која је у саставу управног округа	Датум доношења и проглашења локалног оперативног плана одбране од поплава за воде II реда, за територију јединице локалне самоуправе	Да ли је донет годишњи програм мера и радова на смањењу ризика од поплава на локалном нивоу, који обухвата одржавање и санацију водних објеката на водама II реда, одржавање водотокова из локалног оперативног плана итд.	Пресек стања изведених радова на водама II реда на територији јединице локалне самоуправе, а по годишњем програму мера и радова на смањењу ризика од поплава који обухватају: одржавање и санацију заштитних објеката на водама II реда, одржавање водотокова из локалног оперативног плана итд.	Пресек стања (у што краћем облику) изведених радова на водама I реда на територији јединице локалне самоуправе, на месечном нивоу, од датума пријема овог акта (уз консултацију надлежних секторских руководиоца одбране од поплава, Јавних водопривредних предузећа)	име, презиме и контакт телефон члана штаба за ванредне ситуације јединице локалне самоуправе задуженог за мере заштите од поплава и руководиоца и заменика руководиоца стручно оперативног тима за одбрану од поплава са именима и контакт телефонима	Навести оспособљена правна лица која су дефинисана да спроводе одговарајуће мере и активности у случају одбране од поплава на територији јединице локалне самоуправе а по локалном оперативном плану, са контакт телефонима одговорних лица	Напомена: Уписати све предлоге и запажања који доприносе бољој организацији одбране од поплава на водама другог реда
ОПШТИНА СВИЛАЈНАЦ	Оперативни план одбране од поплава за воде	За 2018. годину Оперативним	1) С обзиром да су у I кварталу 2018. године	План по кварталној динамици:	Члан Штаба: 1) Горан Бојић,	1.Земљорадничка задруга „Ратар“ Седларе,	

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



<p>Командант штаба: Предраг Милановић</p>	<p>II реда за 2018.год. донет је на Скупштини општине 28.03.2018.год.</p> <p>Проглашен је у „Службеном гласнику општине Свилајнац“ бр. 10/18 од 28.03.2018.године</p>	<p>планом и Годишњим програмом мера и радова на смањењу ризика од поплава на територији општине Свилајнац у 2018. години („Сл. гл. општине Свилајнац, бр. 10/18 од 28.03.2018.), за општину Свилајнац предвиђено је:</p> <p>1. наставак на регулацији реке Трстене у месној заједница Војска, у смислу чишћења и измуљивања, 2. регулација - одржавање и измуљивање</p>	<p>влададе неповољне едафске и климатске прилике нису изведени никакви радови на водотоцима II реда на подручју општине Свилајнац.</p>	<p>1) Регулација Ресаве код "Компа", а радови су почели на деоници у дужини 432 м. Односе се на стационажу 1+670 км до 2+102 км, у дужини 432 м. Радови за предметну стационажу у наведеној дужини од 432 м су урађени 2014. године, док завршетак регулације целе предметне деонице, односно Ресаве од ушћа у В. Мораву до потока "Бук", у дужини 5,1 км очекује се до краја 2018. године.</p> <p>2) Такође,</p>	<p>тел. бр. 035/312-250, 312-353, 064/8912591</p> <p>2) Руководилац Тима: Драган Петровић, тел. бр. 063/577-950</p> <p>3) Заменик руководиоца: Бранислав Вучићевић 064/891-26-28</p>	<p>035/8818-170 063/692-837;</p> <p>2. Трговинско услужно предузеће „Раде-импорт“ ДОО 035/312-011 035/333-222;</p> <p>3. Мешовито предузеће „Неша“, Свилајнац 035/314-226;</p> <p>4. КЈП „Морава“ Свилајнац 035/312-250 035/312-353</p>	
---	---	---	--	---	--	---	--

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



		<p>потока "Јаз" у насељеном месту Луковица, у дужини $L = 1.400$ метара.</p> <p>3. Планирано је и чишћење Бобовског потока и Роћевачког "Точковог" потока.</p> <p>4. Превентивни радови на одржавању потока "Златене" Гложане планирани су у овој 2018. години.</p> <p>5. Планирано је чишћење и одржавање потока у Ђуринцу, Дубници, потока у Кушиљевоу код фарме и</p>		<p>предвиђена је регулација у смислу чишћења и продубљивања каналске мреже (одводњавање) комасираних касета Кушиљево и Грабовац $L=65$ km, а површина земљишта у касетама $P=3.200$ ha (године 2014. урађен је централни део, прихватно-одводни канал "Ресавчина" у комасираном делу обрадивог земљишта К.О. Кушиљево, у дужини 1.300 м, као и ободно - одводни канал у дужини 1.750 м комасираног подручја у атару Грабовац од</p>			
--	--	---	--	---	--	--	--

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



		<p>потока код „Липара“, те Купиновачког и потока у МЗ Тропоње.</p> <p>6. Планирана је Регулација реке Ресаве од потока „Бук“ до улива у Велику Мораву.</p> <p>Напомена: уколико се стекну сви услови за извођење радова на водотоцима I и II реда, исти ће се обавити по приоритетима.</p>		<p>улива у Грабовачку реку, односно 1.200 м низводно од пута Свилајнац-Деспотовац и 550 м узводно од наведеног пута). Радови су у надлежности "Србијаводе", Београд. У сваком случају, динамика радова је квартално приказана.</p> <p>3) Радови на редовном одржавању насипа и корита на реци Ресави и Морави, вршиће се по програму пословања "Србијаводе", Београд за 2018. годину.</p>			
			2) За наредна три месеца (II	Изведени радови:	Члан Штаба: 1) Горан	1.Земљорадничка задруга „Ратар“	

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



			<p>квартал) урађено је следеће: Извршена је санација бујичног потока у Роанди, рашчишћавање новонанетог материјала и враћање у првобитно стање. Санација потока је вршена у дужини 200 м, како је наведено за други квартал 2018. године.</p>	<p>1) У првом кварталу до 20. фебруара 2018. године није било радова на водама I реда, а планирана је регулација реке Ресаве од ушћа реке Ресаве до потока Бук.</p>	<p>Бојић, тел. бр. 035/312-250, 312-353, 064/8912591 2) Руководилац Тима: Драган Петровић, тел. бр. 063/577-950 3) Заменик руководиоца: Бранислав Вучићевић 064/891-26-28</p>	<p>Седларе, 035/8818-170 063/692-837; 2. Трговинско услужно предузеће „Раде-импорт“ ДОО 035/312-011 035/333-222; 3. Мешовито предузеће „Неша“, Свилајнац 035/314-226; 4. КЈП „Морава“ Свилајнац 035/312-250 035/312-353</p>	
			<p>У трећем кварталу (за наредна три месеца) урађено је следеће: 1) У К.О. Роанда, кроз насељени део села, изведено је измуљивање,</p>	<p>1) У другом кварталу (за наредна три месеца) вршено је чишћење и формирање косине на насипу реке Ресаве од моста код објекта старе</p>	<p>Члан Штаба: 1) Горан Бојић, тел. бр. 035/312-250, 312-353, 064/8912591 2) Руководилац Тима: Драган</p>	<p>1. Трговинско услужно предузеће „Раде-импорт“ ДОО 035/312-011 035/333-222; 2. Мешовито предузеће „Неша“, Свилајнац 035/314-226;</p>	

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



			<p>чишћење шибља и пањева потока, те је завршено уређивање потока,</p> <p>2) Вршени су радови на потоку Јаз“ у Луковици, односно измуљивање, вађење пањева, продубљивање и проширивање канала потока. Радови на уређивању потока су завршени,</p> <p>3) Између Роћевца и Седлара, односно између Седларског и Роћевачког атара рађен је Роћевачки „Точков“ поток, на крају села Роћевац.</p>	<p>„Хитне помоћи“ до потока „Бук“, тј. до трансферзалног насипа (код Дубљанског потока). Дужина изведених радова апроксимативно износи до 1,5 км.</p> <p>2) Наставак радова на предметној деоници биће у III кварталу, те се наведени радови на реци Ресави кроз град пребацују такође за III квартал.</p> <p>Радови се изводе уз помоћ средстава обезбеђених преко Аустријске развојне агенције „АДА“.</p> <p>3) Водна</p>	<p>Петровић, тел. бр. 063/577-950</p> <p>3) Заменик руководиоца: Бранислав Вучићевић 064/891-26-28</p>	<p>3. КЈП „Морава“ Свилајнац 035/312-250 035/312-353</p> <p>Напомена: Искључена је 33 "Ратар", Седларе у случају одбране од поплава, према локалном оперативном Плану.</p>	
--	--	--	--	---	--	--	--

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



			<p>Радови су обављани у смислу уређивања корита потока, те су завршени у овом кварталу.</p> <p>4) У јулу месецу рађен је поток насељеног места Тропоње, у погледу измуљивања, чишћења потока, односно уклањања растиња, у дужини леве и десне стране обалног дела, апроксимативно у дужини 140 м. Радови на уређивању потока су завршени.</p> <p>5) У Црквенцу, на потоку кроз центар села рађено је измуљивање,</p>	<p>организација, односно Водопривредно предузеће „Морава“ у овом кварталу радило је на редовном одржавању, у смислу крчења шибља и других пораста, обалном кошењу на реци Ресави и Морави.</p> <p>4) Према Плану пословања „Србијаводе“, сви предвиђени радови остали су на снази у 2018. години. Радови се преносе и за наредни квартал. Информација је добијена од ВПЦ "Морава" Ниш, Р.Ј.</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



			<p>чишћење грања, растиња у кориту и поред корита потока. Радови су обављени у дужини приближно око 600 м.</p> <p>У задњем IV кварталу ради се на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - измуљивању „Злог потока“ у дужини Л=2000 м, К.О. Кушиљево; - регулацији и измуљивању потока „Бук“ и „Свињског потока“, у К.О. Свилајнац; - измуљивању и санацији штета потока у Тропоњу, у дужини L=160 м, завршно са облогом; - измуљивању и 	<p>"Велика Морава", Ђуприја.</p> <p>У трећем кварталу (за наредна три месеца):</p> <p>1) Радови су у току на реци Ресави, на ушћу Ресаве у Мораву и кроз центар града, у виду чишћења, а тиме и формирања корита реке Ресаве кроз центар Свилајнца, али и на ушћу реке Ресаве.</p> <p>Преостали и остали радови на предметној деоници преносе се за четврти квартал.</p> <p>2) Водна</p>		
--	--	--	---	--	--	--

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



			сечи дрвећа у „Точковом“ потоку, К.О. Седларе;	<p>организација, односно Водопривредно предузеће „Морава“ у овом кварталу радило је на редовном одржавању, у смислу крчења шибља и других пораста, обалном кошењу на реци Ресави и Морави. Према Плану пословања „Србијаводе“ сви предвиђени радови остају на снази у 2018. години. Радови се преносе и за наредни квартал. Информација је добијена од "Србијаводе", ВПЦ "Морава" Ниш, Р.Ј. "Велика</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



				Морава", Ђуприја.			
					Члан Штаба: 1) Горан Бојић, тел. бр. 035/312-250, 312-353, 064/8912591 2) Руководилац Тима: Драган Петровић, тел. бр. 063/577-950 3) Заменик руководиоца: Бранислав Вучићевић 064/891-26-28	1. Трговинско услужно предузеће „Раде- импорт“ ДОО 035/312-011 035/333-222; 2. Мешовито предузеће „Неша“, Свилајнац 035/314-226; 3. КЈП „Морава“ Свилајнац 035/312-250 035/312-353	



1.1.6. Циљеви стратегије развоја пољопривредне производње

Узимајући у обзир тренутно стање у пољопривреди Општине, Стратегију развоја пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период од 2014-2024. године, конкурентску способност пољопривредне производње, долазећу либерализацију тржишта пољопривредних производа и расположиве ресурсе, приоритетни циљеви су:

1. повећање броја тржишно оријентисаних произвођача у циљу повећања броја запослених у пољопривреди;
2. повећање обима производње, који би водио ка промени оријентације пољопривредних произвођача ка тржишној производњи;
3. припремање пољопривреде за период приступања ЕУ;
4. повећање прихода од пољопривреде, са циљем повећања БДП;
5. ефикасније коришћење расположивих ресурса,
6. ублажавање тешког социјалног стања,
7. побољшање структуре породичних пољопривредних газдинстава кроз удруживање у „машинске прстенове“ или друге сличне облике удруживања ради повећање добити (профита) пољопривредника на својим газдинствима.

1.1.7. Мере за развој пољопривредне производње

Општина Свилајнац радила је да максимално унапреди пољопривредну и прехранбену индустрију, тако да је организовала ново Одељење за инспекцијски надзор и пољопривреду у оквиру Општинске управе, потом појачала Основну зоотехничку службу и спроводила мере подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја у 2018. години.

У том контексту, најбитније ствари на којима ради Одељење за инспекцијски надзор и пољопривреду, Зоотехничка служба и Општинска управа општине Свилајнац су следеће:

- бесплатно осемењавање уматичених грла говеда;
- остваривање регреса за првотелке и подстицајних средстава за унапређење млечног говедарства;
- едукације;
- финансирање рада пољопривредних удружења;
- успостављање препознатљивог Међународног Ресавског пољопривредног сајма са престижним наградама;
- бројне изложбе и такмичења;
- посете другим сајмовима;
- студијска путовања у иностранство;
- партнерство са Пољопривредно-ветеринарском школом у многим пројектима;
- кредитирање пољопривредних произвођача;
- организовање систематске контроле плодности обрадивог пољопривредног земљишта;
- помагање пољопривредних произвођача, ради остваривање права на подстицаје за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за набавку нових машина и опреме у биљној и сточарској производњи;
- организована набавка минералног ђубрива;
- обављање систематске дератизације на целокупној територији наше општине.

1.1.8. Мере и образложење циљева за унапређење пољопривреде

Узимајући у обзир циљеве дефинисане овом Стратегијом, њихову специфичност, обим посла потребан за њихову реализацију и њихов значај, може се претпоставити да ће бити потребно 4 - 5 година за њихово остварење:

- Повећање обима производње извршиће се на два начина:



1. повећањем укупног броја тржишно оријентисаних произвођача;
2. повећањем обима производње (у складу са стандардима Европске уније, ГЛОБАЛ ГЕП и др.) код појединих произвођача, који су већ тржишно оријентисани. Повећање укупног броја тржишних произвођача, треба настојати остварити што је пре могуће. На тај начин ће се извршити "селекција" (диференцијација) произвођача који могу опстати на тржишту и остварити од пољопривреде профит приближан профиту оствареном у другим гранама привреде. Диференцијацијом би се произвођачи мањег обима усмерили на друге облике делатности, чиме би им се помогло да пређу са производње, која због обима не омогућује конкурентност, на делатност која ће то омогућити. Ово повећање би у највећој мери требало остварити у производњи млека, меса и прерађевина, воћарској, виноградарској производњи и пластеничкој производњи. Производња већег обима смањује укупне трошкове производње по јединици произведене робе, што повећава конкурентност на тржишту и повећава укупан приход.

Објекти за производњу млека и тов стоке морају се изградити или реконструисати, како би се повећала производња млека, побољшао квалитет млека, здравствено стање стоке, односно реконструкција или изградња нових објеката претпоставља отворени систем гајења говеда. Док код остале сточарске производње објекте за гајење стоке треба направити како је то изведено у земљама ЕУ. Реконструкција објеката у сточарству представља прелазно решење. Свакако да изградња нових објеката представља најбоље решење. Остала биљна производња мора се интензивирати, како у погледу заснивања нове биљне производње, са савременим узгојним облицима воћака и винове лозе, те производњом поврћа на хранљивим подлогама које омогућавају већи квалитет, квантитет и тржишно усмеравање производње.

Са друге стране, нови систем производње хране захтеваће и више фармера, чак и мање и разноврсније фарме, смањено паковање и прерада хране, као и смањивање растојања између места производње и места потрошње хране. Осим тога, прерађивачке капацитете за пријем и обраду примарних пољопривредних производа треба изградити, како би на тржиште ишли готови производи и остварила већа добит на пољопривредном газдинству.

- Када је реч о повећању броја тржишно оријентисаних произвођача, Општинска управа општине Свилајнац стимулисаће кредитирањем регистроване пољопривредне произвођаче, који имају адекватне пројекте и бизнис планове за тржишну производњу.

- Уређење, контрола и побољшање плодности обрадивог пољопривредног земљишта: С обзиром да је на подручју општине Свилајнац у КО Кушиљево вршена комасација на 1.800 ха, док је 1.100 ха обухваћено комасацијом у селима Седларе, Грабовац, Тропоње, Бобово и Луковица, неопходно је да се доврши поступак комасације на преосталим површинама обрадивог земљишта у општини Свилајнац. На напред наведеним комасираним површинама су системом за одводњавање обухваћене све површинске и подземне воде. Међутим, урађено је само идејно решење система за наводњавање, те је и неопходно да се по пројекту за наводњавање спроведе изградња истог. Свакако, за колективни систем наводњавања потребно је изградити акумулацију воде за наводњавање или извориште, примарну и секундарну мрежу и најважније електрификацију, односно довођење струје за рад система за наводњавање до парцела, без обзира да ли је предвиђено колективно



(удружење водокорисника) или индивидуално наводњавање. Комасацијом пољопривредног земљишта добило би се на укрупњавању парцела и земљишта и смањивање броја парцела по власнику на мањи број места него што је унето у комасациону масу. Тиме се стварају услови за рационалнију примену пољопривредне механизације са смањењем празних ходова трактора, односно пољопривредних машина. Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта и количине унетог минералног ђубрива и пестицида треба да се врши редовно, а најмање сваке пете године. Потребно је да буду обавезно обухваћене агрохемијским анализама површине обрадивог пољопривредног земљишта од I до V класе, као и остала обрадива земљишта од VI до VIII класе, које нису обухваћене важећим Законом о пољопривреди и руралном развоју. Побољшање квалитета обрадивог пољопривредног земљишта, првенствено обухвата смањење киселости обрадивог пољопривредног земљишта, са РН вредношћу нижем од 5,50 према агрохемијским анализама земљишта. За ову меру је неопходно обезбеђивање калцијум-карбоната, у количинама зависно од РН вредности обрадивог пољопривредног земљишта и механичког састава - текстуре земљишта. Као меру уређења пољопривредног земљишта, неопходно је извршити и поправку (побољшање квалитета) пољопривредног земљишта, као и изградњу пољских путева, тамо где није то изведено.

- Увођење органске и интегралне производње са циљем да за 5 година органска производња заузме 10% укупне пољопривредне производње. Циљ је производња на значајнијим површинама еколошки здраве хране, без употребе хемијско - синтетичких средстава, чија ће цена на домаћем и страном тржишту бити знатно виша од производа конвенционалне производње. У овом сегменту билгне производње имамо помака, али треба интезивирати производњу органске хране на већим површинама. Не треба изгубити из вида да постоји период конверзије од 2 или 3 године за дугогодишње засаде. Уједно у воћарству и виноградарству треба увести интегралну производњу, чиме би се добила квалитетна производња воћа и грожђа јер би произвођачи користили пестициде мање отровности (са зелене, евентуално жуте листе). Заштита вишегодишњих засада воћа и грожђа извела би се по програму интегралне заштите, праћењем циклуса развоја штетних организама. Такође, циљ је и увођење европских стандарда (ГЛОБАЛ ГЕП и ХАЦЦП и др.) у пољопривредну производњу и прераду на подручју општине Свилајнац.
- Побољшање расног састава стоке, увозом првенствено чисте сименталске, изузетно источно-фризијске расе говеда и осемењавање истих са семенским материјалом тестираних бикова. Циљ је повећање производње и квалитета млека по пољопривредном газдинству, као основ за проширење капацитета на фармама и очување расног састава стоке.
- Формирањем млекара на територији општине Свилајнац, створиле би се основне претпоставке за организовану тржишну производњу млека на читавом подручју општине Свилајнац. На томе треба радити јер би се произвођачима млека омогућила лакша испорука млека и остваривање веће добити јер би цена млека била по стварном квалитету и продукцији млека.
- Увођење у ратарску и повртарску производњу интензивних култура и обнављање виноградарске и воћарске производње, са увођењем интензивних система узгоја. Циљ је увођење у производњу рентабилнијих



пољопривредних култура, рецимо уљане тикве, затим уљане репице и кукуруза за биодизел, соје, кукуруза шећерца, паприке, а у воћарству дефицитарних култура као што су орах, леска, крушка, дуња, трешња (која стиже међу првим воћем-маја, јуна и постиже високу цену на тржишту), јагода на фолији (банковима) и др., уз увођење високоинтензивних система узгоја за јабучасте и коштичаве врсте воћака (вретенаст жбун, витко вретено, "V" систем садње вретена, солаксе и др.). Форсирати едукацијом гајење нових сорти воћака (јабукe: пинк лејди, бреабурн, фуџи, гала, ревена и др., крушке: вилијамовка, красанка, боскова бочица, абате фетел, тревушка, пачамс тријумф, конферанс и др.), те јабукe на вегетативним подлогама М9, М26, М27, за крушку подлога дуња, имајући у виду већу продуктивност, добар квалитет, кратак период до почетка пуног плодоношења у густој садњи (4 - 5 година), већу потражњу и цену на тржишту. Виноградарство захтева обнову са сортиментом првенствено винских, а и стоних сорти које све више захтева ЕУ и које су наведене у поглављу које се бави виноградарством. Узгојни облици треба да се прилагоде савременом виноградарству, ради добијања већих приноса по хектару и чокоту, са квалитетом који може омогућити извоз грожђа винских сорти и вина, као и грожђа стоних сорти винове лозе.

- Увођење у технологију пољопривредне производње за воћне засаде и винову лозу заштиту од града противградним мрежама. Противградне мреже омогућавају готово стопроцентну заштиту већине воћака, нижег и вишег хабитуса. Могу се користити практично за већину воћних врста, али и винове лозе чије инвестирање покрива трошкове производње првенствено воћа, евентуално грожђа, уз остваривање задовољавајућег профита. У односу на стандардну противградну заштиту противградне мреже много су повољнија варијанта, уколико су инвестициона улагања прихватљива. Гајењем воћака у систему густе садње, практично ово је једино право решење заштите од града. Најчешће се штите противградним мрежама од града јабука, крушка, малина и боровница. За финансирање нових засада са подизањем притвградних мрежа, првенствено треба да се остваре субвенције преко МПШВ Владе Републике Србије. Постоји процедура куповине основних средстава, а МПШВ РС, потом врши субвенционисање куповине, у овом случају противградних мрежа.
- Гајење усева и подизање засада воћака и винове лозе у систему интегралне производње, о чему је било речи, с обзиром на наступајући период где је у тренду храна произведена на површинама са знатно смањеном употребом дозвољених пестицида, уз коришћење механичких, биолошких и биотехничких мера, затим органски произведена храна, рационално коришћење и очување природних ресурса и заштита животне средине.
- Увођење колективних, евентуално индивидуалних система за наводњавање, како је наведено у алинеји 2., уз регулисање водотокова (укључујући и изградњу насипа) и коришћење воде за наводњавање пољопривредних култура. Уколико дође до регулисања тржишта откупа пољопривредних производа и јасно опредељење пољопривредних произвођача за гајење одређених култура, могућа је изградња колективних система за наводњавање у којима ће учешће у одржавању имати пољопривредни произвођачи. У противном, пољопривредни произвођачи биће усмерени ка изградњи индивидуалних система за



наводњавање, али то је доста скупа инвестиција уколико се користи дизел гориво за покретање мотора, односно пумпи, што наводи на неопходност електрификације парцела. Регулација водотокова је првенствено неопходан услов за наводњавање пољопривредног земљишта.

- У склопу уређења пољопривредног земљишта извођењем комасације је и груписање пољопривредног земљишта: Поред комасације могуће је извођење добровољног груписања пољопривредног земљишта на предлог најмање 10 власника земљишта или ако се утврди да за то постоје оправдани разлози. Груписање пољопривредног земљишта би се вршило на делу или територији целе катастарске општине.

Значај стратешког развоја пољопривреде на подручју општине Свилајнац

Овај документ је урађен у складу са Стратегијом пољопривреде и руралног развоја РС за период од 2014 - 2024. године, важећим Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, Националним програмом руралног развоја (НППР) и Закључком о усвајању истог, Уредбом о утврђивању програма извођења радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта за 2018. годину, Уредбом о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2018. години, важећим Правилницима и са могућношћу учествовања на конкурсима, јавним позивима, сагласно напред наведеним Законом, НППР-а, Уредбама, Правилницима МПШВ и за предприступну помоћ ЕУ, буџетског фонда за развој пољопривреде општине Свилајнац и буџета Републике Србије.

Значај се огледа у квантитативном, квалитативном повећању наше пољопривредне производње, извозно оријентисаној пољопривреди, са остварењем што већег профита и производњи еколошки што здравије хране, без употребе ГМО организама у било којој области пољопривредне производње.

Циљеви стратегије развоја пољопривредне производње

Узимајући у обзир тренутно стање у пољопривреди општине, Стратегију пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период од 2014 - 2024. године, конкурентску способност пољопривредне производње, либерализацију тржишта пољопривредних производа и расположиве ресурсе, приоритетни циљеви су:

1. повећање броја тржишно оријентисаних произвођача у циљу повећања броја запослених у пољопривреди;
 2. повећање обима производње, који би водио ка промени оријентације пољопривредних произвођача ка тржишној производњи;
 3. припремање пољопривреде за период приступања ЕУ;
 4. повећање прихода од пољопривреде, са циљем повећања БДП;
 5. ефикасније коришћење расположивих ресурса;
 6. ублажавање тешког социјалног стања,
 7. Структура породичних пољопривредних газдинства, где доминирају ситнија газдинства (до 2 ха и 2 - 5 ха) и добрим делом средња газдинства са 5 до 10 хектара, намећу потребу за:
- њиховим удруживањем у тзв. „машинске прстенове“ или друге видове сличног удруживања и кооперације ради организационих и економских погодности односно повећања конкурентности кроз смањење трошкова у набавци репроматеријала, заједничком коришћењу средстава пољопривредне механизације и заједничком пласману њихових тржишних вишкова, уз елиминисање или свођење на минимум бројних посредника у репроцелини, од набавке инпута (углавном репроматеријала), преко производње (у стајама, њиви, воћњаку, винограду) и прераде, до пласмана сточарских и пољопривредно - прехрамбених производа потрошачима.



- развојем програма из комплементарних делатности „око пољопривреде“ ради диверзификације извора њихових прихода (домаћа радиност, сеоски туризам и др.). У ствари ради се о увођењу „мултифункционалне“ пољопривреде у сеоска домаћинства*.
- обезбеђености услуга пољопривредне саветодавне службе у већој мери и базирања сопствене производње на економији знања и умећа;
- промене производне структуре у корист производње воћа, грожђа и поврћа у којима се може остварити већа вредност и добит (профит) производње по хектару и/или конверзија производње из конвенционалне у интегралну и органску пољопривреду;
- Увођење система за наводњавање, како индивидуалних, тако и колективних, како би поред квалитета имали квантитет и били конкурентни у тржишној економији. Осим тога, наводњавањем обезбеђујемо континуитет производње и пласмана, не само код више, већ и мање исплативих биљних култура.
- Код нас је заступљен површински начин наводњавања, наводњавање орошавањем и наводњавање „капањем“ на укупној површини од 100 ха (Попис пољопривреде, 2012.), од чега 70,1 ха површинско, 25,2 ха „капањем“ и 4,7 ха орошавањем. Ово су занемарљиве површине, те зато треба да постоји приоритет у погледу наводњавања пољопривредних култура.

*Напомена: „Мултифункционалност пољопривреде значи обезбеђење производње хране и других корисних оутпута (у овом случају производа, који имају вредност), које немају тржишну цену (називамо их нетржишним функцијама) у чијем интересу друштво интервенише субвенцијама“. Производња хране била би првенствено за сопствене потребе и потребе туриста, који би проводили краће или дуже одморе у сеоским срединама. Развој села предвиђа активну подршку развоју сеоског туризма као допунске делатности пољопривредних газдинстава и то у склопу обнове села и целокупног развоја руралног простора. При томе би рурални туризам требало да обухвата разноврсне облике туризма, од агро-туризма, ловног, риболовног, верског до еко-туризма. Туризам у сеоским домаћинствима је при томе посебно наглашен.

1.2.1 Број регистрованих пољопривредних газдинстава на подручју општине Свилајнац

Табела 86. Број регистрованих пољопривредних газдинстава по насељима

Насеље	Број пољопривредних газдинстава
Дубница	39
Кушиљево	253
Роанда	55
Тропоње	118
Бобово	126
Ђуринац	47
Луковица	44
Роћевац	47
Војска	87
Бресје	18
Гложане	112
Мачевац	22
Седларе	78
Врлане	21



Црквенац	129
Грабовац	84
Проштинац	25
Суботица	72
Дубље	123
Купиновац	44
Радошин	87
Свилајнац	315
Укупно:	1.946

Извор: Управа за трезор, 2018.

Напомена: број регистрованих пољопривредних газдинстава је променљива категорија и мења се из дана у дан, месечно и на годишњем нивоу.



Инфраструктура

Стање и развој инфраструктуре у једној локалној заједници представљају главни показатељ економског и привредног развоја средине. Развојем инфраструктуре стварају се основни предуслови за дугорочан развој привреде и друштва у целини.

Стратешко планирање у области инфраструктуре подразумева хијерархијско планирање развоја од магистралних и регионалних нивоа према локаним нивоима планирања. У делу Стратешког плана који се бави инфраструктуром, размотриће се саобраћајна, електроенергетска, телекомуникациона инфраструктура, као и системи за водоснабдевање и канализацију.

Саобраћајна инфраструктура

Природно повољни саобраћајно-географски положај општине Свилајнац пружа јој значајне могућности за развој у целини посматрано, јер се територија општине налази у близини најзначајнијег инфраструктурног коридора 10 и преко њега је повезана са суседним регионима у нашој земљи и даље преко развијене мреже европских путева са Европом и светом.

Са западне стране општина Свилајнац повезана је државним путем IB реда број 27 (по претходној категоризацији: магистралним путем M-4) преко петље у Марковцу са државним путем IA реда број 1 (ранија ознака: аутопут E-75) и то је најбитнија веза Свилајнца са ближим и даљим окружењем.

Кроз општину пролази и државни пут II реда број A160 који заједно са државним путем II реда број 162 повезује општину Свилајнац са суседним општинама Пожаревцем, Петровцем на Млави, Великом Планом, Лаповом, Батоцином, Јагодином и Деспотовцем. Државни пут II реда број 160 се практично грана у централној зони Свилајнца и то: према Жабарима и Пожаревцу и према Деспотовцу и Ћуприји. Асвалтирањем пута од Моравског моста до наплатне рампе у Лапову, Свилајнац је и овом путањом повезан са аутопутем.

Са гледишта робно-тржишног и функционалног транспорта, ово су врло позитивни чиниоци дугорочног укупног развоја.

У општини Свилајнац јавни превоз је организован на нивоу приградског јавног превоза.

Свилајнац остварује и железничке саобраћајне везе са Деспотовцем, а преко Јагодине и са ширим окружењем. Железница се користи само за машински теретни саобраћај за Ресавицу, утовар угља по налогу. Са железничком пругом је Свилајнац повезан са Марковцем који се налази на главном правцу Београд-Ниш.

Тренутно на подручју општине нема услова за водни саобраћај али се просторним планом инфраструктурног коридора оставља пловни коридор уз Велику Мораву као потенцијална веза са најважнијим европским пловним системом Дунав – Мајна - Рајна.

Магистрални пут чини асфалт, дугачак 3,8 km а регионални путеви, такође од асфалта износе 56,9km.

Табела бр. 87 Дужина путева на територији општине

Државни путеви II реда	Општински путеви
Укупно (km)	Укупно(km)
Савремени коловоз	Савремени коловоз
27,30	117,93

Извор: Општинска управа општине Свилајнац



Градске улице које се поклапају са државним путевима

Државни пут IIА реда број 160 од улаза у насељено место Свилајнац до чворне тачке укрштања железничке пруге и друмског саобраћаја поклапа се са градском магистралом - улицом Кнеза Милоша, кроз насељено место Свилајнац у делу према Жабарима и Пожаревцу поклапа са улицама Кнеза Милоша, Краља Александра Првог, Војводе Мишића, Кнеза Лазара и Стевана Синђелића, а у делу према Деспотовцу и Ћуприји поклапа се са улицама Краља Петра Првог и Димитрија Катића.

Постојећа коловозна конструкција је са асвалтним коловозним застором. Доњи слојеви коловозне конструкције су од шљунка и дробљеног каменог агрегата укупне дебљине око 0-50 цм. Горњи слојеви коловозне конструкције су од: изравнавајућег BNS 32 променљиве дебљине којим се исправљају нивелације улице, а просечна дебљина је до 5.0, см затим горњег носећег слоја BNS 32,22 дебљине 9.0 см, и завршног хабајућег слоја АВ 8,11,16 d=4.0 -5.0 см, тако да се добије коловозна конструкција просечне дебљине d=65 см, која својим распоредом слојева коловозне конструкције задовољава усвојено саобраћајно оптерећење на тим улицама.

Краља Петра Првог је савремена саобраћајница са раздвојеним смеровима саобраћаја и ширине попречног профила 17.5 м. Пројектовани попречни профил улице је са по две саобраћајне траке ширине 6.5 м, две пешачке стазе ширине 2x 1.5 м и острво за раздвајање смерова саобраћаја ширине 1.50 м, што укупно чини ширину попречног профила улице од 17.5 м. Дужина деонице је 756,53 м, а радови се састоје из израде саобраћајнице, атмосферске канализације и електрорадова (измештање електро и ТТ инсталације).

На поменутој траси урађене су две кружне раскрснице ради побољшања безбедности у саобраћају.

Општински путеви који спајају општину Свилајнац са другим општинама

Општински пут – улица Милосава Здравковића Ресавца је веза Свилајнца са насељима: Луковица, Бобово, Проштинац, Дубница и даље ка општини Петровац на Млави.

Попречни профил улице Милосава Здравковића Ресавца је две саобраћајне траке по 3.5 м и две пешачке по 2.5 м, што укупно износи 12.0 м. Укупна дужина улице је 1.660,00 м.

Локални пут Купиновац – Бусур, спаја територије општине Свилајнац са територијом општине Петровац на Млави. Деоница која се налази на територији општине Свилајнац је 2.400 м, а на територији општине Петровац на Млави је 1.680 м. Пут је са макадамским коловозним застором, ситуационо и нивелационо добро решен. Ова деоница је асвалтирана дужином од 1200 м, ширина 3 м. Овај део се претворио у савремени пут са попречним профилем за проток свих врста саобраћаја. План је да се и остали део пута са макадамским коловозним застором претвори у савремени пут са савременим попречним профилем за проток свих врста саобраћаја, а коловозна структура би тада била димензионисана за прогнозни саобраћај од 20 година. Посебан значај овом путу ствара чињеница да деца из дела насељеног места Бусур похађају основну школу у Купиновцу, те се тиме стварају услови за сигуран превоз ђака.

Локални пут Рођевац (Бусур – Ђуринац – Проштинац) L=5.350 м, је значајан због везе насељених места Рођевац, Купиновац, Седларе и уопште насељених места уз државни пут II реда број 130 (Деспотовац – Свилајнац), за краћу и бржу везу, са општинским путем (који је по претходној категоризацији носио ознаку: регионални пут Р-108) Свилајнац – Петровац на Млави. Пут је са макадамским коловозним застором, ситуационо и нивелационо добро решен. Изградњом пута претворио би се у савремени пут са савременим попречним профилем за проток свих врста саобраћаја, а коловозна конструкција би била димензионисана за прогнозни саобраћај од 20 година, саобраћајна конструкција за средње тежак саобраћај.



Локални пут Купиновац (Бусур -Ђуринац – Проштинач – општински пут Свилајнац – Петровац на Млави) је значајан због директне везе Купиновца и алтернативне везе насељених места Рођевац, Седларе, Бусур и уопште насељених места уз државни пут II реда број 130 Деспотовац – Свилајнац, за краћу и бржу везу, са општинским путем Свилајнац – Петровац на Млави. Пут је са макадамским коловозним застором, ситуационо и нивелационо добро решен. Изградњом пута претворио би се у савремени пут са савремени попречним профилем за проток свих врста саобраћаја а коло-возна конструкција би била димензионисана за прогнозни саобраћај од 20 година, саобраћајна конструкција за средње тежак саобраћај.

Локални путеви мрежа градских улица

Свилајнац има мрежу градских саобраћајница у дужини од око 100 km. Део градске мреже се поклапа са државним путем II реда број 150 и број 130, како је напред описано, а у дужини од око 10 km. Већина улица је грађена пре више од 20 година али је у међувремену већи део рехабилитован (сем улице Димитрија Катића) новим коловозним застором. Просечна ширина градских улица је 5.0m а дужина 350m.

Општински путеви на територији општине Свилајнац

Општински пут Кушиљево центар до државног пута II реда број 160 (правац ка Жабарима и Пожаревцу), $L=1.070$, представља алтернативну везу са државним путем II реда број 130 и скраћује везу Кушиљева са Жабарима и Пожаревцем. Постојећа веза државног пута II реда број 130 и општинског пута до центра Кушиљева је саобраћајно врло лоше решена због угла скретања, који представља црну тачку и нивелационо није адекватно премостила висинску разлику саобраћајница које се укрштају.

Појачано одржавање моста на Ресави – Суботица (центар), $L=1.200$ је фреквентна деоница општинског пута за Суботицу и Роанду и условно за Седларе. Почетак деонице овог пута је новоизграђени мост на реци Ресави који задовољава водне услове за нормалан ток Ресаве. Деоница у дужини од 500m је пресвучена и у плану је да се ради остатак деонице како би се побољшали услови за нормалан проток саобраћаја.

Појачано одржавање Ресавчина (штале) – Бобово (центар) – општински пут Свилајнац – Петровац на Млави $L= 1.580m$, због повећања саобраћајног оптерећења дошло је до оштећења коловозне конструкције па је за нормално и безбедно одвијање саобраћаја неопходно извршити реконструкцију коловозне конструкције за ново саобраћајно оптерећење, укључујући прогнозни период од 20 година.

Општински пут Л 103/19 Свилајнац – Баћица уз кп.бр. 2760, КО Свилајнац $L=1530$, је са макадамским коловозним застором. На крају пута као циљни објекат изградње налази се резервоарски простор система водоснабдевања општине Свилајнац запремине $1400 m^3$, којим газдује КЈП “Морава” Свилајнац. Осим лакшег прилаза механизације, описаном објекту дуж тог путног правца поспешити се изградња викенд насеља и воћарска пољопривредна производња (воћњаци и виногради). Потребно је извршити ојачање коловозне конструкције са завршним слојем асфалта.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Табела бр. 88 Преглед државних путева у Општини

Регионални путни правац (ознака)	Деоница – правац Додатно појашњење
Државни пут IB реда број 27	Мост на Великој Морави
Државни пут IIA реда број 160	Жабари-Деспотовац
Државни пут IIA реда број 162	Свилајнац-Петровац на Млави

Извор: Општинска управа општине Свилајнац

Табела бр. 89 Преглед локалних путних праваца

Ред. бр.	Категорија пута	Асфалт (km)	Туцаник (km)	Земљани (km)	Укупно (km)
1	Л108/1: Војска - мост на Великој Морави	2,30			2,30
2	Л108/2: Радошин	2,52			2,52
3	Л108/3: Мачевац	1,86			1,86
4	Л108/4: Бресје	0,99			0,99
5	Л108/5: Гложане-Миљков манастир	3,08			3,08
6	Л103/6: Дубље -Хум	2,66	2,46		5,12
7	Л108/7: Грабовац-Врлане	5,22			5,22
8	Л103/8: Тропоње-Р103	5,53			5,53
9	Л103/9: Седларе	1,44			1,44
10	Л108/10: Луковица - Седларе - Суботица	7,74			10,88
11	Л108/10: Л103/11 Суботица - Роанда	4,36			4,36
12	Л103/11: Суботица	1,63			1,63
13	Л108/12: Л108/10 Бобово - спом. Булињак	7,45			7,45
14	Л108/13: Проштинац центар	1,89			1,89
15	Л108/14: Седларе – Роћевац – Ђуринац	7,79			7,79
16	Л103/15: Седларе - Купиновац	3,12			3,12
17	Л103/16: Кушиљево	1,86			1,86
18	Л103/17: Свилајнац – фазанерија	0,69			0,69
19	Л108/18: Л108/13 - Р108/10 Проштинац центар села-Ђуринац	3,70			3,70
20	Л103/19: Свилајнац – Баћица (резервна)		2,10		2,10
21	Л103/20: Свилајнац - брдо (раскрсница) уз кп.бр.2760 ко Свилајнац		1,53		1,53
22	Л108/21: Р108 Гложане - Златенац	3,10			3,10
23.	Општински пут Свилајнац - Петровац на Млави	16,31			16,31
24.	Општински пут Свилајнац - Јагодина	23,46			23,46
	Укупно	108,70	6,09		117,93

Извор: Општинска управа општине Свилајнац

Мрежа општинских путева је у функцији повезивања сеоских месних заједница међусобно, повезивање са некатегорисаним путевима на подручју општине Свилајнац као и повезивање са наведеним коридорима државних путева. Мрежа општинских путева на подручју општине Свилајнац је у надлежности општине Свилајнац, односно о одржавању и уређивању општинских путева и улица стара се Општинска управа општине Свилајнац.

Проблем у друмском саобраћају је, пре свега, лоше стање путева због недовољног и некавалитетног одржавања у претходном периоду. Када је реч о железничком саобраћају, проблем је сличан као и на територији целе Србије: лоше стање трачница, низак степен електрификације, као и дотрајалост транспортних средстава. На неким деоницама пруге Марковац – Ресавица ограничење брзине је 30km/h. Исти правац није електрификован што онемогућава коришћење савремених транспортних средстава.



Један од највећих проблема општине Свилајнац је и укрштање друмског и железничког саобраћаја у градској зони који се одвија преко друмско железничког моста на Великој Морави. Због таквог начина регулисања саобраћаја на железничко-друмском мосту стварају се гужве, тј. друмски саобраћај се зауставља.

Водопривреда, водоснабдевање, канализациона мрежа и третман отпадних вода

Водопривреда

Подручје општине Свилајнац налази се на сливном подручју реке Велике Мораве. Сливно подручје Велике Мораве поред саме Велике Мораве чине: реке Ресава и Трстена, потоци и притоке (Подјазак, Купиновачки поток, Бук, Булињак, Бељава, Буљаски поток, Роћевачки поток, Ђуриначки поток и Тропоњски поток). Ови потоци својим изливањем и плављењем изазивају проблеме после отапања снега и обилних киша једном или више пута у току године.

Река Ресава је у зони града Свилајнца била нужно регулисана насипом од моста код старе Хитне помоћи до моста код некадашњег „Компа“, али ово решење није задовољавало потребе пропуштања стогодишњих вода и отклањање потенцијалне опасности од плављења Ресаве. Стога је израђен Пројекат хитних радова на регулацији реке Ресаве за заштиту насеља Свилајнац од поплава. Радови се изводе на стационажи 0+000 до км 0+5100 и на више деоница симултано.

Обале Велике Мораве су једним делом заштићене насипом како би заштитиле насеља, инфраструктуру и обрадиве површине. Део обале Велике Мораве код ТЕ "Морава" је предвиђен за изградњу и уређење излетишта "Велика Морава". Велики проблем који се јавља на ушћу Ресаве у Велику Мораву представља обрушавање обала због чега су угрожене пољопривредне површине, што ће бити превазиђено након реализације Пројекта хитних радова на регулацији реке Ресаве за заштиту насеља Свилајнац од поплава.

Водоснабдевање

На Генералној скупштини Уједињених нација, 28.07.2018. године, усвојена је Резолуција 64/292 којом је право на исправну воду за пиће и санитацију проглашено људским правом неопходним за реализацију свих других људских права. Резолуција позива све државе и интернационалне организације да обезбеде финансијске ресурсе, омогуће јачање капацитета и трансфер технологија да се помогне земљама у развоју да обезбеде хигијенски исправну, доступну и приуштиву воду за пиће и одвођење отпадних вода свим грађанима.

При обезбеђивању приступа води за пиће и одвођењу отпадних вода, треба се руководити следећим начелима:

1. Довољност – Довољна количина воде. Снабдевање водом за сваку особу мора бити довољно и континуално за личне потребе и потребе домаћинства, што се односи на воду за пиће, личну хигијену, прање рубља, припрему хране и хигијену домаћинства. Према Светској здравственој организацији (СЗО), довољно је од 50 до 100 литара дневно по члану домаћинства да би се омогућиле све наведене потребе.
2. Исправност – Хигијенски исправна вода. Вода мора бити безбедна за људску употребу, прихватљиве боје, укуса и мириса и не сме да садржи микроорганизме, хемијске супстанце и радиолошке компоненте који могу да угрозе здравље људи. СЗО обезбеђује базу за развој националних стандарда, који правилно примењени обезбеђују постизање одговарајућег нивоа квалитета воде за пиће.
3. Географска (физичка) доступност. Свака особа има право на приступ води и овај приступ мора бити физички лако доступан, унутар самог домаћинства или у његовој непосредној близини. Уколико другачије није могуће, место приступа исправној води за пиће сме максимално бити удаљено од самог домаћинства до 1000 m, односно 30 минута хода. Такође, приступ води и одвођењу отпадних вода, мора бити омогућен у



свим образовним и културним институцијама, радним организацијама и здравственим и социјалним установама.

4. Прихватљивост. Јавни тоалети морају бити културолошки прихватљиви, родно осетљиви, доступни корисницима колица и особама са инвалидитетом, прилагођени старости корисника и да омогућавају употребу уз потпуно поштовање приватности корисника.
5. Приуштивост. Све услуге које се пружају у области водоснабдевања и одвођења отпадних вода морају бити приуштиве за све. Програм Уједињених нација за развој (UNDP) предлаже да укупан трошак за ове услуге не треба да прелази 3% укупних прихода једног домаћинства.

(Извор: http://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml)

С обзиром да члан 29. Закона о комуналним делатностима предвиђа субвенционисање цена комуналних услуга за одређене категорије потрошача, а јединица локалне самоуправе као оснивач даје сагласност на цене услуга, потребно је дефинисати ове категорије потрошача. Надлежност за систем водоснабдевања и канализације на подручју општине Свилајнац има КЈП "Морава" Свилајнац.

Снабдевање града водом је индивидуално и колективно. Индивидуално водоснабдевање у општини Свилајнац – коришћење воде из приватних копаних бунара има дугу традицију и старо је колико и само насеље. Дубина бунара који су у функцији индивидуалног водоснабдевања у Свилајнцу и околини, креће се у распону од 6 до 12 m, поред Велике Мораве и Ресаве, до 30 m у вишим теренима ван формалног урбаног дела.

Колективно водоснабдевање становништва и привреде датира од краја 60-тих година 20. века. Градски централни водоводни систем заснован је на експлоатацији подземне воде која се захвата на дубинама максимално од 14 до 18m. Овај систем почео је са радом 1968. године. Он обухвата 12 бушених бунара капацитета 80 l/s, лоцираних на површини од 6,25 ha.

Водоснабдевање подручја општине Свилајнац према тренутном стању врши се са неколико система. 22 насеља у општини Свилајнац могу се поделити у четири групе:

Насеља која се снабдевају водом из извора "Перкићево" формираног за потребе града Свилајнца (Свилајнац, Кушиљево, Луковица, Црквенац, Грабовац и Дубље а у току је изградња примарне мреже у Гложану, Бобову, Проштинцу и Дубници),

Насеља у којима постоји заједнички систем за водоснабдевање (Радошин),

Насеља за која је у току изградња система водоснабдевања Војска-Суботица одакле ће се снабдевати села Војска, Мачевац, Тропоње, Суботица, Роанда и Седларе.

Остала насеља у којима је водоснабдевање решено индивидуално по домаћинствима – Купиновац, Роћевац, Ђуринац, Бресје и Врлане. За део ових насеља у току је израда техничке документације за изградњу примарне водоводне мреже (за МЗ Купиновац, Роћевац и Ђуринац).

Подземна вода на изворишту „Перкићево“ захвата се системом пумпи укупне инсталисане снаге 117 kW. Захваћена подземна вода се прво дезинфикује на самом изворишту гасним хлором а затим се путем потисног цевовода ф300 транспортује од изворишта до резервоара „Баћица“, одакле се повратним цевоводом ф400 гравитационо дистрибуира до потрошача. Висинска разлика између изворишта „Перкићево“ и резервоара на Баћици, износи 74 m (висина дизања воде) а удаљеност изворишта водоснабдевања од резервоара је 1800 m.

Дужина магистралних водова је 20,97 km док укупна дужина водоводне мреже износи 206,36 km. Од 1985. године у употреби су искључиво ПЕ и ПВЦ цеви, тако да мрежу тренутно чини 195,998 km ПЕ и ПВЦ цеви и 10,37 km азбестно-цементних цеви.

Годишња производња квалитетне и исправне воде за пиће, на поменутом постројењу, за 2017. годину је 1.789.086 m³ а вода фактурисана грађанима износи 559.686 m³ и привреди 181.982 m³. Разлика произведене и фактурисане количине воде представља углавном комерцијалне „губитке“ воде. Наиме, укупна количина од 741.668 m³ представља само ону количину воде која је фактурисана потрошачима (539 правних и 6018 физичких лица) а мора се узети у обзир и нефактурисана количина воде која се користи за наводњавање спортских терена (више хиљада кубних метара на месечном нивоу), прање улица, заливање зелених површина у надлежности КЈП „Морава“ Свилајнац, јавни WC и јавне чесме, затим вода коју



утроше код корисници који су ослобођени плаћања као и вода која се изгуби истицањем приликом пуцања цеви и на нелегалним прикључцима.

Из горе неведеног се види да губици не морају бити овако велики већ се реално могу смањити на 30% контролом система, постављањем мерила протока на примарним водовима, употребом уређаја за активну контролу цурења, постављањем и заменом водомера код потрошача савременијим водомерима више класе.

Управо из ових разлога КЈП „Морава“ Свилајнац је од 5. марта до 25. јуна 2018. године ангажовало компанију „Сетек“ са циљем контроле водоводне мреже у Свилајнцу, Кушиљеву, Дубљу, Грабовцу, Црквенцу и Луковици. Систематским прегледом и детекцијом кварова обухваћени су транспортни и дистрибутивни цевоводи, као и кућни прикључци, хидранти, вентили, пумпне станице и резервоари. Такође, изведено је и мерење протока воде у појединим зонама у циљу процене нивоа физичких губитака. У закључку извештаја компаније „Сетек“, од јуна 2018. године, наведено је следеће: „Откривено је укупно 88 кварова од којих је већина поправљена. Од тога у граду Свилајнцу откривено је 79 кварова, у Луковици 2, у Црквенцу 4, у Дубљу 2 и у Грабовцу 1 квар; У целокупном систему водоснабдевања губици су смањени за 54% у односу на стање на почетку радова. У селу Луковица губици су смањени за око 18%. У селима Црквенац, Дубље и Грабовац губици су смањени за 24%. Мерења су показала да село Кушиљево нема губитке воде.“ До краја јуна 2018. године сви евидентирани кварови били су санирани, а годишњим извештајем за 2018. годину биће потврђено смањење губитака у мрежи.

Укупан број прикључака је 7759 (физичких и правних лица) али је број прикључака којима се вода фактурише далеко мањи – 4873 (у августу 2018. године). У ову разлику прикључака убрајају се неактивни прикључци (домаћинства у којима нико не живи или долази периодично) и корисници који су ослобођени плаћања (спортска друштва и др).

Табела бр.90 - Покривеност општине водоводним системом

Број прикључака	Покривеност општине	Укупна реализована дужина примарне мреже (km)	Потребна дужина примарне мреже (km)	Реконструисана примарна мрежа (km)	Потребе за реконструкцијом примарне мреже (km)
7759*	80,7%**	20,97	Још 50	2	10

*укупан број прикључака (физичка и правна лица) Извор:Комунално Јавно предузеће „Морава“

**прорачун заснован на броју домаћинстава из Пописа становништва 2011. ((6720/8320)*100=80,7%)

Мере заштите изворишта „Перкићево“ спроводе се сходно важећим законским прописима, односно, према Правилнику о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. гласник РС бр. 92/2008) и Одлуци о одржавању зона санитарне заштите изворишта „Перкићево“ („Службени гласник Општине Свилајнац“ бр. 5/2005).

Непосредна зона санитарне заштите изворишта „Перкићево“ обухвата сâмо извориште, односно, огађени простор изворишта, као и суседне парцеле.

Ужа зона санитарне заштите изворишта „Перкићево“ обухвата источни део подручја Плана генералне регулације за насеље Свилајнац, али и знатно шири простор са укупном површином приближне величине подручју наведеног плана. Широм зоном заштите овог изворишта, обухваћено је подручје насеља Свилајнац (КО Свилајнац и КО Луковица).

Током 2011. године завршен је пројекат Утврђивање и обележавање зона санитарне заштите изворишта „Перкићево“. У склопу овог Пројекта извршено је обележавање пресека граница зона санитарне заштите са јавним површинама постављањем месинганих белега.



Посебно за бунар број 10, који се налази ван простора изворишта неопходно је одредити зоне санитарне заштите а уједно је овај простор и планиран за проширење капацитета изворишта.

Контрола квалитета воде за пиће

Контролу квалитета воде за пиће спроводи Завод за јавно здравље „Поморавље“ Ћуприја. Динамика узорковања заснована на Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. лист СРЈ бр. 42/98 и 44/99) је следећа:

- Свилајнац – 3 пута месечно из 7 тачака
- Радошин – једном месечно из 2 тачке
- Војска – једном месечно из 2 тачке.

Месечно се уради 25 „малих анализа“ воде са територије општине Свилајнац, (А преглед) из система водоснабдевања који је у надлежности КЈП „Морава“ Свилајнац, 2 пута годишње се уради 2 „проширене анализе“ (Б преглед) а једном годишње се уради „велика“ (В анализа).

Сви параметри (физички, хемијски, микробиолошки, биолошки и радиолошки) су у границама прописаним Правилником о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. лист СРЈ бр. 42/98 и 44/99 и вода је исправна и безбедна за водоснабдевање грађана општине Свилајнац.

Паралелно са Заводом за јавно здравље „Поморавље“ Ћуприја, квалитет воде се прати и у КЈП „Морава“ Свилајнац, где се свакодневно контролише ниво слободног хлора у води а повремено се контролишу и други параметри (нитрати, нитрити, амонијак, гвожђе, манган, електропроводљивост и мутноћа).

Током 2005. приступило се повећању капацитета изворишта „Перкићево“ бушењем 4 артешка бунара дубине око 160m. Анализом квалитета воде из ових бунара установљена је повишена вредност амонијака (2,04 mg/l) због чега је неопходна адекватна припрема ове воде пре дистрибуције.

Стратегија одрживог развоја система водоснабдевања општине Свилајнац

У наредном периоду (2019-2024.) биће неопходно повећати капацитет изворишта водоснабдевања „Перкићево“ у циљу обезбеђивања довољне количине воде како за постојеће тако и за будуће кориснике. Довољна количина воде може се обезбедити развојем изворишта у оба правца – употребом и „плитких“ и „дубоких“ бунара, реконструкцијом изворишта „Перкићево“ и реконструкцијом водоводне мреже. Препоруке су следеће:

- Заштитити подземне воде алувијалне издани (плитких бунара) на ширем подручју Свилајнца и Луковице у циљу осигурања постојеће експлоатације $Q_{ср/год} = 55$ л/с; $Q_{мах} = 80$ л/с применом Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. гласник РС бр. 92/2008) и Одлуке о одржавању зона санитарне заштите изворишта „Перкићево“ („Службени гласник Општине Свилајнац“ бр. 5/2005). Активности којима се ово може постићи су следеће:
- Редовно праћење количина и квалитета вода свих плитких бунара појединачно као и збирне воде,
- Редовно праћење квалитета воде из постојећих индивидуалних бунара са нортон пумпама на 50 пунктова правилно распоређених на територији Свилајнца и Луковице периодично на 2 месеца а који су у приватном власништву,
- На поменутом подручју треба избушити још 8 до 10 пиезометара и укључити их у систем праћења,
- На основу ових периодичних резултата анализа оценити тренутно стање и донети закључак у ком смислу треба деловати;
- Ставити у функцију „дубоке бунаре“ (неогене издани), процењене издашности $Q_{ср/год} = 30$ л/с; $Q_{мах} = 40$ л/с на следећи начин:
- опремити „дубоке“ бунаре бунарским кућицама, електро, хидромашинском и мерном опремом,



- реализовати нове опите црпења и на тај начин поуздано утврдити експлоатациону моћ истих,
- изградити постројење за пречишћавање воде захваћене из „дубоких“ бунара због повећане концентрације амонијака, натријума и бора у њима;
- Изградити цевовод за повезивање „дубоких“ бунара са постројењем за пречишћавање воде;
- Ставити у функцију сабирни резервоар запремине 500 m³, изградити нову препумпну станицу за потис до резервоара „Баћица“, нови систем дезинфекције (хлорисање) и командно-контролни центар. За командно-контролни центар увести SCADA систем (Supervisory Control And Data Acquisition) за надзор, праћење, управљање и прикупљање података који подразумева цео спектар опреме, система и решења која омогућавају прикупљање података о процесу, удаљеном систему, затим обраду истих, надзор и реаговање на адекватан начин. У ужем смислу, процес производње воде би био унапређен и аутоматизован;
- Изградити нови цевовод за повезивање постојећих „плитких“ бунара на сабирни резервоар и заменити хидромашинску опрему;
- Проширити капацитет изворишта за $Q_{ср/год}=20$ л/с; $Q_{мах/год}=30$ л/с изградњом 4 нова „плитка“ бунара, оптималног капацитета 6-7 л/с и опремити и повезати на постојећи систем;
- Смањити губитке воде на територији целе општине на следећи начин: Спровести систематску контролу система водоснабдевања од контроле мерних уређаја и њихове замене уређајима више класе, преко употребе опреме за активну контролу цурења и кварова, постављања мерила протока на сваком цевоводу примарне мреже до детекције нелегалних прикључака и њиховог укључења у систем наплате;
- Заменити цевоводе са учесталим кваровима новим цевоводима;
- Увести Географски информациони систем – ГИС, за територију целе општине Свилајнац, за комплетну комуналну инфраструктуру, као систем за прикупљање, обраду, пренос, архивирање и анализу података за ефикаснији рад органа локалне самоуправе и Комуналног јавног предузећа „Морава“ Свилајнац. Географски информациони систем се мора развити за специфичне потребе општине. Прва фаза при креирању ГИС-а је прикупљање података, што уједно представља и један од највећих иницијалних трошкова. Захваљујући слојевитој структури базе података, ГИС омогућава рад тако да свака служба има могућност да самостално обрађује и ажурира посебне делове базе података, док ГИС интегрише све те сегменте у једну целину, тако да крајњи корисник (запослени) увек види комплетну базу података и то у најажурнијем стању. На овај начин би се могле снимити водоводна и канализациона мрежа и сви подземни водови а на посебним слојевима би се могла представити сва преостала комунална инфраструктура (положај металних и жичаних контејнера и сл);
- Сарађивати са свим релевантним институцијама у области водоснабдевања и комуналне делатности, како републичким тако и локалним (Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља, Пословно удружење комуналних предузећа Србије – КОМДЕЛ, Стална конференција градова и општина – СКГО, Привредна комора Србије, Регионална привредна комора Крагујевац и др).

У циљу унапређења система водоснабдевања у општини Свилајнац потребно је повећати покривеност општине водоводном мрежом за око 10% до 2024. године (до 90%).

До 2018. године број месних заједница које су ушле у неки од постојећих система водоснабдевања је 17 од укупно 22, што чини 77,3%. У наредном периоду (до 2024.) очекује се да се још 3 месне заједнице прикључе једном од система (Рођевац, Проштинац и Ђуринац) док ће се за месне заједнице Врлане и Бресје пронаћи други модел прикључења.



Канализација и третман отпадних вода

Упоредо са формирањем и развојем водоводне мреже изграђена је и канализациона мрежа. Развојна динамика ове мреже је спорија. Увођењем водоводне инфраструктуре у сеоске месне заједнице јавила се и потреба за одвођењем отпадних вода.

Канализациони систем је пуштен у експлоатацију 1969. године. Укупна дужина канализационе мреже износи 140 km. Од тог броја, према врсти отпадних вода које одводи постоји: фекални део који износи 130 km и атмосферски у дужини од 10 km. На последњем муљном бунару, „Шокино“ постављено је мерило протока отпадних вода. Количина отпадних вода која се препумпа на дневном нивоу износи око 2000 m³.

Отпадне воде се путем муљних бунара препумпавају до лагуна где се природном аерацијом и таложењем врши пречишћавање воде.

Табела бр.91 Преглед муљних бунара

	Место	Година изградње	Тип пумпе	Снага	Капацитет
1	„Шокино“	1974.	ФУП „Јастребац“	45 kW	92 l/s
2	„Мала вага“	1974.	ФУП „Јастребац“ ФУП „Електроковина“	15 kW 5,5 kW	80-100 l/s 30 l/s
3	„Југопетрол“	1985.	ФУП „Пумпекс“	15 kW	30-50 l/s
4	„Макс-петрол“	1985.	ФУП „Пумпекс“	4,5 kW	20 l/s
5	Зграда Синђелићева 1	1988.	ФУП „Електроковина“	5,5 kW	15 l/s
6	„Панасоник“ (I-IV)	2010.	„Flygt“	4 x 1,3 kW	5 l/s
10	Грабовац – Дубље – Црквенац (I-III)	2016.	„Flygt“	4 x 1,3 kW	4 x 5 l/s
УКУПНО				95,4 kW	

Извор: Комунално јавно предузеће »Морава«

Предузеће „Водоинжињеринг“ ДОО Београд је сагледавајући потребе становништва општине Свилајнац израдило „Генерални пројекат са предходном студијом оправданости за сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода насеља општине Свилајнац“ (у даљем тексту Генерални пројекат), са закључком да се у што краћем року започне са разрадом Генералног пројекта и изградњом постројења за пречишћавање отпадних вода.

Према Генералном пројекту, предвиђено је да се на територији општине Свилајнац изгради неколико ППОВ, односно да се неколико села групише у заједничке системе у зависности од конфигурације терена. Пројектом је предвиђено следеће:

„Варијантом В-2 спроведено је максимално реално технички могуће повезивање насеља на заједничка постројења за пречишћавање отпадних вода у складу са међусобним положајем насеља (Прилог 17 и табела Т28 из Генералног пројекта).

На тај начин добијено је следеће:

- 1 постројење типа SBRc за укупно 15 насеља укључујући и индустрију:
1 WWTP: 2 x 19.500 ES (насеља Свилајнац, Луковица, Бобово, Кушиљево, Дубље, Црквенац, Грабовац, Гложане, Бресје, Врлане, Тропоње, Седларе, Суботица, Купиновац, Роћевац)
- 5 модуларних пакет постројења типа МПП за укупно 7 насеља:
1 WWTP: 3 x 500 ES (насеља Радошин, Војска, Мачевац)
1 WWTP: 500 ES (насеље Дубница)
1 WWTP: 400 ES (насеље Роанда)
1 WWTP: 300 ES (насеље Ђуринац)
1 WWTP: 200 ES (насеље Проштинац)



Главне црпне станице, потисни цевоводи и главни одводни колектори којима се отпадне воде, сакупљене са подручја насеља, одводе до локације горенаведених постројења за пречишћавање, према овом варијантном решењу приказани су у табели Т29 и на прилогу 17 у Генералном пројекту.

Секундарна канализациона мрежа коју је потребно доградити по насељеним местима општине такође је дата у табели Т29.“

Контрола квалитета отпадних вода

Контрола квалитета отпадних вода прописана је:

- Уредбом о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологије за израду ремедијационих програма („Службени гласник РС“, бр. 88/2010 и 30/18-др. уредба)
- Уредбом о класификацији вода („Службени гласник СРС“, бр. 5/68)
- Правилником о опасним материјама у водама („Службени гласник СРС“, бр. 31/82)
- Правилником о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода („Службени гласник СРС“, бр. 47/83 и 13/84)
- Правилником о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима („Службени гласник РС“, бр. 33/2016)

Контролу квалитета отпадних вода у лагунама и пиезометрима изводи Завод за заштиту здравља "Поморавље" Ђуприја. Воде се узоркују из 2 пиезометра изграђена у окружењу лагуна, као и из саме лагуне квартално (на свака 3 месеца). Вода из ових пиезометара нам показује квалитет подземних вода у близини лагуне и депоније. Квалитет ових вода није задовољавајући али је у складу са карактеристикама комуналних отпадних вода.

Може се закључити да постојеће стање угрожава животну средину, посебно подземне воде и неопходно је израдити пројектно-техничку документацију за постројење за пречишћавање отпадних вода.

Месне заједнице које су прикључене на канализациону мрежу су Свилајнац, Луковица и од 2018. године, Грабовац, Дубље и Црквенац у којима је изграђен само главни фекални колектор а у току је израда пројеката секундарних мрежа у овим месним заједницама. Према анкетама спроведеним у овим месним заједницама, више од 40% анкетираних домаћинстава је спремно да се прикључи на канализациону мрежу када се буду стекли услови за то.

Из домаћинства је у току 2017. године одведено 340.555 m³, из привредних предузећа 95.766 m³ што чини укупно 436.321 m³ отпадних вода.

Укупан број канализационих прикључака је 3983, а број уличних сливника износи 160. Број прикључених правних лица је 504 а физичких 3479.

Табела бр.92 Број прикључака и покривеност општине канализацијским системом

Број прикључака	Покривеност општине (%)	Укупна дужина примарне мреже фекалне канализације (km)	Укупна дужина примарне мреже кишне канализације (km)	Потребна дужина примарне мреже, фекалне, недостаје (km)	Укупно реконструисано примарне мреже фекалне (km)	Потребно реконструисати примарну мрежу (km)
3479	42%	140	10	50	0	20

Извор:КЈП „Морава“ Свилајнац



Проблеми у раду канализационих система Атмосферска канализација:

Атмосферском канализацијом обухваћен је само центар општине и улице које се поклапају са државним путевима (Улице Светог Саве, Хајдук Вељкова, Надежде Петровић, Сарајевска, Војводе Мишића, Цара Душана, Кнеза Лазара, Стевана Синђелића и Краља Петра Првог, 9 од 110 улица).

Последица неизградње уличне мреже са тротоарима, отклањање „мртваја“ испуњених површинском водом са уличног земљишта као извора заразе и места која угрожавају безбедност моторног и пешачког саобраћаја, доводи до немогућности естетског и функционалног савременог уређења града. Урађен је Генерални пројекат прикупљања и одвођења површинских вода на територији општине Свилајнац са Студијом изводљивости у којој су срачунате и одређене сливне површине, одређена су места и висине препумпавања и места излива у реципијент - реку Ресаву као и израда планске и техничке документације којом се решава одводњавање површинских вода. Као закључак овог Генералног пројекта да река Ресава садашњим профилем не може пропустити стогодишње воде (IQ 2%), односно да градско језгро Свилајнца није безбедно од поплава. На бази овог Генералног пројекта у току је регулација реке Ресаве према Пројекту хитних радова на регулацији реке Ресаве за заштиту насеља Свилајнац од поплава.

Пошто је за процес пречишћавања отпадних вода „Генералним пројектом са претходном студијом оправданости за сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода насеља општине Свилајнац“ предвиђена SBR технологија (Sequenced Batch Reactor) која се заснива на пречишћавању воде активним муљем, велика запремина кишнице би разблажила фекалне отпадне воде, смањила БПК5, смањио би се број бактерија у активном муљу, процес разградње нутријената би се успорио или блокирао а велики хидраулички удари би оптеретили систем пумпи и могло би доћи до изливања непречишћених отпадних вода. Осим негативног ефекта на будуће постројење, проблеми могу настати и у самом канализационом систему због хидрауличких удара, услед великих количина падавина, тако да може доћи до пуцања канализационих цеви и изливања односно враћања отпадних вода у домаћинствима. Чланом 77. /Одлуке о комуналним делатностима („Службени гласник општине Свилајнац“, бр. 1/16, 16/18 и 28/18) забрањено је повезивање олука, сливника, ригола на канализациони систем.

Фекална канализација:

Највећи проблем у раду канализационог система проистиче из застарелости и дотрајалости муљних бунара. Најстарији муљни бунари, „Шокино“ и „Мала вага“, изграђени 1974. године, морају се хитно реконструисати, односно потребно им је проширити капацитет доградњом још по једног муљног бунара. Адаптација и санација постојећих муљних бунара у садашњим условима није могућа, јер не постоје алтернативни цевоводи. Такође, неопходно је изградити нови цевовод од муљног бунара „Шокино“ до лагуне у дужини од око 2 km већег пречника.

С обзиром на квалитет отпадних вода и чињеницу да садрже чврсти отпад (влажне марамнице, текстил и сл.), пумпе у муљним бунарима је често потребно ремонтovati, што одржавање канализационог система чини скупљим. У наредном периоду (2018 – 2024.) неопходно је заменити све пумпе савременијим, што захтева инвестицију од око 3,6 милиона динара.

У сеоским месним заједницама где нема организованог одвођења отпадних вода проблеми се јављају због неадекватно изграђених септичких јама и јама за стајњак и осоку које загађују подземне воде, те је неопходно у овим месним заједницама решити и питање



одвођења отпадних вода. Израђени су пројекти за систем са постројењем које обухвата МЗ Војска, МЗ Мачевац и МЗ Радошин као јединствен систем а постоје и пројекти за МЗ Кушиљево са предвиђеним испустом у лагуне односно у будуће градско постројење (1 WWTP: 2 x 19.500 ES) и МЗ Седларе.

Лагуне

Систем лагуна заузима велику површину, локацијски су раздвојене и у постојећем стању представљају локације високог ризика.

Стара лагуна се налази на десној обали Ресаве (200 m од водотока) површине 3ha. Пуштена је у рад 1969. године и у почетку је давала БПК5 на излазу испод 6 mg/l без посебне посаде и одржавања. Ширењем мреже и повећањем броја прикључака, њени капацитети су превазиђени и приступило се изради пројекта за нову лагуну.

Нова лагуна је стационирана 700m од Велике Мораве површине 6,25ha и није проточна, односно нема директну везу са реципијентом. Изграђена је на мочварном подручју где расте трска која би требало да допринесе прочишћавању отпадних вода. Пуштена је у рад 1989. године. У овој лагуни се пречишћавање воде врши природном аерацијом. Висина слоја воде је 1-1,5m. Последње измуљивање ове лагуне извршено је пре 20 година. Да би се могли користити капацитети ове лагуне још неко време, неопходно је њено редовно одржавање. Контролом квалитета отпадне воде из лагуне утврђен је повишен БПК5 (биолошка потрошња кисеоника од стране микроорганизама у води за 5 дана) као и велики број фекалних колиформних бактерија, због чега је неопходна изградња постројења у наредном периоду.

Управљање отпадом

Током 2018. године јединице локалне самоуправе имале су следеће обавезе:

- да израде евиденцију дивљих депонија,
- да уреде селекцију и одвојено сакупљање отпада ради рециклаже,
- да организују и опреме центре за сакупљање отпада из домаћинстава и
- да израде евиденцију и пројекте санације и рекултивације постојећих несанитарних депонија.

Према Одлуци Владе Републике Србије о заједничком обезбеђивању и спровођењу управљања отпадом („Сл. гласник РС“, бр. 45/18), општина Свилајнац је дужна да комунални отпад одлаже на санитарној депонији у Лапову, „ФЦЦ Врбак“. Према Закону о изменама и допунама закона о управљању отпадом („Сл. гласник РС“, бр. 14/16), јединице локалне самоуправе до 31. децембра 2018. године, морају престати са одлагањем отпада на несанитарне депоније а до 31. марта 2019. године дужне су да организују селективно и одвојено сакупљање отпада ради рециклаже.

У општини Свилајнац сакупљање чврстог комуналног отпада је организовано од стране КЈП „Морава“ Свилајнац.

Организовано је сакупљање отпада са територије целе општине, односно из свих месних заједница којих има 22.

У наредном периоду обавезе јединице локалне самоуправе и КЈП „Морава“ Свилајнац су поступање у складу са Законом и Одлуком Владе РС, ревизија Локалног плана за управљање отпадом и израда новог Локалног еколошког акционог плана.

Опрема за сакупљање отпада

Посуде за комунални отпад су типизирани. Типове ових судова одређује и набавља КЈП „Морава“ Свилајнац уз сагласност са општинским органом управе надлежним за комуналне



делатности. Локације за постављање контејнера одређује комунални инспектор док правна лица своје посуде постављају у кругу објекта.

КЈП „Морава“ Свилајнац поседује 1200 контејнера запремине 1,1 м³, 550 канти запремине 120 литара и 161 жичани контејнер запремине 1,1 м³ за одлагање ПЕТ амбалаже и пластичног отпада.

Смањење количине отпада

На територији општине Свилајнац постоје 22 месне заједнице, укључујући и Свилајнац. Садашњим системом сакупљања отпада на територији општине обухваћене су све месне заједнице.

Имајући у виду да је производња комуналног отпада током последњих година на територији општине Свилајнац од 0,9 до 1,2 kg по глави становника дневно и да највећи проценат овог отпада чине зелени, биоразградиви и амбалажни отпад, а да ће се у наредном периоду депоновање отпада наплаћивати, неопходно је редовно спроводити кампање са циљем смањења количине отпада за одлагање.

Упркос довољном броју посуда за одлагање отпада, на територији општине Свилајнац налазе се 54 дивље депоније које је неопходно рекултивисати и санирати.

Комунални објекти

Гробља – Сва насеља у општини имају своје гробље. Свилајначко гробље се налази у источном делу насеља на површини од 6,50 ha. За проширење овог гробља обезбеђена је парцела површине од 50 a.

На основу анализе постојећег стања, расположивих података, а у складу са стопом морталитета потребно је обезбедити довољно капацитета за сахрањивање, на подручју целе општине.

Сточна пијаца – На територији општине Свилајнац уређена сточна пијаца постоји само у Свилајнцу. У оквиру простора сточне пијаце налазе се кванташка и шарена пијаца. У складу са постојећом опредељеношћу насеља, неопходно је утврдити потребу за сточним пијацама у насељима, које могу опслуживати и више насеља у окружењу.

Ветеринарска станица – На подручју општине постоји једна ветеринарска амбуланта у Свилајнцу – комплекс површине 0,08 ha. За насеља без ветеринарских станица потребно је утврдити потребу за истим или дефинисати начин коришћења ветеринарских услуга из оближњих станица.

Зелене пијаце – насељска зелена пијаца постоји у Свилајнцу, у зони насељског центра на површини од 0,40 ha. У локалном центру Луковица постоји мала зелена пијаца. Неопходно је утврдити потребу за зеленим пијацама у подручју ван града, за појединачна насеља или у склопу вишенаменских комуналних зона за гравитационо подручје. Кванташка и шарена пијаца – налазе се у оквиру простора сточне пијаце.

Ватрогасна станица – са ватрогасним домом се налази у Свилајнцу уз насељски центар, на површини од 1,12 ha. Планом предвидети потребу изградње ватрогасних станица за шире гравитационо подручје.

Термоенергетска инфраструктура

Електрификација

Оператор дистрибутивног система „ЕПС дистрибуција“ д.о.о. Београд је енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције електричне енергије купцима (дистрибутер електричне енергије) и одговоран је за одржавање, функционисање и развој дистрибутивног система на територији општине Свилајнац.



Општина Свилајнац се напаја електричном енергијом из Термоелектране „Морава“ Свилајнац (која послује у оквиру система ТЕНТ Обреновац) у којој се налази трансформатор 110/35 kV снаге 31,5 MVA и резервни трансформатор 110/35 kV снаге 20 MVA, а који не могу да раде у паралелној вези.

Резервно напајање преко далековода 35 kV из Лапова (припада Привредном друштву „Центар“ Крагујевац) је недовољно јер му је преносна моћ до 12 MVA.

Електричном енергијом се напајају следеће месне заједнице општине Свилајнац: Свилајнац, Кушиљево, Витежево, Луковица, Бобово, Проштинац, Дубница, Рођевац, Купиновац, Ђуринац, Црквенац, Гложане, Бресје, Радошин, Дубље, Грабовац, Врлане, Тропоње, Седларе, као и месна заједница Витежево која припада општини Жабари. Месне заједнице Војска и Мачевац се напајају из правца Јагодине, а месне заједнице Суботица и Роанда из правца Деспотовца.

Електроенергетски објекти напонског нивоа 35 kV су:

- Трафостаница 35/10 kV Свилајнац I, снаге 8+8 MVA
- Трафостаница 35/10 kV Свилајнац II снаге 8+8 MVA
- Далековод 35 kV на бетонским стубовима и Al-Џе ужетом (3x70/12 mm²), укупне дужине 5,05 km (напаја ТС Свилајнац I)
- Кабловски вод 35 kV, тип ХНР-48 4x(1x95) mm², укупне дужине 0,75 km (напаја ТС Свилајнац II)
- Резервно напајање ТС 35/10 Свилајнац I је преко далековода 35 kV Термоелектрана Морава – Петровац (који није у функцији) а припада Привредном друштву „Центар“ Крагујевац.

Електроенергетски објекти напонског нивоа 10 kV су:

- Далеководи 10 kV, укупне дужине 132 km
- Кабловски водови 10 kV, укупне дужине 36 km.

Електроенергетски објекти напонског нивоа 35, 10 и 0,4 kV се редовно одржавају и у задовољавајућем су стању.

Електроенергетски објекти: трафостанице 10/0,4 kV и нисконапонска мрежа 0,4 kV приказани су у наредној табели по месним заједницама:

Табела бр. 93 Електроенергетски објекти по насељима

Месна заједница	Трафостаница 10/0,4 kV (ком)	Нисконапонска мрежа 0,4 kV (m)	Број купаца
Свилајнац	81	93132	6301
Кушиљево	12	27049	1063
Луковица	5	8720	324
Бобово	19	56933	635
Проштинац	3	7695	128
Дубница	4	11320	240
Рођевац	2	6015	168
Купиновац	2	3723	138
Ђуринац	1	4070	118
Црквенац	6	1,4189	531
Гложане	7	12478	416
Бресје	1	3105	100
Радошин	7	4891	209
Дубље	7	12311	443

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Грабовац	5	14154	438
Врлане	1	2971	99
Тропоње	8	11986	356
Седларе	7	10715	298
Витежево	12	30604	355
УКУПНО	189	336061	12360

Извор: Огранак Електродистрибуција Јагодина, 2013

Вршно оптерећење конзума се постиже у дане: Светог Николе (19.12), Нове године (31.12.) и Божића (07.01.) и достиже снагу око 20 MW.

Све месне заједнице су покривене системом уличне расвете. Надлежност над системом уличне расвете на подручју општине Свилајнац имају месне заједнице и локална самоуправа.

У наредном периоду потребно је изградити електроенергетске објекте са циљем да се обезбеди поуздано и квалитетно напајање свих категорија купаца:

- ТС 110/10(20) kV Свилајнац 2 и прикључни далековод 110 kV
- ТС 35/10(20) kV Свилајнац III и прикључни далековод 35 kV
- Трафостанице 10(20)/0,4 kV и далеководи (кабловски водови) 10(20) kV на следећим локацијама: трафостанице у зони Велико поље (ТС Свилајнац 65), код Дома културе (ТС Свилајнац 32 и прикључни кабловски вод), иза Комерцијалне банке (ТС Свилајнац 53 и прикључни кабловски вод), улица Високог Стевана (ТС Свилајнац 62 и прикључни кабловски вод).
- Ремонт нисконапонске мреже (замена дрвених са бетонским стубовима) у местима Свилајнац, Бобово, Витежево, Гложане.

Гасификација

Природни гас је мешавина гасовитих угљоводоника са доминацијом метана. Лакши је од ваздуха, без боје, мириса и укуса. Природни гас представља скоро идеално гориво. Његове предности су:

- добро мешање са ваздухом,
- велика брзина сагоревања,
- релативно једноставни уређаји за ложење,
- потпуно сагоревање без дима, чађи и чврстих остатака,
- могућност појединачног мерења потрошене количине,
- ниска цена у односу на остале енергенте,
- не загађује човекову околину.

Општина Свилајнац је међу првих тридесетак општина у Србији потписала уговор о гасификацији са Министарством рударства и енергетике Србије и НИС "Енергогасом" из Београда, као главним инвеститором у Републици Србији.

Табела бр. 94 Покривеност гасоводом на територији општине Свилајнац

Покривеност гасоводом (%) градско насеље	Број прикључака на гасну мрежу	Покривеност гасоводом (%) села
91%	410	6%

Извор: "Ресава гас", Свилајнац



На територији општине Свилајнац нема прикљученог топловода, а већина села нема прикључен гасовод, изузев села Дубља и Луковице које је покривено гасоводом 6%.

Урбанизам и просторно планирање

Кључна тачка од које треба поћи је да је урбанистичко планирање део организације друштва и да је у том контексту, као контрола употребе земљишта – важан фактор те организације.

У развијеним земљама, практична политика и структура власти придаје велики значај професији планирања зато што је сматра корисном јер има реалан утицај на рационалан начин коришћења земљишта као необновљивог ресурса.

Попис намене земљишта

Анализом постојећег стања добијамо следеће податке:

- Површина општине је 32.639,00 ha
- Општина има градски центар Свилајнац и 22 насеља

Биланс површина намене земљишта на територији општине Свилајнац, дат је табелом која следи – Извод из Просторног плана општине Свилајнац

ОПШТИНА СВИЛАЈНАЦ		ПОВРШИНА ха	ОДНОС %
1.	ПРОДУКТИВНО ЗЕМЉИШТЕ	27.811,42	85.2%
1.1.	Пољопривредно земљиште	23.926,30	73.30%
1.2.	Шумско земљиште	3.885,12	11.90%
2,	Водно земљиште	1.506,42	2.90%
3.	ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ	6.334,0	11.90%
Σ	СВЕГА ППО СВИЛАЈНАЦ	32.639,00ha	100 %

Извор: Одељење за урбанизам, комуналне и имовинско правне послове општине, 2018

Приказ топографије

Топографија земљишта се дели на три категорије:

1. повољно земљиште
2. неповољно земљиште
3. условно неповољно (уз додатне трошкове)

Општина Свилајнац припада првој и трећој категорији. Прва категорија је земљиште уз обалу Мораве и Ресаве које је претежно равничарско и повољно за урбани развој, док



остало земљиште припада трећој категорији и да би се искористило за урбани развој неопходно је додатно улагање око оспособљавања истог.

Урбанистичко-планска документација

У складу са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 72/2009, 81/2009 – исправка, 64/2010 – УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – УС, 50/2013 – УС, 98/2013 – УС, 132/2014, 145/2014 и 83/2018), општина Свилајнац донела је следећа планска документа односно просторне и урбанистичке планове:

- 1) Просторни план општине Свилајнац ("Службени гласник општине Свилајнац", број 1/2011 и 2/2011)
- 2) План генералне регулације за насеље Свилајнац ("Службени гласник општине Свилајнац", број 3/2013)
- 3) План генералне регулације са елементима детаљне регулације за зону привређивања Велико поље у Свилајнцу, ("Службени гласник општине Свилајнац", број 12/2009 и 1/2014)
- 4) План детаљне регулације за нову зону привређивања у Свилајнцу ("Службени гласник Општине Свилајнац", број 4/2012)
- 5) План детаљне регулације за подручје новог моста преко Велике Мораве са приступним саобраћајницама и делом градске обилазнице у Свилајнцу ("Службени гласник општине Свилајнац", број 4/2012)
- 6) План детаљне регулације "Мост на реци Велика Морава – Радошин" ("Службени гласник РС", број 46/2008)

Телекомуникације

Модерна телекомуникациона инфраструктура је основна нужност за привредни и пословни развој - не само е-бизниса већ било ког посла. Тренутно Телекомуникациона инфраструктура, на подручју општине Свилајнац, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету и по капацитету није на задовољавајућем нивоу.

У мањим насељима још увек није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа већим делом су остварени оптичким кабловима.

На територији општине Свилајнац по подацима Републичког завода за статистику има 7704 прикључака на фиксну телефонију.

Провајдер кабловске телевизије

На територији општине Свилајнац дванаест месних канцеларија је покривено кабловско-дистрибутивним системом Kopernikus Tehnology d.o.o.

Месне канцеларије које имају кабловску телевизију су: Роћевац, Купиновац, Седларе, Тропоње, Грабовац, Дубље, Црквенац, Гложане, Кушиљево, Луковица, Роанда и Суботица.

На територији општине Свилајнац за сад постоји само један провајдер.



Култура

Институције које се баве културном делатношћу

Установе које се баве културом у општини Свилајнац су:

- Центар за културу
- Ресавска библиотека

Табела бр. 95 Преглед институција које се баве културном делатношћу

Назив институције	Место	Врста институције	Опис делатности	Година оснивања
Центар за културу	Свилајнац	Дом културе	Приказивање позоришта, изложбе	1996.
Ресавска библиотека	Свилајнац	Библиотека	Књижевне вечери, промоције књига	1868.

Извор: Центар за културу Свилајнац, 2018. година

Центар за културу

Зграда Центра за културу је подигнута у периоду између два светска рата за Соколско друштво “Душан Силни” основано 1910. године. Изграђена је у “спомен блаженопочившем и витешком краљу Александру Ујединитељу”, названом Домом Стевана Синђелића. У истој згради 1964. године основан је Раднички универзитет “Драгош Илић” из кога је 1996. године конституисан Центар за културу.

Делатност Центра усмерена је на позоришне, музичке и ликовне манифестације. У свом програму обједињује професионалне и аматерске садржаје, са посебним акцентом на аматерско стваралаштво.

Центар за културу је мултимедијална установа, са разноврсним програмским садржајем и идејом да се подједнака пажња посвети класичним извођењима као и савременим тенденцијама у уметности. Када је у питању реализовање програма чији су актери професионалци, циљ нам је да нашој публици приближимо дешавања из културних престоница, тако да су гостовала најзначајнија српска позоришта, највеће звезде из свих музичких жанрова и водећа имена из света ликовне уметности.

Велика пажња усмерена је ка неговању аматеризма. У оквиру Центра за културу ради Културно уметничко друштво “Синђелић” и Градско позориште.

Оснивач Центра за културу је Скупштина општине Свилајнац и као буџетска установа финансира се од стране оснивача, а остали извори прихода потичу од спонзора и продаје улазница.

Током 2011. године урађена је комплетна реконструкција и адаптација, прва тог обима од подизања зграде. Средства за пројекат вредан 47.000.000 динара, обезбеђена су код Министарства животне средине и просторног планирања, од кредита за подстицај грађевинске индустрије. Урађена је комплетна замена кровне конструкције, реконструкција електро, водоводне и канализационе мреже, уведено грејање на гас, замењена столарија, уређен ентеријер и фасада, замењена седишта у сали, проширена позоришна сцена, сва припадајућа опрема и други детаљи. Објекат је свечано отворен 21. фебруара 2012. године и данас Свилајнац има савремену установу културе.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Велика пажња посвећује се извођењу различитих културно-забавних програма у селима и покретању културно-уметничких друштава са циљем да се становништво на целој територији општине укључи у културне токове.



На територији општине налази се и велики број сеоских Дмова културе, многи од њих су у лошем стању и захтевају додатну реконструкцију и адаптацију. Преглед по селима се налази у следећој табели:

Назив села	Дом културе и површина	Постојање сеоских фолклорних ансамбала	Функционалност	Потребе
Дубље	Да, 724 м ²	Не	Објекат у функцији, солидног стања	Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора, промена столарије, бина, кречење спољашњих и унутрашњих зидова.
Бобово	Да, 300 м ²	Да	Објекат у функцији, у солидном стању	Замена столарије, кречење, израда подова
Кушиљево	Да, 763 м ²	Да	Објекат у функцији, лошег је стања.	Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора, промена столарије, кречење спољашњих и унутрашњих зидова.
Војска	Да, 480 м ²	Не	Објекат у функцији, у добром стању	Изградња мокрог чвора
Луковица	Да, 432 м ²	Не	Објекат је у лошем стању, користи се део објекта	Адаптација дела крова, уређење бине, мокри чвор, фарбање столарије, фасаде и унутрашњих просторија
Седларе	Да, 640 м ²	Не	Објекат у није у функцији	Опремање бине завесама, замена прозорских стакала, кречење спољашњих и унутрашњих зидова, довод воде до мокрог чвора
Тропоње	Да, 450 м ²	Не	Објекат у функцији и солидног је стања.	Кречење унутрашњих просторија, адаптација мокрог чвора, замена столариј, фасада и ситан инвентар
Грабовац	Да, 650 м ²	Не	Објекат је у функцији	Изградња новог крова, адаптација спољне фасаде, кречење

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



				унутрашњих просторија, сређивање мокрог чвора, опремање сале столицама, замена старе и дотрајале инсталације.
Купиновац	Да, 200 м ²	Не	Објекат у лошем стању и кориси се врло ретко.	Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора, промена столарије, олуци, сређивање подова, кречење спољашњих и унутрашњих зидова, адаптација бине
Роанда	Да, 250 м ²	Не	Објекат није у функцији и лошем је стању.	Изградња новог Дома културе
Мачевац	Да, 250 м ²	Не	Објекат у функцији, солидног је стања	Адаптација бине, изградња мокрог чвора, опремање сале столицама
Дубница	Да,	Не	Објекат није у функцији, прокишњава	Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора, кречење спољашњих и унутрашњих зидова, столице за салу
Бресје	Да,	Не	Објекат у функцији, у добром је стању.	Кречење спољашњих зидова, унутрашњих просторија, завесе за бину и прозоре
Проштинац	Да,	Не	Објекат у функцији, у добром је стању	Раздвајање струје од месне канцеларије, кречење спољних зидова и унутрашњих просторија, завесе за бину, замена или фарбање прозора, замена улазних врата
Роћевац	Да, 200 м ²	Не	Објекат у функцији, у добром је стању.	Кречење спољашњих зидова и унутрашњих просторија, столице за салу, подне плочице, санирање стуба
Суботица	Да, 320 м ²	Не	Објекат није у функцији, доброг стања споља и не користи се	Комплетна адаптација унутрашњег простора (плафонски део, струја, подови, бина, мокри чвор, завесе, кречење)
Радошин	Да, 135 м ²	Не	Објекат у функцији у одличном стању.	Инсталације грејања
Ђуринац	Да	Не	Објекат је у лошем стању, али део објекта се користи	Замена попуцалих цеви за воду, санација дела кровне конструкције, кречење споља и унутрашњих просторија, замена стакала на прозорима, замена неких дотрајалих дасака и лакирање бине, фарбање столарије и делимична адаптација мокрог чвора.
Врлане	Да	Не	Објекат у функцији, користи се, у солидном је стању	Замена столарије, изградња мокрог чвора, кречење унутрашњих просторија.



Гложане	Да, 869 м ²	Не	Објекат се не користи, у лошем је стању	Изградња крова, мокри чвор, адаптација спољне фасаде, лимарија
Црквенац	Да	Да	Објекат је реконструисан у октобру 2018 и у одличном је стању.	изградња мокрог чвора и столице за салу.

Извор: Председници савета месних заједница села, 2018. године

Ресавска библиотека

Са потврђеним Правилима, обезбеђеним простором и средствима за наруџбу новина, у Свилајнцу је 10. августа 1868. године свечано отворена Читаоница Друштва Омладине Ресавске, о чему су известиле многе тадашње новине. Читаоница је убрзо постала значајна друштвена и културно-образовна установа.

Читаоница Омладине Ресавске мења своје име 1905. године у Библиотека Омладине Ресавске, а три године касније, јуна 1908. свечано слави 40-годишњицу свог оснивања и непрекидног рада. У то време Библиотека је имала 3520 књига, разних збирки: палеонтолошку, етнографску, слика, писама, намештаја и 2878 динара готовине, као и акције Ресавске штедионице.

У време Другог светског рата Библиотека није радила, али се управа трудила да сачува имовину и фонд, који је тада обухватао више од 2500 књига. Већи део књига је сачуван у црквеној кући. Мало која установа у Србији, поготово у малом граду као што је Свилајнац, бележи континуирано трајање, безмало, век и по.

Закорачивши у 21. век, после деценије стагнирања условљених друштвеним околностима, Ресавска библиотека почиње рад на реорганизацији и модернизацији своје делатности у складу са захтевима новог миленијума. На око 200 м², површини пет пута мањој од потребне која је прописана стандардима и Законом о библиотечној делатности, за врло кратко време ова установа је прерасла у једну, књигама и савременом опремом, добро опремљену библиотеку, са одговарајућом организацијом рада и стручним кадром, максималном искоришћеношћу простора, са применом савремених, међународно признатих метода обраде књижне и некњижне грађе, и као таква ушла у ред модерних библиотека, функционално корисних науци, образовању и свакодневном животу.

Инсталирањем Winisis – biblio програма 2001. године, кога је 2007. заменио COBISS, програмски пакет за јединствен систем узајамне каталогизације, ресавска библиотека је започела аутоматизацију свог пословања. Резултат компјутерске обраде књижног фонда је формирање електронског каталога и ефикаснија комуникација са корисницима.

Ресавска библиотека данас, има фонд од око 70.000 књижне и 10.000 јединица некњижне грађе. Годишње библиотеку посети око 12.000 корисника, при чему библиотека годишње изда и до 30.000 публикација. Просечан број чланова у библиотеци је око 1000, при чему већу групу увек чине деца узраста до 14 година.

Рад у библиотеци је организован на четири одељења и то: одељење за одрасле кориснике, дечије одељење, одељење обраде и завичајно одељење.

Одељење за одрасле

Одељење за одрасле кориснике је по броју књига највеће, јер су у овај фонд, поред домаће и стране књижевности смештене стручне књиге из свих друштвених и природних наука. Приступ фонду је слободан, изузев референсних збирки и монографија из групе ликовне уметности које се користе искључиво у читаоници.



Дечије одељење

Дечије одељење, које је формирано тек 2001. године, је заиста доживело највећи експанзију. Постало је својеврсно место за окупљање деце, које нису ту само да позајме књигу, већ се друже, дебатују, пишу, истражују. Најуспешнији пројекат Дечијег одељења је радионица, причаоница, која већ четврту годину заредом окупља децу различитог узраста.

Завичајно одељење

Свакако једно од најзначајнијих одељења библиотеке је Завичајно одељење која прикупља и чува дела Свилајнчана, као и дела других писаца чија је тема Свилајнац и доња Ресави. Особеност овог одељења је да поред монографских публикација тзв. књижне грађе, поседује и велики број некњижне грађе: фотографије, плакате, позивнице, разгледнице, рукописе, звучне и видео записе, локалну периодику и прес клипинг. Фонд има око 10.000 докумената о Свилајнцу и представља трезор сведочанстава прошлости и традиционалне културе, али и маркер савремених збивања који неминовно постају део историје. У оквиру овог фонда је смештен Фонд старе и ретке књиге.

Стручни кадар

И на крају, Ресавска библиотека може да се похвали и вероватно најстручнијим кадром међу библиотекама оваквог типа у Србији. У библиотеци је запослено 4 библиотекара (што подразумева факултетску диплому и положен стручни испит којим се и стиче звање дипломирани библиотекар) и 2 књижничара. Сви запослени, поред положеног стручног испита, добили су, после полагања посебних испита у Народној библиотеци Србије и лиценцу за рад у програму за узајамну каталогизацију COBISS.

Споменици културе

Табела бр. 96 Преглед споменика културе

Назив	Локација	Степен заштите
Споменик Мари Ресавкињи	Свилајнац	-
Споменик Стевану Синђелићу	Свилајнац	-
Споменик Лази Стојановићу	Свилајнац	-
Зграда Ресавске библиотеке	Свилајнац	-
Зграда старе болнице	Свилајнац	
Зграда гимназије		

Извор: Центар за културу

Споменик Мари Ресавкињи

Споменик Мари Ресавкињи подигнут је 1926. године у част палим ратницима вароши Свилајнца у борбама 1912-1918. године. Свилајнац је 27. октобра те године имао ретко виђену свечаност. Споменик је подигнут добровољним прилозима, а откривен је на дан када је Свилајнац 1915. године пао у руке непријатељу, а истог дана је 1918. године ослобођен од непријатеља. На мермерном постаменту урезана су имена око 400 погинулих ратника Свилајнца са сликама, а при дну имена чланова Одбора за подизање споменика. Статуа девојке у народној ношњи стоји на самом врху. У десној руци држи високо подигнуту пламен буктињу, а у левој лаворов венац, симболе победе и напретка. Споменик и трг су име добили по легенди о девојци - ратнику.



Споменик је дело вајара Ивана Зајца, а за статуу је позирала Зора Милосављевић - Бицић.

На свечаности отварања споменика говор је држао командант Тимочке дивизијске области, генерал Петар Лазаревић, рођен у Свилајнцу 1875. године. Свечаност је увеличана плотунима почасне чете и интонирањем химне, као и уметничким програмом хора



"Станковић" из Београда. На дан откривања споменика све радње и државна надлештва биле су затворене. На домовима, чак и на малим уџерицама биле су истакнуте тробојнице и црне заставе, симболи поноса и туге, јер није било скоро ни једне породице која није изгубила у ратовима по неког свог члана. Ретка коинциденција да једно место једног истог дана евоцира часове туге свог пада у ропство и часове радости које је донело ослобођење од окупатора.

Споменик Стевану Синђелићу

У спомен храбрости и одважности Стевана Синђелића - ресавског војводе и јунака Првог српског устанка 1991. године подигнут је споменик. Рад је академског вајара из Београда Михаила Пауновића и рађен је у бронзи. Покрет статуе је веома препознатљив и представља одлучујући тренутак битке на Чегру када је Синђелић пуцао у буре барута при чему је погинуло много и српских и турских ратника. Само непосредно окружење споменика симболично представља шанац у коме се тај пресудан моменат одиграо.



Споменик Лази Стојановићу

Лазар Стојановић је учесник Народноослободилачке борбе и народни херој Југославије. Кућа народног хероја Лазе Стојановића се може сврстати међу објекте народног градитељства Поморавља са почетка XX века али са утицајем градске архитектуре, приметним нарочито на спољним деловима столарије, која уједно чини и посебну вредност овог објекта. Постављена је на плитким каменим темељима, грађена у бондручном конструктивном систему са испуном од плетера и блата. У основи је правоугаона грађевина која се састоји од четири перосторије. Кров је четвороводан и покривен ћерамидом. Стреха је истурена и опшивена профилисаним даскама и решмом. На јужној фасади објекта 1956. године је постављена спомен плоча са текстом: „У овој кући је живео народни херој Лаза С. Стојановић командир Ресавске партизанске чете и организатор Народноослободилачке борбе у Ресави 1941. У борби против домаћих издајца и фашистичких окупатора рањен је и заробљен и обешен у Свилајнцу 1942.г.“ 1956. Савез бораца Кушиљево.

Културно – уметничка друштва и удружења

Културно уметничко друштво "Синђелић" корене вуче из певачког друштва "Поклич" које је основано 1869. године. Од 1945. године ради под називом "Милоје Живановић", а од 1996. године мења назив у КУД "Синђелић".

У свом саставу обухвата дечји, средњи и први (извођачки) ансамбл са преко 100 чланова. У сарадњи са значајним кореографима створено је фолклорно друштво које на репертоару изводи кореографије најпознатијих српских етномузиколога и кореографа: Бране Марковића, Верославе Ристић, Десанке Ђорђевић, Радојице Кузмановића, Милана Андријанића, Маринка Поповића, Дајане Костић и других. Остварило је низ запажених гостовања у земљи и иностранству, као и запажен број награда и признања. Најзначајнији успех КУД "Синђелић" постигао је током 1998. године када се пласирао на Републички фестивал фолклорних ансамбала Србије одржаном у Крагујевцу, а такође и учешћем дечјег ансамбла на Републичком фестивалу фолклора у Краљеву. Поред тога учествовало је и на свим значајнијим фестивалима и манифестацијама у Србији: "Прођох Левач, прођох Шумадију" Каленић, "Смедеревска јесен" Смедерево, "Хомољски мотиви" Кучево, Међународни фестивал фолклора Вршац. Гостовало је и у Републици Српској, БиХ, Грчкој, Бугарској, Француској, Шпанији и Словенији.

У области културе на подручју општине Свилајнац, поред наведених установа – организатора, делују и удружења, групе и појединци:

а) У области ликовног стваралаштва:



Ликовна колонија "Црквеначка палета" коју са великим успехом десет година организује винарски подрум "Навип" из Црквенца. Стални рад ликовне колоније "Ресавац" у организацији Пољопривредно-ветеринарске школе у Свилајнцу. Стална поставка радова ковина у бакру из Легата академског сликара и вајара Радивоја Павловића.

б) У области музичког стваралаштва:

Нижа музичка школа из Смедеревске Паланке са истуреним одељењем у Свилајнцу - одсек клавир и хармоника. Рад фолклорних и музичких друштава у селима: Кушиљево, Бобово, Црквенац и Гложане.

ц) У области књижевног стваралаштва:

У области књижевног стваралаштва на територији општине Свилајнац делују изузетно вредни књижевни ствараоци, који су уједно и чланови Удружења књижевника Србије: Драгољуб Јевремовић, познати песник Ресаве чија дела су преведена на неколико страних језика, Миомир Нешић, песник, такође члан Удружења књижевника Србије, Слободан Васић и други.

Културно - историјска баштина

Кућа војводе Стевана Синђелића

Спомен-кућа Стевана Синђелића се налази у центру Грабовца. Осим ње, споменичку целину чине и капела, звонара и собрашница. Кућа представља полубрвнару покривену ћерамидом са пространим тремом. Унутрашњост чине три просторије: две собе и "кућа" - највећа просторија у којој се налази зидано огњиште и где се одвијао највећи део свакодневног живота породице. Овакве куће су биле уобичајене у периоду крајем XVIII и почетком XIX века. Капела представља мању грађевину правоугаоне основе и четворосливног крова прекривеног ћерамидом. По предању, у њој су се ресавски устаници причешћивали пре одласка у бојеве.

Године 1979. комплекс Кућа Стевана Синђелића је проглашен спомеником културе од великог значаја. Представља ретко очуван примерак народног градитељства и има велики историјски значај.

Црква Светог Николе

Свилајначка црква, посвећена Преносу моштију Светог Николе, грађена је током 1827. године. Подигнута је залагањем кнеза Милоша Обреновића и великим ангажовањем ресавског књаза Милосава Здравковића Ресавца. Захваљујући високом политичком положају и угледу који је Ресавац уживао код кнеза, на изградњи цркве ангажовани су најпознатији неимари тога доба – Јанко Михаиловић и Никола Ђорђевић. Израда првог иконостаса, који је премештен у цркву у село Дубница, поверена је Јовану Стеријевићу, познатијем као Јања Молер. Овај мајстор сликао је у већини цркава за које се везује име Милоша Обреновића, те је стекао углед кнежевог дворског сликара. Данас у унутрашњости цркве Светог Николе доминира репрезентативан иконостас који је половином осме деценије деветнаестог века израдио Димитрије Посниковић, веома тражен и цењен сликар у Србији онога времена. Важан догађај у историји свилајначке цркве, која сведочи



о њеном месту и значају јесте постављање звона, марта 1830. године, неколико месеци пре него што је турска управа хатишерифом Србима признала право на слободу вере, чиме је одобрена и употреба звона у цркви.



У порти храма је старо гробље где су сахрањивани угледни Свилајнчани и свештеници. Величином и местом, уз јужни зид цркве, доминира надгробни споменик кнезу Милосаву Здравковићу Ресавцу, затим гробови Добросава Здравковића Ресавца и војводе црноречког Милисава. Иза олтарске апсиде, на месту које је мање угледно, налази се група мањих надгробних споменика. Од предмета који се чувају у ризници цркве посебном лепотом истичу се они који потичу из деветнаестог века.

Драгоценост материјала и изванредном филигранском обрадом издвајају се путир и крст, које је ресавски кнез даривао цркви 1827. године, а од богослужбених књига значајну вредност има и Јеванђеље штампано у Москви 1759. године.

Зграда Ресавске библиотеке

По својој намени била је породична кућа свилајначког трговца и политичара Димитрија - Мите Исаковића, оснивача првог новчаног завода у Ресави, Ресавске штедионице. Подигнута је 1903. године на данашњем Лазином тргу, пројектованом личним залагањем кнеза Милоша. Неко време служила је као зграда поменуте установе када је била стециште привредног живота Свилајнца.

Сам архитектонски изглед је карактеристичан за почетак двадесетог века и захваљујући њему је проглашена спомеником културе.



Зграда старе болнице

Зграда старе болнице проглашена је спомеником културе због свог архитектонског и историјског значаја. Представља један од првих центара развоја здравства и здравствене културе у овом делу Србије. Пројектовао ју је Светозар Јовановић Старији у неокласицистичком стилу. Грађена је од 1906. до 1909. године и све до данас је сачувана у свом изворном стању и обавља функцију којој је од почетка намењена.



Зграда Гимназије

Зграда Гимназије грађена је између 1875. и 1877. године у поједностављеном класицистичком стилу, уобичајеном за јавне објекте тога времена. Проглашена је спомеником културе као вредно и очувано градитељско наслеђе. Објекат је, осим по архитектонској вредности значајан и по доприносу образовању, науци и култури у историји ресавског краја.

Намена објекта била је за потребе основне школе, али је, по оснивању, уступљена гимназијској реалци која је у почетку бројала само два разреда,





а 1881. године добила сва четири. Према првобитном плану, зграда Гимназије је била краћа за дужину учионице, па је наведени део према црквеној порти дограђен 1935. године.

Кућа у Устаничкој улици

Кућа у Устаничкој улици је саграђена као породична за потребе Жарка Тодоровића-Маричића, свилајначког књижара и касније дворског библиотекара Александра Карађорђевића. Архитектонска композиција је академска, зидно платно је еклектички обликовано са елементима неоренесансе. Ентеријер је богато опремљен, у мермеру, керамици и дрвету. Ова кућа је има посебан културни и историјски значај због својих архитектонских и стилских вредности.



Манастири

Миљков манастир

Први пут се помиње у турском попису као манастир Пречисте Ваведење средином 15. века. Раније се звао Буковица, по селу које је у близини некада постојало. Данашње име је добила по свом добротвору, кнезу Миљку Томићу, који је на темељима старе подигао нову цркву.

Манастир је имао важну улогу у време Првог српског устанка због свог положаја у близини скеле на Морави куда је преношено оружје и муниција. Сродство оца Миљка са Карађорђем је допринело да манастир заузме значајно место у Првом српском устанку јер су се у њему устаници из Ресаве и Шумадије тајно састајали. Звоно из Миљкова је вероватно било прво звоно које је zazвонило у ослобођеној Србији 1830. године. Однето је у Крагујевац, а потом у Раваницу, где се и данас налази. На њему постоји натпис: "ливено за владе врховног војводе народа српског Георгија Петровића" и било је поклон Миљкову за пружену помоћ у организацији Устанка.



По напуштању Миљкова руски монаси су за собом оставили копију чудотворне иконе Богородице Ахтирске, једне од најпознатијих руских икона. Свој данашњи изглед са црквом и два конака манастир је добио 1856. године. Црква је сазидаана од камена са тлоцртом у облику тролиста, а изнутра осликана живим бојама највећим делом руком монаха Наума (Андрића) 1967/1968. године. Живопис обухвата копије најлепших средњовековних фресака.

По напуштању Миљкова руски монаси су за собом оставили копију чудотворне иконе Богородице Ахтирске, једне од најпознатијих руских икона. Свој данашњи изглед са црквом и два конака манастир је добио 1856. године. Црква је сазидаана од камена са тлоцртом у облику тролиста, а изнутра осликана живим бојама највећим делом руком монаха Наума (Андрића) 1967/1968. године. Живопис обухвата копије најлепших средњовековних фресака.

Црква полубрвнара

У црквеној порти у селу Гложане налазе се најстарија очувана црква полубрвнара у Ресави заједно са новом црквом изграђеном 1937. године. Обе су посвећене Светом Николи. Полу-брвнара је саграђена 1820. године на остацима цркве спаљене у доба Турака.

Архитектонска вредност цркве је велика јер припада типу већих цркава ове врсте, а неки од њених облика могу се мери-ти





са најуспелијим остварењима брвнарског начина градње. Иконостас и иконе датирају из периода градње цркве и пред-стављају посебну вредност, а сликао их је мало познати сликар Костадин.

Манастир Добреш

На сејалишту некадашњег села Добрешево, око 2 km од Миљковог манастира у XVII веку саграђен је манастир посвећен Св. Николају Чудотворцу. Село Добрешево више не постоји, а његова територија припала је атару села Гложане.

Залагањем житеља Гложана, остаци манастира су обновљени 2004. године. Новоизграђена црква је у основи већа од некадашњих темеља, а камени остаци зидина видљиви су у олтарском делу. При изградњи цркве пронађени су остаци људских костију за које се претпоставља да потичу од људи страдалих од турских руку, вероватно на овом ис-том месту.



Манастир Златенац

На месту од давнина познатом као „црквине“, на самој обали Велике Мораве, налази се манастир Златенац за чије се постојање зна из списка из 16. века.

Саграђен је за време владавине деспота Стефана Лазаревића у српско-моравском стилу. Претпоставља се да је порушен непосредно после Велике сеобе Срба 1690. године под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем и други пут по гушењу Првог српског устанка. Изнова је обновљен подизањем грађевине на темељима старе цркве. Проглашењем за самостални општежитељни манас-тир 1980. године, у Златенцу почиње успон монашког живота и напредак.

Захваљујући живописном пејзажу у коме је смештен, као и уређеном прилазу литици са обале Мораве коју краси манастирска воденица, Златенац је веома посећен, нарочито на празник Све-тих Врачева Козме и Дамјана, којима је и посвећен.



Манастир Пречисте Богородице

У атару села Радошин, окружен забранима шума и удаљен 500 м од обале Велике Мораве налази се манастир Пречисте Богородице. Поуздано се зна да је постојао већ на самом почетку 15. века, у време када је деспот Стефан Лазаревић добио титулу, јер су се у њему преписивале књиге од 1402. до 1427. године. Ктитор некадашњег манастира Радошин био је војвода Радослав Михаљевић.

О величини и богатству некадашњег манастира говоре остаци камене пластике који упућују на велелепно здање грађено по правилима моравске школе.



На остацима средњевековног храма, у време Другог светског рата подигнута је нова црква, а манастир је изнова оживео настањивањем монахиња 2002. године.



Манастир Томић

Манастир Томић је најјужнији манастир на територији општине Свилајнац. Налази се у селу Војска, на обронцима Багрданске клисуре, десној обали Велике Мораве. Постојање овог манастира је забележено по први пут крајем 14. и почетком 15. века. Неки делови старе цркве су сачувани и на њима подигнута нова једнобродна грађевина. Унутрашњост цркве је скромна, још увек без живописа. Посвећен је Св. апостолу Томи.

Манастир живи захваљујући добротинитељима из Војске који се окупљају сваке године о Трновој Петки.

Поред свега наведеног битно је поменути и спомен- кућу Лазе Стојановића у Кушиљеву, кућу Димитрија Катића коју треба обновити, Криву и Праву чаршију, итд.

Културне и остале манифестације

Табела бр. 97 Преглед културних манифестација

Назив манифестације	Место одржавања	Кратак опис
Скобаљијада	Свилајнац	На реци Ресави
Беле покладе	Свилајнац	У центру градског насеља
Синђелићеви дани	Свилајнац, Грабовац	У кући С. Синђелића, на тргу
Баскет фестивал	Свилајнац	Терени пољоприв. Школе
Међународни ресавски сајам пољопривреде	Свилајнац	Пољопривредна школа „Свилајнац“
Ресавски котлић	Свилајнац	Поред моста на Морави
Књижевна награда „Андре Гавриловић“	Свилајнац	Расписује конкурс и додељује књижевну награду Ресавска библиотека Свилајнац

Извор: Спортско туристички центар Свилајнац, 2013. године

Синђелићеви дани

Главна манифестација Центра за културу је манифестација "Синђелићеви дани", која се сваке године организује крајем маја у спомен ресавском војводи Стевану Синђелићу и његовим саборцима трагично страдалим на Чегру.

Програм који траје од седам до десет дана подразумева све облике културног стваралаштва, који се осим у згради Центра одржавају на Тргу Стевана Синђелића, у његовој кући у Грабовцу, Миљковом манастиру, испред цркве брвнаре у Гложану и другим просторима чији амбијент употпуњава уметничке приказе.



Скобаљијада

“Скобаљијада“ се одражава у другом месецу сваке године у организацији риболовачког удружења „Бистро“. Такмичарског је карактера где учествују екипе спортских риболоваца и појединци. Уз неизбежну рибљу чорбу у мирном зимском амбијенту на Ресави и добро дружење учесника бира се највећи уловљени примерак ове рибље врсте.





Зима представља период пуне сезоне за лов скобаља јер их је тада, по правилу, најлакше уловити. Само најстраственији риболовци учествују у лову на скобаља. Уз обавезну шољу топлог напитка и у зимској одећи одлазе на Ресаву како би покушали да га надмудре.

Тодорова субота

Прва субота Васкршњег поста зове се Тодорова субота. Овај дан посвећен је Светом великомученику Теодору Тирону за кога се у народу верује да је заштитник стоке, а нарочито коња. Од како су Свилајчани, пре осам година, обновили традиционалну прославу Тодорове суботе, ова готово заборављена манифестација постаје све масовнија.

На овај дан одржава се дефиле на коњима градским улицама.



Беле покладе

Беле покладе корене имају у прастарим паганским обичајима када су биле посвећене прослави почетка пролећа. У традицији народа задржале су се до данас те имају хришћанска обележја. Белом недељом се сматра последња седмица пред Ускршњи пост, где се последњи дан назива Белим покладама. Беле покладе представљају дан праштања када верници једни од других траже опроштај за међусобна огрешења како би прочистили дух и тело пред почетак поста.



Некада су маскиране поворке, мање групе или појединци ишли улицама и певали па су их укућани даровали ђаконијама и јајима. Најчешћи начин маскирања били су сватови са младом и младожењом обрнутих полова.

Смех и шала су обавезни пратиоци Белих поклада. Ово је весео дан пун радости. Људи се окупљају око ватре и прескачу је, маскирају се у разне занимљиве костиме, играју и певају. У Свилајнцу Беле покладе и даље живе и одржавају се у складу са православним календаром. Начин суочавања тековина традиције дају људима повод да се окупе око ватре и забаве баш као наши преци вековима уназад. У последњих 7 година Беле покладе прерасле су у једну од централних породичних градских манифестација која окупља и по неколико хиљада људи. Маскирана поворка пролази централним улицама града где се сви заједно окупљају око традиционалне покладне ватре где их чекају музика, пиће, слаткиши и добра забава.

Баскет фестивал

Кошаркашка манифестација Баскет Фестивал одржава се по завршетку школске године, у последњој недељи јуна. 3x3 баскет фестивал представља једну од најмасовних спортских манифестација која се током лета одржава у Свилајнцу. Данас са традицијом дужом од 15 година представља један од најпосећенијих и најбоље организованих турнира ове врсте у Србији. Од 2016. године 3x3 баскет фестивал заузима значајно место у званичном календару Кошаркашког савеза Србије и има лиценцу А категорије, што омогућава



победничким екипама у више категорија да изборе пласман на завршни турнир првенства Србије. Током дводневног такмичења терени Пољопривредно–ветеринарске школе се претворе у право мало „баскеташко село“, где поред специјализоване монтажне подлоге за овај спорт на којој се одвијају такмичења буде организован музички и забавни програм са бројним наградама за публику. Велики број екипа из земље и иностранства сваке године посети Свилајнац, с обзиром на све већу популаризацију овог спорта и то да ће од 2020. године постати званичан олимпијски спорт визија у наредним годинама се заснива на томе да Свилајнац постане препознатљиво место на мапи турнира који се одржавају на Балкану.



Међународни ресавски сајам пољопривреде

Одржава се 11. септембра на локацији Пољопривредно-ветеринарске школа са Домом ученика „Свилајнац“.

Сајам има традицију дугу 55 година, а сточна изложба је по први пут у Свилајнцу одржана давне 1895. године. Данас сајам обухвата изложбу говечета сименталске расе, као и друге садржаје – изложбу пољопривреде механизације и произвођача и дистрибутера сточне хране, произвођача средстава за заштиту биља, произвођача домаће хране и изложбу пчела и пчелињих производа. Изложбе увек прате и излагачи из области производње украсног биља и домаће радности. Представља највећу пољопривредну смотру у овом делу Србије, а унапређење ове привредне гране је циљ сајма.



Ресавски пољопривредни сајам је незаобилазно место за пољопривреднике где свако грло које учествује у изложби бива симболично награђено. Највеће награде освајају победничка грла, а оцењује их стручни жири.

Почев од 2008. године термин одржавања је убележен у Међународни календар изложби стоке који годишње објављује Међународно удружење сточара, што је самој изложби дало једну нову димензију и међународни значај.

Књижевна награда „Андра Гавриловић“

Књижевна награда „Андра Гавриловић“ додељује се за прозно стваралаштво, приповетку и књижевну критику на српском језику.

Установљена је 2008. године, и бележи континуирани раст учесника из земље, региона, али и дијаспоре.

Најуспешнији радови по оцени стручног жирија се објављују у Зборнику радова „Црте и резе“.





Фестивал „Свилена маска“

Фестивал „Свилена маска“ се одржава у Центру за културу у Свилајнцу. На њему се пријављују и такмиче позоришне предстве аматерских позоришта из више градова Србије, али и региона, јер су на овом фестивалу учествовала аматерска позоришта из Македоније и Босне и Херцеговине. Представе оцењује стручни жири, а додељују се признања за: најбољу представу, најбољу режију, најбољу мушку и најбољу женску улогу.



Културно забавно лето

Низ забавних догађаја који се одржавају у Свилајнцу и селима са територије општине Свилајнац као што су концерти познатих извођача, фолкол и др. Циљ манифестације је разонода и забава градског и сеоског становништва током летњих месеци. Концерти на градским трговима веома су посећени гостима из околних градова и општина.



Велики летњи вашар

Велики летњи вашар је манифестација која се одржава 26. јула. Сваке године на дан Сабора Светог Архангела Гаврила у Свилајнцу се одржава велики летњи Вашар. Ова традиционална манифестација, осим Свилајнчана, окупља и велики број посетилаца, забављача, занатлија и продавца из читаве Србије. Најмлађи посетиоци највише се радују великом луна парку који неколико дана гостује у Свилајнацу.



Свилајначка гулашијада

Ова манифестација одржава се током лета већ две године за редом. Учешће узима више стотина учесника из Свилајнца, околних села, али и целе Србије. Ово је манифестација туристичког привредног и забавног карактера где се екипе такмиче у припремању гулаша, а оцењује их стручни жири. Гулашијаду прате и додатни садржаји као што је такмичење у традиционалним српским спортским играма (бацање камена са рамена, натезање канапа, скок у даљ...), парада коња и запрега чланова коњичког клуба „Мара“ из Свилајнца, а у вечерњим сатима публика ужива уз забавно културни програм на коме учествују културно уметничка друштва, оркестри и певачи. Циљ манифестације је окупљање породице, дружење и добра забава.





Мото скуп

Сваке године у августу месецу на градском силосу окупља се велики број љубитеља оваквог вида превоза. Поред дефилеа који подразумева вожњу градом Мото скуп прати и низ рок концерата који забавља окупљену публику.



Дан без аутомобила

У оквиру Европске недеље мобилности која се одржава крајем септембра, општина Свилајнац узима учешће кроз низ активности од којих је најважнији Дан без аутомобила. Већ пети пут заредом Свилајнчани се окупљају на бициклама, ролерима, тротинетима итд. како би симболичном вожњом од неколико километара централним градским улицама промовисали развој бициклизма и осталих немоторизованих кретања у нашој средини, ефикасан и исплатив транспорт људи, безбедност у превозу, смањење загађења ваздуха и мање буке и генерално здравију и квалитетнију урбану животну средину.



Коњички сабор

Први Сабор коњара у Свилајнцу окупио је узгајиваче из Београда, Крагујевца, Тополе, Руме, Свилајнца, Деспотовца и околних места, а представљена грла грациозно су продефиловала пред неколико хиљада одушевљених посетилаца. Жири је, према оцени, имао тежак задатак док је Стручни жири оцењивао порекло, кретање, негованост и опрему коња. Уједно је одржана и изложба ситних животиља што је употпунило овај догађај.



Свилајначки полумаратон

Свилајначки полумаратон је најмлађа спортска манифестација која се први пут одржала у октобру 2018.године. Иако најмлађа то је највећи спортски догађај који окупља око 400 тркача из целе Србије. Пехари се додељују у више категорија 40+, 50+ и 60+ за мушкарце и жене посебно и апсолутни победник маратона прва три места мушка и женска категорија. Полумаратону претходи Трка задовољства од 5 км на којој учествује неколико стотина тркача.

Изложба паса свих раса

Изложба паса организује се крајем године и подразумева такмичење у различитим категоријама где победници добијају пехаре, а посетиоци и прилику да се упознају са различитим производима за негу и исхрану паса и размене искуства.



СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Сајам пчеларства

Сајам пчеларства одржава се сваке године у центру Свилајнца. Окупља разне излагаче пчелиних производа, опрему и средства за бављење пчеларством.



Крос

Ученици свих школа у Свилајнцу трче крос кроз главну улицу у Свилајнцу са циљем да покажу спортски такмичарски дух. Општина Свилајнац додељује медаље за прва три места у сваком разреду за дечаке и девојчице.





Туризам

Почетком рада Природњачког центра у Свилајнцу, као и са могућношћу повезивања ове атрактивне локације са другим већ постојећим из понуде, слика туристичке понуде општине Свилајнац се значајно побољшава.

Природњачки центар је по свом концепту иновативан, јер у себи садржи и научно-образовни и изложбено-комерцијални део.

Научно-образовни део је место окупљања научника и младих истраживача. Научни део центра је усмерен на међусобну комуникацију и размену идеја и искуства научника разних дисциплина и покретање нових истраживања у разним областима. Све природне науке су у њему заступљене, а обрађују се актуелне теме везане за геологију, палеонтологију, климатологију, екологију, биологију, хемију, физику и друге. У њему наука није сама по себи циљ, већ ће постигнути резултати имати своју практичну примену. Мултидисциплинарност омогућава деловање у више праваца из којих се очекују бројна открића која би била од значаја за целу Србију. Образовни део је усмерен на подизање нивоа знања младих научника-истраживача, као и на унапређење и развој њихове креативности. Центар организује програме у виду летњих кампова који ће давати подршку њиховом развоју идеја и проналажењу решења актуелних проблема. Стратегија науке наводи проблем старог кадра и потребе за младим и иновативним људима. Програми Природњачког центра омогућавају стварање новог научно-истраживачког подмлатка. Научно-образовни аспект Природњачког центра није ограничен искључиво на територију Србије, већ омогућава и размену кадрова и проток идеја са светом. Природњачки центар Србије Свилајнац представља спој науке, образовања и туризма на врло специфичан начин. Његова атрактивност огледа се у јединству великог изложбеног простора унутар зграде и изложбе реплика диносауруса на отвореном у дино-парку. Такав концепт чини га јединственим у овом делу Европе.

Велики изложбени простор у приземљу објекта садржи тематске изложбе, на чијим поставкама су радили стручњаци Природњачког музеја Београд и Рударско-геолошког факултета Универзитета у Београду.

- „**Геолошки времеплов**“ једна је од најатрактивнијих изложби и представља настанак планете Земље и њен развој кроз епохе све до постанка човека. Посетиоци доживљавају својеврсно путовање у прошлост кроз приказе геолошке историје Земље од Великог праска до појаве савременог човека. Стицање знања кроз ову изложбу заправо је авантура.
- „**Свет диносауруса**“ смештена је у централном делу зграде. Палеонтолошку поставку чини седам скелета различитих врста диносауруса који на јединствен начин дочаравају период мезозоика. Све скелетне реплике рађене су по узору на оригиналне фосиле. Утемељена на научним чињеницама ова изложба посетиоце на најбољи и најатрактивнији начин упознаје са основама палеонтологије.
- „**Свет минерала и стена**“ представља изложбу минерала и стена од којих је изграђена наша планета. Поред минерала и стена који су карактеристични за Србију поставка садржи и примерке веома ретких минерала што је чини ексклузивном. Један од најатрактивнијих експоната је минерал Јадарит који је за сада пронађен једино на територији наше земље, а који по свом хемијском саставу одговара чувеном Криптониту из Суперменових стрипова.
- Поставка – „**Палеонтологија**“ - показује како изгледа ископавање на терену, уз основни алат палеонтолога, као и праве фосиле диносауруса из САД-а.



- „Небеско камење“ поставка о метеоритима, која се састоји од три реплике значајнијих метеорита који су пали на територију Србије.
- „Биодиверзитет Србије“ представља богатство флоре и фауне наше земље. Све врсте су оригиналне и направљене специјалним препараторским методама. Смештене су у карактеристичне ситуације, приказане кроз сва четири годишња доба и кроз различите делове дана. Ова изложба на аутентичан начин приказује природна богатства Србије.
- Стална изложба, отворена 05.априла 2017.године је изложба **„Геодиверзитет Србије“**, која је смештена на спрату Природњачког центра у Свилајнцу. Ова занимљива поставка представља геолошки профил Србије који се простире у правцу Никшић - Видин до дубине од око 5 километара. Другим речима посетиоци ће моћи да сазнају како би изгледало када би неко пресекао тло наше земље у поменутом правцу. На том пресеку се јасно виде геолошке формације које изграђују нашу земљу, као и простор ишчезлог океана Тетиса, који је нестао "сударањем" афричке и европске тектонске плоче баш на простору Србије. Геолошки профил Србије употпуњен је примерцима оригиналних стена које су карактеристичне за наше просторе и које су означене на самом профили као и приказом корисних минерала који се могу наћи у нашој земљи.

Дино парк DINOSVILLE – смештен је на отвореном у наставку зграде Природњачког центра. Највећи део парка заузима јединствена поставка диносауруса у њиховим живим облицима и аутентичном окружењу. У парку се налази око 30 реплика различитих врста диносауруса, од којих је највећа реплика Диплодокуса висока 11, а дугачка 20 метара. На почетку парка се налази и 9 реплика праисторијских животиња који показују фазе развоја живота до појаве диносауруса. Кроз парк се креће кружном путањом у чијем је централном делу модел вулкана висине око 10 м. Реплика вулкана представља целину за себе. У унутрашњости вулкана смештена је јединствена изложба на тему вулканологије, која посетиоцима пружа одговоре на питања: Шта су вулкани?; Где се они налазе?; Која је њихова улога на Земљи?; Какви све вулкани постоје?; Да ли је било вулкана у Србији? Већи део ове изложбе чини и збирка стена вулканског порекла, како из наше земље тако и из различитих крајева света. Спољашњост вулкана објашњава његову грађу и функцију, као и неке посебне феномене својствене вулканима - изазивање огромних, разорних таласа цунамија.

У парку се налазе и ресторан и сувенирница, као и едукативна играоница за децу. **Ресторан и сувенирница су забележили значајан пораст прихода у 2018. У плану је даље прилагођавање понуде и нуђење нових садржаја како би се повећали приходи.**

Природњачки центар пружа могућност бесплатне посете и одржавања часова из предмета биологија, географија, хемија и физика ученицима основних и средњих школа са територије општине Свилајнац. Током 2017. и 2018. године за ученике основних и средњих школа са територије општине Свилајнац организована је бесплатна угледна настава уз коришћење биоскоп сале и учионица Природњачког центра. За предшколце и вртићке групе организована је настава у затвореној играоници Центра. Укупан број ученика основне школе 980, средњошколаца 200, предшколаца 250.

Преглед битнијих активности кроз године:

2015.

Јун 2015. Отварању Природњачког центра претходио је међународни научни скуп „Геологија Динарида и суседних орогена“ који је окупио преко 50 учесника од чега 14 универзитетских професора са 10 универзитета из 8 европских држава. Научни скуп је организован у сарадњи са Рударско-геолошким факултетом и САНУ.



29.08.2015.године организован је „Отворени дан“ у оквиру кога је Природњачки центар посетило преко 10.000 посетилаца.

01.09.2015. године организован је пријем за ученике свих школа са територије Општине Свилајнац приликом кога је објављено да ће ученици одговарајуће часове из предмета биологије, географије и хемије одржавати у Природњачком центру како би предмет наставе могли да виде уживо.

25.09.2015 У Природњачком центру организована „Ноћ истраживача“.

01.12.2015.године Отворена је прва гостујућа изложба у Природњачком центру. Поставку „Свет риба - рибе Јужног Јадрана“ обезбедио је Природњачки музеј Београд и она је обухватила 59 препарираних риба Јужног Јадрана укључујући и 15 ајкула.

03-06.12.2015.године Природњачки центар је остварио запажено учешће на Фестивалу науке у Београду. Током 4 дана Фестивала нашу поставку „Геолошки времеплов“ је видело око 26000 посетилаца, односно преко 300 школа из целе Србије.

10-13.12.2015.године организована је смотра Археолошког филма где је за 4 дана приказано 12 документарца . Филмове је обезбедио Народни музеј из Београда.

Током децембра 2015. Успостављен је договор и потписан прокол о сарадњи са Хемијских факултетом и са Археолошким факултетом универзитета у Београду који представљају основ за будуће гостујуће изложбе које су планиране за 2016. годину.

2016. година

22.12.2015 -15.01.2016 Природњачки центар је узео учешће на „Тргу Бајки“ у Београду, са дечијом едукативном представом „Максина и Софијина лабораторија“. Представа је осмишљена и реализована у сопственој режији, са планом да буде извођена у оквиру едукативне играонице за посетиоце Природњачког центра током 2016. године. Представа на едукативан и интерактиван начин објашњава физичке и хемијске реакције, уз коришћење материјала који се свакодневно користе у домаћинству. Представа је током 2016. године одиграна преко 200. пута за посетиоце Природњачког центра.

04. и 05.03. 2016. године у музејском делу Природњачког центра организован је фестивал науке „Протон“ који је окупио 6 излагача – институција из целе Србије и то:

- 1.Форензичаре МУП-а са поставком `„На узбудљивој страни закона“
2. Гимназију „Светозар Марковић“ из Ниша са поставком `„Живот биљке – наш ваздух“
3. Клуб студената археологије из Београда са поставком `„Прошлост која открива тајне“
4. Формула студент тим машинског факултета из Београда са поставком „Друмска стрела – прва српска формула“
5. НАВАК национална возачка академија и САТ медиа група
6. Приодно математички факултет из Крагујевца са поставком „Свет тераријума“
7. „Experteen“ програм односно преко 100 ученика основних и средњих школа са територије општине Свилајнац који су прошли посебну обуку за извођење занимљивих огледа из физике и хемије.

20.03.2016. године Природњачки центар је, у оквиру градске манифестације „Бела недеља – покладни маскенбал“ поново отворио своја врата за заинтересоване посетиоце који су бесплатно могли да посете изложбене поставке Природњачког центра. Овом приликом је организован и концерт Леонтине и дечијих музичких звезда.



01.04.2016. године у музејском делу Природњачког центра отворене су две нове, гостујуће изложбене поставке:

1. Изложба "Сведоци леденог доба" која на аутентичан начин приказује импозантне примерке мегафауне који су током последњег Леденог доба (претходно, око 16 милиона година) живели на просторима данашње Србије и који су са тих простора нестали пре око 10.000 година. Изложба приказује десетак оригиналних фосилних остатака крупних сисара: циновског јелена рунастог носорога, степског бизона, пећинског медведа, рунастог мамута и друге. Посетици могу детаљно да се упознају са овим необичним животињама, да сазнају како су живеле, чиме су се храниле и на крају који је разлог њиховог изумирања. Као посебну атракцију ове изложбе издвајамо реплику мамута "Кике" у природној величини.

2. Изложба "Биоархеологија Ђердапа" на интересантан начин представља посетиоцима јединствену културу Лепенског вира, која је откривена почетком шездесетих година на српској страни Дунава у Ђердапу, а чије је истраживање настављено 2006. године. Током година истраживања на овом локалитету откривено је насеље чија је старост око 10.000 година и припада граници Мезолит-Неолит, као и низ предмета из свакодневног живота, уметничке творевине, алати, оруђа и добро очувани Људски скелети. Камене скулптуре рибликих бића, које су Откривене на овом локалитету уврстиле су га у ред најзначајних археолошких открића у светским оквирима. Поставка је уступљена од стране Археолошког факултета универзитета у Београду. Посетиоци Природњачког центра су је могли видети до новембра 2018. године.

01.04.2016. године тим Природњачког центра је учествовао на фестивалу науке у Нишу.

08.04.2016 године тим Природњачког центра је учествовао на фестивалу науке у Смедеревској Паланци.

Јун – август 2016. организован летњи програм у Природњачком центру где је акценат био на забави најмлађих посетилаца. Посетиоци су током сваког викенда летње сезоне могли да уживају у бесплатним садржајима – дечијим представама, школи лепог говора, карикатуристима, шминкерима и фризерима и сл. Уз купљену карту у Природњачком центру могло се бесплатно ући на Градске базене.

09.09.2016. године организована је прослава рођендана Природњачког центра са циљем добијања додатне медијске пажње и учвршћивања односа са представницима туристичких организација и агенција. У оквиру програма прославе рођендана организована су предавања:

1. Удружења Милутин Миланковић,
2. Српског зеолитског друштва,
3. Удружења геоморфолога и
4. Центра за промоцију науке. За посетиоце је обезбеђено извођење специјализоване научне представе „Експлодирајућа открића“ и велики ватромет.

27.09.2016 као круна прве године рада, Природњачки центар је добио националну награду „Туристички цвет“ коју додељује Туристичка организација Србије, и то у категорији „Организација или појединац за допринос унапређењу туризма и подизању квалитета туристичких услуга“. На овај начин Природњачки центар се већ на почетку свог рада сврстао међу најбоље националне туристичке атракције, и као предводник научног туризма у Србији.

2017.година

01.01.2017. године - Учешће на традиционалној манифестацији „Улица Отвореног срца“ у Београду;



Март 2017. године – промоција Природњачког центра у тржном центру Плаза у Крагујевцу;

05.04.2017. године - отворене изложбе „Геодиверзитет Србије“ и „Вулкан“

23.06.2017. године - Промоција Природњачког центра на манифестацији „Морава моје море“ поводом Дана Дунава у општини Ћуприја;

02.07.2017. године - Природњачки центар Србије гостовао је на Међународном фестивалу балона у Крушевцу;

09. и 16.07.2017. године - Организован је програм за децу, представа „Лукини експерименти у Дино парку“ у извођењу Младена Миљковића;

19.08.2017. године организоване су прве „Дино игре“ без граница које су окупиле преко 60 учесника узраста 7-12 година из градова: Свилајнац, Јагодина, Рача, Деспотовац и Крагујевац.

20.08.2017. године Дино парк Природњачког центра је био домаћин емисији „Жикина шареница“ која је промовисала нашу институцију али и туристичку понуду целокупне општине Свилајнац;

25.-27.08.2017. године учешће на Међународном фестивалу витештва Деспот Стефан Лазаревић – Just out 2017, поред манастира Манасија у Деспотовцу, који је посетило преко 50.000 туриста за три дана трајања фестивала.

У септембру 2017. године награђен је на 50. Међународном сајму туризма у Новом Саду пехаром за Висок квалитет и понуду Центра као институције научног туризма, као и четири златне медаље:

- за амбијентално уређење Центра као целине,
- за диносаурусе као туристичку атракцију у виду поставке на отвореном,
- за комплексну понуду центра као институције у научном туризму,
- за квалитетну гастрономску понуду ресторана „Dinosville“.

09.09.2017. године - Организована едукативна радионица за децу и младе „Заробљени у давним временима“ у сарадњи са археологом Андрејем Старовићем;

Фестивал позоришта за децу организован 15, 16. и 17.09.2017. године у ком је више од 600 деце погледало неку од наведених представа:

Мађионичар Игор Трифунов, Театрић: Тужно паче, Ферзенг: Испеци па реци, Талија: Ко се боји вука још? Una Saga Serbica: Аладин Una Saga Serbica: Петар пан.

У октобру угостили смо Николаса Шројтера, немачког стручњака у области туризма и угоститељства, одржали многобројне састанке и обишли манифестације.

14.-17.12.2017. године - учешће на централном националном фестивалу науке у Београду, са поставком која показује еволуцију Тираносаурус рекса. Наша поставка се састојала од реплике овог предатора у природној величини, као и специјално направљених експоната која су деци омогућила да се интерактивно укључе кроз додир са зубима, канџама и траговима Тираносаурус рекса. Промоција је настављена на Тргу Бајки, испред установе културе Вук Стефановић Караџић и то помоћу изложених реплика диносауруса и кроз извођење дечије едукативне представе „Максина лабораторија“.

23, 24, 28 и 29.12.2017. године организован је новогодишњи програм за децу, који је подразумевао поделу пакетића, представе и фотографисање преко 800 малишана.



У циљу промоције и континуиране медијске видљивости у 2017. години активности Природњачког центра Свилајнац испраћене су у следећим медијима:

ТВ „Центар“ Свилајнац, ТВ „Јасеница“ Смедеревска Паланка, ТВ „Јефимија“ Крушевац, ТВ „М“ Параћин, ТВ „Шабац“, РТС, Студио Б, ТВ Н1, ТВ Пинк, Блиц, Вечерње новости, Централ медиа, Данас, Радио Чичица, Радио Београд.

2018.година

- У јануару је реплика Т-геха била изложена испред биоскопа Синеплекс у ТЦ Ушће у Београду
- Током фебруара реплика диносауруса Т-рекса била је изложена седам дана у ТЦ ВIG FASHION у Београду, чиме је привукао велику пажњу и то је утицало на повећање броја посетилаца.
- Природњачки центар је у априлу 2018.г. потписао уговор са Туристичком агенцијом Маг из Београда о групним посетама које у организацији туристичке агенције долазе у Природњачки центар. Од априла до јуна а затим од септембра до новембра 2018.године на основу овог уговора природњачки центар је посетило укупно 11.424 деце из предшколских установа из Београда. За сву децу организовани су и оброци у ресторану Природњачког центра.
- Током пролећне и јесење сезоне Природњачки центар је захваљујући доброј сарадњи са туристичким агенцијама из целе Србије реализовао око 620 екскурзија за ученике основних и средњих школа.
- У мају је Природњачки центар био укључен у манифестацију Музеји за 10, читавих десет дана колико је трајала манифестација улаз је био бесплатан, а за Ноћ музеја је Центар радио до 24:00.
- У јуну 2018. су отворени реновирани базени који су донели велики број посетиоца током летњих месеци. Укупан број посета базенима од 15.06.до 03.09. био је 21.200
- У августу је природњачки центар поново имао свој штанд на Фестивалу JUST OUT 2018 у Деспотовцу.
- У августу 2018. одржане су друге по реду Дино игре без граница, у којима је учествовали тимови деце из седам градова: Крагујевца, Београда, Свилајнца, Ћуприје, Јагодине и Ниша.
- У августу је Природњачки центар имао своје представљање у отвореном Вива центру у Јагодини, где је одиграна и представа Максина лабораторија.
- У августу је свечано отворен дигитализован центар – све поставке су дигитализоване и помоћу читавања QR кода могуће је сазнати о сваком експонату много више него што је то до сада било могуће и то на српском, енглеском и немачком језику. Овај пројекат је финансиран из средстава локалне самоуправе и из Министарства културе. Дигитализован центар свечано је отворио Министар културе.
- У септембру 2018. одржан је други по реду Дино позоришни дечији фестивал, сада у сарадњи са Центром за културу.
- У септембру се Природњачки центар представио у оквиру штанда ТОС на сајму туризма у Москви, што је допринело великој медијској пажњи.
- У септембру је Природњачки центар поново угостио манифестацију Ноћ истраживача.
- У септембру је директорка Природњачког центра учествовала са презентацијом о дигитализацији Центра на семинару Хиперповезани музеји у Београду, а у октобру је одржала и предавање на ову тему у оквиру манифестације Дани европске баштине у Београду.
- У октобру је Природњачки центар учествовао на сајму привреде у Параћину
- У периоду 28.11-02.12.2018. године Природњачки центар Свилајнац поново учествује на Фестивалу науке у Београду.
- У периоду 25-31.12.2018. године организује се новогодишњи програм за децу, који подразумева поделу пакетића, представе и дружење са деда мразом.



Планиране активности Природњачког центра за наредни петогодишњи период :

- Организација сопственог фестивала науке сваке године.
- Реализација програма обуке најталентованијих ученика основних и средњих школа "experteen" сваке године.
- Учешће на 3 фестивала науке сваке године.

Промоција сопствених потенцијала, остварених резултата и популаризација науке се могу остварити и ван општине Свилајнац, на фестивалима науке који организују друге институције и организације. На овај начин се повећава присуство у медијима, остварује бесплатна реклама, уз истовремено позиционирање Природњачког центра као научне институције. У избору фестивала науке на којима се учествује треба настојати да се сопствени научни, едукативни и туристички потенцијал презентира у различитим деловима државе.

- Учешће на 3 рекламно-промотивне манифестације сваке године (предлог: Београдски сајам туризма, Шумадија сајам, Инклузивна дечија бициклијада Зелени круг).

ЈП СТЦ Природњачки центар тренутно покрива и област туризма за целу општину Свилајнац. Са отварањем Природњачког центра као објекта који је јединствен за целу Србију туризам Свилајнца је добио велики импулс око кога треба градити даљи развој. Учешћем на рекламно-промотивним манифестацијама промовишу се туристички потенцијали Природњачког центра као и целе општине Свилајнац.

- У наредних 5 година планира се још већа посећеност – преко 100.000 посетилаца годишње што ће се постићи редовним промотивним активностима и интензивнијим контактима са школама и туристичким агенцијама.

У 2018. године дошло је до повећања сопствених прихода за 20 процената, што је и био постављен циљ за 2018. године, а у наредних 5 година планира се повећање за још 10%. Повећан број посета доводи до повећања прихода од продаје карата, а кроз реализацију додатних научних и забавних садржаја остварује се дуже задржавање посетилаца и већа потрошња у ресторану и сувенирници.

- Набавка микроскопа, алата за обраду фосила, хемијских средстава и опреме за формирање сопствене лабораторије за обраду фосила.
- Редовна посета највећим иностраним сајмовима ради допуне фонда експоната Природњачког центра.
- Учешће у домаћим и међународним експедицијама како би се дошло до експоната.
- Финансирање научних истраживања у сарадњи са еминентним државним институцијама. Са повећањем посете и прихода део новца би био искоришћен за финансирање научних истраживања. У том случају Природњачки центар би могао да одлучује о локалитетима за истраживање, као и да задржи већи део експоната. Планирано је финансирање и учествовање у експедицијама на којима би се истраживали трагови диносауруса у Србији (Стара Планина) и минерали и рудно богатство (исток и југ Србије).
- Повећање посете страних туриста на 5 процената у укупном броју посетилаца. Жељени правац развоја је и привлачење страних туриста. Ово је оствариво узимајући у обзир близину Београда и јединственост Природњачког центра. Неопходан предуслов је испуњен - поседовање основне и проширене верзије стручних текстова о поставкама и појединачним експонатима на енглеском и немачком језику. Кроз поступак дигитализације преведени су текстови о свим изложбама и снимљени аудио водичи за енглески и немачки језик. Неопходно је превести и на француски, руски и кинески језик.
- Измештање једне поставке у центар града – градско језгро, а по могућству и у друге веће градове (Београд, Ниш, Крушевац).



- Репозиционирање Природњачког центра као едукативне институције. Кроз бољу сарадњу са школама, одржавање часова усклађених са одговарајућим наставним програмом и посебне едукативне садржаје намењене стицању додатних знања најбољих ученика потребно је позиционирати Природњачки центар и као едукативни центар.
- Организација научних трибина ради позиционирања Природњачког центра као научног и едукативног центра. Природњачки центар се може позиционирати као научни и едукативни центар и кроз организацију низа научних предавања и трибина. Постоје удружења са којима већ имамо активну и добру комуникацију, а која би била заинтересована да код нас одрже предавања (Центар за промоцију науке, НОУ тим, Друштво геоморфолога Србије, Српско Зеолитско друштво, Завод за заштиту природе, Гемолошко друштво Србије, Српско биолошко друштво итд.). Предавања би била пре свега намењена стручној јавности наше општине али и грађанима према исказаном интересовању. Ова предавања би се одржавала у простору биоскопа-конференцијске сале Природњачког центра, уз могућност комбиновања предавања са видео презентацијом или емитовања едукативних филмова или прилога. Постоји могућност преузимања материјала путем интернета.
- Формирање поставке "Ботаничка башта" на једној од тераса музејског дела. Планирано је да се један од балкона-тераса преуреди у застакљену ботаничку башту где би приказали репрезентативне примерке биљака, типичне за нашу државу. Ова поставка би била изузетно погодна за гостујућа предавања ученика основних и средњих школа за предмет биологија.
- Формирање поставке "Акваријум" са живим експонатима - рибама.
- Формирање поставке "Африка" са препарираним животињама Африке је планирано за почетак 2019.године.
- Допуна едукативне играонице новим елементима. Едукативна играоница је простор где деца кроз игру стичу нова знања. Набавком нових елемената повећали би се капацитети и време задржавања посетилаца, а даље и њихова потрошња у ресторану и сувенирници.
- Завршетак озелењавања Дино парка како би се флора Дино парка даље прилагодила амбијенту праисторије планира се куповина оних примерака биљака које нису набављене пре отварања Центра. Након тога ће амбијент имати већи научни значај, а доживљај посетилаца би био побољшан.
- Постоји део Дино парка у виду зелене површине који је још увек неискоришћен. Једна од могућности је израда реплика хоминида смештених у сцене из њиховог живота. Ове диораме би биле допуна поставке „Геолошки времеплов“.
- Допуна и проширење едукативне играонице справама за психо-физички и моторички развој (тобогани, пењалице, вртешке..) које би пратиле тему парка.

Укупан број посетилаца од отварања до данас је 240.000,00 (новембар, 2018.година)

У Србији нема пуно места где је наука спојена са својим популарним аспектом. Природњачки центар Свилајнац поседује и забавни део – Дино парк. Забавни парк смештен је на отвореном, у наставку зграде Природњачког центра. Највећи део парка заузима јединствена поставка диносауруса у њиховим живим облицима и аутентичном окружењу. Парк има око 30 различитих врста диносауруса, од којих је највећа реплика диплодокуса висока 11, а дугачка 20 метара. Кроз парк се креће кружном путањом у чијем је централном делу вулкан висине око 10 м. Око вулкана је пространа зелена површина са изграђеним минијатурним језером. Посетиоци ће имати могућност да уђу у "унутрашњост" вулкана у коме ће им бити дочарана магматска активност земље кроз различите интерактивне садржаје и радионице. Природњачки центар има сарадњу на нивоу партнерства са Рударско геолошким факултетом у Београду, као и са Природњачким музејем у Београду. У плану је успостављање сарадње са већим бројем релевантних институција у земљи и иностранству.



Ловни туризам у општини Свилајнац није развијен иако има потенцијала за то.

Могућности за даљи развој туризма у општини Свилајнац

Оснивање туристичке организације општине Свилајнац одвајањем туристичког дела од Јавног предузећа Спортско-туристички центар - Природњачки центар, где би се омогућила адекватнија промоција туризма, боље координирање активности и сарадња између свих субјеката у туризму, подстицање реализације програма изградње туристичке инфраструктуре и уређења простора, као и доношење годишњег програма и плана промотивних активности што би допринело максимизацији ефеката улагања у туризам. Заменом застареле и повећањем укупног броја туристичке сигнализације омогућило би се лакше сналажење туриста, а такође би се извршило усклађивање сигнализације са стандардима у погледу облика и боје знакова.

Чест проблем мањих градова у Србији јесте недостатак сувенира са обележјима тог града. Таква је ситуација и у Свилајнцу. Свилајнац поседује два велика споменика, споменик Мари Ресавкињи и споменик Стевану Синђелићу, који могу бити добар мотив за израду сувенира. Међутим, такви сувенири не постоје као ни било који други који би представљали одраз традиције, културне, историјске и материјалне баштине града.

Почетком рада Туристичке организације Свилајнац би употпунио своју туристичку понуду и имао озбиљније изгледе за позиционирање на туристичкој мапи Србије и југоисточне Европе а самим тим привукао и већи број туриста за које треба обезбедити и адекватне сувенире. Градски сувенири би допринели промоцији општине Свилајнац, подизању препознатљивости њене туристичке понуде и на крају, повратно, повећању туристичке посете и прихода од туризма.

Неопходно је континуирано улагање у едукацију кадрова из области туризма и угоститељства, као и промоција туристичке понуде општине Свилајнац у земљи и иностранству. Туризам је динамична грана привреде, те да би се пружила квалитетна услуга туристима, као и да би се они сачували и привукли нови, непрестано се мора побољшавати начин пословања и квалитет услуге. Такође, морају се пратити и све новине везане за информационе технологије и системе. Едукацијом кадрова постиже се висок квалитет знања истих из области туризма и угоститељства што ће водити до боље, брже и квалитетније услуге и у крајњој линији задовољнијег туристе. Потребно је успоставити континуиран процес промовисања туристичке понуде општине Свилајнац по свим релевантним сајмовима у земљи и одабраним сајмовима у иностранству. Први помаци у изради пропагандног материјала, који промовише јединствену туристичку понуду општине, су начињени али је то процес који се мора наставити уз посебну пажњу на обезбеђивање пропагандног материјала на енглеском језику и другим страним језицима.

Сеоски туризам није велика развојна шанса општине Свилајнац, али је то могућност коју не бисмо смели да искључимо. Потребно је спровести истраживање о интересовању сеоских домаћинстава за развој туризма, након чега би се спровела обука, студијска посета некој од општина са развијеним сеоским туризмом и на крају оспособљавање изабраних сеоских домаћинстава за пружање услуга сеоског туризма.

У самом граду Свилајнцу се могу посетити објекти од културно-историјског значаја у оквиру тзв. " Градског језгра " који имају туристичку атрактивност : црква Светог Николе, зграда Гимназије и зграда некадашње Машинске школе, зграда Ресавске библиотеке, Центра за културу, део Криве чаршије, споменици Стевану Синђелићу и Мари Ресавкињи, кућа у Устаничкој улици.

Ради лакшег сналажења и дужег задржавања туриста у нашој општини, неопходно је покренути иницијативу за израду туристичке мапе – флајера на којима би биле истакнуте све



туристичке атракције наше општине, али и заинтересовани ресторани, трговине, кафеи. Како израда карте не би представљала трошак Центар, учешће би платили заинтересовани привредници. На мапи би се могли издвојити привредници и туристичке атракције околних општина који су партнери ЈП СТЦ Природњачког центра. На овај начин би се повећало задржавање туриста у нашој општини, повећала потрошња али и њихово задовољство.

Као могућности за даље побољшање туристичке понуде града Свилајнца идентификоване су следеће могућности :

1. Прилагођавање брда Баћица туристичкој намени.

Брдо Баћица локалном становништву служи као место за излете, одмор и рекреацију. Оно што недостаје јесу сређеније стазе које би се масовније користиле за рекреацију и забаву. Активан одмор међу туристима постаје све траженији тако да постојање брда и његову близину центру града свакако треба искористити. Тражња за активним одмором постоји, али је понуда у Србији веома ограничена тако да формирање овакве понуде свакако може донети добит. Такође, брдо се може искористити и за још један вид туризма чија је експанзија у току а то је еко туризам. Ако имамо у виду да се у Свилајнцу налази средња Пољопривредно-ветеринарска школа чији је циљ стварање стручног кадра који ће се бавити производњом здравствено безбедне хране, јасно је да Свилајнац свакако има велики потенцијал за бављење овим видом туризма.

2. Изградња излетишта на реци Велика Морава и санација бицикличке стазе која од града води до излетишта. Изградњом излетишта на обали Велике Мораве Свилајнац би постао дестинација повољна за излетнички туризам. У непосредној близини ресторана Моравска ноћ постоји простор на коме се одржава веома посећена манифестација „Ресавски котлић“. Адаптацијом овог простора (постављањем столова и клупа, као и осветљења) и додавањем садржаја за децу, овај простор би се наметнуо као место са свакодневну шетњу и одмор.

3. Шеталиште поред реке Ресаве. Шеталишта поред река представљају изузетно атрактиван део сваког града, како за домаће становништво тако и за туристе. Изградњом шеталишта би се побољшао изглед града и његова атрактивност за туристе, те поправили услови за рекреацију грађана.

Реализацијом ове три пројектне идеје побољшала би се туристичка атрактивност града али и квалитет свакодневног живота становника наше општине. Они би добили додатне садржаје и могућност да воде активан и здрав живот. Реализација сваке од ове три идеје би требало да буде испраћена медијском кампањом, као и укључивањем удружења грађана који промовишу екологију, здрав живот, волонтеризам и сл. са територије наше општине, али и шире.

Издвојено је неколико могућности за нове манифестације:

1. Организација фестивала науке у Свилајнцу

Број фестивала науке у нашој земљи се последњих година повећава. Природњачки центар Свилајнац, као млада институција, жели да узме учешће у томе, те допринесе едукацији становништва. Сматрамо да би идеалан начин за подизање нивоа информисаности и интересовања свих слојева становништва било путем организовања интерактивних предавања и презентација у оквиру фестивала науке. Овако би се наука објаснила и промовисала, и била подједнако блиска и јасна сваком посетиоцу без обзира на узраст или ниво образовања. Посетиоци би се нашли у „кожи научника“, и видели како настају одређене хемијске реакције, како свет изгледа под микроскопом и како се заправо долази до нових сазнања. Фестивал науке би се организовао у сарадњи са свим релевантним институцијама



на територији наше општине, уз посебу сарадњу са основном школом "Ј.Ј. Змај" у Свилајнцу, као и са Пољопривредно- ветеринарском школом у Свилајнцу.

2.Традиционалне спортске игре

Идеја је да се организује такмичење млађих основаца у традиционалним српским играма попут набацивања потковице, скок у даљ, бацање камена с рамена, окретање око штапа, ношење јајета, надвлачење конопца и др. Представљају занимљив спој традиције, туризма и здравог живота.

3.Фестивал здраве хране

Како се Свилајнац позиционира као центар здраве хране (Центар за органску производњу, Пољопривредна школа, стране фирме у области пољопривреде, разна узгајивачка друштва, наредни корак би био организовање манифестације где би се ти производи приказали. Како у Србији нема таквих фестивала са традицијом, оваква манифестација би лако могла да се добро позиционира на националном нивоу, па и шире.

4.Дани дијаспоре

Општина Свилајнац има значајан проценат грађана на привременом раду у иностранству. Многи од њих су тамо већ више генерација, па се веза са матичном општином полако губи. Организацијом манифестације посвећене њима допринело би се обнављању веза, размени знања и искуства,

Фестивал би могао да буде круна вишенедељних догађања која би обухватала : летње школе српског језика, географије и историје за децу из дијаспоре, трибине на којима би се разговарало са успешним привредницима из дијаспоре, спортска такмичења у циљу зближавања деце и младих и сл. Ова манифестација би лако могла да добије и регионални, односно национални, значај уколико би се укључили представници дијаспоре из других општина.

Идентификована су још два археолошка локалитета који представљају потенцијално занимљиве туристичке локације: Турски амам у селу Грабовац и локалитет "Јеринин град" у селу Војска.

Остаци турског амама налазе се у атару села Грабовац, у близини пута Свилајнац-Деспотовац, на месту званом „Бања“. Завод за заштиту споменика је 1967.године проценио да амам спада у ред најзначајнијих и најређих споменика исламске уметности у Србији. Грађевина је тада била у рушевинама, прекривена земљом и шупом и обрасла у растиње. Њен тачан облик, димензије, начин обраде фасада и кровно решење за сада се не могу тачно утврдити, али према очуваним деловима види се да је то била репрезентативна грађевина из доба пуног процвата исламске архитектуре. После тог догађаја нема интересовања за ову локацију, па је амам у још лошијем стању, потонуо је цео метар испод нивоа околних њива. Према стилским одликама и аналогијама амам је вероватно саграђен у другој половини 16. века. Потребно је спровести археолошка ископавања како би се утврдило постојеће стање и планирале касније мере.

Удружење за екологију и туризам „ЕКО-ТУРС“ из Војске покренуло је пројекат "Археолошко наслеђе Свилајнца". Почетак друге фазе тог пројекта је означен реализацијом изложбе досадашњих сазнања о археолошкој прошлости тога краја. Наставак пројекта предвиђа покретање првих археолошких ископавања на локалитету "Јеринин град" у селу Војска, општина Свилајнац. У питању је фортификација на истакнутом месту на улазу у Багрдански теснац, која је контролисала комуникацију долином Велике Мораве. Покретни материјал припада раздобљима од старијег гвозденог доба, преко касне антике, Сеобе народа, византијске доминације до словенске грнчарије 11. - 12. века. Упоредо са првом кампањом археолошких ископавања планира се спровођење мера заштите у сарадњи са Заводом за заштиту споменика културе у Крагујевцу. Атрактиван положај локалитета у срцу тзв. „Моравске Свете Горе“ (у низу 6 манастира смештених на десној обали Велике Мораве



на простору од Јагодине до Свилајнца), близина копнене и водене комуникације (уз ауто-пут Е-75 и реку Велику Мораву), недалеко од Јагодине и Свилајнца, налаже и будућу презентацију локалитета, те његово укључивање у туристичку понуду Средњег Поморавља.

Табела бр.98 Угоститељски објекти

Назив установе са локацијом	Врста установе (хотел/мотел)	Категорија	Број соба			Број апартмана	Број кревета
			Једнокреветних	Двокреветних	Трокреветних		
"Топољар"	Хотел	**	4	18	9	2	71
"Гранд"	Ресторан са преноћиштем		3	-	-	-	3
"Друмски рај"	Ресторан са преноћиштем		-	9	4	2	33
"Сан Марко"	Ресторан са преноћиштем		-	3	3	3	18
"МС Зенит"	Ресторан са преноћиштем		1	4	2	-	15
"Талија"	Ресторан са преноћиштем		-	5	3	2	29

Извор: ЈП Спортско туристички центар -Природњачки центар Свилајнац, 2018.године

Хотел „Топољар“ - Налази се у Свилајнцу, на обали реке Ресаве, поред регионалног пута Марковац-Свилајнац-Деспотовац. Поред смештајног дела, у склопу хотела се налази и ресторан са 600 места, летња башта, снек бар, банкет сала, посластичарница и гардероба.

Ресторан "Гранд" - Отворен је у мају 2008. године и смештен на улазу у Свилајнац, на левој страни пута који води од моста на Морави ка центру града, дуж пута Марковац-Свилајнац. Од центра Свилајнца је удаљен 1,5 км. Састоји се из ресторана са терасом и додатне сале. Ресторан са терасом је капацитета 150 места, док сала за изнајмљивање може да прими и до 700 гостију и преградама се може поделити на мање целине. Има могућности за организацију породичних славља, конференција, симпозијума, пословних састанака и ручкова, као и за пријем мањих и већи туристичких група. У свом смештајном делу ресторан има 3 соба и све су са француским лежајевима, те може примити до 6 гостију. Ресторан поседује и паркинг са 300 места.

Ресторан "Друмски рај" је један од најстаријих угоститељских објеката у Свилајнцу. Ресторан са салама за прославе је капацитета до 300 гостију, а од смештајних капацитета поседује 7 двокреветних, 2 трокреветне и 4 јефтине (радничке) собе (две двокреветне и две трокреветне) са заједничким купатилом. Смештајни капацитет је 33 лежаја.

Ресторан "Сан Марко" - Налази се на левој страни регионалног пута Свилајнац-Деспотовац, око 1 км удаљен од центра града. У понуди ресторана налазе се пице, специјалитети са роштиља, јагњетина испод сача и кувана јела. Капацитет ресторана износи 45 особа, а заједно са терасом и до 70. Ресторан нуди и услуге смештаја у 9 соба од којих су три двокреветне, три трокреветне и три апартмана, што значи да је максимални смештајни капацитет 21 особа. Свака соба поседује купатило, клима уређај и кабловску телевизију. Ресторан је отворен 2003. године.

Ресторан "Талија" отворен је 2016. године, налази се на левој страни регионалног пута Свилајнац-Деспотовац, око 1,5 км удаљен од центра града. У понуди ресторана налазе се пице, специјалитети са роштиља, јагњетина испод сача и кувана јела. Капацитет ресторана износи 80 места, сала за прославе може да угости око 120 особа. Од смештајних капацитета



у понуди су пет двокреветних соба, три трокреветне собе и 2 апартмана са укупним бројем од 29 лежаја.

“МС Зенит” - ресторан националне кухиње са преноћиштем који се налази на путу према Деспотовцу. Обејекат поседује 7 соба од чега две трокреветне, четири двокреветних и једну једнокреветну собу.

Табела бр.99 Ресторани

Назив	Локација	Капацитети
Моравска ноћ	Свилајнац	350 места
Гранд	Свилајнац	700 места
Стрелац	Свилајнац	145 места
Сан Марко	Свилајнац	70 места
15 дана	Свилајнац	40 места
Си	Свилајнац	90 места
Конак	Седларе	150 места
Друмски рај	Свилајнац	300 места
Ексклузив	Свилајнац	700 места
Рујна Зора	Грабовац	70 места
Талија	Свилајнац	200 места
МС Зенит	Свилајнац	50 места

Извор: ЈП Спортско туристички центар -Природњачки центар Свилајнац 2018 године

- Моравска ноћ – национална кућа ексклузивног ентеријера са специјалитетима српске кухиње.
- Гранд – ексклузивни ресторан националне кухиње и вегетаријанска јела.
- Стрелац – ресторан са ловачким специјалитетима и јелима националне кухиње.
- Сан Марко – национална кухиња.
- 15 дана – пицерија и јела националне кухиње.
- Си – пицерија, морски специјалитети, национална кухиња.
- Конак – национална кухиња.
- Друмски рај – ексклузивни ресторан националне кухиње
- Ексклузив – ексклузивни ресторан националне кухиње са салом за прославе
- Рујна зора - национална кухиња
- Талија - национална кухиња
- МС Зенит - национална кухиња



Животна средина

Животна средина

Животна средина и одрживи развој

Под одрживим развојем се подразумева развој друштва који расположивим ресурсима задовољава људске потребе, не угрожавајући природне системе и животну средину, чиме се осигурава дугорочно постојање људског друштва и његовог окружења.

Одрживи развој се најчешће доводи у везу са заштитом животне средине, односно настојањем да се забринутост за опстанак живог света на планети Земљи повеже са очувањем природних ресурса и бројним еколошким изазовима који стоје пред сваким друштвом, државом и човечанством у целини. Угроженост животне средине се огледа у проблемима као што су: глобално загревање, „ефекат стаклене баште“, нестанак шума, претварање плодног земљишта у пустиње, појава киселих киша, изумирање животињских и биљних врста, појава болести код људи услед загађења.

Концепт одрживог развоја се састоји од три основне димензије: еколошка, економска и социјална одрживост. Постоје предлози да се култура учврсти као четврта димензија одрживости. Може се додати још једна димензија – институционална, при чему се има у виду принцип доброг управљања.

Животна средина и одрживи развој на територији општине Свилајнац

Захваљујући погодним климатским одликама града и пре свега утицају доминантних ветрова из југоисточног, северозападног и јужног квадранта као и Ресави, која својим током пресеца урбану територију, ка граду често дува ветар који му доноси ваздух споља и допрноси природном "проветравању" Свилајнца.

Свилајнац је настао на десној обали Ресаве, осим њеног тока, велики хидролошки значај, са становишта водоснабдевања урбаног становништва и привреде, имају и подземне воде алувијалних наслага Ресаве и Велике Мораве. Главни загађивач Ресаве је њена притока Ресавица у коју се испуштају отпадне воде из флотације рудника мрког угља у истоименом месту.

С обзиром да на територији општине Свилајнац постоје велики природни потенцијали, нарочито пољопривредни и еко-туристички, потребно је у складу са законима из области заштите животне средине обезбедити мониторинг вода, ваздуха и земљишта на територији општине Свилајнац и уз спровођење закона обезбедити одрживи развој у току развоја индустрије.

Процена утицаја на животну средину на територији општине Свилајнац

У складу са Законом о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09) на територији општине Свилајнац, од 2007. до 2018. године, поднето је укупно 62 Захтева за процену утицаја на животну средину од којих је за 22 била потребна израда Студије о процени утицаја на животну средину. У Студијама су описане мере заштите у току изградње, у току рада и по затварању постројења.



Извор: Јавна књига, Одељење за урбанизам, изградњу, комуналне и имовинско-правне послове, Општинска управа општине Свилајнац

Издавање дозвола за управљање отпадом на територији општине Свилајнац

У складу са Законом о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10 и 14/16), надлежност за издавање дозвола за управљање опасним отпадом на територији општине Свилајнац има Министарство за заштиту животне средине, а управљање неопасним и инертним отпадом, у надлежности је Општине Свилајнац. На територији општине Свилајнац, од стране надлежног Одељења за урбанизам, изградњу, комуналне и имовинско-правне послове, од 2009. до 2018. издато је укупно 17 дозвола за управљање неопасним и инертним отпадом.

Потенцијали животне средине на територији општине Свилајнац

Општина Свилајнац има велике потенцијале за коришћење алтернативних извора енергије и производа у складу са одрживим развојем и то у области коришћења еолске енергије (енергије ветра), производњу биогорива, рециклажу чврстог комуналног отпада и посебних токова отпада, производњу компоста од органског отпада из привредних објеката и домаћинства, производњу пелета из биомасе, потенцијал за органску производњу хране, као и за коришћење соларне енергије (2050 сунчаних сати у години). Такође, постоје потенцијали за брендирање многих производа на територији општине, као што су пчеларски производи (преко 3000 кошница), еко-етно-туристички потенцијали, историјска и верска обележја (Моравска Света Гора), Природњачки центар „Свилајнац“ и друго.

Потребно је извршити испитивања геотермалне енергије и додатно испитивање потенцијала енергије ветра, како би се у складу са стандардима ЕУ повећало коришћење алтернативних извора енергије.

Како се у свим развијеним земљама, као и у земљама ЕУ, успоставља систем управљања отпадом, тако се на томе ради и у осталим земљама, па и у Републици Србији, јер животна средина не познаје границе. Потребно је у складу са Законом и подзаконским актима у свим општинама на територији Републике Србије, укључујући и територију општине Свилајнац, успоставити адекватан систем управљања отпадом.

Такође, потребно је обухватити територију целе општине за сакупљање ПЕТ амбалаже, папира и стакла, као и разврставање осталих врста отпада на месту настанка.

Активне мере Локалне самоуправе у погледу заштите животне средине

Поред израде документације које су у надлежности општине Свилајнац а које су дате у складу са законима и подзаконским актима из области заштите животне средине, општина Свилајнац спроводи и активне мере у погледу заштите животне средине.

Према Националној стратегији управљања отпадом за период 2010-2019. године из априла 2010. године, предложено је да Свилајнац приступи Регионалном центру за управљање комуналним отпадом.

Скупштина општине Свилајнац је на основу члана 34. Закона о управљању отпадом („Службени гласник РС“ бр. 36/09 и 88/10) дана 03.08.2010. донела Одлуку о одређивању локације за одлагање инертног отпада на територији општине Свилајнац („Службени гласник општине Свилајнац“ бр. 21/10).

У протеклом периоду активно је рађено на чишћењу локација са дивљим депонијама на територији целе општине у оквиру акције „Очистимо Свилајнац“ и са тим активностима наставиће се и у будуће.



Успостављен је систем организованог сакупљања комуналног отпада са територије целе општине, односно у свих 22 месних заједница.

Општина Свилајнац има добру сарадњу са КЈП „МОРАВА“ Свилајнац које заједничким напором раде на успостављању квалитетног система сакупљања, транспорта, складиштења, третмана и одлагања отпада, као и на пречишћавању отпадних вода са територије општине Свилајнац.

Локални план управљања отпадом за период 2011.-2021. године донет је од стране Скупштине општине Свилајнац 2011. године. Локалним планом управљања отпадом обухваћено је планирање у свим сегментима управљања отпадом на територији општине Свилајнац.

Године 2010. КЈП „МОРАВА“ Свилајнац је, захваљујући помоћи Фонда за заштиту и унапређење човекове околине општине Свилајнац и Фонда за заштиту животне средине Републике Србије, добило нови камион смећар, нових 100 металних контејнера запремине 1,1m³ и 100 жичаних контејнера за ПЕТ амбалажу.

Општина Свилајнац је по гашењу Фонда за заштиту животне средине Републике Србије од средине 2012. године принуђена да самостално или уз помоћ других фондова обезбеди финансијска средства која ће се користити у разним акцијама неопходних ради заштите животне средине на територији општине Свилајнац.

На територији општине Свилајнац спроведен је IMPACT пројекат у сарадњи са Немачком организацијом за међународну сарадњу- GIZ, који има за циљ да повећа учешће грађана и изгради свести о управљању чврстим отпадом и отпадним водама, а циљна група је Општинска управа, Одељење за урбанизам, изградњу, комуналне и имовинско-правне послове – надлежно одељење за животну средину, КЈП „Морава“, месне заједнице, локални/регионални медији, НВО, удружења грађана, домаћинства, приватни сектор, предшколске установе, основне и средње школе, пензионери, националне мањине и остали.

Након поплаве 2014. године која се десила као последица климатских промена започет је Пројекат хитних радова на заштити Свилајнца од поплава што подразумева регулацију реке Ресаве од Велике Мораве до потока Бук и регулација реке Ресаве у селу Суботица и Седларе заједно са трансферзалним насипом. Поред регулације Ресаве ради се и санација водотокова II реда.

Обзиром да је едукација веома важна ради подизања свести о заштити животне средине, како би се обезбедила чиста, здрава средина у складу са одрживим развојем, општина Свилајнац се залаже свим расположивим средствима да на адекватан начин информисе и едукује становништво свих узраста о значају заштите животне средине и одрживог развоја, као и мерама које предузима у складу са законима у области заштите животне средине.



Спорт

Основни организациони облик и носилац остваривања спортских и рекреативних активности су струковни савези и клубови који су организовани у Спортски савез општине Свилајнац. Поред своје основне делатности у раду са клубовима, Спортски савез је укључен и у све друге спортске активности и акције које су везане за територију општине Свилајнац, а које нису у надлежности истог (школска спортска такмичења, спортско-рекреативни турнири, итд).

Спортски Савез општине Свилајнац формиран је 2002. године и под својим окриљем има 41 спортски клуб, односно организација, у 17 различитих спортских грана, док је тренутно активно 34 у 17 спортских грана. Клубови су удружени у два гранска савеза (фудбалски и шаховски), док остали делују појединачно.

На територији општине Свилајнац, спортске активности се одвијају у 14 месних заједница. Све месне заједнице имају терене за мале спортове, изграђене почетком 21. века, а око 90% сеоских месних заједница има и фудбалска игралишта.

Спортска хала је капацитета 1544 места и користи се за све дворанске спортове: кошарку, рукомет, мали фудбал и одбојку. Овде се, такође, често организују концерти, а сваке зиме се одржава и Новогодишњи турнир у малом фудбалу. Спортску халу користе и ученици Средње школе у Свилајнцу услед недостатка сопствене.

Услед комплетног реновирања Спортске хале који подразумева: замену кровног покривача са санацијом кровне конструкције, израду нове спољне столарије, израду фасаде са термоизолацијом, постављање нових инсталација водоводне и канализационе мреже, замену електричних инсталација са постављањем нове расвете, замену машинских инсталација и израду нових вентилационих канала, санацију свих унутрашњих површина зидова са глетовањем и кречењем, израду нових мокрих чворова и свлационица са постављањем нове санитариије, израду новог спортског паркета, санацију трибина са монтажом нових седишта, израду лимених олука и постављање нове спортске опреме (голови, покретни кошеви) знатно су се побољшали услови за развој спорта и могућност за одржавање међународних спортских такмичења што ће као крајњи резултат имати већи број посетилаца Свилајнцу из земље и иностранства.

У непосредној близини хале налази се комплекс базена који се састоји од једног олимпијског и два мања. На градским базенима у Свилајнцу урађена је комплетна реконструкција сва три постојећа базена. Реконструкцијом су обухваћени радови на олимпијском и средњем базену где су урађене нове подне плоче са ојачањем постојећих зидова. На сва три базена постављене су хидроизолација и нове плочице. Извршено је равњање унутрашњих зидова са новом облогом од керамике. Урађен је и нови преливни систем са целокупном опремом. Очишћен је постојећи велики филтер за олимпијски базен и обављена репарација постојећих пумпи. За мали и средњи базен урађено је потпуно ново филтерско постројење. Око базена су постављене нове бехатон плоче и комплетно ново спољно уређење са озелењавањем. Израђен је и опремљен нови шанк за летњу башту. У шанку и ресторану базена постављене су нове столице, столови, лежаљке и сунцобрани. Базени сад испуњавају највише стандарде са најсавременијим системом за прочишћавање воде. Ово је прва комплетна реконструкција базена од када су изграђени. Оно што је у плану, јесте покривање Градских базена што би омогућило коришћење базена током читаве године, а и одржавање часова физичког васпитања када су школе у питању.

Тениски терени су у понуди ЈП СТЦ Природњачки центар Свилајнац. Потребно је изградити балон салу на тениским теренима и обезбедити грејање у зимским месецима. Општини



Свилајнац недостаје и једна “балон” сала са вештачком травом, како би се употпунио спортски садржај у зимском периоду и развили неки од базичних запостављених спортова. Објекти отвореног типа (фудбалски стадиони) су мањих капацитета и релативно су у добром стању, а све евентуалне поправке би биле у домену стварања комфора за гледаоце (постављања столица за седење, изградња или репарација постојећих мокрих чворова, преправљање заштитних ограда и тунела, доградња или обнова постојећих трибина и заштитних мрежа иза голова...итд). Фудбалска игралишта у сеоским месним заједницама су углавном у добром и употребљивом стању и основни недостатак су пратећи помоћни реквизити, као што су кућице за резервне играче, заштитна ограда, опремање свлачионица (електрификација и вода).

Све сеоске месне заједнице имају уређене и електрификоване терене за мале спортове, са бетонском или асфалтном подлогом. Потребно је само нека игралишта допунити основним реквизитима, као што су конструкције за кошеве, метални голови или конструкција за одбојку.

Потребно је интензивирати улагања у едукацију кадрова у спорту кроз организовање редовних стручних семинара, као и анимацију деце како би се што раније и потпуно, посветили спорту и спортским вредностима.

Препоручено је оснивање школске-спортске "лабораторије". То подразумева обезбеђивање простора за "лабораторију" и набавку одређених средстава за праћење раста и развоја ученика и спортиста са простора општине Свилајнац. Набавка се односи на обезбеђивање средстава за праћење морфолошке антропометрије ученика и спортиста (лонгитудиналне и трансферзалне димензионалности скелета, обима и масе тела, дебљине поткожног масног ткива и др). Лабораторија би обезбедила: објективно праћење раста и развоја ученика и спортиста, селекцију ученика за одређени спорт и усмеравање њиховог развоја, праћење тренажног процеса и сл. Уколико се рализује идеја о формирању посебне спортске амбуланте у оквиру дома здравља у Свилајнцу, спортска лабораторија би могла бити њен део.

Центар за бригу о породици „СВИЛАЈНАЦ“ у сарадњи са ЗУ Домом здравља Свилајнац, реализовао је прегледе деце школског узраста. Преглед је обухватио укупно 1828 ученика, од тог броја је прегледано укупно 1798 ученика како у Основној школи „Ј.Ј.Змај“ Свилајнац, тако и у издвојеним одељењима и школама по селима која припадају општини Свилајнац.

Пошто је код одеређеног броја деце констатован неки од деформитета (кифоза, сколиоза, равна стопала, „х ноге“), почели су са реализацијом корективних вежби. Вежбама су обухваћена деца у градској и у сеоској средини. Са децом вежбе изводи физиотерапеут. У сеоским срединама вежбе се реализују у физкултурним сала основних школа. Вежбе се реализују и током летњег распуста.

Села у којима се реализују вежбе су : Војска, Седларе и Кушиљево.

Према врсти деформитета, стање је следеће:

Кифотично лоше држање (кифоза) – 39

Сколиотично лоше држање (сколиоза) – 128

Равна стопала – 293

Лоше држање – 252

„х ноге“ – 10

Rectus carinatum (тзв. пилеће груди) -1

Тренутно је вежбама за отклањање деформитета кичменог стуба и равних стопала обухваћено 85 корисника из села и града. Вежбе се реализују два пута недељно у трајању од 45 минута по групи.

Ова акција Центра за бригу о породици је добра иницијатива за касније отварање посебне школске амбуланте и школско-спортске „лабораторије“.

Летња школа спорта би била намењенима дечацима и девојчицама старости 7-12 година. Циљ ове акције би био повећање броја деце у спортским клубовима, односно повећање броја активних спортиста и заинтересованости деце за спорт. Квантитет би временом довео



до квалитета, до већег успеха наших спортских клубова и афирмације наше општине. Предвиђено је да школа буде бесплатна, а са децом би радили наставници и професори физичког васпитања, као и тренери са одговарајућим лиценцама. Спортски који би били обухваћени летњом школом су: фудбал, рукомет, кошарка, одбојка, пливање и тенис, а одржавало би се пар тренинга недељно током летњих месеци.

Од мањих спортова, у протеклом периоду су иницијативу исказали атлетика и гимнастика.

Гимнастички клуб „Евита“ је у току протеклих година имао доста активности како на самој организацији и функционисању клуба, тако и на пољу такмичења. Гимнастичарке овог клуба су се такмичиле на регионалним и републичким такмичењима у појединачној и екипној конкуренцији и освајале медаље у свим категоријама. Значај функционисања овог клуба је вишеструк, јер поред тога што је то први клуб из неког базичног спорта, такође је и још један спорт у суженом спектру „женских“ спортских дисциплина. Потребно је даље помагати клубу кроз набавку опреме за тренинге, као и спонзорисање учешћа на такмичењима.

Спортско – атлетско удружење „Дуге стазе“, превасходно је формиран као основни облик рекреативног бављења атлетиком, односно трчањем. Као базични спорт, даје нам могућности проширивања спектра делатности на тркачке и техничке дисциплине, чијим би усавршавањем и корелацијом имали и остали спортови у нашој општини користи.

Шаховски савез Свилајнца окупља 6 клубова и организује 3 такмичења у различитим категоријама, као и више меморијалних и позивних турнира. Набавка одговарајуће опреме и софтвера омогућила би формирање јединствене базе података, праћење остварених резултата, комуникацију са вишим инстанцама и усавршавање играча

Пољопривредна школа у Свилајнцу је домаћин већем броју кампова у летњим месецима. Посебно се издваја рукометни камп "Растимо". Повећањем капацитете дома ученика ове школе, повећаће се и број учесника на камповима.

Табела бр. 100 Преглед активних спортских организација

Назив клуба	Спорт	Мушки/ женски	Број чланова	Место	Лига
ФК „Раднички“	Фудбал	М	150	Свилајнац	Српска (III)
ФК „Кушиљево“	Фудбал	М	70	Кушиљево	Окружна (V)
ФК „Младост“	Фудбал	М	50	Дубље	Окружна (V)
ФК „Ресавац“	Фудбал	М	50	Суботица	Окружна (V)
ФК „Младост“	Фудбал	М	50	Гложане	МФЛ (VI)
ФК „Купиновац“	Фудбал	М	50	Купиновац	МФЛ (VI)
ФК „Синђелић 1934“	Фудбал	М	50	Војска	МФЛ (VI)
ФК „Виноградар“	Фудбал	М	50	Црквенац	МФЛ (VI)
ФК „Синђелић“	Фудбал	М	50	Грабовац	Општинска (VII)
ФК „Будућност“	Фудбал	М	30	Ђуринац	Општинска (VII)
ФКВ „Синђелић“	Фудбал	М	25	Свилајнац	Општинска (VII)
ФК „Млади радник“	Фудбал	М	50	Бобово	Општинска (VI)
КК „Свилајнац Компо“	Кошарка	М	70	Свилајнац	Регионална (IV)
ЖРК „Раднички“	Рукомет	Ж	40	Свилајнац	Српска (IV)
ШК „Раднички“	Шах	М	20	Свилајнац	Рег. шах. лига (IV)
ШК „Цар Лазар“	Шах	М	15	Луковица	Рег. шах. лига (IV)
ШК „Бобово“	Шах	М	15	Бобово	Рег. шах. лига (IV)
ШК „Синђелић“	Шах	М	15	Војска	Рег. шах. лига (IV)
ШК „Младост“	Шах	М	15	Гложане	Рег. шах. лига (IV)
ШК „Јединство“	Шах	М	15	Роанда	Рег. шах. лига (IV)

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



ШК "Будућност"	Шах	М	15	Ђуринац	Рег. шах. лига (IV)
КК "Раднички"	Карате	М + Ж	15	Свилајнац	WKF
КК "Тигар"	Карате	М + Ж	40	Свилајнац	ЈКА
КК "Свилајнац"	Карате	М + Ж	30	Свилајнац	ЈКА
ПД "Бељаница"	Планинарство	М + Ж	70	Свилајнац	ПС Србије
ОК "Смеч СВ"	Одбојка	М	70	Свилајнац	Регион. лига (III)
ГК "Евита"	Гимнастика	Ж	70	Свилајнац	ГС Србије
ТК "Свилајнац"	Тенис	М + Ж	15	Свилајнац	ТС Србије
БК "Чироки"	Бициклизам	М	15	Свилајнац	БС Србије
САУ "Дуге стазе"	Атлетика	М + Ж	25	Свилајнац	АС Србије
ББК „Леонида“	Боди-билдинг	М + Ж	50	Свилајнац	ББС Србије
ББК „Херкулес“	Боди-билдинг	М + Ж	50	Свилајнац	ББС Србије
ББК „Сплинтер“	Боди-билдинг	М + Ж	50	Свилајнац	ББС Србије
Плесни клуб „Аванс“	Спортски плес	М + Ж	20	Свилајнац	ПС Србије
Пикадо клуб „Свилајнац“	Пикадо	М	10	Свилајнац	ПС Србије
Јога Центар „Јасмина“	Јога	Ж	15	Свилајнац	Јога Савез Србије
Стрељачки Клуб „Стрелац“	Стрељаштво	М	15	Свилајнац	СС Србије
УСР „Бистро“	Спортски риболов	М	25	Свилајнац	РС Србије

Извор: Спортски Савез „Свилајнац“, 2018

На територији општине функционише један спортски савез, Спортски савез "Свилајнац" са укупно 38 активних чланица.

Табела бр. 101 Преглед спортско-рекреативних објеката

Назив	Површина (м ²)	Намена	Место
Хала спортова Свилајнац	1950	Спортске активности	Свилајнац
Градски базени	1480	Спорт и рекреација	Свилајнац
Стадион "Бојача"	20534	Спортске активности	Свилајнац
Тениски терени		Спорт и рекреација	Свилајнац
Стадион "Под крушком"	7000	Спортске активности	Кушиљево
"Мини пич" терен	800	Спорт и рекреација	Свилајнац
Трим стаза	740	Рекреација	Свилајнац

Извор: Спортско туристички центар „Свилајнац“

Табела бр. 102 Преглед спортско-рекреативних манифестација

Назив	Локација	Време одржавања
"Божихни" турнир у малом фудбалу	Хала спортова "Свилајнац"	Крај децембра – почетак јануара
Меморијални турнир "Божидар Вучковић – Буџука"	Стадион "Бојача"	Август
Меморијални турнир "Горан Лалић"	Купиновац	Септембар



“Баскет фестивал”	Пољопривредна школа	Крај јуна
“Јесење уличне трке”	Ул. Св. Саве	8. октобар
Меморијални шаховски турнир “Драган Вучковић – Кер”	Шаховски Савез	Јун – јул
“У сусрет пролећу у планинама”	Планинарски дом “Суваја”	Април
“Јесењи сусрет планинара”	Планинарски дом “Суваја”	Октобар
„Коњички сабор“	Парк код дечијег вртића	Септембар
„Полумаратон“	Улице Свилајнца	Октобар

Извор: Спортско туристички центар „Свилајнац“, 2018. година

На територији општине Свилајнац постоје два ловачко удружење „Мика Брада“ и ловачко удружење „Фазан“ Седларе. Удружење „Мика Брада“ са седиштем у Свилајнцу, газдује ловиштем „Ресава“ укупне површине 22,471ha, од чега ловне површине обухватају 21.146. Ловиште "Ресава" обухвата део територије општине Свилајнац, и то катастарске општине Свилајнац, Кушиљево, Луковица, Бобово, Грабовац, Врлане, Дубље, Црквенац, Гложане, Бресје, Радошин, Војска и Мачевац. Удружење има 527 активних чланова. Стално гајене врсте дивљачи у ловишту "Ресава" су срна, дивља свиња, зец, фазан и пољска јаребица. Ловиште у функцији има следеће ловне објекте: 30 стабилних чека, 30 хранилишта за крупну дивљач, 30 солишта и 15 прихватилишта за фазанчиће укупне површине 1,50 ха. Удружење има фазанерију капацитета 25.000 фазанчић, која се налази на 2,20ha. Удружење поседује ловачки дом површине 74м2, ловачку кућу површине 70м2 и 2ha земље. За успешан рад ЛУ "Мика Брада" је 1972. године одликовано Златним ловачким орденом од стране Извршног одбора Ловачког савеза Србије, а касније и Плакетом, Спомен плакетом и другим признањима. Велики број ловаца је такође добио признања у виду ловачког ордења различитог ранга. Ловачко удружење „Фазан“ Седларе газдује ловиштем „Браниште“ укупне површине 10068ha, од чега ловне 8000ha. Ловиште обухвата део територије општине Свилајнац: Роанда, Суботица, Тропоње, Седларе, Роћевац, Купиновац, Ђуринац и Дубница. Добитници су разних награда и признања. Ловачко удружење „Фазан“ поседује фазанерију за вештачку производњу фазана.



Ловачки домови од чврстог материјала су у селима: Роанда, Роћевац, Седларе, Кушиљево Луковица, Грабовац, Гложане, Радошин, Црквенац, Купиновац, Војска, Врлане и Свилајнац. Ловачки домови саграђени од дрвета, тзв. Брвнаре су у селима Дубље, Дубница, Тропоње, Ђуринац, Суботица, Мачевац и Бобово.

Бициклизам

Бициклички туризам представља велику развојну шансу општине Свилајнац. Постоје планови за реконструкцију бицикличке стазе до моста на Морави, изградњу стаза на свилајначком брду Баћица, као и за повезивање манастира "Ресавске Свете Горе" бицикличким стазама. У Свилајнцу од 2012. године постоји бициклички клуб Широки (Шегокее) који окупља преко 20 чланова, од чега 2 такмичара. Удружење је остварило бројне промене у домену бициклизма у нашој општини. Године 2013. Удружење је организовало експедицију под називом „Обалом Јадрана до Италије“ дугу 2700км у трајању од 23 дана која је исте године проглашена за спортски подухват године. Удружење тежи да подигне еколошку свест грађана кроз бројне акције које организује или подржава као што су „Дан без аутомобила“, „Бициклом до здравља“, „Еко вожња за најмлађе“ и „Екоциклизам“. У оквиру клуба постоји и сервис за бицикле. Тренутно је сређена стаза „Широки 8“ дужине од 8км, која омогућава члановима клуба тренинг као и такмичење у брдском бициклизму.



Оно што је неопходно јесте стално одржавање те стазе и сређивање још неке путање како би бициклисти, а уједно и пешаци имали простор за несметано обављање активности.

Планирано је мапирање путева и стаза на територији општине Свилајнац, које ће олакшати сналажење члановима клуба, као и свим заљубљеницима у бициклизам и пешачење.

Могућности за побољшање спортске и туристичке понуде општине Свилајнац

1. Изградња клизалишта у Свилајнцу

Током претходних година Свилајнац је изнајмљивао ледене плоче. Показало се да је интересовање више него задовољавајуће. Како је цена изнајмљивања висока, исплативије је купити квалитетно клизалиште. Изградњом клизалишта обогатио би се забавни, културни и спортско рекреативни садржај општине Свилајнац у зимском периоду. Туристичка понуда би добила још једну локацију, па би се повећало интересовање и време задржавања туриста у граду. Ученици из Основне школе „Ј.Ј. Змај“, као и средњих школа би имали могућност да укључе и овај вид вежбе у физичко васпитање.

2. Изградња модерне куглане у Свилајнцу, јединствене у централној Србији

Куглање је анаеробни тип физичке вежбе, слично ходању под оптерећењем. Куглање помаже сагоревању калорија и вежбању мишићних целина које се обично не вежбају. Савијање и истезање у куглању доприноси јачању тетива, лигамената, зглобова и мишића. Због овога је куглање изборни предмет у многим школама у Европској унији као и С.А.Д. Изградњом куглане обогатио би се забавни и културни садржај општине Свилајнац. Туристичка понуда би добила још једну локацију, па би се повећало интересовање и време задржавања туриста у граду.

3. Изградња мини голф терена

За разлику од класичног голфа који је спорт за богате, мини голф је приступачан свим слојевима. Мини голф је још увек мало распрострањен на нашим просторима па би његова куповина у блиској будућности допринела препознатљивости и позиционирању наше општине. Мини голф игралишта су мобилна, лако се постављају и растављају без потребе за машинама или додатним радовима. Могуће је додавања садржаја локалног карактера уклопљених у произвођачки дизајниран простор (укључујући постојање природних вода, извора, вегетације и сл.). Мини голф се може играти целе године, без обзира на временске прилике. То је инвестиција која би доносила значајне приходе, а трошкови одржавања нису високи.

4. Реконструкција планинарског дома „Суваја“ на Бељаници

Планинарски дом „Суваја“ на Бељаници је изграђен 1956. године. Од тада па до данас није било прилике и средстава за реконструкцију. Адаптацијом постојећих објеката и евентуалном изградњом нових, планинарски дом би био одлична дестинација за екскурзије и рекреативну наставу ђака, током целе године. Реконструкција би обухватала изградњу кухињског и санитарног блока, адаптацију и опремање смештајних капацитета. Спортски савез општине одваја велике своте новца за припреме екипа па би се на овај начин остварила уштеда јер би добили локацију за висинске припреме спортиста. У саставу планинарског дома се налазе и спортски терени за кошарку и мали фудбал који су у јако лошем стању и захтевају реконструкцију како би на прави начин употпунили понуду везану за припреме спортиста. На самој планини је могућа и изградња мањих ски стаза које би одговориле на захтеве неких мање искусних скијаша а и служиле за обуку деце. У непосредној близини дома налази се водопад „Велико прскало“, мало и велико врело Ресаве, Ресавска пећина тако да је овај предео веома атрактиван за посетиоце.

Туристичка понуда би добила још једну локацију, па би се повећало интересовање и време задржавања туриста у граду.



Социјална и здравствена заштита

Социјална политика је широка и разнолика област јавне политике чији је основни циљ да обезбеди економски одржив, а истовремено социјално прихватљив ниво заштите од разних видова друштвених и индивидуалних штетних ефеката на све чланове друштва и да на тај начин промовише једнакост, друштвену кохезију и укључивање. Без осмишљене социјалне политике сви напори других области живота губе на вредностима, јер без обзира на друштвени стандард, људи ће имати проблеме, било да су резултат биолошких процеса, личног утицаја или деловања срединских фактора. У том смислу је неопходно стратешко планирање и развој, као поступак промишљеног усмеравања социјалних промена и унапређивања услова задовољења социјалних потреба људи.

У систему социјалне заштите на територије општине Свилајнац функционише Центар за социјални рад "Свилајнац", као орган државне управе, чији је оснивач општина Свилајнац. Центар је основан 31.12.1982. године.

Одлуком оснивача Центру за социјални рад су поверени, а Статутом и Правилником о раду су дефинисани стручни послови праћења, контроле, подршке, заштите и унапређења садржаја социјалног рада на општинској територији. Примерено и у складу са местом и улогом установе Центру су поверени и сви други, за социјалну сигурност и заштиту, битни послови примарне и секундарне превенције социјалних ризика и њихових могућих последица.

Центар за социјални рад у Свилајнцу врши и друге значајне послове из оквира своје надлежности, а његову делатност и поступање на том плану регулишу: Закон о социјалној заштити, Породични закон, Закон о управном поступку, Закон о кривичном поступку, Подзаконска акта Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Поступци и услови за остварење појединих социјалних и личних права у систему социјалне заштите који су у искључивој надлежности локалне власти Центар је вршио на основу Одлуке о правима грађана у области социјалне заштите на територији општине Свилајнац. На овај начин проширена је лепеза личних права на социјалну подршку.

Делатност Центра повезана је и ослања се на правну регулативу других система друштвеног организовања, па његово поступање регулишу и други, релевантни прописи, закони и подзаконска акта у вези са могућим правима из домена људских права и социјалне заштите у најширем смислу.

Постојећом правном регулативом Центру за социјални рад поверена су следећа јавна овлашћења:

- Решава у првом степену остваривање права утврђених Законом о социјалној заштити,
- Пружа услуге социјалног рада у поступку решавања и одлучивања о тим правима,
- Организује и спроводи одговарајуће облике социјалне и породично правне заштите,
- Обавља стручне и опративне послове у реализацији мера и поступака социјалне заштите,
- Открива, анализира и прати социјалне појаве, потребе и проблеме у домену социјалне сигурности,
- Развија, примењује и унапређује превентивне активности у циљу спречавања и умањења социјалних ризика и последица,

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



- Пружа услуге дијагностике, саветовања, терапије, информисања и праћења ефеката ових услуга,
- Води евиденцију и документацију, спроводи и прати поступке усвојења, хранитељства и старатељства,
- Развија, усмерава и јача међу секторску и међу ресорну сарадњу, на локалном и републичком нивоу, подижући квалитет социјалне сигурности корисника,

Одлука о правима грађана у области социјалне заштите на територији општине Свилајнац регулише и низ других социјално заштитних права, којима промовише, заговара и обезбеђује заштиту људских и дечијих права, права социјално маргинализованих група и појединаца у оквиру своје надлежности, а све у складу са предвиђеним стандардима и процедурама, врши и друге послове у складу са својим местом и улогом у систему социјалне заштите са циљем обезбеђења, заштите и унапређења нивоа социјалне сигурности становника општине Свилајнац.

Организација стручног рада у Центру за социјални рад "Свилајнац" одвија се у складу са препоруком о начину организације рада од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Унутрашња организација рада у Центру за социјални рад „Свилајнац“ у Свилајнцу у складу је са Правилником о организацији, нормативима и стандардима стручног рада у Центру. Овај модел рада, организације и систематизације послова у Центру за социјални рад Свилајнац уведен је 01.01.2009. године, а садржински је иновiran септембра 2011. године у складу са променама рада по усвајању новог Закона о социјалној заштити априла 2011. године.

У Центру за социјални рад Свилајнац, а у складу са чланом 16. став 2. и 24. став 4. Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад, вршење послова организује се у оквиру једне унутрашње организационе јединице коју сачињавају сви запослени стручни радници на пословима социјалног рада и управно-правним пословима.

Послови који се обављају у Центру у вршењу јавних овлашћења или у вези са вршењем јавних овлашћења груписани су као:

- послови социјалног рада
- управно-правни послови
- послови планирања и развоја
- административни, финансијски и технички послови.

Ове послове у Центру за социјални рад обављају:

- Директор / руководилац службе
- Супервизор (процес и квалитет рада)
- Стручни радник на пријему / пријемни радник
- Водитељи случаја (стручни радници и правник)
- Радници на финансијским и административно техничким пословима

Укупан број запослених у Центру за социјални рад Свилајнац

Број запослених	Стање 20.11.2018.
На неодређено време	9

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



У току 2018. год. при Центру за социјални рад Свилајнац структура радника је:

1. По уговору о допунском раду- психолог- 1 извршилац (1/3 радног времена)
2. По уговору о делу-помоћни радник -1 извршилац

У Центру волонтира:

- **Један мастер социолог (са почетком од новембра 2018. год.)**

Буџетом локалне самоуправе финансира се зарада и то:

- Стручни радник-психолог -30% - 1 извршилац
- Технички послови- 100 % - 1 извршилац

Структура стручног особља запосленог на неодређено време (20.11.2018.)

Стручни профил	Број
Социјални радник	3
Правник	1
Психолог	
Педагог	
Спец педагог	2
УКУПАН БРОЈ СТРУЧНИХ РАДНИКА	6

Поред реализације услуга социјалне заштите које се реализују кроз права утврђених Законом о социјалној заштити и услуга проширених права социјалне заштите ради се и на услугама ванинституционалног збрињавања социјално уложених лица кроз активности организација цивилног сектора. Ове активности се односе на пружање услуга деци са сметњама у развоју, старим особама, рањивим и друштвено осетљивим групама, а имају за циљ да се иновативним активностима побољша положај наведених група.

У том смислу је неопходно је узети у обзир и капацитете ових актера као што су Црвени крст Свилајнац, удружења грађана и организација које могу дати свој допринос развоју ванинституционалних облика заштите и услуга све са циљем унапређивања услова задовољења социјалних потреба људи.

Погоршањем укупне економске и социјалне ситуације у земљи, током протекле деценије као и проширење ингеренција и обавеза Центар за социјални рад "Свилајнац", са променама у оквиру социјалне политике дошло је до перманентног повећања корисника услуга социјалне заштите.

Број корисника услуга, по годинама, које пружа Центар за социјални рад "Свилајнац" је дат табеларно.

Табела бр. 103. Корисници услуга Центра за социјални рад „Свилајнац“

Година	Укупан број корисника
2002	820
2003	988
2004	1085
2005	1236
2006	1225
2007	1111

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



2008	1238
2009	1192
2010	1142
2011	1194
2012	1397
2013	1542
2014	1585
2015	1727
2016	1840
2017	1866

Извор: Центар за социјални рад „Свилајнац“, 2018.године

Ради бољег увида у обим ангажовања установе и стручних радника у њој важно је знати да 3/4 корисника услуга социјалне заштите чине лица са сталним видом потребе за заштитом и потребе праћења њихових социјално економских и психосоцијаних потреба током године односно током њиховог живота.

Своје место и улогу у локалној заједници Центар за социјални рад "Свилајнац" остварује и ангажовањем ван установе, као вид шире превентивне активности и сензибилизације јавности за социјалне проблеме и социјално патолошке појаве.

У склопу таквих активности је и ванинституционална заштита, непосредних и потенцијалних корисника, као што су:

- Примарна и секундарна превенција болести зависности
- Подизање нивоа родитељске компетентности
- Социјална подршка породицама и деци са посебним потребама
- Заштита од насиља у породици
- Развијање породичног смештаја/ хранитељства
- Заговарање интереса маргинализованих група
- Отворена СОС телефонска линија

У складу са развојем установе и материјалних капацитета општине повезаним са фискалном децентрализацијом система социјалне заштите Центар за социјални рад у сарадњи са локалном самоуправом планира реализацију и других, сада тешко доступних видова институционалне и ванинституционалне заштите социјално угроженог становништва и станов-иштва у ризику од социјалног занемаривања. Ове могућности би битно побољшале квалитет живота, подигле ниво социјалне сигурности и бриге о потребама житеља општине Свилајнац.

Као најважније и најзахтевније у непосредној будућности препознају се:

- Отварање мањег дома/стационара за старе са пратећим садржајима неге и осмишљених активности старих корисника,
- Дневни боравак за старе при мањем дому за старе,
- Дневни боравак за децу са посебним потребама,
- Отварање специјалног одељења са посебним потребама при основној школи
- Успостављање и развој услуге Помоћ у кући за стара лица
- Успостављање и развој услуге Помоћ у кући за инвалидна лица
- Програм Народних кухиња



- Помоћ ромској деци у образовању
- Успостављање и развој услуге Храна на точковима.

Социјални контекст општине Свилајнац полигон је деловања више социјалних актера и може се рећи да је приступ социјално сложеним потребама становништва активан, поливалентан и изнијансиран у границама материјалних и кадровских капацитета постојећих актера социјалне заштите.

Актери социјалне заштите у општини Свилајнац су:

- Локална самоуправа кроз општинска тела као што су: ОКОСП, Општинско веће, Фонд солидарности, Служба дечије заштите и Координациони одбор за борбу против болести зависности.
- Одсек за социјалну политику и социјалну заштиту Општине Свилајнац
- Центар за социјални рад „Свилајнац“
- Црвени крст Свилајнац
- Удружење Рома „Свилајнац“
- Дом здравља „Свилајнац“.

Одсек за социјалну политику и социјалну заштиту Општине Свилајнац

У одсеку за социјалну политику и социјалну заштиту обављају се следећи послови: управно-правни послови доношења решења о правима из области социјалне заштите; пружа подршку материјално угроженим породицама са децом, породицама са децом ометеном у развоју, пружа помоћ у побољшању услова за задовољавање основних потреба старим лицима на територији Општине; праћење рада и пословања, евидентирање и сагледавање рада установа социјалне заштите и хуманитарних организација; пријем и контрола захтева индиректних буџетских корисника и обрада и праћење реализације поднетих захтева; упућивање корисника једнократне новчане помоћи на добровољно радно ангажовање; евидентирање и збрињавање избеглих, интерно расељених лица и повратника по реадмисији; обављање стручних и административних послова за Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије; послови у вези бесплатног превоза ученика на територији Општине; праћење и примена прописа који регулишу област социјалне заштите.

У оквиру одсека обављају се послови праћења рада и спровођења програмских активности особа са инвалидитетом које се делом финансирају из средстава буџета Општине.

Комисија за социјална питања општине Свилајнац која је део одсека за стручне послове из области социјалне заштите прима, разматра и одлучује о захтевима социјално угрожених лица која се обрађају за помоћ органима Општине Свилајнац.

Комисија разматра захтеве који се тичу тренутног збрињавања социјално угрожених лица у обезбеђивању хране, хигијенских средстава, ургентних тренутних новчаних помоћи за задовољавање основних животних потреба.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Табела бр. 104. Корисници услуга Центра за социјални рад „Свилајанац“ (малолетна лица)

Година	Малолетна лица						
	Укупно	Социо-материјално угрожена	Са поремећајима у понашању	Без родитељског старања	Из породица са поремећајем породичних односа	Ометена у психофизичком развоју	Остала
2007	518	83	199	20	4	6	206
2008	541	81	237	20	3	5	200
2009	395	136	105	34	64	26	30
2010	438	163	105	34	79	27	30
2011	477	195	107	38	58	35	44
2012	448	122	96	21	110	27	72
2013	569	287	97	27	106	27	39
2014	612	429	99	21	102	22	43
2015	649	360	121	30	97	26	64
2016	786	352	147	59	114	52	69
2017	795	381	111	58	95	76	74

Извор: Центар за социјални рад „Свилајанац“

Табела бр. 105. Корисници услуга Центра за социјални рад „Свилајанац“ (пунолетна лица)

Пунолетна лица							
Година	Укупно	Лица са поремећајима у понашању	Физички и психички ометена лица	Материјално необезбеђена и незбринута лица	Са поремећеним породичним односима	Остарела лица	Остали корисници
2007	593	6	105	338	24	99	21
2008	697	3	186	296	26	186	-
2009	797	5	215	294	41	229	13
2010	704	6	97	295	113	175	18
2011	717	3	88	337	98	187	4
2012	949	35	49	458	136	210	61
2013	973	12	206	478	126	206	50
2014	978	39	127	490	93	201	35
2015	998	23	109	447	106	217	48
2016	1054	16	89	470	97	241	97
2017	1071	19	72	482	102	243	153

Извор: Центар за социјални рад „Свилајанац“, 2018

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Табела бр 106. Преглед укупног броја корисника основних мера и облика породично-правне и социјалне заштите

Облик Заштите	Број корисника					
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Усвојење	/	/		/	/	/
Старатељство (укупно)	133	91	76	52	60	68
Смештај у установу	67	59	48	54	72	88
Смештај у другу Породицу	20	11	12	16	24	34
Додатак за помоћ и негу	95	116	128	143	144	80
Материјално обезбеђење	241	483	620	861	779	717
Исхрана у клубу						
Помоћ у природи	265	172	228	243	255	400
Једнократна новчана помоћ	647	584	593	780	837	1276
Помоћ у кући	112	82	86	83	112	30
Услуге социјалног рада	362	425	509	730	856	915

Извор: Центар за социјални рад „Свилајнац“, 2018



Образовање

Школски систем образује, васпитава и усмерава ученика да овлада знањима, вештинама и умећима како би се створиле одређене особине личности, ставови и систем вредности код сваког ученика као индивидуе.

Непосредни реализатори активности у образовним институцијама су наставници (васпитачи, учитељи, наставници, професори), чији је рад детерминисан наставним плановима и програмима, очекивањима социјалног партнера, материјалном подршком за професионално деловање, педагошком и програмском компетенцијом, особинама личности наставника, посебно мотивацијом и ентузијазмом, као унутрашњим факторима.

Економски положај образовања је неповољан. Образовање се у највећој мери финансира из Буџета Републике Србије, док се материјални трошкови и трошкови инвестиционог одржавања објеката основних и средњих школа, као и вртића финансирају из Буџета локалне самоуправе.

Предшколско образовање

Предшколским васпитањем и образовањем се обезбеђује остваривање права детета и задовољавање потреба деце, породице и друштва. Основни циљ предшколског васпитања и образовања је да се допринесе целовитом развоју детета предшколског узраста, тако што ће му пружити услове и подстицаје да развија своје способности и својства личности, проширује искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету. Предшколско васпитање и образовање је најважнија функција предшколске установе и неопходан услов за укупан развој личности детета.

Као и у многим другим срединама, и у општини Свилајнац организовани рад са предшколском децом настао је у оквиру основне школе. Три васпитне групе деце узраста од шест до седам година формиране су 1977. године, а већ у наредној, 1978. години формирана је и четврта. Школа је за њих могла да издвоји две учионице које су биле адаптиране у радне собе, а рад се одвијао у две смене.

За новонасталу делатност је требало обезбедити одговарајуће услове па је 1979. године изграђен нови објекат и донета одлука о оснивању Радне организације дечји вртић "Дечја радост". У почетку је у организацији било свега дванаест запослених и 45 деце. Захтева за место у вртићу је било више него места, па је 1986. године извршена доградња. Све веће интересовање је проузроковало потребу за новом доградњом већег интензитета. Поред парка у зеленилу старог дворишта 1992. године изграђен је нови вртић површине 520 м².

На крају XX века установа располаже комбинованим дечјим објектом укупне површине од 2.000 м², капацитета 300 места за децу од једне до седам година старости и уређено двориште укупне површине 10.000 м². Изградња трећег објекта изведена је 2007. године, те данас вртић има 2.550 м² укупне површине објеката.

Програмски задаци предшколске установе "Дечја радост" су:

Унапређивање васпитно - образовног рада,

Обезбеђивање материјалних и просторних услова за организовање различитих облика рада са предшколском децом,

Обезбеђивање кадровских услова,

Стално стручно усавршавање кадрова,

Организовање и припрема шестогодишњака за полазак у школу,

Брига о здрављу и хигијени деце,

Укључивање родитеља и породице у процес васпитања и образовања,

Институција отвореног типа - отворена према родитељима, локалној заједници, потребама деце.



Приоритети Установе:

1. побољшање средине и услова за рад и учење,
2. континуирани професионални развој запослених и примена активних метода рада уз уважавање индивидуалног приступа у реализацији васпитно-образовног рада,
3. унапређивање тимског рада, развијање и неговање професионалне комуникације запослених,
4. унапређивање сарадње са породицом,
5. унапређивање сарадње са основним школама, као и другим јавним институцијама, удружењима и организацијама.
6. планирање, реализација и праћење организованог рада са децом.

Циљеви и принципи предшколског васпитања и образовања

Циљеви предшколског васпитања и образовања су подршка:

- Целовитом развоју и добробити детета предшколског узраста, пружањем услова и подстицаја да развија своје капацитете, проширује своја искуства и изграђује сазнања о себи, другим људима и свету;
- Васпитној функцији породице;
- Даљем васпитању и образовању и укључивању у друштвену заједницу,
- Развијању потенцијала детета као претпоставке за даљи развој друштва и његов напредак;

Принципи предшколског васпитања и образовања су:

- Доступност: једнако право и доступност свих облика предшколског васпитања и образовања, без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама, у складу са законом;
- Демократичност: уважавање потреба и права деце и породице, укључујући право на уважавање мишљења, активно учешће, одлучивање и преузимања одговорности;
- Отвореност: грађење односа са породицом, другим деловима у систему образовања (школа), заједницом (институцијама културе, здравства, социјалне заштите), локалном самоуправом и широм друштвеном заједницом;
- Аутентичност: целовит приступ детету, усвајање развојних специфичности предшколског узраста, различитости и посебности, неговање игре као аутентичног начина изражавања и учења предшколског детета, ослањање на културне специфичности;
- Развојност: развијање различитих облика и програма у оквиру предшколске делатности у складу са потребама деце и породице и могућностима локалне заједнице, континуирано унапређивање кроз вредновање и самовредновање, отвореност за педагошке иновације.

Програм представља допуну породичном васпитању. Отворен је за потребе детета и породице. Полази од права родитеља да активно учествују у подизању и васпитавању свог детета, чиме се унапређује васпитна компетенција породице.

Остваривање припремног предшколског програма доприноси програмском и организационом повезивању предшколског и основног образовања и васпитања, што обезбеђује континуитет у васпитању и образовању деце и олакшава им прелаз из једне средине у другу.

Непосредни циљ припреме деце за полазак школу је да се допринесе њиховој зрелости или готовости за живот и рад какав их очекује у основној школи. Како је припрема за полазак у школу процес који траје током читавог предшколског периода, овај циљ се остварује у контексту подстицања општег и целовитог развоја детета.

Примарни задатак Предшколске установе је побољшање услова рада, одржавање и обнављање основне опреме и средстава за васпитно-образовни рад, као и унапређивање квалитета рада са децом.



Објекти у саставу Предшколске установе након комплетне реконструкције и адаптације објеката после погођене елементарне непогоде 15.маја 2014. године садрже одговарајуће просторије, двориште и стандардну опрему за боравак и рад како деца тако и запослених из свих сегмената рада Предшколске установе.

У објекти су опремљени довољним бројем столова, столица и креветића за децу, орманима и полицама за дидактички материјал; орманима за одлагање креветића, постељине и покривача, играчкама, дидактичким материјалом, цд плејерима и др. Испред соба налазе се ормарићи за одлагање дечије одеће и обуће.

Вишенаменске сале користе се за игру, слободне активности, активности физичког васпитања и реализацију различитих приредби.

Двориште је пространо, садржи травнате површине, зимзелено и листопадно дрвеће, бетонске и бехатон плочасте стазе, адекватну расвету и два велика интерактивна и мултифункционална игралишта постављена на гуменој подлози.

Испред дворишта налази се уређен паркинг простор за родитеље и запослене.

У Предшколској установи „Дечја радост“ Свилајнац васпитно-образовни рад од 2018.године се организује у 33 васпитне групе, од који су 18 организоване на принципима целодневног боравка и 15 група које су организоване на принципима полудневног тј. четворочасовног боравка.

У јаслицама бораве деца од 6 месеци старости до 3. године и рад је организован у 4 васпитне групе целодневног боравка од којих су 2 млађе и 2 старије васпитне групе.

У вртићком делу бораве деца од 3. године живота до 5,5 година и са њима се васпитно-образовни рад организује у 10 васпитних група: 3 млађег узраста, 3 средњег узраста, 3 старијег узраста и 1 мешовита група деце која ради у поподневним сатима.

Васпитно-образовни рад са децом на припремном предшколском програму одвија се у 12 васпитних група од којих су 4 на целодневном боравку и 1 на четворочасовном-полудневном боравку у седишту установе у Свилајнцу и 6 у радним јединицама при основним школама на територији Општине Свилајнац.

Табела бр. 107 Бројно стање деце по групама Предшколске установе „Дечја радост“ у радној 2018/2019. години

Објекат	Узрасна група	Број група	Број деце
Јаслице	Млађа (2017/2018.год.)	2	12
	Старија(01.03.2016.-01.03.2017.год.)	2	41
Вртић	Млађе (1.03.2015.-1.03.2016.)	3	53
	Средње(1.03.2014.-1.03.2015.)	3	63
	Старије (1.03.2013.-1.03.2014.)	3	82
	мешовита поподневна група	1	15
	Укупно		14

Објекат	Припремни предшколски програм-целодневни облик рада		Припремни предшколски програм - четворочасовни облик рада	
	Број група	Број деце	Број група	Број деце
Свилајнац	4	91	1	15
Кушиљево	/	/	1	17
Бобово	/	/	1	12
Црквенац	/	/	1	13
Луковица	/	/	1	12
Тропоње	/	/	1	11
Седларе	/	/	1	12
Укупно	4	91	7	92

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



Од септембра, 2018.године, у складу са Стратегијом развоја до 2020.године у предшколском васпитању и образовању, локална самоуправа је пружила подршку и дала сагласност на проширивање капацитета ради већег обухвата деце предшколским образовањем и васпитањем, при чему је Установа формирала нових 8 мешовитих група у издвојеним одељењима, при чему се остварио један од примарних циљева, а то је да се у вртић и васпитање и образовање укључи што већи број деце узраста од 3,5 до 5,5 година у селима на територији Општине Свилајнац.

Објекат	Мешовите групе	
	Број група	Број деце
Кушиљево	1	22
Дубница	1	6
Црквенац	1	9
Гложане	1	8
Војска	1	11
Радошин	1	9
Суботица	1	9
Дубље	1	10
Укупно	8	84

Табела бр. 108 Број група и деце у групи уписаних у септембру 2018.године

Група	Број група	Број деце у групи
Јаслени део	4	53
Млађа група	3	53
Средња група	3	63
Старија група	3	82
Предшколска група на целодневном боравку	4	91
Предшколска група на полудневном боравку	1	15
Поподневна група	1	15
Предшколска група по селима	6	77
Мешовита група по селима	8	84
Све васпитне групе	33	533

Извор: Дечји вртић „Дечја радост“ Свилајнац, 2018

Табела бр. 109 Број деце и васпитних група уписаних у септембру 2018.године

Узраст деце	Број деце	Број васпитних група
0-3 година	53	4
3-5 година	215	15
5-6.5 година	82	3
Припремни предшколски програм	183	11
УКУПНО	533	33

Извор: Дечји вртић „Дечја радост“ Свилајнац, 2018

НАПОМЕНА: Предшколска установа „Дечја радост“ на годишњем нивоу не расписује конкурс за пријем нове деце, тако да са тим у вези Установа врши упис нове деце током целе године.

По последњим извештајима из 2018. године, број деце са пребивалиштем и боравиштем на територији Општине Свилајнац која су укључена у Предшколску установу, у односу на број рођене деце, износи 69,36%, што је изнад Републичког просека.

Повремени облици рада се организују у поподневним сатима кроз плесне активности „Растимо уз плес“, учење страног језика (енглески језик), ликовне радионице, физичке и



спортске активности у зависности од интересовања деце и родитеља и могућности Предшколске установе.

Предшколска установа планира да поред летњег кампа „Дружбаоница“ за децу из дијаспоре, која бораве са родитељима на годишњем одмору у нашој средини организује и „Летње игре без граница“, у којима ће учествовати деца свих васпитних група, деца из социјално угрожених група, Волонтерска организација Свилајнац, сарадници за физичко васпитање из друге образовне установе као и Предшколске установе из округа. Активности на овом нивоу су планиране унапређивањем васпитно-образовног рада, сарадњом са локалном средином, са превасходним циљем да се задовоље потребе наше деце и организује њихово дружење.

У Установи васпитање и нега деце узраста до три године врши се, пре свега, стварањем повољне васпитне средине у којој ће дете стицати искуства по сопственим интересовањима откривајући себе и своју околину, у којој ће бити активно у складу са својим потребама и могућностима. У остваривању циљева васпитања и неге полази се од спонтаног израза детета и поштовања његових особености у откривању света око себе. Нега подразумева и превентивно здравствену заштиту којом се, медицинским методама, чува здравље деце.

Полазећи од становишта да породица има кључну улогу у животу детета Предшколска установа ставља акценат на сарадњу са породицом. Сарадња између Установе и породице је од великог значаја за остваривање васпитно-образовног рада. Основни принципи сарадње са породицом базирају се на неговању партнерског односа, поштовању личности и улоге родитеља и укључивање родитеља у активностима васпитне групе. Сарадња доприноси развоју детета, унапређивању рада васпитача и развоју родитељске улоге.

Циљеви, задаци и нормативи у планирању, припреми и контроли исхране деце предшколског узраста су главни фактори за правилан раст, развој и здравље деце.

Планирана исхрана деце у Установи задовољава и основне принципе рационалне исхране, оптималне количине, хранљиве састојке, разноврсност, мешовиту исхрану, пријатан изглед и укус хране, као и развијање навика здраве исхране.

На основу ових принципа одређују се циљеви и задаци у исхрани деце предшколског узраста:

- обезбедити све потребне нутритивне вредности намирница, као пандан породичној исхрани,
- режим исхране, односно време и редослед појединих obroka је прилагођен потребама деце, времену доласка и одласка деце из Установе, или дужини боравка у Установи, узрасту деце, нутритивним и естетским карактеристикама хране,
- obroci правилно и адекватно сервирани,
- обезбеђено је довољно времена да деца конзумирају све што им је понуђено,
- однос особља према деци током обедовања је стрпљив, толерантан, без пожуривања и сл. и својим примером утиче на ставове деце према храни и понашању за столом,
- правилна исхрана има и васпитну улогу у формирању позитивних навика у исхрани, навикавању деце на поједине намирнице високе биолошки-нутритивне вредности, а које се у породици недовољно користе.

Социјални рад се у Предшколској установи остварује и планира на начин да се обезбеди:

- допринос социјалној сигурности и стабилности породице;
- допринос васпитној функцији породице;
- допринос остваривању социјалних права и правде за децу;
- превенција социјалних проблема деце на најранијем узрасту;
- постизање оптималне усклађености између потреба и интересовања деце и

породице за укључивањем у предшколско васпитање и образовање и понуде различитих облика и програма за децу и породице,

- подршка социјализацији детета и његовом активном укључивању у колектив и ширу друштвену заједницу,
- очување и унапређивање породичних односа,
- ублажавање последица сиромаштва и социјалне искључености,

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



- превенција и заштита деце од насиља, злостављања и занемаривања,
- уклањање последица занемаривања и злостављања деце у сарадњи са институцијама у локалној заједници,
- стварања квалитетних услова за раст, развој и учење предшколског детета,
- заштита деце изложене ризицима,
- подршка деце са сметњама у развоју.

Остваривање социјалног рада подразумева стално побољшавање услова рада и стандарда у Предшколској установи путем развијања спонзорства, донаторства и организовања различитих социјалних акција, као и социјалне промоције програма рада и услуга установе којима се могу задовољавати бројне различите потребе породице и деце.

Повремени и додатни програми настали су као резултат искуства и свакодневног рада са децом и преточени су у посебне организоване и осмишљене облике рада и услуга и израз су жеље и потребе да се изађе у сусрет специфичним интересовањима деце и потребама родитеља.

Организација и реализација ових облика рада и услуга подразумева финансирање од стране заинтересованих родитеља, а одлуку о томе доноси Савет родитеља. На основу жеље и спремности родитеља и деце да се укључе у неке од ових програма формирају се групе које програм спроводе у Предшколској установи у времену од 15.30 сати.

Један од услова успешности, напредовања и опстанка данашњих предшколских установа, поред основних програма прописаних законом јесу и додатни програми којима се може повећати квалитет пословања и пружања услуге основне делатности предшколског образовања и васпитања.

Квалитет са становишта установе значи превасходно да је пажња усмерена не само на број деце, број стручног кадра већ и на креирање живота деце у односу на њихова интересовања и интересовања родитеља, пратећи трендове времена у коме живимо. Такви организовани програми морају бити више од просечних, да испуњавају више циљеве и задатке, и тиме се сам ниво едукације, односно образовања деце на раном узрасту подигне на виши ниво.

Данас не постоји ни један подухват и услуга која у каквим-таквим условима не тежи квалитету, и као такав представља осећање да се може постићи нешто боље и нешто више. Потребе деце се мења из генерације у генерацију, па самим тим треба водити рачуна о разноврсности програма и да се великим трудом и залагањем могу постићи и остварити виши циљеви.

Увођењем додатних и посебних програма рађено је на:

- Учењу путем праксе;
- Ванинституционалној едукацији;
- Укључивању родитеља као креатора васпитно-образовног рада;
- Поштовању потреба и интересовања деце, породице и шире заједнице;
- Унапређењу креативности васпитно-образовних радника;
- Повећању капацитета већег обухвата деце;
- Грађењу односа комуникације и сарадње на релацији дете-родитељ-установа-локална заједница;
- Пружању подршке деци са сметњама у интелектуалном развоју и њиховим породицама;
- Обезбеђењу ресурса за бољи и исправнији рад и организацију Установе.

Иновацијама у васпитно-образовном раду подстаћи квалитет функционисања Установе, шири спектар сазнања и едукације деце, родитеља и васпитно-образовног кадра у сарадњи са другим институционалним организацијама кроз различите области.

Посебни циљеви:

- Задовољење дечјих интересовања;



- Омогућавање стицања нових вештина и сазнања из области музичке уметности, језичког напредовања, физичких активности, социјалне заштите;
- Пружање подршке породици;
- Ширење свести о очувању природе и животне средине;
- Пружање подршке заједници, деци и младима са сметњама у развоју и њиховим породицама.

Задаци:

- Развој музичких способности;
- Развој физичких способности;
- Развој културног идентитета;
- Богатити језичку културу;
- Поспешити стицање особине самопоштовања, сналажљивости и оријентације;
- Неговање осећања припадности, групне солидарности, међусобно разумевање и сарадња.

Пројекти који су реализовани у протеклом периоду у ПУ „Дечја радост“, Свилајнац :

- 1. У сарадњи са Фондацијом Новак Ђоковић**
 - „Подршка, не перфекција“- намењен родитељима;
 - „Азбука добрих навика“- намењен побољшању стандарда и квалитета исхране у установи;
- 2. У сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања:**
 - „Дневни боравак за децу и младе са сметњама и интелектуалном развоју“- подршка социјалне заштите на територији општине Свилајнац;
- 3. У сарадњи са „Дечијом плесном асоцијацијом“**
 - „Растимо уз плес, деца на трговима“- подршка плеса и развоја музичке културе код деце са учешћем родитеља;
- 4. Интерни пројекти и програми на нивоу града:**
 - Учешће гимнастичарског клуба „Евита“;
 - Сарадња са Спортским савезом Свилајнац и организација спортских игара;
 - Сарадња са Академијом Филиповић и увођење информационог система вођења и праћења електронским путем стручног усавршавања запослених и личног портфолиа.
 - Сарадња са Спортско Туристичким Центром- Природњачким центром Свилајнац и реализација програма ванинституционалне едукације деце предшколске установе.

Закључак:

Увођењем сада већ, по новом Закону о предшколском образовању и васпитању разноврсних програма, облика рада и услуга, постигнути су виши стандарди рада из свих области вредновања, остварени циљеве уважавања иновативних специфичности у развоју код деце, пренета култура новог приступа, начина међуљудске, међуинституционалне сарадње и сарадње са институцијама на балканском нивоу.

Сваки програм је благовремено планиран, на законској основи реализован исправно и у складу са планом пројеката појединачно. Огромна подршка за остваривање истих је на локалној основи препозната као добра и пружена без ограничења.

Постављањем правих циљева омогућава се путем оваквог начина рада препознавање проблема и решавање истих, где је акценат стављен искључиво на све оно што представља добробит за дете и помоћ успешног утицаја на рани развој сваког детета на узрасту од шест месеци до поласка у школу.

У Предшколској установи постоји библиотека која се налази на спрату објекта „Чаролија“. Библиотека је опремљена стручном литературом и литературом за децу.

Планира се набавка литературе за рад васпитача као и литературе за децу на сајму књига у складу са материјалним могућностима Предшколске установе.



Свака васпитна група опремљена је дидактичким материјалом и играчкама у складу са узрастима деце.

На почетку сваке године се врши увид у стање дидактичког материјала и у складу са тим се Финансијским планом организује набавка потребних дидактичко-игровних средстава као и дидактичких средстава у односу на број деце са којим се почиње нова радна година.

Усвајањем нових Основа програма од 17.09.2018.године под називом „Године узлета“, где је Установа у складу са дописом сврстана у категорији установа у којима ће се нови програм увести у рад Предшколске установе од 01.09.2022. године, планираће се дидактички материјал и игровна средства која су неопходна за реализацију нових Основа програма.

Наредни кораци:

У наредном периоду планираће се програми којима ћемо додатно омогућити испуњавање материјално-техничких ресурса, проширивању просторних капацитета, опремање по стандардима прописаним за обављање делатности предшколског васпитања и образовања као и програми из сфера информационих система и програми за едукацију области које до сада нисмо обухватили...

Основно образовање

На територији општине Свилајнац функционишу 4 основне школе:

- ОШ „Јован Јовановић Змај“ у Свилајнцу,
- ОШ „Бранко Радичевић“ у Седлару,
- ОШ „Вожд Карађорђе“ у Кушиљеву,
- ОШ „Стеван Синђелић“ у Војски.

Осим ОШ „Вожд Карађорђе“ у Кушиљеву која наставу реализује само у матичној школској згради, у остале три основне школе настава се, поред матичне школске зграде, изводи и у школским објектима Издвојених одељења у селима Општине Свилајнац, а која функционишу у саству ових основних школа и то:

- ОШ „Јован Јовановић Змај“ у Свилајнцу основана је 1808. године и у својој 200 година дугој традицији прошла је завидан историјски пут. У њеном саставу функционишу Издвојена одељења у: Црквенцу, Гложану, Дубљу, Грабовцу, Врлану, Луковици, Бобову, Проштинцу и Дубници. У издвојеном одељењу у Врлану настава се не релаизује од школске 2008/2009. године због смањеног броја деце.
- ОШ „Бранко Радичевић“ у Седлару у оквиру које функционишу Издвојена одељења у: Тропоњу, Роанди, Суботици, Купиновцу, Роћевцу и Ђуринцу.
- ОШ „Стеван Синђелић“ у Војски која у свом саставу обухвата Издвојена одељења у: Радошину, Бресју и Мачевцу.

Удаљеност Издвојених одељења од својих седишта је неједнака. Удљеност варира од 2,5 до 20 километара.

У Издвојеним одељењима свих основних школа настава се реализује у преподневној смени. Специфичност издвојених одељења је четвороразредност и постојање комбинованих одељења са 2, 3 и 4 разреда. У матичним зградама свих основних школа реализује се осморазредна настава у преподневној смени.

ОШ „Јован Јовановић Змај“ у Свилајнцу рад у матичној згради организује у две смене: **преподневна** за ученике предметне наставе (V- VIII разред) и **поподневна** за ученике разредне наставе (I- IV разред). У осталим основним школама рад је организован у преподневној смени. У школској 2018/2019. години, матична зграда школе је предмет обимне реконструкције, тако да се настава реализује на више локација у преподневној и поподневној смени. Из тог разлога донет је за ову школску годину нови Акт о унутрашњој организацији рада школе.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Табела бр. 110 Број ученика и одељења у основном образовању за школску 2018/2019 годину

БРОЈ УЧЕНИКА И ОДЕЉЕЊА У ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ	РАЗРЕДНА НАСТАВА											ПРЕДМЕТНА НАСТАВА				УКУПНО ОДЕЉЕЊА	УКУПАН БРОЈ УЧЕНИКА	ПРОСЕЧАН БРОЈ УЧЕНИКА ПО ОДЕЉЕЊУ	БРОЈ УЧЕНИКА ПУТНИКА		
	број одељења	ЧИСТИХ	са 2 п.		са 3 п.		са 4 п.		Број ученика по разредима				број одељења	Број ученика по разредима							
			одељења	ученика	одељења	ученика	одељења	ученика	1. Разред	2. Разред	3. Разред	4. Разред		5. Разред	6. Разред					7. Разред	8. Разред
ОШ „Ј.Ј. ЗМАЈ“ СВИЛАЈНАЦ	34	24	10	0	1	0	0	0	120	120	128	115	24	131	142	152	153	58	1061	18,3	212
ОШ „Б. РАДИЧЕВИЋ“ СЕДЛАРЕ	12	3	8	55	1	7	0	0	13	23	24	20	8	24	27	30	26	20	187	9,35	87
ОШ „ВОЖД КАРАЂОРЂЕ“ КУШИЉЕВО	4	4	0	0	0	0	0	0	11	13	20	11	4	23	19	18	25	8	140	17,5	0
ОШ „С. СИНЂЕЛИЋ“ ВОЈСКА	6	/	5	35	1	4	/	/	9	13	6	11	4	7	16	12	10	10	84	8	27
УКУПНО	56	31	23	90	3	11	0	0	153	169	178	157	40	185	204	212	214	86	1472	17,12	326

Извор: Годишњи план рада за школску 2018/2019. годину ОШ „Јован Јовановић Змај“ Свилајнац, ОШ „Бранко Радичевић“ Седларе, ОШ „Вожд Карађорђе“ Кушиљево, ОШ „Стеван Синђелић“ Војска

Почев од 2012/2013. године ОШ „Јован Јовановић Змај“ релизује и наставу Функционалног основног образовања одраслих. У сва три циклуса посечно се у школској години уписује 45-50 полазника.

Настава је у основном образовању стручно заступљена. Треба напоменути да је само 39% наставног кадра је са вишом стручном спремом, док је један број наставника разредне наставе на дошколовању са вишег на високо образовање.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



СТРУКТУРА ОСОБЉА ПРЕМА СТЕПЕНУ ОБРАЗОВАЊА

ШКОЛА	Степен образовања	Наставници и стручни сарадници	Административни радници	Помоћно-технички радници	Запослени ван територије општине
ОШ „Ј. Ј. Змај“, Свилајнац	Непотпуна основна школа	0	0	0	10
	Основна школа	0	0	20	
	Средња школа	0	1,5	2	
	Виша школа	37	1	0	
	Висока школа	52	1	0	
	Магистар	0	0	0	
	Доктор наука	1	0	0	
ОШ „Б. Радичевић“, Седларе	Непотпуна основна школа	0	0	0	8
	Основна школа	0	0	5	
	Средња школа	0	1	7	
	Виша школа	7	0	0	
	Висока школа	30	3	/	
	Магистар	0	0	0	
	Доктор наука	0	0	0	
ОШ „Вожд Карађорђе“, Кушиљево	Непотпуна основна школа	0	0	0	1
	Основна школа	0	0	4	
	Средња школа	0	0	1	
	Виша школа	0,90	0,50	0	
	Висока школа	12,12	0,50	0	
	Магистар	0	0	0	
	Доктор наука	0	0	0	
ОШ „С. Синђелић“, Војска	Непотпуна основна школа	0	0	0	2
	Основна школа	0	0	5,70	
	Средња школа	0,99	0	0	

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



ШКОЛА	Степен образовања	Наставници и стручни сарадници	Административни радници	Помоћно-технички радници	Запослени ван територије општине
	Виша школа	2	0,50	0	
	Висока школа	11,13	0,50	0	
	Магистар	0	0	0	
	Доктор наука	0	0	0	
УКУПНО		154,14	9,5	10,7	21

Од укупног наставног кадра 21 наставник је ван територије Општине Свилајнац, односно 13%.

У следећој табели дат је преглед броја радника према врсти посла који обавља у основном образовању.

Табела бр. 111. Број радника према врсти посла у основном образовању за школску 2018/2019. годину

ШКОЛА	Број радника према врсти посла						УКУПНО
	Директор	Помоћник директора	Стручни сарадници	Наставно особље	Админ. Особље	Пом. тех. особље	
ОШ „Ј. Ј. Змај“, Свилајнац	1	1	4	86	3,5	22	115,5 117,5 (Т)
ОШ „Б. Радичевић“, Седларе	1	/	1,5	36	2,5	12	53
ОШ „Вожд Карађорђе“, Кушиљево	1	0	1	11,02	1	5	19,02
ОШ „С. Синђелић“, Војска	1	0	1	12,98	1	5,70	21,68 (Т) 27,38
СВЕГА	4	1	7,5	146	8	44,7	211,2 (Т) 214,9

Извор: Годишњи план рада за школску 2018/2019. годину ОШ „Јован Јовановић Змај“ Свилајнац, ОШ „Бранко Радичевић“ Седларе, ОШ „Вожд Карађорђе“ Кушиљево, ОШ „Стеван Синђелић“ Војска



Средње образовање

У периоду од 1960. до 1964. Гимназија је радила као истурено одељење Гимназије у Јагодини. Године 1977. Гимназија и Школа за КВ раднике се интегришу у ОУР "Драгош", а 1987. године формиран је Образовни центар усмереног образовања и васпитања „Лаза Стојановић". Од Образовног центра 1. априла 1987. формиране су две самосталне школе – Пољопривредна школа и школа "Лаза Стојановић". Од 1990. Гимназија у Свилајнцу води се као истурено одељење Гимназије у Ћуприји, а у оквиру Машинске школе. Данас је Гимназија део Средње школе „Свилајнац“ у Свилајнцу.

У школској 2010/11. години Средња школа "Свилајнац" остварује наставне планове и програме у следећим подручјима: Гимназија (општи тип), економија, право и администрација (економски техничар), машинство и обрада метала (машинбравар и механичар грејне и расхладне технике) и трговина, угоститељство и туризам (смер конобар и кувар).

У школској 2018/19. години Средња школа "Свилајнац" остварује наставне планове и програме у следећим подручјима: Гимназија (општи тип), електротехника (елоктротехничар електронике), економија, право и администрација (економски техничар), машинство и обрада метала (бравар заваривач, индустријски механичар, аутомеханичар и механичар грејне и расхладне технике) и трговина, угоститељство и туризам (смер конобар и кувар).

Од 2017. Средња школа „Свилајнац“ уписује нове профиле у трогодишњем трајању, и то по образовном моделу са елементима дуалног образовања: Бравар – заваривач и Индустријски механичар. Будући бравари - заваривачи и индустријски механичари занат пеку не само у школским клупама и радионицама него и у фабрикама. Један део школовања одвија се у школи, а други у компанији која сарађује са школом. Осим повећаног броја часова које ученици проводе на практичној настави у компанији, и квалитет њихове обуке је побољшан и осавремењен. Радионица је реконструисана и опремљена најсавременом опремом - пнеуматском таблом, коју је донирао ГИЗ, и на којој ученици могу да симулирају рад индустријских погона, као и опремом за више врста заваривања. Практична настава у компанијама реализује се на савременим машинама, укључивањем ученика у процес рада, и уз подршку ментора и инструктора. Компаније обезбеђују професионалну праксу, уз могућност стипендирања, новчане надокнаде, плаћених путних трошкова и запослења након звршене средње школе. У пројекат су се укључиле локална самоуправа и бројне компаније: **Panasonic Lightning Devices, GS Evrometal, A&D WOOD, AD „Voćar“ i Термоелектрана „Морава“.**

Табела бр. 112 Број ученика и одељења по образовним профилима

Трајање образовања	Образовни профил	Број ученика									
		Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред		УКУПНО	
		одељење	одељење	одељење	одељење	одељење	Одељење	одељење	одељење	одељење	одељење
Образовање у трајању од три године	1. Конобар	0,5	12	0,5	7	0,5	10			1,5	29
	2. Кувар	0,5	13	0,5	13	0,5	13			1,5	39
	3. Бравар заваривач	0,5	12	0,5	13	0,5	-			1,0	25
	4. Индустријски механичар	0,5	9	0,5	14	0,5	-			1,0	23
	5. Аутомеханичар	-	-	-	-	0,5	6			0,5	6
	6. Механичар грејне и рас.технике	-	-	-	-	0,5	7			0,5	7

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



Образовање у трајању од четири године	1. Гимназија	1	31	1	35	1	34	1	33	4	133
	2. Електротехничар електронике	1	32	1	34	1	32	-	-	3	98
	3. Економски техничар	-	-	-	-	-	-	1	40	1	40

Извор: Средња школа „Свилајнац“, 2018

Табела бр. 113 Број ученика и одељења у средњој школи

Разред	Број ученика	Број одељења
I	109	4
II	116	4
III	102	4
IV	73	2
УКУПНО	400	14

Извор: Средња школа „Свилајнац“, 2018

Пољопривредно-ветеринарска школа са домом ученика „Свилајнац“ у Свилајнцу основана је 13. јула 1957. године као школа интернатског типа. Уписано је, у два одељења, 76 ученика за занимање пољопривредни техничар општег смера. Са реформом школства 1980. године уписују се и ветеринарски техничари. Данас је ова школа савремена институција за образовање ученика трећег и четвртог степена.

Основна шанса школе је да може да одговори на потребе и захтеве друштва, економије и тржишта рада. Позивајући се на традицију и имајући у виду капацитете којима располажу, школа је међу првима почела са реализацијом огледног програма. Поседује савремене кабинете и стручни наставни кадар, као и економију, на којој ученици повезују теоретску наставу са практичним радом (узајамност теорије и праксе). Знања стечена у школи ученици примењују на својим имањима и у својим индивидуалним објектима (сточарство).

Дом ученика омогућава да ученици школе буду са територије целе Републике. Поред смештаја и исхране ученици су ангажовани у спортским и културним секцијама. У школском дворишту су терени за мали фудбал, кошарку и трим стаза које користе како ученици тако и сами грађани.

Састав становништва, углавном пољопривредно становништво, као и географски положај, равница и плодно земљиште, су основни разлози за постојање овакве институције.

Школа запошљава 147 радника, од којих је 59 наставно особље, 17 васпитача, 8 професионалних сарадника, 8 ненаставног особља и 42 помоћно-техничког особља.

Данас простор школе износи 10.858 m², а изграђене су и додатне просторије Дома. Школа има кабинете за сточарство, воћарство, механизацију, ратарство, физику, хемију, информатику и рачунарство, ветеринарску лабораторију, библиотеку са читаоницом и три радионице.

У школи се образују ученици у образовним профилима:

- IV степен: пољопривредни техничар, ветеринарски техничар, техничар хортикултуре и прехрамбени техничар.
- III степен: месар и руковалац-механичар пољопривредне технике



Визија Пољопривредно–ветеринарске школе са домом ученика Свилајнац је да:

- буде регионални лидер у образовању кадрова за производњу и прераду хране,
- прати развој стандарда ученичких постигнућа и поставља исте према захтевима квалитета наставе,
- се развија као установа стално унапређујући систем управљања, организацију производње, ученичко предузетништво и ствара нове препознатљиве брендове,
- да континуирано развија сарадњу са социјалним партнерима у окружењу, и са међународним институцијама сличне професионалне оријентације,
- да у што скоријој будућности постане регионална високошколска установа.

Мисија школе је образовање квалитетних кадрова у области пољопривреда, производња и прерада хране, преквалификација и доквалификација стручних кадрова и учешће у изради наставних планова и програма у реформи средњег стручног образовања. Такође, циљ је и осавременити извођење практичне наставе на полигону практичне наставе – економији школе, стално побољшање услова живота и рада ученика и запослених и међународна сарадња са сличним школама из Босне и Херцеговине, Македоније, Хрватске, Словеније, Црне Горе, Шведске, Холандије, Аустрије и осталих земаља. Иницирана је и успостављена сарадња са научно-истраживачким и универзитетским установама како у земљи тако и у иностранству ради унапређивања образовања и васпитања и размене искустава. Развојни циљеви Пољопривредно-ветеринарске школе су:

- формирање новог образовног профила оријентисаног ка производњи органских производа, као и допуна постојећих наставних планова овим садржајима,
- јачање капацитета за извођење практичне наставе опремањем новим машинама,
- изградња савремених пластеника на економији школе грејаних на биомасу,
- опремање новоизграђеног стакленика-кабинета,
- изградња објекта за чување стоке: стаја, карантин, магацински простор и уградња система за изјубривање стајњака у стаји за говеда,
- изградња додатних спортских терена у дворишту школе,
- изградња постројења за производњу биогаса у циљу повећања енергетске ефикасности и подизања еколошке свести,
- праћење производних резултата органске производње на површинама добијених од локалне самоуправе,
- покретање програма целоживотног учења кроз формалне и неформалне облике образовања намењене регистрованим пољопривредним произвођачима општине Свилајнац,
- учешће у пројектима и конкурсима европских агенција и домаћих министарстава везаних за унапређивање образовног система,
- учешће у пројектима и конкурсима европских агенција и домаћих министарстава везаних за унапређивање конвенционалне и органске пољопривредне производње.

Табела бр. 114 Укупан број ученика Пољопривредне школе школске године 2018/2019.год

Разред	Број ученика	Број одељења
I	168	7
II	175	7
III	172	7
IV	156	6
УКУПНО	671	27

Извор: Пољопривредно- ветеринарска школа са домом ученика „Свилајнац“



Табела бр. 115 Број ученика и одељења по образовним профилима

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	РАЗРЕДИ								УКУПНО	
	I РАЗРЕД		II РАЗРЕД		III РАЗРЕД		IV РАЗРЕД			
	бр. ученика	бр. одељ.	бр. ученика	бр. одељ.	бр. ученика	бр. одељ.	бр. ученика	бр. одељ.	бр. ученика	бр. одељ.
ПОЉОПРИВРЕДНИ ТЕХНИЧАР	34	2	47	2	44	2	54	2	179	8
ТЕХНИЧАР ХОРТИКУЛТУРЕ	22	1	23	1	25	1	22	1	92	4
ВЕТЕРИНАРСКИ ТЕХНИЧАР	57	2	54	2	55	2	55	2	221	8
ПРЕХРАМБЕНИ ТЕХНИЧАР	28	1	26	1	28	1	25	0	107	4
МЕСАР	12	0.5	12	0,5	7	0,5	0	0	31	1.5
РУКОВАЛАЦ МЕХАНИЧАР ПОЉОПРИВРЕДНЕ ТЕХНИКЕ	15	0.5	13	0,5	13	0,5	0	0	41	1.5
УКУПНО	168	7	175	7	172	7	156	6	671	27

Извор: Пољопривредно-ветеринарска школа са домом ученика „Свилајнац“

Пољопривредно- ветеринарска школа са домом ученика „Свилајнац“ је 2018. године добила Светосавску награду Министарства просвете, науке и технолошког развоја за допринос развоју средњег стручног образовања у Републици Србији.

Неформално образовање

Неформално образовање служи да допуни формално и да нам да прилику да приступимо свим оним садржајима који су у формалном неприступачни или чак потпуно нетакнути (разни курсеви специфичних вештина, практичних пословних знања, личног усавршавања попут плеса, масаже...). У неким случајевима, због недостатка довољно ефикасног модела флексибилног формалног образовања, неформална едукација је носилац смањења јаза између постојећег и потребног образовања, научних дисциплина и жеља младих људи. Неформално образовање се спроводи кроз активности као што су курсеви, семинари, предавања, конференције, радионице, разни типови тренинга, као и волонтирање.

Неформално образовање у општини Свилајнац одржава се кроз разне акције и активности која спроводе удружења на територији општине Свилајнац. Једно од најактивнијих удружења јесте Волонтерска организација „ВОС“.

Волонтерска организација Свилајнац – „ВОС“ је добровољно, невладино и непрофитно удружење младих које је оформљено као иницијатива групе младих људи који су желели да у својој општини подигну свест код деце и омладине о значају активизма и волонтеризма кроз активно провођење слободног времена. Усмерено је на развијању и промовисању

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



добровољног рада, промовисању друштвеног активизма младих и унапређењу живота деце и омладине у заједници.

Основано је септембра 2012. године и до данас кроз њу је прошао велики број волонтера који су учествовали у разним акцијама хуманитарног карактера и спровели велики број пројеката како у самом локалу, тако и ван граница Србије у сарадњи са другим организацијама из региона и шире. ВОС је омогућио својим члановима да активно учествују на интернационалним разменама младих у земљи и иностранству, као и активно учествовање на семинарима и тренинзима на којима је омогућено координаторима ВОС-а да се развијају и усавршавају на пољу омладинског рада и омладинске политике.

Удружење око себе окупља волонтере из редова средњошколаца, студената и младих и тежи ка томе да код њих развије осећај одговорности, да увиде значај свог рада, кроз интеракцију са децом и младима из различитих социо-културних средина уз могућност да самостално и на креативан начин организују своје слободно време.

МИСИЈА организације је у унапређењу живота младих, њиховој афирмацији, активном укључивању у друштвене токове и стицању неформалног образовања које ће им помоћи у препознавању и прихватању правих вредности.

ВИЗИЈА удружења јесте успешна локална заједница која се брине о младима, укључује их у друштвена догађања, развија културу заједништва, доприноси у области неговања људских и мањинских права и слобода и очувања животне средине.

ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ:

- Оснаживање младих из заједнице и окружења на пољу волонтерског рада;
- Организовање волонтерских и хуманих акција;
- Организовање слободног времена кроз спортске активности и креативне радионице ради дружења деце и омладине града;
- Реализација пројеката који су засновани на потребама деце и омладине, деце из дијаспоре, породице и локалне заједнице;
- Препознавање и подстицање културних, естетских, етичких, здравствених и комуникацијских потреба младих;
- Сарадња са осталим организацијама из земље и иностранства које се баве унапређењем положаја младих.



Информисање

Опште карактеристике

Локална самоуправа - Функционисање локалне самоуправе у директној је вези са бројем становника и запослених у јединственом органу управе, који углавном раде у директном контакту са грађанима. У досадашњем раду општински органи управе су посебну пажњу посвећивали информисању грађана о свим активностима и плановима општине. С циљем пружања информација и сталног обавештавања грађана, општина Свилајнац је урадила следеће: урађени су водичи, електронска обрада приспелих захтева грађана, матични сектор, инфо пулт са свим потребним информацијама, огласна табла, веб-страница, итд. У односима са средствима јавног информисања у пракси је редовно давање саопштења за јавност, као и коришћење свих законски доступних средстава информисања.

Постоји листа медија и иста се редовно ажурира. Комуникација руководиоца одељења врши се тако што се редовно одржавају колегијуми, на којима се развија и успоставља систем интерне комуникације. За давање изјава медијима задужен је углавном Председник општине, али по потреби и остали запослени у Општинској управи.

Табела бр.116 Списак медија на територији општине Свилајнац

Редни бр.	НАЗИВ МЕДИЈА (емитера)	Врста медија	Власништво	Покривеност
1.	ТВ Центар пун назив: Друштво за радио и телевизијску делатност и маркетиншке услуге ТВ Центар Свилајнац д.о.о.	Телевизија	Приватно	Локална (емитује се путем кабла и покрива територије општина Свилајнац, Лапово и Баточину)
2.	Радио Чичица пун назив: Услужно трговинско предузеће Сити д.о.о	Радио	Приватно	Локална
3.	Радио МИГ пун назив: Друштво за трговину, угоститељство и пословне услуге Миг-Екстра д.о.о.	Радио	Приватно	Локална
4	Радио Свилајнац Пун назив: Радио-телевизија и продукција Свилајнац д.о.о.	Радио, телевизија и продукција		
5.	www.svilajnac.rs	Електронска презентација	Локална самоуправа	Глобална

Извор: Републичка радиодифузна агенција, 2018. година

На територији општине Свилајнац нема штампаних медија.



Постојећи облици комуникације

1. Информисање грађана путем медија

Општина Свилајнац је у својој тежњи да своје активности учини што транспарентнијим развила веома добру сарадњу са свим локалним медијима, који редовно прате догађаје које организује општина Свилајнац, редовно примају и емитују саопштења за медије и баве се свим проблемима од јавног значаја, а све у интересу грађана. Руководство општине Свилајнац, као и сви запослени у локалној самоуправи, руководиоци јавних предузећа, редовно извештавају грађане о својим активностима.

2. Канали информисања и начини комуникације са грађанима

Електронски медији:

У општини Свилајнац постоји локална телевизија "ТВ Центар", која се емитује посредством кабловске телевизије и њена покривеност, осим Свилајнца, обухвата и неколико градова из околине. Програмска шема и телевизијски садржаји и формати претежно су информативног карактера и усмерени су на директну комуникацију са грађанима о свему што се у општини Свилајнац и њеној околини догађа. Такође, у Свилајнцу постоји и више радио-станица, од којих су две (радио "Чичица" и радио "Миг") активне у извештавању и обухватају информативне емисије у свом програму. Остале радио станице претежно заступају музички програм и комерцијалне садржаје.

С обзиром да Свилајнац спада у мање градове, комуникација је и олакшана, јер је веома висока свест грађана о начинима на које могу доћи до информација и редовно прате локална дешавања путем електронских медија. Новинари електронских медија углавном су људи који су препознатљиви грађанима и често су директни посредници у комуникацији између грађана и управљачких структура.

Општинска управа општине Свилајнац развила је добру комуникацију и односе са дописничким сервисима дневних новина на територији Србије, па своја саопштења, извештаје и вести редовно објављује у готово свим дневним новинама (Блиц, Вечерње новости, Политика, Куир, Данас...). Осим тога, развијена је и комуникација са новинским агенцијама као што су ТАНЈУГ и БЕТА, на чијим се порталима и корисничким сервисима редовно појављују информације из општине Свилајнац.

Информисање грађана путем званичног интернет портала:



Свилајнац има један активан званични сајт (www.svilajnac.rs)

На интернет адреси www.svilajnac.rs налази се службена, интерактивна презентација локалне самоуправе која се свакодневно ажурира. На интернет презентацији представљено је руководство, као и комплетна административна служба општине. Постављени су и сви обрасци које користи административна служба као и информатори за грађане. Путем интернет презентације грађани се могу директно обратити за помоћ и информације путем



слања електронске поруке. Презентација се константно унапређује и допуњује како би пружила што више корисних информација грађанима. Посећеност сајта расте из дана у дан, и према истраживањима највећу посећеност има када се директно линкује на званичну Фејсбук страницу општине Свилајнац.

Осим сајта, постоји и званична Фејсбук страница "Општина Свилајнац", која је данас има 6617 пратилаца. Поред тога информације се редовно објављују и на званичном Инстаграм профилу општине Свилајнац која тренутно броји око 150 пратилаца.

Општина Свилајнац онлајн информисање сматра веома важним и ради на његовом сталном унапређивању, јер се на овај начин најлакше и најбрже комуницира и са Свилајчанима који живе у иностранству или су у другим градовима на привременом раду или студијама. Осим тога, на овај начин грађани су у могућности да директно поставе сва питања која их занимају и да добију одговоре у најкраћем могућем року, као и да се информишу о дневним активностима и догађајима.

Остали начини комуникације:

Често је, а испоставило се и као врло практично, комуницирање са грађанима, интересним групама и партнерима општине путем израде билтена, брошура, флајера и сличних промотивно-информативних канала. Овај вид информисања нарочито је важан за део популације која не користи активно интернет.



Постављена је и огласна табла у централном холу на коју се постављају све значајније одлуке, закључци, плакати итд.

Такође се практикују инфо-састанци и размена информативног материјала са представницима месних заједница који су у сталној и директној вези са грађанима. Служба за односе с јавношћу бави се и организацијом различитих промотивних садржаја, презентација и догађаја.

Методe и технике у комуникацији

Одржавање повремених и тематских прес конференција на којима Председник општине говори о актуелним активностима, пројектима, плановима... Извештавање грађана путем средстава јавног информисања о свим битним плановима, програмима, посетама и осталим активностима, преко службеника за односе са јавношћу.

Седнице Скупштине општине Свилајнац увек су медијски пропраћене.

Такође се организују и округли столови, трибине, семинари, информативни састанци за запослене и за кориснике услуга административне службе општине. Циљ је да сваки



запослени у општинској управи у комуникацији са грађанима све информације пружи љубазно, благовремено и потпуно, као и да у комуникацији са представницима из других градова лично пружа слику о Свилајнцу и Свилајнчанима, као њихов директни представник.

Председник општине Свилајнац једном месечно а некад и чешће организује пријем грађана, где се сваки грађанин са територије општине може пријавити и заказати лични састанак са Председником. Лични контакт је веома важан, како због непосредности тако и због евидентне бриге за решавање најразличитијих проблема и захтева грађана.

Општина Свилајнац, такође учествује као организатор и покровитељ бројних градских манифестација, на којима учешће узима најшири круг грађана, што је њихово директно и ангажовање и комуницирање. У сврху информисања грађана о некој манифестацији користе се и плакати, који су углавном модерно дизајнирани како би привукли пажњу и како би информација била доступна и оним грађанима који нису корисници или нису активни корисници интернета. Постоји неколико локација у граду где се ови плакати излажу и који су познати грађанима.

Као закључак се намеће чињеница да је за успешну имплементацију комуникације са грађанима општине Свилајнац неопходно да постоје сви предуслови: људски ресурси (квалитетан и добро едукован кадар), добре материјално – техничке основе (мрежа компјутера), развијена електронска медијска средства (радио и телевизија), добра сарадња са невладиним сектором, мрежом дописника из Србије итд.

У јавним гласилима тежи се објављивању следећих садржаја:

- 1) општих информативних медијских садржаја од националног, регионалног и локалног значаја;
- 2) специјализованих медијских садржаја из политике, културе, образовања, религије, економије, разоноде и других питања од националног и локалног значаја за живот и рад грађана;
- 3) медијских садржаја намењених деци и младима;
- 4) медијских садржаја од значаја за очување културне баштине и медијских садржаја којима се промовише културно и уметничко стваралаштво;
- 5) садржаја истраживачког новинарства и других сложених новинарских форми.

Мисија и принципи

Општина Свилајнац стратешки је опредељена ка подизању квалитета живота у локалној заједници и унапређењу рада органа локалне самоуправе. Руководство општине Свилајнац истрајно је у својим настојањима да се развије двосмерна комуникација између административне и управљачке службе општине Свилајнац и грађана, владиних и невладиних организација, медија и других субјеката у заједници. У сврху што квалитетније комуникације са грађанима, општинска управа је увела низ механизма који ту комуникацију олакшавају и поједностављују. На тај начин се гради позитиван имиџ општине и њен активан и транспарентан однос према грађанима и јавном мњењу. Крајњи циљ активног рада на двосмерној комуникацији са грађанима је препознавање њихових потреба и поступање у складу са њима.

Стратегија и циљеви комуникације

1. Стратешки циљеви су:

- Пуна сарадња кроз двосмерну комуникацију између локалне власти и грађана, медија и других субјеката са подручја општине Свилајнац а и шире,
- Побољшање интерне комуникације општинских служби,



- Изградња и унапређивање препознатљивог, позитивног имиџа општине Свилајнац

2. Конкретни (практични) циљеви су:

- Стално ажурирање општинске веб-странице и повремено инсталирање анкете на веб-страници која ће помоћи бољој интеракцији грађана и општинске администрације.
- Стално ажурирање општинских инфо-летака, брошура и информатора, како у штапманој тако и у електронској форми. Ове информације ажурира представник за односе с јавношћу општине након сваке промене стања или неке нове активности.
- Постављање сандучета у централном холу у који грађани могу да оставе своје сугестије (примедбе, похвале, предлоге...) службеницима.
- Постављање огласних табли у просторијама месних заједница за истицање свих битних обавештења и најава.
- Едукација запослених из области информисања и односа са јавношћу.
- Повећање транспарентности одређених активности општине кроз састанке, округле столове и остале скупове.
- Представник за односе с јавношћу прати, анализира и оцењује упитнике, тј. повратне информације грађана. На основу тога предлаже даље мере.

На основу свега наведеног може се закључити да је територија општине Свилајнац медијски покривена властитим средствима информисања, електронским медијима, штампаним гласилима и осталим начинима и инструментима комуникације са најширом јавношћу. Као веома битна се наглашава изузетна сарадња са националним и регионалним медијима, како електронским тако и штампаним. Овакав приступ и метод у информисању доприноси демократизацији друштва, транспарентности рада локалне самоуправе и јакој интеракцији између представника власти и најширег круга грађана. Кључни изазов у наредном периоду јесте подизање квалитета програма, јачање цивилног сектора и стварање услова да регионални емитери на економски одржив начин производе уреднички независан и професионалан садржај, који подстиче грађане на активно учешће, као и квалитетан програм намењен локалним заједницама, који осликава њихово право на пуну слободу изражавања и информисаности.

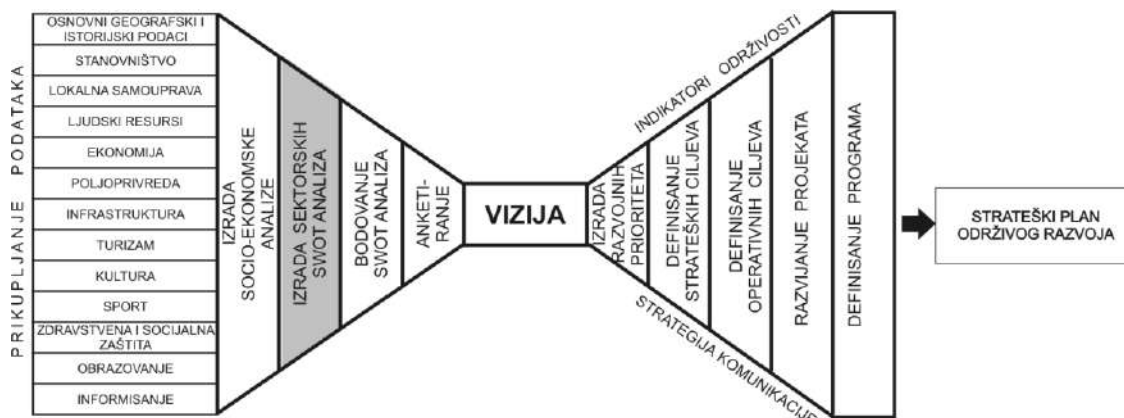
Квалитет програма, јачање плурализма и пуна уређивачка независност мора се и даље континуирано развијати и унапређивати.



SWOT АНАЛИЗА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ



Секторске SWOT анализе



Секторске SWOT анализе

SWOT анализа (интерна и екстерна самопроцена локалне заједнице) је методолошки алат који је коришћен у циљу одређивања конкурентске позиције локалне заједнице. Представљао је основни инпут за дефинисање стратешких циљева пре свега, део анализе који се односи на слабости и снаге. Наиме, евидентирани слабости и снаге служе као основа за квалитетно планирање развоја јер ће дефинисани стратешки циљеви, указивати на потребу и начин елиминисања слабости и унапређења снага.

Практичност и веома широку применљивост ове анализе обезбеђује јој једноставност представљена матрицом 2 x 2, у којој се налазе и четири саставна елемента SWOT анализе: **снаге, слабости, шансе и претње**. Снаге и слабости су интерни елементи на које једна локална заједница може да утиче, док шансе и претње представљају екстерне елементе, односно факторе из спољашности на које није могуће утицати. Снаге су фактори који једном подручју дају предност. Са друге стране, слабости су фактори који представљају препреке развоју л-калне заједнице. Шансе су екстерне прилике које треба искористити, док претње означавају негативан екстерни фактор који треба неутралисати.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ

SWOT матрица

У општини Свилајнац идентификовано је 6 кључних области друштвено-економског развоја, за које су израђене SWOT анализе, а које представљају субјективизацију Социо-економске анализе општине Свилајнац:

- Економија и предузетништво
- Инфраструктура и животна средина
- Здравство и социјална заштита
- Образовање и култура
- Пољопривреда и рурални развој
- Спорт и туризам.

Свака од ових области је била предмет посебне анализе Општинског форума и за сваку од њих су прецизно утврђене снаге, слабости, шансе и претње у циљу субјективизације свих података претходно наведених у Социо-економској анализи општине Свилајнац.



SWOT анализа: Економија и предузетништво

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> – Постојање великог броја микро и малих предузећа – Постојање комплетно инфраструктурно опремљених индустријских зона – Постојање могућности рада у режиму слободне зоне – Локална самоуправа отворена за рад са страном и домаћим субјектима – Постојање страних фабрика које упошљавају значајан број локалног становништва – Велики број радно способних активних људи – Покренута производња – Традиција општине у предузетништву – Хетерогеност фирми које послују на територији општине – Пословање предузећа „Panasonic Lighting Devices“ „Alfa Techincs“, „Евро метал“, „A&D Wood“ и „Ariston“ који су највећи произвођачи у општини Свилајнац – Општина Свилајнац препозната као повољна општина за улагања у Србији – Брза и ефикасна администрација 	<ul style="list-style-type: none"> – Сложени поступак за покретање сопственог бизниса – Високи порези на добит – Отежан пласман на тржиште – Услови одобравања кредита за производњу – Лоши услови за увоз опреме предузећа која не послују у слободној зони – Отежан приступ инвестиционим фондовима – Неискоришћеност економских потенцијала општине – Непостојање адекватних стратегија развоја привредних субјеката – Занемаривање појединих делатности у привреди – Мали број средњих предузећа – Недостатак мотивације за самозапошљавање – Недовољан обим извоза у земље ЕУ – Недовољна улагања у савремене технологије – Неорганизованост у проналажењу стратешких партнера – Лоше прилагођавање локалне привреде условима тржишта – Мањак стручног кадра (кадрови без довољно стручне праксе) – Сива економија

Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> – Долазак страних инвеститора – Подстицање самозапошљавања – Имплементација ISO и HACCP стандарда у циљу извоза прехранбених производа – Програми субвенција Републике Србије младим предузетницима – Повољни кредити за отпочињање бизниса – Програм Републике Србије за регионални развој – Бољи пословни договори о увозу и извозу у општини – Покретање производње у постојећим приватизованим фабрикама – Најава већег броја greenfield инвестиција са националног нивоа – Организовање обука за предузетнике од стране националне службе – Здрава тржишна привреда – Улазак Србије у ЕУ – Повећање државног буџета за економију – Повећање фондова ЕУ – Велики број конкурса и позива земаља ЕУ – Степен развијености општине 	<ul style="list-style-type: none"> – Несигурно тржиште – Фискална политика – Повећање пореза у привреди – Престанак рада страних фабрика које су дошле у општину – Слаби програми преквалификације радне снаге који се нуде са националног нивоа – Светска економска криза – Политичка нестабилност, промена власти – Неодобрена средства за финансирање пројекта



SWOT анализа: Инфраструктура и животна средина

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> – Дobar гео-стратешки положај општине – близина Коридору 10 – Постојање четири регионална путна правца државних путева другог реда преко којих се остварују саобраћајне везе са Деспотовцем, Петровцем на Млави, Пожаревцем и Ћупријом – Развијена мрежа локалних путних праваца - Свилајнац има мрежу градских саобраћајница у дужини од око 100 км (део градске мреже се поклапа са државним путевима другог реда бр.160 и бр.162) – Постојање природних богатстава и потенцијала за коришћење алтернативних извора енергије – Регулисан систем економичне расвете – Разграната водоводна мрежа на територији општине – Јавни превоз је организован на нивоу приградског јавног превоза – На територији општине Свилајнац постоје орто-фото подлоге – Постојање капацитета за развој комуналних делатности – Здрава животна средина; значајна површина под зеленилом на територији општине; постојање зелених површина у центру града – Мали број локалних загађивача на територији општине – Локална самоуправа има капацитете за управљање заштитом животне средине, предузима иницијативе из области заштите животне средине и ради на развоју свести локалног становништва о заштити животне средине – Локална самоуправа добро комуницира са Владом и Развојном агенцијом Србије – Успостављен систем сакупљања комуналног отпада на целој територији општине Свилајнац – Постоје потенцијали за развој еко-туризма – Постоје потенцијали за развој еколошке пољопривреде 	<ul style="list-style-type: none"> – Један од највећих проблема општине Свилајнац је и укрштање друмског и железничког саобраћаја у градској зони и одвијање саобраћаја и одвијање саобраћаја преко железничко-друмског моста на Великој Морави – Железничко-друмски мост преко Мораве је у лошем стању обзиром да му је истекао експлоатациони век – Низак степен електрификације – на неким деоницама пруге Марковац – Ресавица ограничење брзине је 30 km/h (исти правац није електрификован што онемогућава коришћење савремених транспортних средстава) – Недовољан број прикључака на гасификациону мрежу – На територији општине Свилајнац нема прикљученог топловода, а већина села нема прикључен гасовод (изузев села Дубља које је покривено гасоводом 5% и Луковице 1%) – Неизграђени тротоари и бицикличке стазе у оквиру уличне мреже који би омогућили безбедно одвијање моторног и пешачког саобраћаја – У мањим насељима, још увек није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система – Недовољно развијена свест о заштити животне средине и недовољна организованост на пословима заштите животне средине у приватном сектору – Близина термоелектране – Недовољна искоришћеност природне средине као ресурса за примену обновљивих извора енергије – Постојање отпадних вода којима се загађују речни токови – Неустављен јединствени информациони систем комуникације у области заштите животне средине – Недовољно буџетских средстава намењених развоју инфраструктуре и унапређењу система за заштиту животне средине – Недовољно развијена мрежа атмосферске канализације – Неуређен званични депонијски простор за одлагање отпада у складу са Законом; – Постојање дивљих депонија – Проблеми сортирања и начина обраде отпада – Недовољна постројење за пречишћавање отпадних вода

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



	<ul style="list-style-type: none"> – Постојање производних погона који не врше селекцију отпада и примарни третман отпадних вода – Недостатак трансфер станице за медицински отпад – Неажуриран регистар извора загађивања на територији општине – Цевовод фекалне канализације није у потпуности реконструисан
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> – Већа доступност ЕУ фондова – Улазак Србије у ЕУ – Већа улагања државе у путну и комуналну инфраструктуру – Постојање све јачих еколошких покрета у свету – Наменски финансијски трансфери за локалне самоуправе у Србији 	<ul style="list-style-type: none"> – Светска економска криза – Опасност од контаминације воде за пиће у централном систему за водоснабдевање уколико се не поштују мере забране у зонама санитарне заштите – Неповољна економска и политичка ситуација у земљи – Стопа инфлације – Увоз еколошки “прљавих” технологија – Честа промена законске регулативе на државном нивоу – Елементарне непогоде – Неинвестирање државе у локалне инфраструктурне пројекте уколико пројекти (који су веома битни општини) нису на листи приоритета

SWOT анализа: Здравство и социјална заштита

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> – Задовољавајућа техничка опремљеност институција из области социјалне заштите – Добра сарадња са Министарством здравља и Фондом за здравствено осигурање – Постојање приватних ординација – Постојање здравственог информационог система – Развијена унутар ресорна повезаност – Добра покривеност општине услугама из области здравства – Активне институције из области здравства и социјалне заштите – Задовољавајуће развијен систем институционалне помоћи особама са посебним потребама и лицима са инвалидитетом – Комплетно реновиран и опремљен Дом здравља у Свилајнцу и реновиране амбуланте у околним селима – Постојање здравственог информационог система – Организовање специјалистичких прегледа са виших нивоа здравствене заштите од стране Корисничког центра – Постојање СОС телефонске линије 	<ul style="list-style-type: none"> – Ограничена средстава за постизање социјалне сигурности грађана – Слабо организован менаџмент у здравству – Недовољан број специјалиста у Дому здравља – Неинформисаност кадрова – Недовољни смештајни и технички капацитети установа из области социјалне заштите – Неадекватно одржавање установа из области здравства и социјалне заштите – Ограничења у запошљавању младих у здравству по питању издвајања из области здравства – Несинхронизовани развој система социјалне заштите – Преоптерећеност служби – недовољан број оперативаца – Недовољна брига о деци из проблематичних породица – Преобимна документација и дуга процедура за остваривање права на социјалну заштиту – Све већи број сиромашних људи на граници егзистенције – Непостојање дневног боравка за угрожена лица



	<ul style="list-style-type: none"> – Недовољна заштита жртви породичног насиља – Непостојање прихватног дома – Недовољна заштита маргинализованих група – Мањак стручног кадра – Непостојање садржаја за особе са инвалидитетом – Непостојање центра за рехабилитацију (оспособљавање за рад) – Недовољна количина едукативних програма кадрова – Непостојање саветовалишта за адолесценте
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> – Отварање нових одсека у Дому здравља – Повећање наменских трансфера – Повећање буџета за давање помоћи социјално угроженим на националном нивоу – Програми подршке развоју услуга из области здравства и социјалне заштите са националног нивоа – Конкурисање на позиве за пројекте држава ЕУ – Могућа сарадња са здравственим центрима из земаља ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> – Мањак финансијских средстава која се издвајају у развој услуга из области здравства и социјалне заштите – Смањена доступност лекова и медицинских препарата – Технолошки неразвијено друштво – Нестабилна политичка ситуација – Недовољно средстава из фондова ЕУ – Застаревање технологије и техничке опреме у лечењу

SWOT анализа: Образовање и култура

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> – Постојање образовних установа (предшколска установа, основне школе, средње школе, међу којима је и Пољопривредно-ветеринарска школа са домом ученика која је вишеструко награђивана из разних области образовања – Постојање 3 самосталне основне школе у селима Кушиљево, Седларе и Војска – Дуално образовање – Велики број разних образовних профила – Добра сарадња образовних и културних институција са Локалном самоуправом – Постојање Центра за културу – Културно-образовни програм Ресавске библиотеке и Центра за културу у Свилајнцу – Велики број културних манифестација (фестивала, изложби, приредби...) – Инвентивност и мотивисаност запослених у култури – Добра организација институција из области културе (Ресавске библиотеке и Центра за културу) – Образовне институције едукују ученике из суседних општина – Веома професионалан приступ у раду градског позоришта и КУД-а „Синђелић“ – Богата културно-историјска баштина општине – Постојање ликовних колонија 	<ul style="list-style-type: none"> – Недовољан број стручног педагошко-психолошког и осталог уско стручног кадра у образовању – Неадекватно плаћен образовни кадар у школама – немотивисан педагошко-психолошки кадар – Непостојање физкултурне сале у Средњој школи “Свилајнац” за потребе извођења наставе физичког васпитања – Недовољно финансијских средстава за финансирање програма из области културе и образовања и организацију културних манифестација – Мали просторни капацитети Ресавске библиотеке – мала читаоница – Недовољна заинтересованост наставног особља за увођење иновативних модела наставе – Недовољно развијени културни и забавни садржаји у селима – Слаба посећеност културних догађаја – Лоше стање сеоских домова културе – Непостојање дугорочне стратегије развоја културе – Високи издаци школовања деце у удаљеним местима на територији општине Свилајнац – Немотивисаност грађана за учешће у

**СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.**



<ul style="list-style-type: none"> - Значајни резултати образовних и културних институција (регионална и државна такмичења из области образовања, позоришни аматеризам...) - Локална самоуправа додељује стипендије за студенте са високим просеком и награђује ученике који су остварили успех на такмичењима - Локална самоуправа стимулише најбоље ђаке средњих школа кроз организацију њихових одласака у земље Европске уније (програм „Претвори знање у путовање“) 	<ul style="list-style-type: none"> културном животу општине - Непостојање мултимедијалног културног садржаја за децу и неадекватан остали ваннаставни садржај (наставници немотивисани за допунску наставу) - Недостатак финансијских средстава за издаваштво, као један од најрепрезентативнијих видова промоције културе неке општине - Недовољан број културних манифестација у које би се укључивала и школска деца - Недовољна заинтересованост деце за радионице за културно стваралаштво - Немогућност оцењивања наставника од стране ученика - Непостојање адекватног система кажњавања ученика и непоштовање ауторитета
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - Увођење обавезног средњешколског образовања - Инвестирање у образовање од стране државе и донатора (стални конкурси надлежних министарстава) - Отварање високообразованих установа - Увођење савремених смерова у средњим школама како би испратили потребе у индустрији општине - Размена деце са ђацима из иностранства, где би посредовала дијаспора - Доступност страних фондова за образовање и развој младих кадрова - Стимулација добрих ђака/студената кроз награђивање и додељивање стипендија од стране државе 	<ul style="list-style-type: none"> - Миграције ученика ради стручног усавршавања и образовања у друга, већа места - Пораст миграције младих из села у градове и у иностранство - Смањење броја запослених у школама (смањење броја обавезних предмета) - Смањена доступност образовања и високе цене школарине на факултету – превисоке школарине и поскупљење цене превоза до школа - Економска криза - Штрајкови просветних радника

SWOT анализа: Пољопривреда и рурални развој

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Добри земљишни и климатски услови за производњу ратарских, воћарских, повртарских и виноградарских култура – умерено континентална клима - Незагеђена животна средина - Приступачно обрадиво земљиште - Традиционални узгој говеда доброг квалитета - Одржавање традиционалног Ресавског пољопривредног сајма - Постојање и препознатљивост средње Пољопривредно-ветеринарске школе са домом ученика “Свилајнац” - Велики број признатих стручњака у области пољопривреде на територији општине - Добар геостратешки положај општине - Близина великих тржишта (близина већих 	<ul style="list-style-type: none"> - Неискоришћени пољопривредни ресурси – неискоришћеност постојећих капацитета у пољопривреди - Застарели објекти у сточарству - Нерегулисани водотоци који плаве пољопривредно земљиште - Уситњеност парцела у власништву становништва које се бави пољопривредом - Немотивисаност људи за бављење пољопривредом - Неадекватно коришћење технологије производње - Недостатак заједничког наступа у набавци репроматеријала - Недостатак искуства у припремању и



<p>градова)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Успех и бројне награде сточара на такмичењима - Дугогодишњи системски рад на квалитету и генетском инжењерингу резултира добрим расним грлима - Велики проценат земљишта под нагибом погодним за интезиван развој пољопривреде - Постојање мрежа ветеринарских станица у општини - Затворени циклус пољопривредне производње (произвођачи се баве и узгајањем житарица и сточарством па житарице користе за исхрану стоке а отпад за ђубрење) - Позитивне тенденције у развоју пољопривредне производње општине - Постојање производних објеката / капацитета за производњу воћа и поврћа - Постојање квалитетних пашњака на територији општине - Велики проценат пољопривредног земљишта у односу на укупно земљиште на територији општине - Постојање фарми за производњу пилића - Развијено пчеларство и производња меда - Улагање Локалне самоуправе у пољопривреду кроз разне подстицајне мере 	<p>производњи сточне хране</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недовољна организованост ситних пољопривредних произвођача на територији општине - Недостатак организованог откупа производа - Недовољно прерађивачке технологије – непостојање фабрике за прераду воћа и поврћа са контролисаном атмосфером - Претварање пољопривредног земљишта у грађевинско - Неповољна старосна структура сеоског становништва - Застарела постојећа механизација у сеоским газдинствима - Проблем обезбеђења тржишта за пласман меда - Непостојање кластера малих пољопривредних произвођача – немогућност индивидуалног пласмана производа на тржиште од стране произвођача - Лош маркетинг у пласману производа - Непостојање перманентне едукације пољопривредника - Непостојање савремених система за наводњавање - Недовољно развијена пластеничка производња - Мало образованих људи у овој области који поседују газдинства – неинформисаност произвођача о новим трендовима у пољопривреди - Недовољно финансијских средстава као подршка развоју рурала - Недовољна употреба нових технолошких достигнућа у области пољопривреде - Велика продаја примарних сировина - Неактивност Дирекције за робне резерве у циљу спречавања тржишних осцилација на тржишту пољопривредних производа - Диспаритет у улагањима у пољопривреду и лоша политика цена чине пољопривреду непрофитабилном - Неадекватна примена пестицида и минералних ђубрива - Непостојање млекара - Слабо коришћење оригиналног семенског материјала - Неадекватно припремање и структура хране за говеда - Варирање цене меса - Пасивна пољопривредна газдинства - Слаба заинтересованост фармера за нове системе узгоја у сточарству - Лоше стање у пољопривредним задругама
--	---



Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> – Подршка кредитирању пољопривредника од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде – Субвенције државе намењене пољопривредним произвођача за куповину пољопривредних машина – Брендирање и заштита географског порекла локалних производа – Долазак инвеститора – Усмеравање капитала дијаспоре у развој села – Дељење бесплатног семенског материјала – Добијање статуса кандидата у процесу прикључења и придруживања Републике Србије Европској унији 	<ul style="list-style-type: none"> – Недовољно искоришћено пољопривредно земљиште – Велике осцилације цене репроматеријала и примарних пољопривредних производа на тржишту – Миграције становништва из села у градове – тренд гашења сеоских газдинстава – одумирање села – Раст цена репроматеријала и машина у пољопривреди – Повећање увоза хране и осталих пољопривредних производа – Усвајање европских стандарда без претходних улагања у пољопривреду – Елементарне непогоде – Диспаритет цена и монопол – Укидање субвенција

SWOT анализа: Спорт и туризам

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> – Постојање Природњачког центра Србије, у Свилајнцу – Постојање спортских објеката (спортска хала, базен, тениски и фудбалски терени) – Еколошки чиста средина – Истакнути резултати локалних спортиста (рукомет, фудбал, кошарка, гимнастика, стрељаштво, борилачке вештине и сл.) – Велики број туристичких локалитета (манастира и споменика културе, заштићених од стране државе као културно-историјско добро...) – Постојање бројних манифестација (Синђелићеви дани, Међународни Ресавски сајам пољопривреде, Скобаљијада, Културно лето, Беле покладе, Баскет фестивал, Дан без аутомобила и сл.) – Позитивна медијска презентација спорта и туризма – Постојање Спортско-туристичког центра – Близина Коридора 10 – Дobar положај у односу на главна еминентна подручја туриста (у околини од 100 km налазе се највећи градови Србије) – Територију општине Свилајнац секу две реке (Велика Морава и Ресава) – велики потенцијал за развој наутике и риболова – Велики број људи у дијаспори као спона за довођење страних туриста – Разграната путна мрежа општине – Близина манастира Манасије и Ресавске 	<ul style="list-style-type: none"> – Недостатак средстава за финансирање спортских клубова и играча – Недостатак врхунских тренера за улазак у виши ранг такмичења – Непостојање програма за финансијску подршку индивидуалних спортова – Лоши смештајни капацитети (хотели, мотели, хостели) – Неразвијен сеоски туризам – Тренутно лоше стање неких објеката од важности за туризам (споменици културе) – Недовољна истраженост археолошких локалитета – Непостојање стратешког плана развоја туризма општине – Локални карактер туристичких манифестација – скромна посећеност истих – Недовољна искоришћеност туристичких потенцијала општине – Недостатак пратећих спортских реквизита у месним заједницама – Лоша спортска инфраструктура на територији општине (неадекватни капацитети за гледаоце у месним заједницама – непостојање трибина; старе заштитне ограде на спортским теренима; лоше осветљење на теренима; мокри чворови у лошем стању; терени за мале спортове у лошем стању; лоше опремљене свлационице) – Непостојање балон сале за спортове у зимском периоду – Непостојање затвореног базена

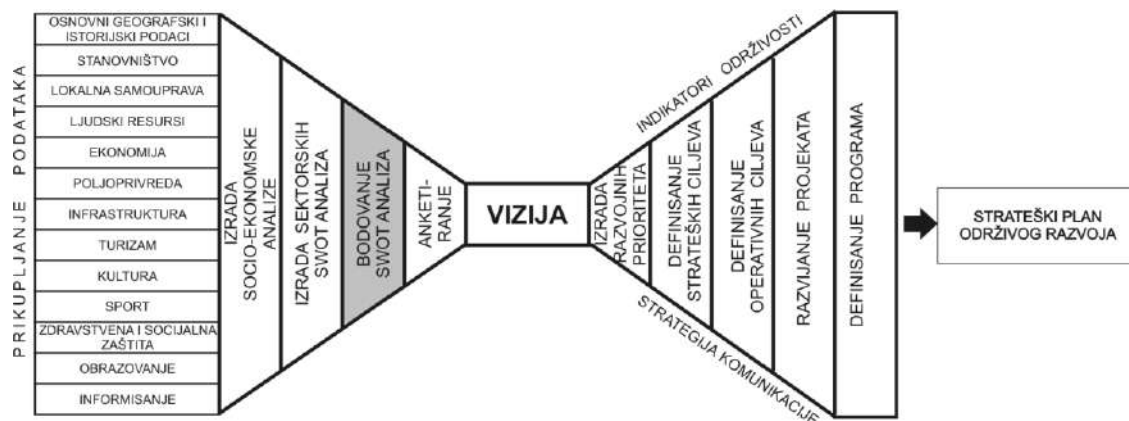
СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



<p>пећине</p> <ul style="list-style-type: none"> – Постојање тридесетак спортских клубова и организација – Све месне заједнице имају терене за мале спортове – Дуга традиција у фудбалу, рукомету и кошарци 	<ul style="list-style-type: none"> – Стадион ФК „Раднички“ у лошем стању – Непостојање физкултурне сале у оквиру Средње школе „Свилајнац“ – Неискоришћени потенцијали за развој наутичког, ловног и риболовног туризма на Великој Морави и Ресави – Неискоришћеност куће Стевана Синђелића, манастира и осталих локалитета у сврхе развоја културно-историјског туризма у општини – Недовољан број спортских кампова за припреме спортиста – Недовољно развијена сарадња клубова из окружења и локалних клубова на заједничким пројектима – Слаби услови за рад клубова мање популарних спортова – Недовољна едукација становништа за бављење сеоским туризмом
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> – Коришћење средства из донација – Постојање Националне корпорације за развој туризма – Регионализација – Добијање статуса кандидата за прикључење ЕУ – Формирање Туристичке организације Шумадије и Поморавља – Верски туризам 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска криза – Маргинализација остварених спортских успеха – Недостатак средстава и одустајање од пројеката у спорту на нивоу државе – Одлазак квалитетних спортиста и тренера због ниског ранга клубова – Конкуренција у туризму од стране других општина – Политичка нестабилност



Бодовање SWOT анализа



Бодовање SWOT анализа

Након дефинисаних SWOT анализа спроведена је класификација и приоритетизација слабости и снага по свим областима развоја. Ове активности су веома битне за дефинисање Визије општине Свилајнац која је уследила касније и добрим делом произашла из потребе за отклањањем слабости и унапређењем снага општине у будућности.

Критеријуми који су коришћени за одређивање најприоритетнијих слабости били су:

- Да ли слабост / снага показује растући, опадајући или привремени тренд?
- Колико дуго има утицај и када се појавила?
- Да ли је утицај снажан или не?
- Да ли је могуће контролисати тај утицај, односно, појачати га и остварити мултиплицирајући ефекат?

Коришћењем ових критеријума и бодовањем слабости и снага од стране сваког од учесника Општинског форума, дошло се до најприоритетнијих и најзначајнијих које су послужиле за даљи рад на дефинисању изјаве о Визији.

Резултати овог дела рада Општинског форума приказани су у табели конкурентних снага и приоритетних слабости:

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



КОНКУРЕНТНЕ СНАГЕ

Економија и предузетништво		Инфраструктура и животна средина	Образовање и култура	Пољопривреда и рурални развој	Спорт и туризам	Здравство и социјална заштита
1.	Локална самоуправа отворена за рад са страном и домаћом пословним субјектима	Добар геостратешки положај општине - близина Коридору 10	Постојање образовних установа (предшколске установе, основних школа, средње школе, међу којима је и Пољопривредно-ветеринарска школа са домом ученика "Свилајнац")	Добри земљишни и климатски услови за производњу ратарских, воћарских, повртарских и виноградарских култура – умерено континентална клима	Постојање спортских објеката (спортска хала, мини пич терени, базен, тениски и фудбалски терени)	Постојање приватних ординација
2.	Могућност рада у режиму слободне зоне	Постојање природних богатстава	Добра организација институција из области културе Ресавске библиотеке и Центра за културу)	Одржавање традиционалног Ресавског пољопривредног сајма	Велики број туристичких локалитета (манастира и споменика културе, заштићених од стране државе као културно-историјско добро...)	Задовољавајућа техничка опремљеност институција из области социјалне заштите
3.	Општина Свилајнац препозната као повољна општина за улагања у Србији	Локална самоуправа предузима иницијативе из области заштите животне средине и ради на развоју свести локалног становништва о заштити животне средине	Постојање реновираног и савремено опремљеног Центра за културу	Постојање Пољопривредно-ветеринарске школе са домом ученика чији рад добија највише оцене	Близина Коридора 10	Добра сарадња са Министарством здравља и Фондом за здравствено осигурање
4.	Велики број радно способних активних људи	Развијена мрежа локалних путних праваца-Свилајнац има мрежу градских саобраћајница у дужини од око 100 км	Велики број културних манифестација	Традиционални узгој говеда доброг квалитета	Постојање Природњачког центра	Комплетно реновиран Дом здравља
5.	Пословање предузећа који су највећи произвођачи у општини Свилајнац	Здрава животна средина; значајна површина под зеленилом на територији општине	Добра сарадња образовних и културних институција са Локалном самоуправом	Приступачно обрадиво земљиште	Постојање бројних манифестација (Синђелићеве дани, Међународњи ресавски сајам пољопривреде, Скобаљијада, Културно лето, Беле покладе, Баскет фестивал, Дан без аутомобила и сл.)	Развијена унутар ресорна повезаност

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.



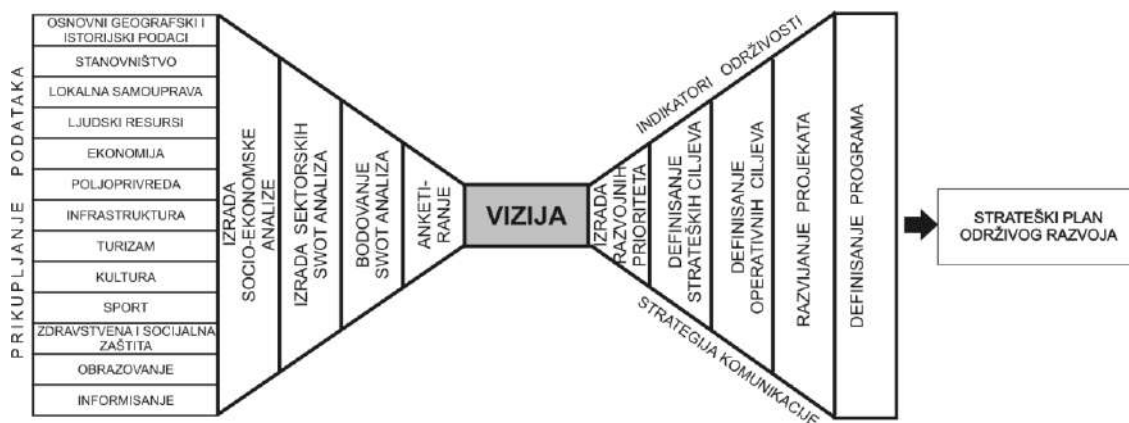
ПРИОРИТЕТНЕ СЛАБОСТИ

Економија и предузетништво		Инфраструктура и животна средина	Образовање и култура	Пољопривреда и рурални развој	Спорт и туризам	Здравство и социјална заштита
1.	Сложен поступак за покретање сопственог бизниса	Укрштање друмског и железничког саобраћаја у градској зони општине Свилајнац који се одвија преко железничког моста на Великој Морави, који је у лошем стању	Непостојање физкултурне сале у Средњој школи "Свилајнац" за потребе извођења наставе физичког васпитања	Уситњеност парцела у власништву становника који се баве пољопривредом	Недостатак средстава за финансирање спортских клубова и играча	Преобимна документација и дуга процедура за остваривање права на социјалну заштиту
2.	Високи порези на добит	Недовољно развијена свест локалног становништва о заштити животне средине; недовољна мотивисаност и организованост локалне заједнице на пословима заштите животне средине	Недовољна заинтересованост наставног особља за увођење иновативних модела наставе	Неискоришћени пољопривредни ресурси – неискоришћеност постојећих капацитета у пољопривреди	Неразвијен сеоски туризам	Недовољно акција за угрожена лица
3.	Мањак стручног кадра (кадрови без довољно стручне праксе)	Постојање отпадних вода којима се загађују речни токови	Лоше стање сеоских домова културе	Нерегулисани водотоци који плаве пољопривредно земљиште	Лоши смештајни капацитети (хотели, мотели, хостели)	Недовољан број специјалиста у Дому здравља
4.	Недовољна улагања у савремене технологије	Недовољан број прикључака на гасификациону мрежу	Слаба посећеност културних догађаја	Неповољна старосна структура сеоског становништва	Непостојање стратешког плана развоја туризма општине	Неинформисаност кадрова
5.	Сива економија	У мањим селима још увек није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система	Недовољно финансијских средстава за финансирање програма из области културе и образовања и организацију културних манифестација	Непостојање савремених система за наводњавање	Слаби услови за рад клубова мање популарних спортова	Непостојање прихватног дома

ВИЗИЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ



Визија општине



Визија општине

Визија је ментална слика о томе како становници желе да њихова општина изгледа за 20 година. Артикулисањем изјаве о визији и њеним укључивањем у стратешки документ ствара се слика дестинације до које треба пројектовати пут.

Да би једна визија била квалитетна и да би на прави начин представљала једну локалну заједницу, требало би да има следеће карактеристике:

- Визија треба да буде договорена од стране свих заинтересованих страна
- Описује шта доноси будућност, а не описује како се тамо стиже
- Фокусира се на исходе процеса спровођења стратегије
- Није увек у потпуности остварива, али даје заједници јасно виђење шта се жели постићи
- Она је опис како заинтересоване стране виде своју будућност
- Проистиче из знања формираног кроз социо-економску и SWOT анализу
- Даје се за период од 20 година.

У циљу дефинисања изјаве о визији, која задовољава претходно наведене критеријуме, и укључивања шире заједнице, у раду су коришћена два алата: анкетирање грађана општине и фокус група (Општински форум).

Анкетирање грађана општине спроведено је користећи затворени упитник који је садржао питања неопходна за утврђивање могућег правца за израду изјаве о визији. Након што је локални координатор обрадио све прикупљене анкете, добијен је генерални став грађана са територије општине о проблемима са којима се суочава општина и како их је, евентуално, могуће решити. Ово је био један од улазних елемената за формулисану визију.

Други улазни елемент био је рад фокус групе, кроз који су учесници Општинског форума дошли до изјаве о визији, која на прави начин одсликава жеље, ставове читаве локалне заједнице о томе где она види себе за 20 година.

Поред поменутих два алата, као радни материјал, коришћене су и бодоване снаге и слабости, односно, конкурентне снаге и приоритетне слабости које су учесници Општинског форума узели у обзир приликом формулисања изјаве о визији општине.

Интеграција претходно поменутих елемената неопходна је ако имамо у виду значај саме визије, с обзиром да је она добијена као резултат рада Општинског форума у првом, аналитичком, делу процеса и да представља основу за наставак процеса, односно, спровођење наредних фаза које представљају стратешки део процеса (дефинисање приоритета, циљева, пројеката и програма).



Визија општине Свилајнац гласи:

Општина Свилајнац има веома повољан географски положај чије предности веома успешно користи. Близина аутопута чини ову општину занимљивом за улагање инвеститора. Постоји низ добро развијених малих и средњих предузећа које одликује предузетнички дух што је иначе својствено становништву овог краја.

Градско језгро Свилајнца је урбанистички уређено, а са насељима у општини као и околним градовима повезан је мрежом развијених и модерних путева. Поред тога одликује се квалитеном водоводном и канализационом мрежом доступном свим становницима општине као и ефикасним системом грејања.

Житељи општине живе у здравој средини, а пољопривредни производи који се узгајају у овом делу Поморавља гаје се као органска и еколошки здрава храна.

Општина Свилајнац је мирна и безбедна средина за живот и рад свих становника погодна за одгој и васпитање деце.

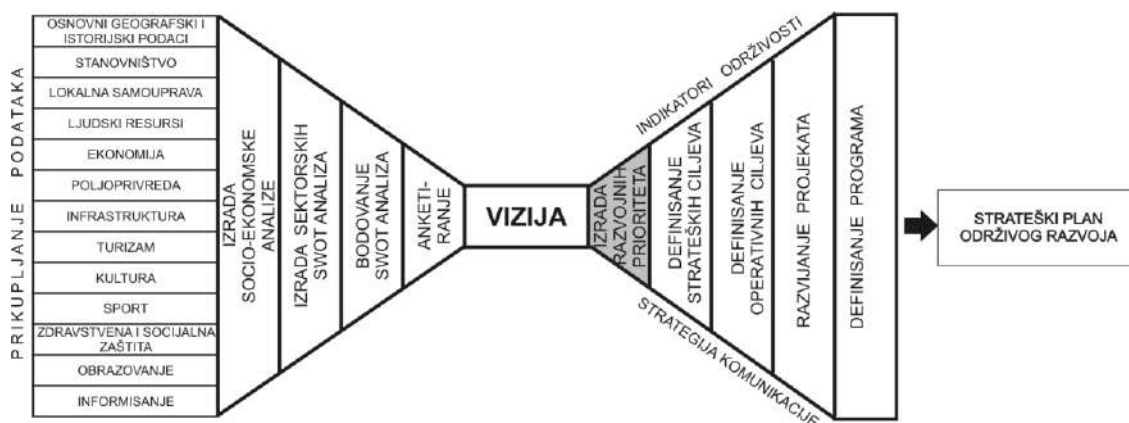
Општина Свилајнац нуди низ занимљивих културних садржаја и манифестација и атрактивну туристичку понуду захваљујући великом броју манастира и цркава, спортске терене намењене рекреацији, природне лепоте и две реке Ресаву и Велику Мораву, али и читав низ одличних угоститељских објеката.



РАЗВОЈНИ ПРИОРИТЕТИ ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ



Развојни приоритети



Развојни приоритети општине

Развојни приоритети су јаснији и конкретнији у односу на визију. Заснивају се, пре свега, на конкурентним снагама и приоритетним слабостима које су резултат SWOT анализе и суштински потичу из визије. Дакле, развојни приоритети представљају специфичне области на које се стратегија фокусира како би достигла визију.

Код избора развојних приоритета, посебна пажња посвећена је следећим питањима:

- Да ли се приоритет односи на специфичности друштвено-економског и политичког окружења?
- Да ли приоритет логично проистиче из визије?
- Какав је утицај тако дефинисаног приоритета на решавање проблема?
- Какав је временски оквир постављених приоритета?

У изради развојних приоритета који ће произвести позитиван утицај на будућност заједнице, коришћен је приступ који подразумева разматрање ситуације описане у SWOT анализи и визије жељене будућности. Пошло се од интерних страна SWOT анализа (конкурентне снаге и приоритетне слабости), на које општина може да утиче, како би се дефинисали правци развоја који ће утицати на ублажавање или отклањање слабих страна, са једне стране, и унапређење, односно, развијање јаких страна општине, са друге стране.

За једну локалну самоуправу, све области развоја су важне. Но, један од елемената квалитетног стратешког планирања је фокусираност. Развојни приоритети су, пре свега, резултат закључака произашлих из анализе индикатора, садржаних у Социо-економској анализи општине Свилајнац.

Поштујући све наведене елементе, дефинисани су развојни приоритети општине Свилајнац.

Приоритет I:

Развој економије и предузетништва

Приоритет II:

Пољопривреда и рурални развој



Приоритет III:

Унапређење инфраструктуре и заштита животне средине

Приоритет IV:

Развој система образовања и културе

Приоритет V:

Унапређење здравственог и социјалног система заштите

Приоритет VI:

Развој спорта и туризма

У периоду између идентификовања развојних приоритета и наредних фаза израде локалне стратегије одрживог развоја, око сваког од развојних приоритета формирана је по једна тематска радна група (ТРГ), за области на које се приоритети односе:

- Економија и предузетништво
- Пољопривреда и рурални развој
- Инфраструктура и животна средина
- Образовање и култура
- Здравство и социјална заштита
- Спорт и туризам.

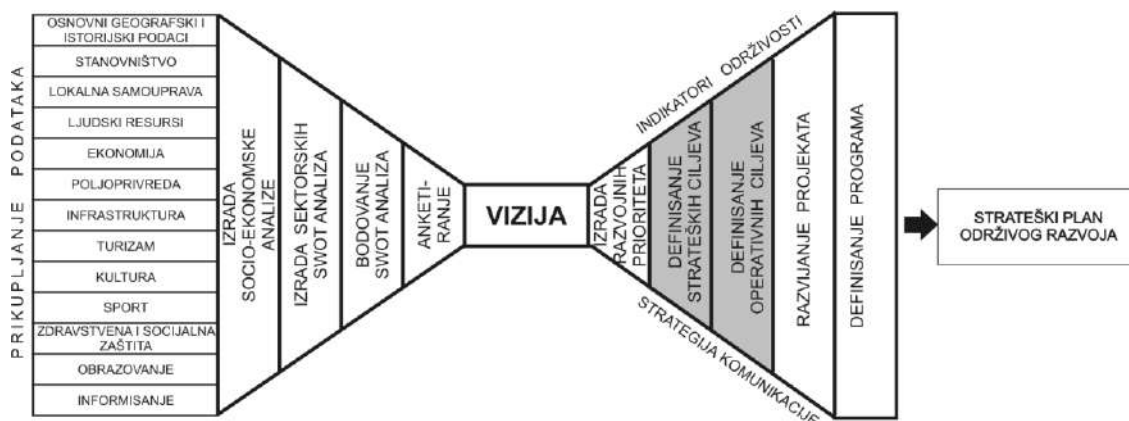
Задатак сваке од формираних тематских радних група, био је дефинисање стратешких и оперативних циљева и формирање листе пројеката (коришћењем OLEDNWORK алата за расписивање пројектних идеја – www.olednetwork.rs/svilajnac-projekti) и програма, за развојне приоритете. Тематске радне групе су формиране од чланова Општинског форума који је декомпонован према областима интересовања и компетенција и везане су за сваки од дефинисаних развојних приоритета. На тај начин су формирана језгра, накнадно проширена додатним представницима заинтересованих страна са територије општине.



СТРАТЕШКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ



Стратешки и оперативни циљеве



Стратешки и оперативни циљеве општине

Као што је претходно наведено, формиране тематске радне групе су, у овој фази процеса стратешког планирања, развиле стратешке и оперативне циљеве у оквиру развојних приоритета.

Стратешки циљеве су формулисани декомпоновањем дефинисаног приоритета и јасно су повезани са његовим кључним елементима. Они су послужили као основа за касније дефинисане оперативне циљеве по SMART принципу.

Стратешки циљеве представљају мост између широко дефинисаних приоритета и уже дефинисаних оперативних циљева и представљају генерички назив за сродне групе оперативних циљева, а посебно су битни јер дају основне смернице за касније груписање сродних пројеката у програме.

За сваки од дефинисаних шест развојних приоритета, по утврђеној методологији, дефинисано је од 3 до 5 стратешких циљева:

- Први приоритет – три стратешка циља
- Други приоритет – пет стратешких циљева
- Трећи приоритет – пет стратешких циљева
- Четврти приоритет – пет стратешка циља
- Пети приоритет – три стратешка циља
- Шести приоритет – три стратешка циља.

Стратешки циљеве, везани за резултате SWOT анализе, у комбинацији са кључним сегментима развојног приоритета, давали су одговор на питање ШТА урадити ради достизања постављеног развојног приоритета.

Следећи корак у раду тематских радних група, груписаних око сваког од утврђених приоритета, било је дефинисање оперативних циљева за сваки од утврђених стратешких циљева.

Критеријуми, који су коришћени за дефинисање оперативних циљева:

- Морају да буду доста прецизнији и детаљнији
- Морају да буду мерљиви и да се лако прате
- Морају бити засновани на налазима SWOT анализе
- Морају бити комплементарни и не смеју бити у колизији са другим циљевима
- Трагају за превазилажењем слабости и искоришћавањем могућности
- Један стратешки циљ може имати више оперативних циљева.



Друга група критеријума који се делимично поклапају са горњим, а које су такође морали да задовоље дефинисани оперативни циљеви, јесте она која се тиче SMART приступа:

S (specific) – специфичан – Да ли циљ прецизно говори шта треба постићи?

M (measurable) – мерљив – Да ли је дефинисан да може бити мерљив?

A (achievable) – достижан – Да ли се уклапа у визију?

R (realistic) – реалан – Да ли је реалан посматрајући ресурсе?

T (timely) – увремењен – Да ли је временски ограничен?

Оперативни циљ даје одговор на питање КАКО остварити стратешки циљ. Идеја водилца при дефинисању оперативних циљева била су критична питања дефинисана у SWOT и со-цио-економској анализи.

Чланови тематских радних група су дефинисали двадесет четири (24) стратешка циља и у оквиру њих шездесет четири (64) оперативна циља, што се јасно може видети на табели, која се налази на наредној страни.

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Приоритет	Стратешки и оперативни циљ у оквиру приоритета	
	Стратешки циљ	Оперативни циљ
1. Развој економије и предузетништва	1.1. Унапредити инвестициони амбијент и конкурентску позиционираност општине Свилајнац	1.1.1. Развити и унапредити привредну инфраструктуру кроз подизање нивоа опремљености индустријских и радних зона за потребе привреде и предузетништва за најмање 40% до 2023. године
		1.1.2. Развити и унапредити систем привлачења инвестиција тако да 50% преосталих идентификованих greenfield локација буде искоришћено до 2023. године
		1.1.3. Унапредити конкурентно позиционирање општине Свилајнац кроз повећање броја промотивних активности у земљи и иностранству за 50% до 2023. године
	1.2. Унапредити механизме институционалне подршке развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва на територији општине Свилајнац	1.2.1. За 25% повећати ниво задовољства МСПП-а унапређењем механизма институционалне подршке и сарадње до 2023. године
		1.2.2. Створити услове за подстицај запошљавању кроз едукацију, преквалификацију и доквалификацију 30% младих, 10% незапослених лица и 10% жена са територије општине до 2023. године
	1.3. Оживљавање привредних ресурса кроз подстицај развоју удруживања, кластеризације и извозног капацитета предузећа са територије општине	1.3.1. Стимулисати и промовисати удруживање МСП сектора и предузетника са територије општине Свилајнац тако да 50% привредних субјеката буду део неког облика сарадње до 2023. године
1.3.2. Унапређење извозног потенцијала општине тако да најмање 30% производа са територије општине испуњава стандарде квалитета и услове које прописују инострана тржишта до 2023. године		

Приоритет	Стратешки и оперативни циљ у оквиру приоритета	
	Стратешки циљ	Оперативни циљ
2. Пољопривреда и рурални развој	2.1. Осавременити пољопривредну производњу путем увођења нових технологија, едукације и упознавање руралног становништва са примерима добре праксе у земљама чланицама ЕУ	2.1.1. До 2023. године унапредити производне потенцијале у примарној пољопривредној производњи кроз изградњу система за наводњавање на најмање 10% обрадивих пољопривредних површина и увођење нових технологија
		2.1.2. До 2023. године едуковати 30% руралног становништва из области савремене пољопривредне производње из различитих области руралне економије
		2.1.3. До 2023. године организовати најмање 10 посета сајмовима и примерима добре пољопривредне праксе из различитих области руралне економије у Републици Србији и ЕУ
	2.2. Смањити миграцију сеоског становништва побољшањем нивоа квалитета живота и унапређењем инфраструктуре руралних средина	2.2.1. До 2023. године унапредити инфраструктуру у руралним подручјима за 35% кроз реконструкцију постојећих и изградњу нових путних и комуналних капацитета
		2.2.2. У најмање 10 села до 2023. године ревитализовати рад постојећих и изградити најмање 10 нових спортских објеката

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



		2.2.3. Створити услове за унапређење друштвеног и културног живота кроз реконструкцију и адаптацију Дмова културе у најмање 10 села до 2023. године
	2.3. Створити повољне услове за развој руралне економије кроз унапређење постојећих и изградњу нових производних, прерађивачких и складишних капацитета	2.3.1. До 2023. године подићи производне капацитете у области воћарства и виноградарства за 30% у односу на постојећи ниво у 2018. години, кроз увођење рентабилнијих и дефицитарних врста и сората воћака и винове лозе, ратарских, крмних и повтарских култура
		2.3.2. До краја 2023. године изградити нове и модернизовати постојеће прерађивачке и складишне капацитете за мин 20% у односу на постојеће капацитете.
	2.4. Унапређење институционалне подршке у области руралног развоја кроз јачање капацитета постојећих и оснивање нових удружења, асоцијација, кластера, задруга и приватно јавних партнерстава	2.4.1. До 2023. године формирати најмање 3 нова секторска удружења, асоцијације, кластера или приватно јавног партнерства на основу реалних потреба за јачањем институционалне подршке у области пољопривредне производње и руралног развоја
		2.4.2. Едуковати 20% пољопривредног становништва до 2023. године о предностима и неопходностима удруживања
		2.4.3. Подићи техничке и људске капацитете постојећих удружења, задруга и асоцијација за 30% до 2023. године
	2.5. Интензивирати диверсификацију пољопривредне производње кроз стварање услова и подршку руралном становништву у развоју руралног туризма, очувању старих заната и културно историјског наслеђа	2.5.1 Едуковати и стручно обучити најмање 30% руралног становништва из области сеоског туризма и традиционалних заната до 2023. године
		2.5.2 Унапредити капацитете у области сеоског туризма кроз повећање броја домаћинстава која се баве овом делатношћу за најмање 10 до краја 2023. године
		2.5.3 Унапредити занатске и друге услужне делатности на селу кроз повећање броја малих предузетничких радионица за 40% у односу на постојеће стање до краја 2023. године
		2.5.4 Повећати број посетилаца традиционалних и културно-уметничких манифестација у руралним срединама за 50% до краја 2023. године кроз повећану промоцију и подршку удружењима жена и удружењима традиционалних заната и покретање нових манифестација
Приоритет	Стратешки и оперативни циљ у оквиру приоритета	
	Стратешки циљ	Оперативни циљ
3. Унапређење инфраструктуре и заштита животне средине	3.1. Развити саобраћајну инфраструктуру изградњом нове и ревитализацијом постојеће путне мреже	3.1.1. Изградити 20 km савременог коловоза на општинским (локалним и сеоским) путевима до 2023. године
		3.1.2. Изградња и реконструкција 40% државних путева који пролазе кроз општину Свилајнац и изградња пратећих и путних објеката истих до 2023. године
	3.2. Унапредити и проширити систем управљања водним ресурсима на територији општине Свилајнац	3.2.1. Изградити и унапредити систем мониторинга целокупног система водоснабдевања уз смањење губитака и нерационалне потрошње за 30% до 2023. године
		3.2.2. Повећати покривеност територије општине водоводном мрежом за 50%, доградњом постојећег система и изворишта до краја 2023. године

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



	3.3. Формирати систем за прераду отпадних вода и унапредити постојећи систем за канализацију на целој територији општине	3.3.1. Развити и изградити систем за третман отпадних вода за територију општине до 2023. године
		3.3.2. Изградити 50% нове примарне канализационе и атмосферске мреже на територији општине Свилајнац и реконструисати 20 km постојеће примарне канализационе мреже до 2023. године
	3.4. Успостављање и развој институционалних капацитета и системског приступа еколошкој едукацији и управљања квалитетом у свим областима жи-вотне средине	3.4.1. Успоставити информациони систем стања животне средине и едукативни систем за територију општине Свилајнац до 2023. године
		3.4.2. Успоставити систем управљања отпадом, израдити неопходну документацију из области животне средине, санирати 60% неуређених депонија, извршити санацију и рекултивацију депоније «Бадра», смањити количине биоразградивог отпада за 30%, увести систем разврставања отпада за 75% територије, опремити рециклажни центар потребном опремом до 2023. године
	3.5. Унапређење постојећег енергетског система на територији општине, повећањем енергетске ефикасности истог и увођењем чистих облика енергије чиме ће се повећати еколошка безбедност	3.5.1. Побољшати енергетску ефикасност кроз реконструкцију јавног осветљења заменом 50% постојећих светиљки савременим и увођењем грејања у 2 јавна објекта, и повећати удео обновљивих извора енергије у укупној потрошњи за 15% до 2023. године
		3.5.2. Повећати енергетску ефикасност увођењем мерних и регулационих система грејних тела и коришћењем адекватних грађевинских, изолационих материјала у 35% објеката до 2023. године

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Приоритет	Стратешки и оперативни циљ у оквиру приоритета	
	Стратешки циљ	Оперативни циљ
4. Развој система образовања и културе	4.1. Адаптирати објекте и унапредити техничку опремљеност установа културе ради квалитетније презентације свих садржаја	4.1.1. Унапредити техничку и сценску опремљеност установа културе за 50% до 2023. године
		4.1.2. Унапредити и осавременити просторне капацитете установа културе на територији општине Свилајнац за 50% до 2021. године
	4.2. Унапредити услове за реализацију образовно-васпитног рада кроз изградњу нових, адаптацију и опремање постојећих објеката из области образовања	4.2.1. За 50% унапредити просторне капацитете основних и средњих школа и предшколских установа на територији општине Свилајнац за извођење наставних и ваннаставних активности до 2023. године
		4.2.2. За 50% унапредити и осавременити техничке услове за реализацију васпитно-образовног рада у основним и средњим школама и предшколским установама на територији општине Свилајнац до 2023. године
	4.3. Побољшати услове за редовно стручно усавршавање запослених у образовању и култури	4.3.1. Унапредити квалитет рада и доступност одговарајућих стручних усавршавања запослених у образовању и култури за 100% до 2023. године
		4.3.2. Модернизација и побољшање техничких капацитета за 50% за потребе квалитетнијег рада запослених у образовању и култури до 2023. године
	4.4. Модернизовати системе образовања и културе у складу са потребама становништва и заједнице	4.4.1. Обезбедити техничке и кадровске услове до 50% за извођење преквалификације и доквалификације у установама образовања и културе, до 2023. године.
		4.4.2. Обезбедити техничке и кадровске услове до 50% за извођење свих видова неформалног образовања у установама образовања и културе, до 2023. године.
		4.4.3. Унапредити неформално образовање у складу са потребама младих и развити континуирани едукативни програм за 40% до 2022. године
	4.5. Допринети оснаживању активизма и повећавању мобилности младих	4.5.1. Укључити младе у креирање и реализовање 50% културних, образовних и забавно-рекреативних садржаја младе до 2023. године
4.5.2. Повећати ниво информисања младих за 50% о могућностима омладинског активизма и програмима за младе до 2023. године		
4.5.3. Развити активизам и волонтеризам младих у Свилајнцу за 40% до 2020. године		

Приоритет	Стратешки и оперативни циљ у оквиру приоритета	
	Стратешки циљ	Оперативни циљ
5. Унапређење здравственог и социјалног система	5.1. Развој и унапређење услуга здравствене и социјалне заштите	5.1.1. Повећати број стручног кадра у социјалној и здравственој заштити за 50% до 2023. године
		5.1.2. Развити нове и побољшати постојеће услуге здравствене и социјалне заштите за рањиве групе за 50% до 2022. Године

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



заштите		5.1.3. Повећати број едукација (интерних и екстерних) за 50% и увести нове видове стручног усавршавања запоселних у здравству и социјалној заштити до 2023. године
		5.1.4. Увести и развити нове, и побољшати постојеће услуге за 50% у системима здравствене и социјалне заштите до 2023. године
	5.2. Унапређење доступности и обима услуга здравствене и социјалне заштите	5.2.1. Повећати информисаност корисника кроз здравствено-васпитни рад за 50% у здравству до 2023. године
		5.2.2. Повећати информисаност корисника кроз саветодавни рад за 50% у социјалној заштити до 2023. године
		5.2.3. Повећати доступност услуга здравствене и социјалне заштите у руралним срединама за 50% до 2023. године
		5.2.4. До 2023. године унапредити квалитет услуга ванинституционалних облика социјалне заштите тако да ниво задовољства корисника пруженим услугама буде увећано за 50%
		5.2.5. Развити информациони систем са циљем развоја интерне и екстерне комуникације здравствене и установе из области социјалне заштите до 2023. године
	5.3. Унапређење радних услова и техничке опремљености установа из области здравства и социјалне заштите	5.3.1. Адаптирати и реконструисати оно што је преостало након реновирања постојећих установа из области здравствене и социјалне заштите до 2023. године
		5.3.2. Побољшати квалитет и квантитет техничке опремљености постојећих институција у социјалној заштити за 50% до 2023. године
		5.3.3. Унапредити просторне капацитете и услове за рад у здравственој и социјалној заштити за 100% до 2023. године

Приоритет	Стратешки и оперативни циљ у оквиру приоритета	
	Стратешки циљ	Оперативни циљ
6. Развој спорта и туризма	6.1 Унапредити туризам и спорт на територији општине Свилајнац кроз мотивацију и подизање нивоа компетенција спортско-туристичких кадрова	6.1.1. Повећати број стручног спортског кадра за 100% до 2023. године кроз едукације у оквиру гранских савеза
		6.1.2. До 2023. године оспособити најмање 10 особа за квалификовано обављање послова из области туризма и угоститељства који ће проћи 50 сати обука годишње
	6.2. Подизање нивоа препознатљивости спортско-туристичког производа општине Свилајнац	6.2.1. До 2023. године унапредити спортско-туристичку понуду општине Свилајнац кроз стварање најмање 5 нових манифестација и повећање броја посетилаца постојећих манифестација за 30%
		6.2.2. Подићи препознатљивост туризма и спорта општине кроз организацију најмање 2 промотивне кампање годишње и штампање пропратног промотивног материјала општине до 2023. године

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



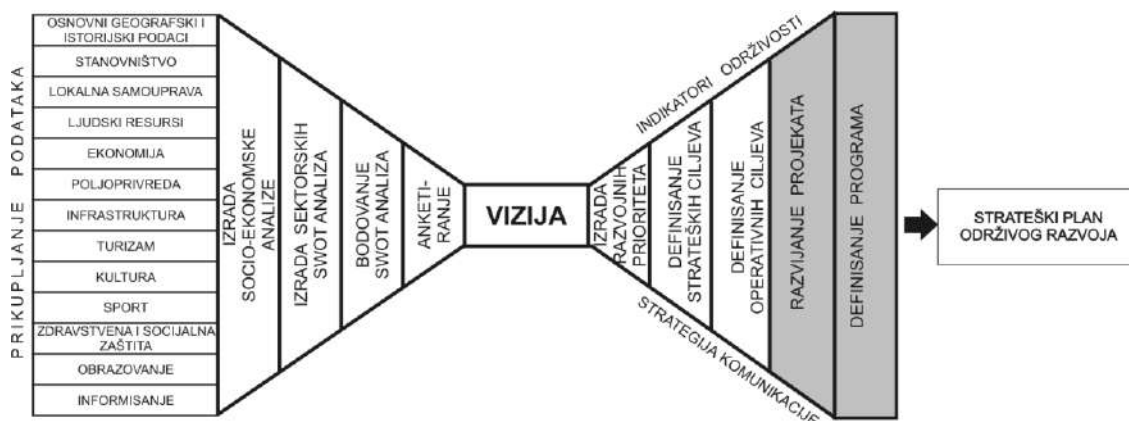
		6.2.3. Формирање најмање 5 туристичких тура до 2023. године као део обједињеног туристичког производа општине
	6.3. Развој спорта и туризма кроз стимулисање улагања и унапређење спортско-туристичке инфраструктуре	6.3.1. До 2023. године повећати број посетилаца спортско-туристичким садржајима општине за најмање 200% у односу на постојеће стање
		6.3.2. Унапређење спортско-рекреативног туризма кроз изградњу најмање 3 и реконструкцију 2 спортско-рекреативна објекта и постављање комплетне туристичке сигнализације до 2023. године
		6.3.3. Унапредити спортску инфраструктуру кроз изградњу 2 нова и реконструкцију 2 постојећа спортска објекта до 2023. године



ПРОЈЕКТИ И ПРОГРАМИ



Преглед пројеката и програма



Пројекти и програми општине

Исходиште рада на изради стратешког документа су пројекти чијом се планираном реализацијом остварује директан утицај на одрживи развој општине Свилајнац.

Пројекти су конкретизација напора кроз које се област планиране интервенције сужава од општег ка посебном. Они су везани за сваки оперативни циљ дефинисан радом ТРГ.

Чланови радних група су, у овој фази, радили на развијању конкретних пројектних идеја, односно, акција које ће произвести будуће позитивне промене у општини Свилајнац, у наредних пет година. Пројектне идеје су дефинисали коришћењем интернет алата OLEDNWORK (www.olednetwork.rs/svilajnac-projekti) који је развила Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља. Након завршетка процеса уношења пројектних идеја, портал је постао база пројектних идеја која ће бити коришћена у процесу имплементације стратешког документа у годинама које следе.

Свака пројектна идеја образложена је у пројектном обрасцу који садржи кључне елементе сваког пројекта:

- Назив пројекта
- Подносилац
- Сврха пројекта
- Област интервенције
- Оперативни циљ из Стратегије
- Ниво реализације
- Врста пројекта
- Опис
- Очекивани резултати
- Активности
- Услови за имплементацију
- Фактори ризика
- Вредност пројекта
- Трајање пројекта
- Иницијални партнери
- Напомена

Након усвајања финалне листе пројеката, која је подразумевала комплетне пројектне идеје у оквиру сваког од оперативних циљева, сваког стратешког циља, дефинисаног у оквиру сваког приоритета, прешло се на груписање пројеката у развојне програме и то на бази комплементарности пројектних идеја. Идентификација програма је битна због стварања механизма за финансирање и конкретизацију стратешког документа.

У овој фази су основну улогу имали дефинисани стратешки циљеви у оквиру развојних приоритета, јер је од њихове обухватности зависило да ли ће програми бити идентични са самим циљевима, или ће се, ако је у оквиру циљева дефинисан велики број пројеката, извршити подела циљева на неколико компоненти које онда постају програми. Претходно наведени приступ имплементиран је у општини Свилајнац и произвео је финалну листу од 294 пројектних идеја и 24 развојних програма, који су распоређени по приоритетима:



1. Економија и предузетништво

1.1. Програм унапређења инвестиционог амбијента и конкурентске позиционираниости општине Свилајнац

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Изградња отвореног и затвореног складишта	<i>Инфраструктура, привреда и предузетништво</i>	1.1.1 Економија и предузетништво	350000 €
2. Изградња терминала у Слободној зони	<i>Инфраструктура, привреда и предузетништво</i>	1.1.1 Економија и предузетништво	1000000 €
3. Формирање зоне унапређеног пословања (VIP зона)	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.1.1 Економија и предузетништво	50000 €
4. Опремање царинарнице у Слободној зони	<i>Инфраструктура, привреда и предузетништво</i>	1.1.1 Економија и предузетништво	5000 €
5. Други прикључак индустријске зоне на државни пут другог реда 162 и саобраћајнице у зони	<i>Инфраструктура, привреда и предузетништво</i>	1.1.1 Економија и предузетништво	420000 €
6. Покривеност индустријских зона интернетом	<i>Инфраструктура, привреда и предузетништво</i>	1.1.2 Економија и предузетништво	2000 €
7. "One Stop Shop"	<i>Привреда и предузетништво.</i>	1.1.2 Економија и предузетништво	7000 €
8. Израда веб сајта Слободне зоне Свилајнац	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.1.3 Економија и предузетништво	7000 €
9. Израда веб сајта предузетника општине Свилајнац	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.1.3 Економија и предузетништво	50000 €
10. Израда логотипа и брендирање Слободне зоне Свилајнац	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.1.3 Економија и предузетништво	15000 €
11. Посета домаћим и страним сајмовима	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.1.3 Економија и предузетништво	100000 €
12. Промоција производа са територије општине Свилајнац на домаћим и међународним сајмовима	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.1.3 Економија и предузетништво	200000 €
УКУПНО:			2206000 €



1.2. Програм унапређења механизма институционалне подршке развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва на територији општине Свилајнац

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Унапређење рада удружења предузетника	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.2.1 Економија и предузетништво	300000 €
2. Успостављање фонда за развој предузетништва	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.2.1 Економија и предузетништво	60000 €
3. Локални едукативни центар (ЛЕЦ)	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.2.2 Економија и предузетништво	75000 €
4. Програм стручне праксе и преквалификације	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.2.2 Економија и предузетништво	500000 €
5. Формирање омладинске задруге	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.2.2 Економија и предузетништво	10000 €
6. Изабери прави позив	<i>Привреда, образовање и предузетништво</i>	1.2.2 Економија и предузетништво	1000 €
7. Организовање обука и курсева за предузетнике	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.2.2 Економија и предузетништво	16000 €
УКУПНО:			962000 €

1.3. Програм оживљавања привредних ресурса кроз подстицај развоја уфруживања. Кластеризације и извозног капацитета предузећа са територије општине

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Формирање локалног бизнис центра - ЛБЦ	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.3.1 – Економија и предузетништво	75000 €
2. Формирање удружења жена предузетница	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.3.1 – Економија и предузетништво	2000 €
3. Испуњавање високих стандарда	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.3.2 – Економија и предузетништво	200000 €
4. Увођење стандарда квалитета	<i>Привреда и предузетништво</i>	1.3.2 – Економија и предузетништво	150000 €
УКУПНО:			427000 €



2. Пољопривреда и рурални развој

2.1. Програм осавремењавања пољопривредне производње путем увођења нових технологија, едукација и упознавање руралног становништва са примерима добре праксе у земљама чланицама ЕУ

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Наводњавање пољопривредних култура на комасираном обрадивом пољопривредном земљишту	<i>Рурал</i>	2.1.1 – Пољопривреда и рурални развој	4600000 €
2. Организовано испитивање квалитета пољопривредног земљишта	<i>Рурал</i>	2.1.1 – Пољопривреда и рурални развој	30000 €
3. Увођење органске производње у ратаској, крмној, повртарској и сточарској производњи	<i>Рурал</i>	2.1.1 – Пољопривреда и рурални развој	833628 €
4. Увођење у производњу интензивних пољопривредних култура (јагода, ораха, леске, крушке, дуње, трешње, винове лозе) у систему интегралне производње	<i>Рурал</i>	2.1.1 – Пољопривреда и рурални развој	12404900 €
5. Унапређење конкурентности воћара и повртара са територије општине Свилајнац	<i>Рурал</i>	2.1.1 – Пољопривреда и рурални развој	40000 €
6. Едукација пољопривредних произвођача у области органске производње	<i>Животна средина Рурал</i>	2.1.2 – Пољопривреда и рурални развој	2500 €
7. Едукација и саветовање од стране врхунских стручњака за савремени и препоручени асортимент винове лозе	<i>Рурал</i>	2.1.2 – Пољопривреда и рурални развој	2500 €
8. Едукација и саветовање од стране врхунских стручњака за увођење интензивних, дефицитарних врсти воћака и савремених узгојних облика	<i>Рурал</i>	2.1.2 – Пољопривреда и рурални развој	2500 €
9. Едукација и саветовање од стране врхунских стручњака за увођење савременог асортимана воћних врсти	<i>Рурал</i>	2.1.2 – Пољопривреда и рурални развој	2500 €
10. Едукација и саветовање од стране врхунских стручњака	<i>Рурал</i>	2.1.2 – Пољопривреда и рурални развој	2500 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
за увођење у ратарску и повртарску производњу интензивних култура			
11. Едукација и саветовање од стране врхунских стручњака за увођење савремених узгоја винове лозе	Рурал	2.1.2 – Пољопривреда и рурални развој	2500 €
12. Набавка возила и објеката ватрогасне службе за МЗ Војска и МЗ Роанда	Инфраструктура Рурал	2.1.3 – Пољопривреда и рурални развој	300000 €
13. Обилазак пољопривредних произвођача угледних фарми говеда у Србији	Рурал	2.1.3 – Пољопривреда и рурални развој	3711 €
14. Посета Међународном пољопривредном сајму у Берлину	Рурал Образовање	2.1.3 – Пољопривреда и рурални развој	32000 €
15. Посета Међународном пољопривредном сајму у Паризу - SIA	Рурал Образовање	2.1.3 – Пољопривреда и рурални развој	36000 €
16. Посета Међународном пољопривредном сајму АГРА - Пловдив, Бугарска	Рурал	2.1.3 – Пољопривреда и рурални развој	9500 €
17. Реконструкција ватрогасног дома	Рурал Инфраструктура	2.1.3 – Пољопривреда и рурални развој	250000 €
18. Студијско путовање пољопривредних произвођача у земље ЕУ	Рурал	2.1.3 – Пољопривреда и рурални развој	34935 €
		УКУПНО:	18589674 €

2.2. Програм смањења миграције сеоског становништва побољшањем нивоа квалитета живота и унапређењем инфраструктуре руралних средина

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Изградња водовода Бобово – Дубница - Проштинац	Инфраструктура	2.2.1 – Пољопривреда и рурални развој	1000000 €
2. Изградња инситуционалних капацитета за унапређење енергетске ефикасности у руралним срединама општине Свилајнац	Рурал	2.2.1 – Пољопривреда и рурални развој	60000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
3. Изградња канализационог система у селима Војска, Мачевац, Радошин - Фаза 1	Инфраструктура Рурал	2.2.1 – Пољопривреда и рурални развој	2000000 €
4. Изградња пристаништа код 3 манастира – водена веза Ресавске Свете Горе	Инфраструктура Рурал	2.2.1 – Пољопривреда и рурални развој	500000 €
5. Реконструкција viseћег моста код села Војска	Инфраструктура Рурал	2.2.1 – Пољопривреда и рурални развој	240000 €
6. Изградња три мини пич терена у селима општине Свилајнац	Рурал Спорт	2.2.2 – Пољопривреда и рурални развој	60000 €
7. Реконструкција шест спортских терена у руралних срединама	Рурал Спорт	2.2.2 – Пољопривреда и рурални развој	50000 €
8. Адаптација Домова културе у селима Тропоње, Врлане	Рурал	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	15000 €
9. Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора, адаптација спољне фасаде и лимарије Дома културе у Гложану	Рурал Култура	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	50000 €
10. Адаптација Дома културе у Радошину	Рурал Култура	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	10000 €
11. Адаптација Домова културе у селима Бобово и Бресје	Рурал Култура	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	10000 €
12. Адаптација Домова културе у селима Војска и Мачевац	Рурал Култура	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	25000 €
13. Адаптација Домова културе у селима Луковица и Ђуринац	Рурал Култура	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	70000 €
14. Адаптација Домова културе у селима Проштинац и Суботица	Рурал Култура	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	25000 €
15. Адаптација Домова културе у селима Седларе и Рођевац	Рурал Култура	2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој	30000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
16. Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора и реновирање Дома културе Дубљу	<i>Рурал</i>	<i>2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	120000 €
17. Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора и реновирање Дома културе у селима Кушиљево и Грабовац	<i>Рурал</i>	<i>2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	150000 €
18. Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора и реновирање Дома културе у Купиновацу и изградња новог Дома културе у Роанди	<i>Рурал Култура</i>	<i>2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	205000 €
19. Изградња нове кровне конструкције, мокрог чвора, столице и реновирање Дома културе у селу Дубница	<i>Рурал Култура</i>	<i>2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	50000 €
20. Увођење грејања на био-гас у сеоским Домовима културе	<i>Инфраструктура Животна средина Рурал Образовање Култура</i>	<i>2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	150000 €
21. Увођење грејања на био-гас у сеоским школама	<i>Инфраструктура Животна средина Рурал Образовање</i>	<i>2.2.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	200000 €
		УКУПНО:	5020000 €

2.3. Програм стварања повољних услова за развој руралне економије кроз унапређење постојећих и изградњу нових производних, прерађивачких и складишних капацитета

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Увођење уљане тикве и кукуруза шећерца	<i>Рурал</i>	<i>2.3.1 – Пољопривреда и рурални развој</i>	2103000 €
2. Увођење у производњу рентабилнијих и дефицитарних воћних врста	<i>Рурал</i>	<i>2.3.1 – Пољопривреда и рурални развој</i>	1000 €
3. Изградња пројекта	<i>Рурал</i>	<i>2.3.2 – Пољопривреда и рурални</i>	45000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
млекаре на подручју општине Свилајнац		<i>развој</i>	
4. Изградња млекаре на подручју општине Свилајнац	<i>Рурал</i>	<i>2.3.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	600000 €
5. Изградња пројекта фабрике за прераду меса на подручју општине Свилајнац	<i>Рурал</i>	<i>2.3.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	78000 €
6. Изградња фабрике за прераду меса на подручју општине Свилајнац	<i>Рурал</i>	<i>2.3.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	1000000 €
7. Изградња сушаре за пољопривредне производе	<i>Рурал Инфраструктура Привреда и предузетништво</i>	<i>2.3.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	80000 €
8. Организовање производње органске хране и компостирање са земљиштем под закуп за грађане	<i>Рурал Животна средина</i>	<i>2.3.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	50000 €
		УКУПНО:	3957000 €

2.4. Програм јачања постојећих и оснивања нових асоцијација, кластера и задруга у циљу подизања конкурентности пољопривредних произвођача

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Успостављање јавно-приватног партнерства за подршку руралног развоја	<i>Рурал</i>	<i>2.4.1 – Пољопривреда и рурални развој</i>	35000 €
2. Формирање кластера, узгајање повртарских биљака	<i>Рурал</i>	<i>2.4.1 – Пољопривреда и рурални развој</i>	10000 €
3. Едукација пољопривредних произвођача о неопходности формирања удружења „Ресавски сименталац“	<i>Рурал</i>	<i>2.4.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	500 €
4. Едукација пољопривредних	<i>Рурал</i>	<i>2.4.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	500 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
произвођача о предностима и неопходностима удруживања			
5. Подизање техничких и људских капацитета постојећих удружења на подручју општине Свилајнац	<i>Рурал</i>	2.4.3 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	4500 €
6. Подизање техничких и људских капацитета удружења воћара и виноградара „Димитрије Катић“ Свилајнац	<i>Рурал</i>	2.4.3 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	1000 €
7. Техничко опремање зоотехничке службе у општини Свилајнац апаратом за мерење количине млечне масти	<i>Рурал</i>	2.4.3 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	4800 €
8. Техничко опремање службе из области пољопривреде у општини Свилајнац теренским возилом	<i>Рурал</i>	2.4.3 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	10500 €
		УКУПНО:	66800 €

2.5. Програм интензивирања диверсификације пољопривредне производње кроз стварање услова и подршку руралном становништву у развоју руралног туризма, очување старих заната и културно историјског наслеђа

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Зимска школа сеоског туризма	<i>Туризам</i>	2.5.1 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	2500 €
2. Радионица о подизању свести о сеоском туризму и традиционалним старим занатима кроз сертификацију и стандардизацију	<i>Рурал Туризам Образовање</i>	2.5.1 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	2000 €
3. Акција „Очистимо Свилајнац у руралним областима“	<i>Рурал Животна средина</i>	2.5.2 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	2000 €
4. Израда веб портала за сеоски туризам	<i>Рурал Туризам Образовање</i>	2.5.2 – <i>Пољопривреда и рурални развој</i>	3000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
	<i>Култура</i>		
5. Категоризација пет домаћинстава из области сеоског туризма	<i>Рурал Туризам Образовање Култура</i>	<i>2.5.2 – Пољопривреда и рурални развој</i>	5000 €
6. Опремање ловачког дома у Врлану	<i>Рурал Туризам Спорт</i>	<i>2.5.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	8000 €
7. Улица старих заната	<i>Рурал Туризам Инфраструктура Привреда и предузетништво Култура</i>	<i>2.5.3 – Пољопривреда и рурални развој</i>	90000 €
8. Едукација чланова удружења из области старих заната „Уметност занатства“ и опремање њиховог радног простора	<i>Рурал Туризам Култура</i>	<i>2.5.4 – Пољопривреда и рурални развој</i>	5000 €
9. Манифестација „Сусрети села“ на територији општине Свилајнац	<i>Култура</i>	<i>2.5.4 – Пољопривреда и рурални развој</i>	5000 €
10. Подршка пројекту „Прва хармоника Ресаве“ у Врлану	<i>Туризам Култура</i>	<i>2.5.4 – Пољопривреда и рурални развој</i>	12000 €
11. Промоција манифестације „Беле покладе“ и промоција туристичког потенцијала општине Свилајнац	<i>Рурал Туризам Култура</i>	<i>2.5.4 – Пољопривреда и рурални развој</i>	3000 €
		УКУПНО:	137500 €



3. Унапређење инфраструктуре и заштита животне средине

3.1. Програм развијања саобраћајне инфраструктуре изградњом нове и ревитализацијом постојеће мреже

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Ажурирање катастра уличне мреже и саобраћајне сигнализације на основној мрежи	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	8500 €
2. Изградња бицикличке стазе Свилајнац - Деспотовац	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	1000000 €
3. Компетна реконструкција Криве чаршије	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	4000000
4. Реконструкција оштећених улица у Свилајнцу и околним селима	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	1000000€
5. Изградња бицикличке стазе Свилајнац - Кушиљево	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	120000 €
6. Израда плана детаљне регулације за источни део градске обилазнице у Свилајнцу	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	10000 €
7. Повезивање манастира Миљково-Добреш-Златенац локалним асфалтним путем	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	600000 €
8. Сређивање дворишта вртића Дечија Радост	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	300000 €
9. Израда техничке документације за алтернативни путни правац од првог кружног тока градске обилазнице	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	500000 €
10. Изградња алтернативног путног правца од првог кружног тока градске обилазнице	<i>Инфраструктура</i>	3.1.1 Инфраструктура и животна средина	5000000 €
11. Извођење радова на изградњи два моста (Преко Велике Мораве и Ресаве) и дела обилазнице у дужини од 7 км	<i>Инфраструктура</i>	3.1.2 Инфраструктура и животна средина	10000000 €



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
12. Израда техничке документације за изградњу два моста (Преко Велике Мораве и Ресаве) и дела обилазнице у дужини од 7 км	<i>Инфраструктура</i>	3.1.2 Инфраструктура и животна средина	500000 €
13. Реконструкција каменог моста преко Јасеновачког потока на државном путу другог реда 160 Свилајнац-Деспотовац у месту Јасеново на стационажи 11+800км	<i>Инфраструктура</i>	3.1.2 Инфраструктура и животна средина	70000 €
14. Реконструкција каменог моста на локалном путу Свилајнац-Петровац на Млави на стационажи 11+060км	<i>Инфраструктура</i>	3.1.2 Инфраструктура и животна средина	90000 €
15. Реконструкција каменог моста у селу Тропоње државом путу другог реда број 160 Свилајнац-Деспотовац на стационажи 9+122км	<i>Инфраструктура</i>	3.1.2 Инфраструктура и животна средина	50000 €
16. Реконструкција пешачко-бициклистичке стазе Свилајнац - Моравски мост	<i>Инфраструктура</i>	3.1.2 Инфраструктура и животна средина	50000 €
17. Рехабилитација пута Свилајнац-Деспотовац-фаза три (развој државног пута другог реда 160 - Марковац-Свилајнац-Деспотовац-Бор)	<i>Инфраструктура</i>	3.1.2 Инфраструктура и животна средина	6000000 €
УКУПНО:			29298500 €

3.2. Програм унапређења и проширења система управљања водним ресурсима на територији општине Свилајнац

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Мониторинг и смањење губитака воде у систему водоснабдевања "Перкићево"	<i>Инфраструктура</i>	3.2.1 Инфраструктура и животна средина	80000 €
2. Наводњавање зелених површина на територији целе општине Свилајнац техничком водом	<i>Инфраструктура</i>	3.2.1 Инфраструктура и животна средина	30000 €



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
3. Увођење Географског информационог система у пословање општине Свилајнац	<i>Инфраструктура</i>	3.2.1 Инфраструктура и животна средина	200000 €
4. Бушење новог бунара на изворишту Војска	<i>Инфраструктура</i>	3.2.2 Инфраструктура и животна средина	90000 €
5. Реконструкција изворишта "Перкићево"	<i>Инфраструктура</i>	3.2.2 Инфраструктура и животна средина	500000 €
6. Успостављање водоснабдевања у Врлану	<i>Инфраструктура</i>	3.2.2 Инфраструктура и животна средина	2000000 €
УКУПНО:			2900000 €

3.3. Програм формирања система за прераду отпадних вода и унапређења постојећег система за канализацију на целој територији општине

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Изградња пилот постројења за пречишћавање отпадних вода у селима Војска, Мачевац, Радошин – Фаза два	<i>Инфраструктура</i>	3.3.1 Инфраструктура и животна средина	2000000 €
2. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода на потезу „Бадра“	<i>Инфраструктура</i>	3.3.1 Инфраструктура и животна средина	2800000 €
3. Изградња канализационе мреже у селу Врлане	<i>Инфраструктура Животна средина</i>	3.3.2 Инфраструктура и животна средина	2000000 €
4. Изградња канализационе мреже у МЗ Кушилјево	<i>Инфраструктура</i>	3.3.2 Инфраструктура и животна средина	10000000 €
5. Изградња канализационе мреже у селима Тропоње, Суботица и Роанда	<i>Инфраструктура</i>	3.3.2 Инфраструктура и животна средина	10000000 €
УКУПНО:			26800000 €

3.4. Програм успостављања и развоја институционалних капацитета и системског приступа еколошкој едукацији и управљања квалитетом у свим областима животне средине

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Зонирање и успостављање систематског мерења буке	<i>Животна средина</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	3000 €
2. Изградња еко-музеја при Рециклажном центру Свилајнац	<i>Инфраструктура Животна средина</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	200000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
3. Ажурирање Регистра извора загађивања на територији општине Свилајнац	<i>Животна средина</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	20000 €
4. Израда Студије о процени потенцијала обновљивих извора енергије са економским показатељима	<i>Животна средина Привреда Предузетништво</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	2000 €
5. Мониторинг квалитета ваздуха и обезбеђење доступности информација јавности	<i>Животна средина</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	20000 €
6. Обука младих о волонтеризму у области заштите животне средине	<i>Животна средина Образовање</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	5000 €
7. Обука радника из заштите на раду при управљању отпадом и набавка опреме	<i>Животна средина Привреда и предузетништво Здравство и социјална заштита Образовање</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	5000 €
8. Промоција ЗР ради смањења количине комуналног отпада	<i>Животна средина</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	10000 €
9. Стручни семинари из области закона о заштити животне средине	<i>Животна средина Образовање</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	6000 €
10. Стручни семинар - Успостављање система управљања отпадом	<i>Животна средина Образовање</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	6000 €
11. Успостављање информационог система о стању животне средине на територији општине Свилајнац	<i>Животна средина</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	3000 €
12. Успостављање редовне емисије на локалној ТВ станици о стању животне средине на територији општине Свилајнац	<i>Животна средина Образовање Култура</i>	3.4.1 Инфраструктура и животна средина	7800 €
13. Едукација деце из области управљања отпадом	<i>Инфраструктура Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна	5000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
	<i>Рурал Привреда и предузетништво</i>	средина	
14. Изградња кабине за пушаче поред зграде општине	<i>Инфраструктура Животна средина Здравство и социјална заштита Култура</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	7000 €
15. Изградња постојења за производњу пелета из био-отпада	<i>Инфраструктура Животна средина Рурал</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	220000 €
16. Изградња незавршених саобраћајница на локацији Рециклажног центра	<i>Инфраструктура Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	360000 €
17. Израда документације за санацију, затварање и рекултивацију депоније „Бадра“	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	23000 €
18. Израда локалног еколошког плана (ЛЕАП)	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	25000 €
19. Израда студије изводљивости за употребу гаса и увођење система за сакупљање са депоније „Бадра“	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	70000 €
20. Набавка постројења за издвајање металног отпада у Рециклажном центру	<i>Животна средина Привреда и предузетништво</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	50000 €
21. Набавка потребе опреме за Рециклажни центар	<i>Животна средина инфраструктура</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	65000 €
22. Постављање контејнера за папир и стакло	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	3300 €
23. Постављање осветљења у оквиру Рециклажног центра	<i>Животна средина инфраструктура</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	40000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
24. Ревизија Локалног плана управљања отпадом	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	25000 €
25. Реконструкција зграде Рециклажног дворишта - сакупљачке станице и изградња ограда	<i>Животна средина инфраструктура</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	137000 €
26. Санација дивљих депонија код гробља и у ромском насељу „Бурдуш Мала“ у Свилајнцу	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	1900 €
27. Санација дивљих депонија на територији МЗ Дубница	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	3000 €
28. Санација дивљих депонија на територији МЗ Дубље	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	700 €
29. Санација дивљих депонија на територији МЗ Црквенац	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	1250 €
30. Санација дивљих депонија на територији МЗ Врлане и Грабовац	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	4100 €
31. Санација дивље депоније код кланице у Свилајнцу	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	4900 €
32. Санација, затварање и рекултивација депоније „Бадра“	<i>Животна средина Инфраструктура</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	3200000 €
33. Санација 4 дивље депоније на територији МЗ Кушиљево	<i>Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	6000 €
34. Смањење количине отпада који се одлаже на депонију селекцијом отпада на месту настанка	<i>Инфраструктура</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	300000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
35. Успостављање система за компостирање био-отпада у насељу Свилајнац	<i>Инфраструктура Животна средина Рурал Привреда и предузетништво</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	320000 €
36. Успостављање система за производњу био-гаса из био-отпада	<i>Инфраструктура Животна средина</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	500000 €
37. Изградња трансфер станице за медицински и ветеринарски отпад при Дому Здравља „Ресава“	<i>Инфраструктура Животна средина Здравство Социјална заштита</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	50000 €
38. Едукација становништва за кућно компостирање	<i>Животна средина Рурал Образовање</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	10000 €
39. Изградња лабораторије за испитивање отпада и састава земљишта	<i>Инфраструктура Животна средина Рурал Привреда и предузетништво</i>	3.4.2 Инфраструктура и животна средина	200000 €
УКУПНО:			5919950 €

3.5. Програм унапређења постојећег енергетског система на територији општине повећањем енергетске ефикасности истог и увођења чистих облика енергије чиме ће се повећати еколошка безбедност

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Замена обичних сијалица енергетски ефикаснијим (ЛЕД) у улици Кнеза Милоша	<i>Инфраструктура</i>	3.5.1 – <i>Инфраструктура и животна средина</i>	250000 €
2. Замена осветљења у улицама које се поклапају са регионалним путевима ЛЕД расветом	<i>Инфраструктура</i>	3.5.1 – <i>Инфраструктура и животна средина</i>	200000 €
3. Замена столарије на згради школе	<i>Образовање Инфраструктура</i>	3.5.1 – <i>Инфраструктура и животна средина</i>	55000 €
4. Изградња ветропарка дуж обилазнице у	<i>Инфраструктура</i>	3.5.1 –	12000000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
Свилајнцу	Животна средина	Инфраструктура и животна средина	
5. Изградња музејске еко-куће	Инфраструктура Туризам Животна средина Образовање Култура	3.5.1 – Инфраструктура и животна средина	120000 €
6. Изградња соларне електране	Инфраструктура Животна средина	3.5.1 – Инфраструктура и животна средина	15000000 €
7. Испитивање потенцијала енергије ветра на територији општине Свилајнац	Животна средина	3.5.1 – Инфраструктура и животна средина	30000 €
8. Постављање нових расветних места и замена старих сијалица штедљивим у МЗ општине Свилајнац	Инфраструктура	3.5.1 – Инфраструктура и животна средина	400000 €
9. Постављање савремене расвете у Улици Милоша Обреновића у Кушилјеву	Инфраструктура	3.5.1 – Инфраструктура и животна средина	10000 €
10. Постављање система за загревање санитарне воде соларном енергијом у болничком стационару	Инфраструктура Животна средина	3.5.1 – Инфраструктура и животна средина	80000 €
11. Истражни радови на изради експлоатационих бушотина у циљу искоришћења геотермалне енергије	Инфраструктура	3.5.2 – Инфраструктура и животна средина	200000 €
12. Постављање соларних панела на Пољопривредно-ветеринарску школу са домом ученика	Инфраструктура	3.5.2 – Инфраструктура и животна средина	100000 €
13. Увођења грејања на био-гас у згради општине Свилајнац	Инфраструктура	3.5.2 – Инфраструктура и животна средина	30000 €
14. Уградња изолације и замена столарије на згради општине Свилајнац	Инфраструктура	3.5.2 – Инфраструктура и животна средина	150400 €
УКУПНО:			28625400 €



4. Развој система образовања и културе

4.1. Програм адаптирања објеката и унапређења техничке опремљености установа културе ради квалитетније презентације свих садржаја

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Адаптација просторија Центра за културу за чување народне ношње	Култура	4.1.1 – образовање и култура	3000 €
2. Изградња физкултурне сале и опремање	Здравство и социјална заштита Образовање	4.1.1 – образовање и култура	45000 €
3. Реконструкција школе у Војски	Образовање	4.1.1 – образовање и култура	350000 €
4. Реконструкција старе школе у Кушиљеву	Образовање	4.1.1 – образовање и култура	350000€
5. Реконструкције школе у Ђуринцу	Образовање	4.1.1 – образовање и култура	350000€
6. Реновирање спортског комплекса (терен и свлачионице) у Кушиљеву	Образовање	4.1.1 – образовање и култура	165000€
7. Реконструкција Дома културе у Кушиљеву	Култура	4.1.1 – образовање и култура	150000€
8. Рушење и изградња новог Дома културе у Роанди	Култура	4.1.1 – образовање и култура	180000€
9. Адаптација таванског простора Ресавске библиотеке (друга фаза)	Култура	4.1.1 – образовање и култура	120000 €
10. Набавка опреме за смештај књижне и некњижне грађе Ресавске библиотеке	Култура	4.1.1 – образовање и култура	20000 €
11. Опремање Центра за културу Свилајнац тонском и расветном опремом	Култура	4.1.1 – образовање и култура	40000 €
12. Унапређење информационог система Ресавске библиотеке	Култура	4.1.1 – образовање и култура	4000 €
УКУПНО:			1777000 €



4.2. Програм унапређења услова за реализацију образовно-васпитног рада кроз изградњу нових, адаптације и опремања постојећих објеката из области образовања

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Изградња летње позорнице у градском парку	<i>Култура, спорт Инфраструктура Животна средина Туризам, образовање</i>	4.2.1 – образовање и култура	7000 €
2. Изградња погона за производњу и експлоатацију биогаса	<i>Образовање Животна средина Рурал</i>	4.2.2 – образовање и култура	900000 €
3. Изградња учионице – стакленика	<i>Образовање Рурал</i>	4.2.2 – образовање и култура	30000 €
4. Израда веб сајта основне школе	<i>Образовање</i>	4.2.2 – образовање и култура	1200 €
5. Модернизација практичне наставе изградњом хладњаче за воће и поврће	<i>Образовање Рурал</i>	4.2.2 – образовање и култура	18500 €
6. Опремање сензорне собе и интерактивни под	<i>Образовање Инфраструктура</i>	4.2.2 – образовање и култура	5000 €
7. Опремање дворишта ПУ „Дечија радост“ опремом за игру, забаву и едукацију деце предшколског узраста	<i>Образовање Инфраструктура</i>	4.2.2 – образовање и култура	5000 €
8. Опремање кабинета биологије	<i>Образовање</i>	4.2.2 – образовање и култура	3000 €
9. Опремање кабинета за рачунарство и информатику	<i>Образовање</i>	4.2.2 – образовање и култура	10000 €
10. Опремање хемијског кабинета	<i>Образовање</i>	4.2.2 – образовање и култура	5000 €
11. Пројекат уштеде енергије и побољшања енергетске ефикасност у школи	<i>Образовање Инфраструктура</i>	4.2.2 – образовање и култура	103000 €
12. Фонолабораторија	<i>Образовање</i>	4.2.2 – образовање и култура	1000 €
УКУПНО:			1088700 €



4.3. Програм побољшања услова за редовно стручно усавршавање запослених у образовању и култури

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Набавка костима за драмски тим ПУ „Дечија радост“	Образовање	4.3.1 – Образовање и култура	1000 €
2. Обука стручњака у писању пројеката	Образовање	4.3.1 – Образовање и култура	5000 €
3. Стручна обука професора енглеског језика	Образовање	4.3.1 – Образовање и култура	5000 €
4. Стручно усавршавање запослених из области екологије	Образовање	4.3.1 – Образовање и култура	600 €
5. Стручно усавршавање наставника	Образовање	4.3.1 – Образовање и култура	10000 €
6. Тромесечни курс енглеског језика за запослене раднике Центра за културу	Култура Образовање	4.3.1 – Образовање и култура	1000 €
7. Замена обичних сијалица енергетски ефикасним сијалицама - ЛЕД	Образовање	4.3.2 – Образовање и култура	3000 €
8. Опремање КУД-а Синђелић Свилајнац адекватном народном ношњом	Култура	4.3.2 – Образовање и култура	6000 €
9. Опремање логопедског кабинета	Образовање	4.3.2 – Образовање и култура	3500 €
10. Опремање сцене Центра за културу декоративним цуговима	Инфраструктура Култура	4.3.2 – Образовање и култура	3000 €
11. Пројекат стручног усавршавања наставника	Образовање	4.3.2 – Образовање и култура	26000 €
12. Реализација енергетске ефикасности заменом столарије	Образовање Инфраструктура	4.3.2 – Образовање и култура	10000 €
13. Климатизација сале Центра за културу Свилајнац	Култура	4.3.2 – Образовање и култура	20000 €
14. Формирање ДУОС-а, Друштво учитеља општине Свилајнац	Образовање	4.3.2 – Образовање и култура	1000 €
УКУПНО:			95100 €

4.4. Програм модернизације система образовања и културе у складу са потребама становништва и заједнице

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. „Караван знања“ - Природњачки центар Свилајнац	Образовање Култура	4.4.2 – Образовање и култура	13000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
2. Летњи научни кампови у Природњачком центру	Образовање Туризам Култура	4.4.2 – Образовање и култура	10000 €
3. Надоградња дела простора школског објекта – планирање ботаничке баште	Образовање Инфраструктура	4.4.2 – Образовање и култура	100000 €
4. Наступи фолклорног ансамбла Центра за културу на домаћим и страним фестивалима	Образовање Култура	4.4.2 – Образовање и култура	10000 €
5. Омогућавање посета Природњачком центру особама са инвалидитетом	Образовање Туризам Култура	4.4.2 – Образовање и култура	30000 €
6. Организовање годишњег концерта КУД «Синђелић»	Култура	4.4.2 – Образовање и култура	2500 €
7. Побољшање техничке опремљености Природњачког центра Свилајнац	Образовање Туризам Култура	4.4.2 – Образовање и култура	30000 €
8. Стручно усавршавање запослених	Образовање	4.4.2 – Образовање и култура	1000 €
9. Школски конкурс – креативност и заштита животне средине	Култура Животна средина Образовање	4.4.2 – Образовање и култура	2500 €
10. «Чујем, видим, примењујем!» (Агресивно и асертивно понашање младих као последица конзумирања алкохола)	Образовање	4.4.3 – Образовање и култура	5000 €
11. „Life Long Learning“ – неформална едукација младих	Образовање	4.4.3 – Образовање и култура	10000 €
УКУПНО:			214000 €

4.5. Програм доприношења оснаживању активизма и повећању мобилности младих

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. „Лето по твојој мери“	Култура	4.5.1 – Образовање и култура	10000 €
2. Фестивал „Urban fest“	Туризам Култура	4.5.1 – Образовање и култура	8000 €
3. „Info youth“ – информисање младих	Образовање	4.5.2 – Образовање и култура	8000 €
4. Умрежавање свих актера	Образовање	4.5.2 – Образовање и	6000 €



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
омладинске политике општине Свилајнац	<i>Култура Спорт Туризам</i>	култура	
5. „Покренимо се“ – млади као посетиоци сајмова	<i>Култура Образовање Туризам</i>	4.5.3 – Образовање и култура	10000 €
УКУПНО:			42000 €

5. Унапређење здравственог и социјалног система заштите

5.1. Програм развоја и унапређења услуга социјалне и здравственезаштите

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Пријем кадра за потребе службе кућног лечења	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.1 – Здравство и социјална заштита	9000 €
2. Пријем кадра за потребе службе хитне медицинске помоћи	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.1 – Здравство и социјална заштита	19000 €
3. Побољшање говора деце са посебним потребама	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – Здравство и социјална заштита	2000 €
4. Помоћ у кући за особе са инвалидитетом	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – Здравство и социјална заштита	50000 €
5. Помоћ у кући за стара лица	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – Здравство и социјална заштита	80000 €
6. Помоћ у храни и хигијени социјално угроженим лицима	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – Здравство и социјална заштита	60000 €
7. Саветовалиште за дијабетес	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – Здравство и социјална заштита	3000 €
8. Саветовалиште за ментално здравље	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – Здравство и социјална заштита	2000 €
9. Саветовалиште за младе	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – Здравство и социјална заштита	10000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
10. Формирање рехабилитационог сервиса за особе са инвалидитетом	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.2 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	4000 €
11. Курс прве помоћи за здравствене раднике	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.3 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	2000 €
12. Превенција здравља	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.3 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	10000 €
13. Унапређење КМЕ запослених у Дому здравља Свилајнац	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.3 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	6000 €
14. Дневни боравак за стара лица	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.4 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	40000 €
15. Народна кухиња	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.4 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	90000 €
16. Унапређење дијагностике у Дому здравља	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.4 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	80000 €
17. Мерење густине костију - DEXA преглед	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.4 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	7000 €
18. Сигурнија будућност	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.1.4 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	30000 €
УКУПНО:			504000 €

5.2. Програм унапређења доступности и обима услуга здравствене и социјалне заштите

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Буђење свести код жена, редовна контрола и смањење смртности од рака дојке и грлића материце	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.1 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	2000 €
2. Мотивација добровољног давалаштва крви	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.1 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	9000 €
3. Промоција здраве исхране	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.1 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	1000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
4. Школа здравља за младе	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.1 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	1000 €
5. Борба против ТБЦ-а	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.2 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	20000 €
6. Основна и проширена права становништва у области социјалне заштите	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.2 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	10000 €
7. Повећање доступности здравствене и социјалне заштите за старе у руралним срединама	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.3 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	10000 €
8. Храна на точковима	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.3 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	90000 €
9. Дневни боравак за особе са инвалидитетом	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.4 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	90000 €
10. Допунска школа Црвеног крста Свилајнац	<i>Образовање</i>	5.2.4 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	15000 €
11. Екстерна комуникација у Поморавском региону	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.5 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	1000 €
12. Израда информационог система у социјалној заштити	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.5 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	50000 €
13. Лабораторијски протокол	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.2.5 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	5000 €
УКУПНО:			304000 €

5.3. Програм унапређења радних услова и техничке опремљености установа из области здравства и социјалне заштите

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Опремање организације опремом за деловање у ванредним приликама	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.3.2 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	100000 €
2. Реконструкција амбуланте у Војски (завршна фаза)	<i>Здравство и социјална заштита</i>	5.3.2 – <i>Здравство и социјална заштита</i>	10000 €



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
3. Реконструкција зграде Центра за социјални рад	<i>Здравство и социјална заштита</i>	<i>5.3.3 – Здравство и социјална заштита</i>	100000 €
4. Израда мреже централног грејања и прикључак на гасну мрежу Црвеног Крста	<i>Здравство и социјална заштита</i>	<i>5.3.3 – Здравство и социјална заштита</i>	15000 €
5. Унапређење рада службе лабораторије	<i>Здравство и социјална заштита</i>	<i>5.3.3 – Здравство и социјална заштита</i>	20000 €
УКУПНО:		245000 €	

6. Развој спорта и туризма

6.1. Програм унапређења туризма и спорта на територији општине Свилајнац кроз мотивацију и подизање нивоа компетенције спортско-туристичких кадрова

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Стручно усавршавање кошаркашких тренера	<i>Туризам Образовање Спорт</i>	<i>6.1.1 – Спорт и туризам</i>	1000 €
2. Стручно усавршавање фудбалских тренера	<i>Туризам Образовање Спорт</i>	<i>6.1.1 – Спорт и туризам</i>	1000 €
3. Едукација спортских тренера млађих категорија	<i>Образовање Спорт</i>	<i>6.1.1 – Спорт и туризам</i>	1300 €
4. Едукација кадра из области туризма и угоститељства	<i>Туризам Образовање</i>	<i>6.1.2 – Спорт и туризам</i>	2000 €
5. Стручна пракса, размена знања и искустава запослених у Природњачком центру Свилајнац са Краљевским Природњачким музејем у Бриселу	<i>Туризам Образовање</i>	<i>6.1.2 – Спорт и туризам</i>	10000 €
6. Укуључивање Природњачког центра Свилајнац у Музејско друштво Србије	<i>Туризам Образовање Култура</i>	<i>6.1.2 – Спорт и туризам</i>	500 €
УКУПНО:		15800 €	



6.2. Програм подизања нивоа препознатљивости спортско-туристичког производа општине Свилајнац

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Археолошко наслеђе Свилајнца	Туризам	6.2.1 – Спорт и туризам	21000 €
2. Археолошко истраживање локалитета Турски амам	Туризам	6.2.1 – Спорт и туризам	15000 €
3. Пројекат „Паркфилм“ – пројекције филмова у Парку европског пријатељства	Образовање Туризам Култура	6.2.1 – Спорт и туризам	50000 €
4. Традиционалне спортске игре	Туризам Спорт	6.2.1 – Спорт и туризам	1500 €
5. Фестивал науке „Дан науке“	Туризам Образовање Култура	6.2.1 – Спорт и туризам	2000 €
6. Израда сувенира општине Свилајнац	Туризам	6.2.2 – Спорт и туризам	30000 €
7. Промоција туристичких потенцијала општине Свилајнац	Туризам	6.2.2 – Спорт и туризам	10000 €
8. Туристичка сигнализација општине Свилајнац	Туризам	6.2.2 – Спорт и туризам	25000 €
9. Конференцијски туризам у Природњачком центру Свилајнац	Туризам	6.2.2 – Спорт и туризам	1000 €
10. Летња школа спорта	Туризам	6.2.2 – Спорт и туризам	2500 €
11. „Ресавска Света Гора“ као туристичка дестинација	Инфраструктура Туризам Образовање Култура Спорт	6.2.3 – Спорт и туризам	3000 €
12. Формирање Туристичке организације општине Свилајнац	Туризам	6.2.3 – Спорт и туризам	15000 €
		УКУПНО:	176000 €

6.3. Програм развоја спорта и туризма кроз стимулисање улагања и унапређења спортско-туристичке инфраструктуре

Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
1. Изградња чесме у градском парку	Инфраструктура Туризам	6.3.1 – Спорт и туризам	5000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



Пројекат	Области Интервенције	Оперативни Циљ	Вредност пројекта
	<i>Здравство и социјална заштита</i>		
2. Излетиште на Морави	<i>Инфраструктура Туризам Спорт</i>	6.3.1 – Спорт и туризам	50000 €
3. Изградња хиподрома	<i>Туризам</i>	6.3.1 – Спорт и туризам	100000 €
4. Прилагођавање брда Баћица туристичким потребама	<i>Туризам</i>	6.3.1 – Спорт и туризам	100000 €
5. Спортска амбуланта	<i>Спорт</i>	6.3.1 – Спорт и туризам	2000 €
6. Клизалиште у Свилајнцу	<i>Туризам Спорт</i>	6.3.2 – Спорт и туризам	120000 €
7. Куглана Свилајнац	<i>Туризам Спорт</i>	6.3.2 – Спорт и туризам	250000 €
8. Мини голф терени	<i>Туризам Спорт</i>	6.3.2 – Спорт и туризам	35000 €
9. Реконструкција планинарског дома Суваја	<i>Инфраструктура Туризам Спорт</i>	6.3.2 – Спорт и туризам	600000 €
10. Шеталиште поред Ресаве	<i>Инфраструктура Туризам Спорт</i>	6.3.2 – Спорт и туризам	50000 €
11. Бушење бунара у циљу редовног снабдевања градских базена у Свилајнцу	<i>Инфраструктура Туризам Спорт</i>	6.3.3 – Спорт и туризам	25000 €
12. Набавка система за покривање базена	<i>Спорт</i>	6.3.3 – Спорт и туризам	5000 €
13. Покривање тениских терена током зимских месеци	<i>Туризам Спорт</i>	6.3.3 – Спорт и туризам	15000 €
14. Шаховски софтвер	<i>Спорт</i>	6.3.3 – Спорт и туризам	800 €
15. Школско-спортска лабораторија „Свилајнац“	<i>Здравство и социјална заштита Образовање Спорт</i>	6.3.3 – Спорт и туризам	1200 €
		УКУПНО:	1359000 €

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019-2023



РАЗВОЈНИ ПРИОРИТЕТ	УКУПНА ВРЕДНОСТ
1. Економија и предузетништво	3 595 000 €
2. Пољопривреда и рурални развој	27 770 974 €
3. Инфраструктура и заштита животне средине	93 543 850 €
4. образовање и култура	3 216 800 €
5. Здравство и социјална заштита	1 053 000 €
6. Спорт и туризам	1 550 800 €
СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ 2019.-2023.	130 730 424 €



ПРЕПОРУКЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ



Препоруке за реализацију Стратегије

Територија општине Свилајнац препозната је као подручје значајних развојних потенцијала. Стратегија одрживог развоја општине Свилајнац 2019.-2023. године евидентирала је све ове потенцијале и на основу њих указала на циљеве и акције које треба реализовати у будућности. С обзиром да се целокупна израда стратешког документа заснивала на партиципативном приступу, који је подразумевао укључење шире локалне заједнице, исти приступ треба применити и приликом имплементације Стратегије.

Наиме, неопходно је обезбедити широко учешће актера локалне заједнице у реализацији стратешког документа, како би се обезбедио легитимитет процеса и његово успешно спровођење. На нивоу општине потребно је склапати партнерства између јавног, бизнис и НВО сектора у циљу заједничког рада на реализацији активности предвиђених планом. Плански приступ, континуираност заједничког рада актера на имплементацији за све време трајања стратешког документа, поштовање правила и свесност потребе за одговорним спровођењем процеса имплементације, представљају кључне елементе за остваривање одрживог развоја општине Свилајнац, описаног у оквиру локалне Стратегије.

Горе поменути процес садржи више фаза, односно корака, који воде реализацији истог. Први корак у овом процесу је формирање Комисије за праћење реализације локалне Стратегије одрживог развоја са јасно дефинисаним пословима и одговорностима. Први задатак Комисије је да координира израду плана имплементације и акционог плана за реализацију Стратегије. Комисију, осим представника локалне заједнице, чине и представници регионалних инстанци, надлежних за територију на којој се налази општина Свилајнац.

Стратегија одрживог развоја општине Свилајнац 2019.-2023. године, са израђеним планом имплементације и акционим планом, постаје основ за израду секторских стратегија и укључује се у рад свих служби локалне самоуправе, постајући алат за формирање буџета.

На годишњем нивоу се врши ревизија стратешког документа уз помоћ индикатора одрживости који дају слику промена у општини, односно напретка насталог реализацијом Стратегије одрживог развоја општине. Они ће успешно процењивати ефикасност читавог, горе наведеног механизма, из године у годину, до истека временског периода на који се документ Стратегија одрживог развоја општине Свилајнац 2019.-2023. године односи.